Pelgrimeren naar
Santiago de Compostela
en Fatima en retour naar Zuidbroek
Fietstocht van 5000 kilometer

door

Rienus Huis

Pelgrimeren naar

Santiago de Compostela

en Fatima

daarna retour naar Zuidbroek

een Fietstocht van

5000 kilometer

door

Rienus Huis

Colofon

Dit boek werd uitgegeven in eigen beheer door;
MaMaRoMaAlMi BV
Marinus Huis
Siemenspark 30
9636 EB Zuidbroek

Samenstelling en tekst	: Marinus Huis Zuidbroek
Opmaak	: Marinus Huis Zuidbroek
Druk	: drukkerij de Bruin te Zuidbroek
Ontwerp en omslag	: Marinus Huis Zuidbroek

2005 Marinus Huis Zuidbroek oplage 10

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere manier dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Hoewel met veel zorg te werk is gegaan kunnen we geen verantwoordelijkheid aanvaarden voor eventuele tekortkomingen en of onjuistheden.

Inhoud

Colofon *2*
Inhoud *3*
Voorwoord *5*
Waarom dit boek. *6*
Hoe het begon. *8*
De voorbereiding *19*
Donderdag 28 mei 1992. ..... *20*
Vrijdag 29 mei 1992. ..... *22*
Zaterdag 30 mei 1992 ..... *23*
Zondag 31 mei 1992 ..... *24*
Maandag 1 juni 1992 ..... *24*
Dinsdag 2 juni 1992 ..... *25*
Fietstocht naar Santiago de Compostela *27*
Deelnemers *31*
Eerste dag vrijdag 17 juli 1992 ..... *32*
Tweede dag zaterdag 18 juli 1992 ..... *38*
Derde dag zondag 19 juli 1992 ..... *45*
Vierde dag maandag 20 juli 1992 ..... *67*
Vijfde dag dinsdag 21 juli 1992 ..... *82*
Zesde dag woensdag 22 juli 1992 ..... *97*
Zevende dag donderdag 23 juli 1992 ..... *109*
Achtste dag vrijdag 24 juli 1992 ..... *132*
Negende dag zaterdag 25 juli 1992 ..... *145*
Tiende dag zondag 26 juli 1992 ..... *166*
Elfde dag maandag 27 juli 1992 ..... *177*
Twaalfde dag dinsdag 28 juli 1992 ..... *193*
Dertiende dag woensdag 29 juli 1992 ..... *205*
Veertiende dag donderdag 30 juli 1992 ..... *214*
Vijftiende dag vrijdag 31 juli 1992 ..... *229*
Zestiende dag zaterdag één augustus. *242*
Zeventiende dag zondag twee augustus 1992 ..... *260*
Achttiende dag maandag drie augustus 1992 ..... *262*

Negentiende dag dinsdag vier augustus 1992 ..... *276*
Twintigste dag woensdag vijf augustus 1992 ..... *285*
Een en twintigste dag donderdag zes augustus 1992 ..... *292*
Twee en twintigste dag vrijdag zeven augustus 1992 ..... *301*
Drie en twintigste dag zaterdag acht augustus 1992 ..... *306*
Vier en twintigste dag zondag negen augustus 1992 ..... *318*
Vijf en twintigste dag maandag tien augustus 1992 ..... *330*
Zes en twintigste dag dinsdag elf augustus 1992 ..... *347*
Zeven en twintigste dag woensdag twaalf augustus 1992 ..... *352*
Acht en twintigste dag donderdag dertien augustus 1992 ..... *361*
Negen en twintigste dag vrijdag veertien augustus 1992 ..... *370*
Dertigste dag zaterdag vijftien augustus 1992 ..... *376*
Een en dertigste dag zondag zestien augustus 1992 ..... *382*
Twee en dertigste dag maandag zeventien augustus 1992 ..... *398*
Drie en dertigste dag dinsdag achttien augustus 1992 ..... *410*
Vier en dertigste dag woensdag negentien augustus 1992 ..... *415*
Vijf en dertigste dag donderdag twintig augustus 1992 ..... *420*
Zes en dertigste dag vrijdag één en twintig augustus 1992 ..... *434*
Zeven en dertigste dag zaterdag twee en twintig augustus 1992 ..... *441*
Acht en dertigste dag zondag drie en twintig augustus 1992 ..... *447*
Negen en dertigste dag maandag vierentwintig augustus 1992 ..... *456*
Veertigste dag dinsdag vijfentwintig augustus 1992 ..... *460*
Eén en veertigste dag woensdag zesentwintig augustus 1992 ..... *467*
Twee en veertigste dag donderdag zevenentwintig augustus 1992 ..... *471*
Drie en veertigste dag vrijdag achtentwintig augustus 1992 ..... *474*
Vier en veertigste dag zaterdag 29 augustus 1992 ..... *481*
Vijf en veertigste dag zondag dertig augustus 1992 ..... *485*
Zes en veertigste dag maandag 31 augustus 1992 ..... *487*
Zeven en veertigste dag dinsdag 1 september 1992 ..... *488*
Gepleegde literatuur en nawoord *497*
Woord van dank en terugblik. *499*
Reünie van de fietsgroep *516*
Zeven weken na thuiskomst en een korte filosofische beschouwing. *521*
Fietstips *525*

Voorwoord

Met broer Adam maakte ik enkele fietstochten op de racefiets toen ik 36 jaar was. Daarvóór had ik niets met fietsen.
Met Adam waren de eerste tochten niet echt lekker. Hij ging mij veel te snel. Hij was getraind en ik begon nog maar net.
Nee fietsen……. Daar word je alleen maar moe van!
Toen Adam verhuisde naar Halsteren, bij Bergen op Zoom, heb ik nog eens samen met hem een tochtje 'Oesterdam' gedaan.
Pas later ben ik lange afstanden gaan fietsen. Op een randoneur, dit is een type lange afstandsfiets en dan van het merk Giant. Tegenwoordig rijd ik op een Koga Myata Globetravaler. Ook een goede langeafstandsfiets. Eindeloos kilometers fietsen. Niet te hard, niet te snel, gewoon genieten van de natuur. Ik voelde mij na verloop van tijd er steeds meer behaaglijk bij. Op de fiets kon ik mijn gedachten prima ordenen. Ik werd bruin van de zon. Mijn spieren kwamen in beweging, want door mijn werk zat ik veel stil. Ja, ik begon het fietsen te waarderen. Ik ging van fietsen houden.
Ik legde wel eens tochten af in mijn alleentje van 100 kilometer per dag. Dat was geen uitzondering. Na verloop van tijd deed ik een rondje IJselmeer. Daarna een rondje Nederland. Heerlijk.

Waarom dit boek.

Ik nam mij voor als mijn kleinkinderen groot zijn ga ik hun verhalen vertellen van……! Maar ik zie dat mijn kleinkinderen nu wereldser zijn dan wij vroeger. Zij zien meer, ze kijken veel televisie en ze beleven meer en daardoor weten ze meer dan wij op die leeftijd. Maar ook hun interesses liggen op een ander vlak dan mijn generatie. Dus dat ze 'even een boek van Opa zullen inkijken' heb ik niet in mijn gedachten.

Nu, zoveel jaren na de gemaakte fietstocht, waaraan ik persoonlijk zoveel heb gehad, is het maken van dit reisverslag voor mij een manier om alle kostbare ervaringen van mijn tocht vast te houden en dat het maken van dit verhaal een manier van verwerken is. Ook had ik de behoefte om mijn belevenissen op te schrijven uit een vorm van ijdelheid en vooral toch een boek voor het nageslacht. Dat ze nog eens een lach en een traan kunnen lezen over Rienus Huis. Ik wil proberen iets over te dragen wat mij ontroert. Want ik wil dat anderen worden ontroerd door dingen waardoor ik ontroerd word. Het onverwachte, een nieuwe blik op dingen, een uitgangspunt dat je niet eerder kenden, dat meer inzicht oplevert. Ik wil dingen naar boven halen uit wat ik zie, door wat ik lees en door reisjes die ik maak. Als je de instelling hebt dat je wilt blijven ontdekken en wilt blijven leren dan blijf je ook leven.

Ik fietste een keer door Vaals en las boven de deur van het gemeentehuis de lijfspreuk van de eerste eigenaar. Vroeger was dit gebouw een lakenfabriek van de zeer rijke lakenfabrikant Johann Arnold von Clermont die leefde van 1760 tot 1850. Nu is het gemeentehuis van Vaals en staat de lijfspreuk van de heer Von Clermont nog boven de deur van de vroegere lakenfabriek in het Latijn "Spero Invidiam" wat betekent; "ik hoop benijd te worden".

Schrijfstijl

Dit boek is in de vertellende trant geschreven en in de eenvoud van mijn grammaticale kennis. Het is verre van een literair hoogstandje, maar dat is ook niet de bedoeling.

Hoe het begon.

Op een goede dag zat ik in de auto naar een vergadering in Utrecht. Luisterend naar de radio, kwam, na een pastorale morgenwijding op de KRO, een programma over een fietstocht naar Rome. De pastoor zegende de fietsers voordat ze een Pelgrimstocht gingen maken naar Rome.
“Dat wil ik ook”, dacht ik, “Ja, als ik vijftig jaar word fiets, ik naar Rome!” Nam ik mij stellig voor. Dat was in 1990.
In datzelfde jaar ging ik op vakantie met mijn vrouw Meentje en met mijn zus Menks en zwager Rieks naar Frankrijk. Onderweg zagen we een man lopen en een ezeltje gepakt en beladen liep naast hem. Ik vroeg aan zwager Rieks of hij er even naar toe wilde rijden.
“Waarom?” Vroeg Rieks. Hij vond het maar flauwekul. “Die vent met die ezel?”
Bij de man aangekomen waren we al gauw in een geanimeerd gesprek. Ignaas Brekelmans liep met zijn ezel Saar van ‘s Hertogenbos naar Santiago de Compostela. Op zijn vijfenzestigste jaar liep Ignaas een Pelgrimstocht naar Santiago de Compostela.
Op zondagsschool had meester Krijn van Seeters verteld over de Pelgrimstochten naar Rome en andere Heilige plaatsen. De boetedoening in de middeleeuwen en dat een zondaar dan moest gaan lopen naar een dergelijk Pelgrimsoord. Prachtige verhalen.

Ik had nog nooit van de stad Santiago de Compostela gehoord. Ik moest wel drie keer vragen of hij de naam van de stad nog eens wilde zeggen zodat ik deze in mijn geheugen kon vasthouden.
Ja, Ignaas liep de Pelgrimstocht uit heilige overtuiging, maar vooral ook omdat hij veel donateurs had geworven voor zijn stichting het Lilianefonds.
“Het Lilianefonds was opgericht op 14 maart 1980 door zijn echtgenote Liliane Brekelmans omdat er geen andere organisatie was die kleinschalig, rechtstreekse en persoonlijke hulp bood aan individuele kinderen met een handicap.” Zo vertelde hij aan mij.
“Het Lilianefonds biedt deze kinderen de medische en sociale revalidatie waar zij recht op hebben. De hulp wordt geboden in samenwerking met lokale

contactpersonen die de kinderen persoonlijk kennen en begeleiden in hun revalidatieproces". Ignaas zou ongeveer 2500 kilometer lopen en de laatste 847 kilometer vanaf Roncesvalles naar Santiago de Compostela over de Camino. De Camino is de echte, nog oude originele Pelgrimsroute door Noord-Spanje.
Ik was volledig geboeid en wat een pracht idee deed ik nu op.
Op de fiets naar Rome wilde ik, dat was ooit mijn vaste voornemen, maar nu stond het voor mij vast, het werd gewijzigd in een fietstocht naar Santiago…. !!
Hoe heet die stad ook al weer meneer Brekelmans??
"Santiago de Compostela!" Zei hij. Ik gaf hem honderd franc omdat ik respect kreeg voor deze man, zijn principes en voor zijn Lilianefonds.

v.l.n.r. *Ignaas Brekelmans, zijn ezeltje Saar, Rienus Huis.*

In Frankrijk maakte ik een praatje met een man die met een ezel liep te wandelen. Ignaas Brekelmans maakte op zijn vijfenzestigste jaar een Pelgrimstocht van 's Hertogenbosch naar Santiago de Compostela voor het door hem opgerichte Lilianefonds.
Het Lilianefonds dat zoveel goed doet voor gehandicapte kinderen in de derde wereld.
De ezel Saar was zijn metgezel.
(juni 1990)

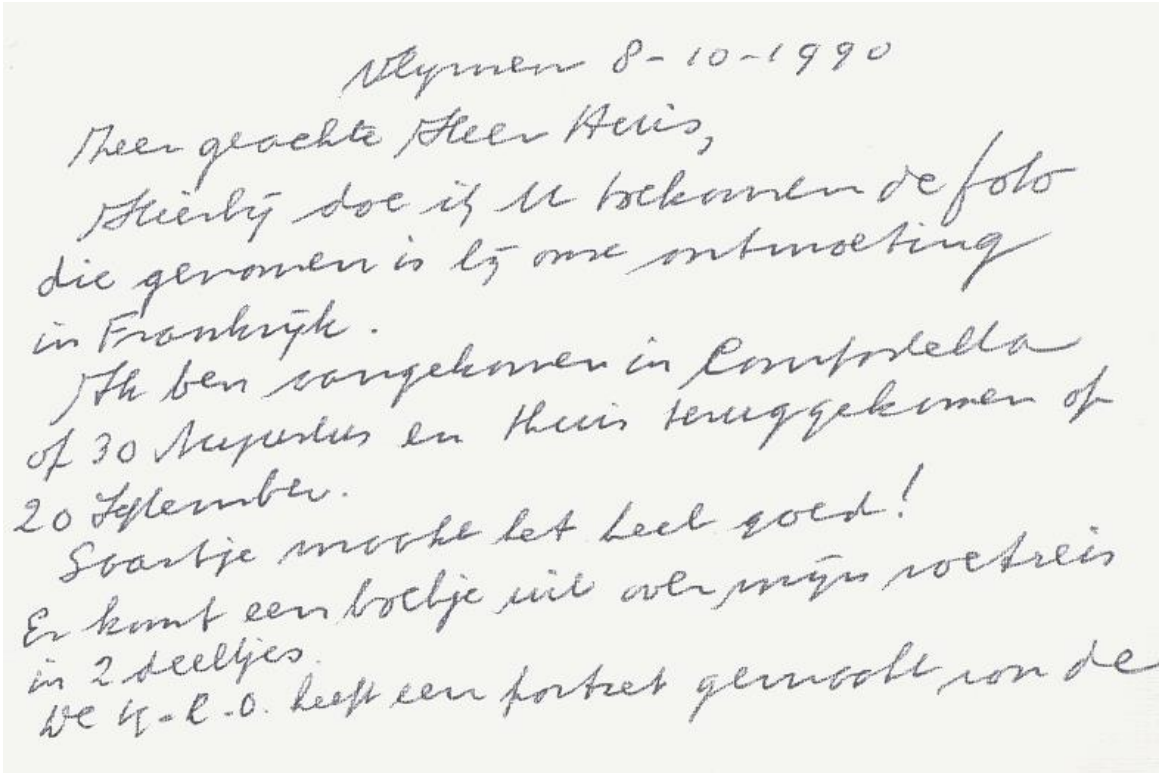

Vlymen 8-10-1990

Zeer geachte Heer Huis,

Hierbij doe ik U toekomen de foto die genomen is bij onze ontmoeting in Frankrijk.

Ik ben aangekomen in Compostella op 30 Augustus en thuis teruggekomen op 20 September.

Saartje maakt het heel goed!

Er komt een boekje uit over mijn voetreis in 2 deeltjes.

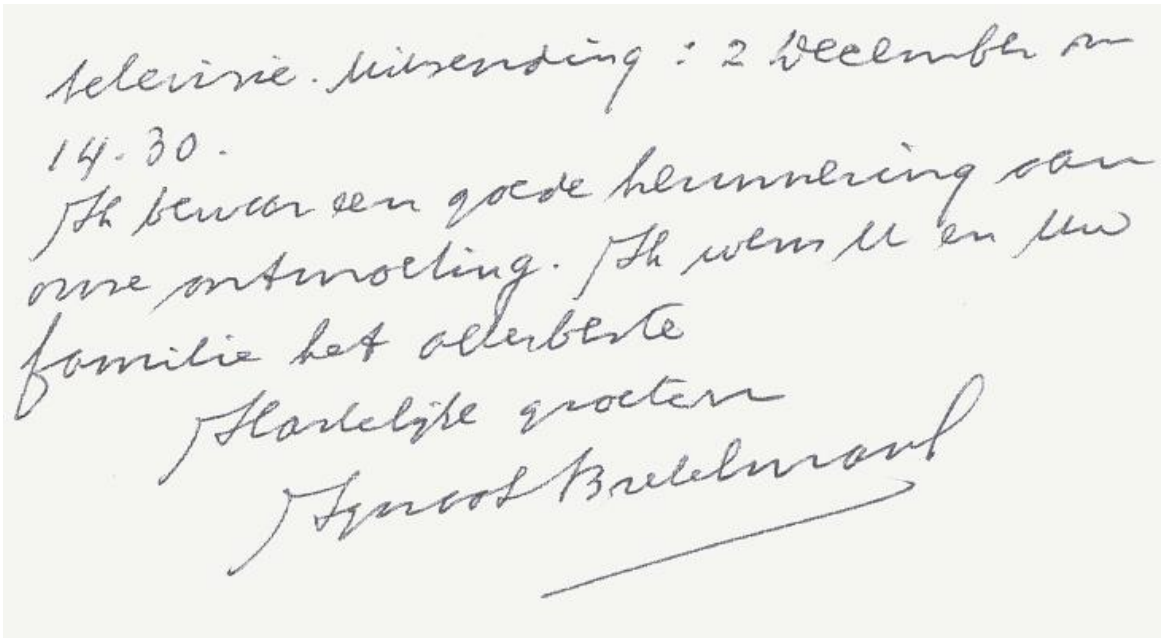

De K.R.O. heeft een portret gemaakt van de televisie. Uitzending: 2 December om 14.30.

Ik bewaar een goede herinnering aan onze ontmoeting. Ik wens U en Uw familie het allerbeste

Hartelijke groeten

Ignaas Brekelmans

Ignas Brekelmans schreef mij een briefje dat hij de grote voettocht naar Santiago de Compostela goed had doorstaan en dat een televisie uitzending over hem en zijn Pelgrimstocht werd uitgezonden.

.

Tussen denken en doen gaapt vaak een diepe kloof. Maar als ik mezelf zoiets voor nam wordt dat doorgaans geen gedachtevlucht.
In juli 1991 las ik een artikel in het Nieuwsblad van het Noorden over een fietser die naar Polen ging. De Paus zou veertien en vijftien augustus in Polen zijn en deze man wilde daar op zijn fiets naar toe. Een Heilige fietstocht dacht ik toen ik het las. Met deze man moet ik contact leggen voor mijn fietstocht naar Santiago de Compostela die ik van plan ben. De fietstocht die in mijn verlangen lag, maar nu al weer vaag was geworden omdat je niet weet hoe je moet beginnen met de organisatie.
Ik belde die man van dat krantenartikel op. “Ga ook maar mee naar Polen,” zei Cor Kerstholt. “We kunnen nog wel een fietser gebruiken.”
“Nee, volgend jaar wil ik naar Santiago de Compostela.” Zei ik
“Dat is afgesproken,” zei de man aan de andere kant van de lijn. “Ik ga met je mee. Zodra ik terug ben uit Polen neem ik contact met je op om de reis te organiseren.”

In die tijd begon ik ook wat te lezen over de eeuwenoude Pelgrimstochten die jaarlijks door vele duizenden mensen worden gemaakt. Op de fiets of lopend of ook wel te paard. Ieder jaar ontdekken mensen de rijkdom van een Pelgrimstocht naar één of ander bedevaartsoord. Er zijn vele ‘heilige’ plaatsen in de wereld zoals Rome, Jeruzalem, Lourdes, Chestochowa, Trontheim, Fatima of Santiago de Compostela. Ik noem zo maar een handjevol, maar ook in India bespeuren we een zelfde verlangen naar de heilige plaats Mekka. Het zijn stuk voor stuk bevoorrechte plaatsen welke voor de één een oase is waar men weldaad mag verwachten en voor een ander is er een sluier van mystiek.
Voor mij was de fietstocht in de eerste plaats het zoeken naar voldoening, een soort pacificatie. Ik was tot nu toe erg in beslag genomen door snelheid, efficiëntie, geld en promotie. Ik had in mijn leven veel plezierige doelen bereikt en nu had ik behoefte om even los te komen van alle overbodige luxe waaraan ik mijn ziel en zaligheid verpand had. Ik wilde een lichamelijke en geestelijke uitdaging aan gaan door, op de fiets, ruim vijfduizend kilometer te gaan zwerven. Met slechts een lichtgewicht tentje, een primus en twee pannetjes om mijn gerag op te koken. Zo stelde ik mij dat voor, een lange fietstocht naar Santiago de Compostela, op een Pelgrimachtige manier zonder enige vorm van luxe. Een Nul-sterren fietstocht waarin ik alleen aan mijzelf uitdrukking geef van mijn gevoelens en waarin ik gelijktijdig onbeperkt oor heb voor mijn eigen lichaam en geest en kan nadenken over mijn toekomst.

Ik had gelezen dat een pelgrimstocht naar Santiago de Compostela vanouds al in Nederland ook kon beginnen. Er zijn startplaatsen in Alkmaar, Amsterdam, Haarlem, Utrecht en ''s-Gravenhage. Daarom staan in deze steden ook zogenaamde Jacobus kerken. Vanuit het Noorden vertrokken Pelgrims uit Groningen en Leeuwarden en reisden dan eerst naar een dicht bijzijnde Jacobus kerk om zich bij een grotere groep aan te sluiten. Daarna heb je dertien nog grotere routes die tot aan de Pyreneeën voeren. Uiteindelijk komt alles in Puente la Reine samen bij het standbeeld van 'De IJzeren Pelgrim' in Roncevalles, om dan in één weg, de Jacobsweg oftewel 'de Camino', nog ruim 847 kilometer, door Noord-Spanje verder te gaan naar de Heilige stad Santiago de Compostela.
Volgens professor Henk Mulder worden een aantal Pelgrimsroutes naar Santiago de Compostela al beschreven in de 'Codex Calixtinus' een geschrift uit het jaar 1115 van Paus Calixtus II (1119-1124).
Het waren monniken, ridders, gewone mensen en misdadigers maar vooral edelen en geestelijken die de reis naar Santiago ondernamen. De Franse bisschop Godescalque was de eerst bekende bedevaarder rond het jaar duizend. Na hem volgden miljoenen anderen, onder wie El Cid, Lodewijk VII van Frankrijk, Edward I van Engeland, Isabella van Portugal en Keizer Karel V om maar enkele te noemen. Karel de Grote verbleef als pelgrim zelfs enige jaren in Santiago de Compostela, aan de uiterste grens van zijn enorme rijk.
Onderweg overnachten de Pelgrims in kloosters, kerken, hospita en revugio's en ze bezoeken plaatsen met relikwieën langs de route.
Ze hebben hun sporen achter gelaten. Er werden kluizenaarswoningen, kastelen en vooral kerken gebouwd langs die pelgrimsroute. Deze Romaanse pelgrimskerken zijn ruim en eenvoudig. Het woord 'Pelgrim' stamt af van het Latijnse woord 'Peregrinus', dat 'vreemdeling' betekent. Als 'peregrim' of 'peregrijn' komt het in de oude Nederlandse taal al voor.
Santiago is afgeleid van Sint Jacobus, oftewel Jacobus de Meerdere zoals hij ook wel wordt genoemd, is de nationale Heilige van Spanje. Hij is één van de belangrijkste apostelen. Samen met zijn broers Petrus en Johannes vormt Jacobus de top drie van de apostelen. Hij was aanwezig bij de gedaanteverwisseling toen Jezus in een kolom van licht veranderde. Hij was ook in Getsémané toen Jezus vroeg 'om de beker aan hem voorbij te laten gaan'. Jacobus en zijn broer Johannes waren de twee onafscheidelijke neefjes van Jezus. Hun moeder Salome was de zus

van Maria. Begrijp me goed dat ik geen Bijbelse les wil geven, maar in dit verband geeft een korte uitleg voor de geïnteresseerde wat duidelijkheid.
Jacobus vertrok na de dood van Jezus naar Noord-Spanje om bij Finestera ‘aan het einde der wereld’ ook het evangelie aan de bevolking te brengen. Tientallen jaren heeft Jacobus in deze streek zijn werk gedaan. En toen hij op oudere leeftijd een keer terug kwam in Jeruzalem werd hij bijna meteen opgepakt en door Herodes onthoofd. Zijn vrienden verscheepten zijn lijk terug naar Spanje om hem daar te begraven. In een storm is toen hun scheepje vergaan en nabij Padron, een kustplaats in Noord-Spanje, spoelde het bootje met het onthoofde lichaam aan. Daarna werd hij door de bewoners begraven.
Nadat Jacobus was uitgeroepen tot Patroon Heilige van Spanje wordt er rond het graf een kerk gebouwd en kwam de pelgrimage op gang. Later werd deze kerk vervangen door een Kathedraal.
De Pelgrims vormden de "eeuwige" stroom van de pelgrimsroute de Camino.
Hun sporen, hun wegen, de kerken langs die pelgrimswegen, de vele standbeelden, hospitalen en de prachtige bouwwerken en bruggen heb ik kunnen bewonderen en hun nu nog aanwezige geest heb ik bijna kunnen voelen. Tientallen bijzondere mede Pelgrim mensen heb ik gesproken. Markante mensen uit de hele wereld en ook gewone brave Spanjaarden. Aan de door hen opgebouwde sfeer heb ik een steentje - en niet alleen bij Cruz de Ferro - mogen bijdragen.
De symbolen van de Pelgrimstocht naar Santiago de Compostela zijn de Jacobsschelp (Coquille Sint Jacques) en de wandelstaf (de Palster).
De Jacobsschelp is een fraaie rozeachtige waaierschelp van 10 centimeter. De waaierschelp vindt je als ornament op veel gebouwen in Spanje en vooral langs de bedevaartroute naar Santiago de Compostela. De schelp van de Coquille Sint Jacques werd vroeger gebruikt om onderweg uit beekjes te kunnen drinken. Het is de schelp die bijna iedere Pelgrim zichtbaar draagt. Ik heb er één achter op mijn bagagedrager van de fiets gebonden voor ik de eerste dag wegfietste uit Dax. Toen ik thuis kwam heb ik hem boven de deur van onze bijenstal opgehangen en daar hangt deze Jacobsschelp nu nog steeds. De Palster (wandelstaf) wordt als wandelstok gebruikt tijdens de bedevaarttocht om gemakkelijker te kunnen lopen, maar vooral ook om wilde honden op een afstand te houden. Vroeger was deze stok echt nodig voor wolven en ook ander ongedierte of zelfs zwervers en struikrovers van je af te slaan. Henk Mulder sneed met zijn zakmes verschillende van deze

wandelstokken. Tot op heden heb ik een door Henk Mulder gemaakte wandelstok nog altijd naast mijn bed staan.
Ik zag dat de Jacobsschelp nu niet meer als drinkschelp gebruikt wordt langs de pelgrimsroute en de lederen veldfles al lang is vervangen door een lichtgewicht bidon. De knapzak oftewel de bedelzak van vroeger is nu een lichtgewicht rugzak en de houten gesneden staf is nu een telescopische lichtgewicht wandelstok van ruimtevaartmetaal. Ook de zware wollen kleding van vroeger is nu kunststoffen lichtgewicht kleding dat sneller droogt en dat koeler is aan je lijf als het warm is, maar andersom ook dat je lijf warmer blijft in deze moderne kleding bij lagere temperaturen of kou, kortom alles is comfortabeler. Maar de bedevaartweg naar Santiago de Compostela is dezelfde gebleven en elk jaar gaan duizenden Pelgrims over deze eeuwen oude, slecht geplaveide weg.

De Jacobsschelp is een fraaie rozeachtige waaier schelp van 10 centimeter. De waaierschelp vindt je als ornament op veel gebouwen in Spanje en vooral langs de bedevaartroute naar Santiago de Compostela. De schelp van de Coquille Sint Jacques werd vroeger gebruikt om onderweg uit beekjes te kunnen drinken.

De waaierschelp vindt je als ornament op veel gebouwen in Spanje en vooral langs de bedevaartroute naar Santiago de Compostela.

De Jacobsschelp is een fraaie rozeachtige waaier schelp van 10 centimeter. De waaierschelp vindt je als ornament op veel gebouwen in Spanje. Hier boven de deur van een gewoon burgerwoonhuis langs de bedevaartroute naar Santiago de Compostela

De voorbereiding

Trainingstocht naar Breda.

Voor de fietstocht naar Santiago de Compostela kwamen we in contact met Henk Mulder uit Ulvenhout. Henk en zijn vrouw Willie waren bereidt om met hun Toyota busje mee te gaan naar Spanje. Met zo'n groep fietser is een volgauto erg gemakkelijk. Bij elke dagtocht die je maakt kunnen je fietstassen en ook je tent in hun auto. Als je elke dag een fietstocht maakt van gemiddeld ruim honderdvijfentwintig kilometer per dag en bij een temperatuur van meer dan 35 graden is het een stuk gemakkelijker als je geen bagage op je fiets hoeft te vervoeren.
Via een advertentie in het Katholiek Nieuwsblad kwamen we in contact met Henk Mulder en zijn vrouw Willie. Deze interessante mensen gaven extra kleur aan de fietstocht. Zij begeleiden onze groep fietsers met hun autobusje.
Henk was ernstig ziek. Een jaar ervoor was bij hem een zieke nier verwijderd en had hij in het ziekenhuis de mededeling gekregen niet zo lang meer te zullen leven. Henk was toen drie en zeventig jaar. Toen hij onze advertentie las stond zijn besluit meteen vast. Eén van zijn laatste wensen was om met deze groep Pelgrimerende fietsers als begeleider mee te gaan, samen met zijn vrouw Willie.
Prachtige mensen met een ontroerende diepgang. Henk was professor natuurkunde en natuurwetenschappen. Hij had een zeldzame hoge onderscheiding voor bijzondere verdiensten in natuurwetenschappen. Deze hoge onderscheiding is slechts drie keer uitgereikt. Eén keer aan hem en twee keer aan andere professoren. Henk boeide mij met zijn vertellingen. Hij emigreerde op vijfenveertigjarige leeftijd nog naar Indonesië met zijn gezin. Een wereldse kerel, doortastend, doordringend, gepast brutaal, integer en Godvrezend.
Een man waarmee ik tijdens deze fietsvakantie graag even van gedachten wisselde over allerlei zinnige en onzinnige dingen.
In de week van Hemelvaartdag maakten we eerst een trainingstocht door de Ardennen. Een dergelijke trainingstocht is erg belangrijk voor het testen van ieders conditie maar vooral om te testen of de mensen in de groep wel bij elkaar passen. We sloegen ons bivak op in de boerderij van Henk en Willie Mulder. In dit zelfde

weekend zouden we ook de laatste instructies in ontvangst nemen voor de grote fietstocht naar Santiago de Compostela die op zeventien juli 1992 zou beginnen.

Donderdag 28 mei 1992.

Ik fietste al om half zes weg vanuit het Siemenspark richting het station in Zuidbroek. Fietstassen op de voor- en fietstassen op de achterbagagedragers. Voor op mijn fiets een stuurtas met daarin de eerste handbagage en op de voorbagagedrager de lichtgewicht tent. Op de achterbagagedrager de slaapzak.
Ik had al enkele oefentochtjes volledig gepakt en gezakt in de provincie Groningen gemaakt. Maar dat was niet echt. Nu ging ik écht op stap zoals ik straks ook naar Santiago zou fietsen.
Ik nam de trein naar Zwolle om vandaar uit verder te fietsen richting Breda.
De conducteur zei dat ik vijf gulden moest bijbetalen. De fiets meenemen in de trein kostte namelijk dertien gulden in plaats van de acht gulden die op het kaartje stond. Verder begreep de man niet waarom ik een kaartje had van Zwolle naar Zuidbroek in plaats van Zuidbroek-Zwolle. Ik zei dat ik het kaartje in Zuidbroek had gekocht.
“O, zeker bij die drogist in Zuidbroek……”. Toen mocht ik de vijf gulden laten zitten.
Overstappen op het station van Groningen in de sneltrein naar het westen was even stressig, maar zonder problemen kwam ik na anderhalf uur aan op het station in Zwolle.
De eerste dag was het slecht weer. Af en toe hevige buien en soms met omweer. Vlak over de IJselbrug heb ik nog in een leeg varkenshok op een boerenerf zitten schuilen. Noodweer was het en even dacht ik eraan om mijn tent bij deze boer op te slaan en de rest van de dag af te wachten, maar ik zag geen mens op het erf en ook niet in de boerderij. Ik besloot om toch nog een dertig kilometer door te fietsen en dan ergens een plek te zoeken voor de overnachting. Ik fietste eerst langs de IJsel een eind naar het zuiden. Bij Voorthuizen knapte een spaak van mijn achterwiel. Het was mijn eerste spaak van een serie van vele spaken die bij mij zijn geknapt, daarom weet ik het nog zo goed. Later zouden ze mij ‘de spakenkraker’ noemen. Bij fietsenmaker van Beek in Voorthuizen heb ik het wiel zelf professorisch kunnen repareren. Het was die dag hemelvaartdag en dan is het toch al een gunst dat in die streek een fietsenmaker behulpzaam wil zijn. Bij Rhenen ben ik het Ingense veer van

de Nederrijn overgestoken. Er kwam bij die veerpont ook een paard en wagen, een soort tentwagen, die wilde overvaren. Het hele gezin was met de huifkar op vakantie. Het paardje kreeg zemen sokken ondergebonden zodat het niet kon uitglijden op de ijzeren plecht van de veerpont. IJzer op IJzer kan behoorlijk glijden en voor een paard is dat levensgevaarlijk.
De eerste overnachting was in Maasbommel aan de Maas. Op het terras van de campingkantine zaten zo'n tien mensen waarmee ik gezellig heb gekeuveld.
De tocht was vandaag 132 kilometer.

De conducteur in de trein begreep niet waarom ik morgens om zes uur een kaartje had van Zwolle naar Zuidbroek in plaats van Zuidbroek-Zwolle. Ik zei dat het kaartje was gekocht in Zuidbroek. "O, zeker bij die drogist in Zuidbroek……". Zei de conducteur. Met pen veranderde hij Zwolle, Zuidbroek in ZB-ZL.

Er was ook een paard en wagen, een soort tentwagen die met de pont wilde overvaren. Het hele gezin was met de huifkar op vakantie. Het paardje kreeg zemen sokken ondergebonden zodat het niet kon uitglijden op de ijzeren plecht. IJzer op IJzer is levensgevaarlijk en zeker met nat en regenachtig weer.

Vrijdag 29 mei 1992.

Ik fietste vandaag richting Oss en ’s Hertogenbosch, Breda. Bij de plaats Megen heb ik de veerpont over de Maas genomen. Om half elf was ik bij de Sint Jan kathedraal van ’s Hertogenbos en heb daar op een bankje een boterham gegeten. Opnieuw kreeg ik mankementen aan mijn achterwiel en ook aan de handremmen. In Vlijmen bij een fietsenmaker kon ik dat laten repareren. Ik moest nog wel even denken aan

Ignaas Brekelmans met zijn ezeltje Saar die ook uit Vlijmen kwam en dat ik door deze wandelende Pelgrim met zijn ezel was aangemoedigd om te gaan pelgrimeren. Daarna fietste ik de Waalwijkse spoorbrug over. Deze spoorbrug dateert van 18-03-1885 en was ooit 881 meter lang. Nu is de spoorbrug nog 165 meter lang en een brug van tweehonderdzeventig duizend kilo staal. Gerestaureerd als fietspad en in 1992 geopend door May Weggen las ik op een naast de brug geplaatst monumentje en informatiebord.
Om vier uur fietste ik Ulvenhout binnen. Bij de boerderij van Henk en Wil Mulder waren de andere fietsers al aangekomen. De kennismaking met de groep fietsers en de ontvangst was hartelijk.

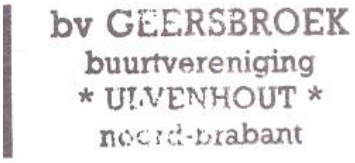

Henk en Wil Mulder hadden hun eigen stempels

Zaterdag 30 mei 1992

Voor vandaag hebben we een trainingsrit uitgezet door België. Richting Poppel. Een ritje van 108 kilometer.

Zondag 31 mei 1992

Om zes uur kroop ik uit mijn tent en gezamenlijk hadden we een ontbijt in het achterhuis van de familie Mulder. Om zeven uur is iedereen op de fiets gestapt om weer naar huis te gaan. Nol woonde vlakbij en reed naar zijn huis in Dongen.
Wij, naar het Noorden, reden met ons zessen. Cor Kerstholt, Ellie Imming, Erica Snoeren, Jan Staats, Cor Martens en ik.
In Dordrecht dronken we koffie bij Ellie Uil, de dochter van een deurwaarder. Ellie was in 1988 met Cor Kerstholt meegefietst naar Lourdes. Ze was toen een niet zo gemakkelijk jonge puber en haar ouders vonden het een goed idee om in een groep mee te fietsen naar Lourdes. De ouders waren erg hartelijk en spraken nog positief over de fietstocht die hun dochter vier jaar geleden had gemaakt.
We vervolgden onze fietstocht en kwamen over de Brieneroordbrug langs de Rotte Meren richting Hillegom. Het was schitterend weer en ik voelde dat mijn conditie met de dag groter werd. Het gevoel dat ik misschien die enorme afstanden niet zou kunnen afleggen raakte helemaal op de achtergrond. Bij Jan Staats in Hillegom hebben we soep en bami gegeten en ook konden we blijven slapen op ons eigen luchtbedje en slaapzak.
Vandaag 135 kilometer gefietst.

Maandag 1 juni 1992

Nel Staats zwaaide ons om kwart voor acht uit en Jan fietste nog met ons. De bedoeling was tot aan Heilo dan ging Jan weer terug naar huis. Jan is nogal actief binnen de parochie van Hillegom en liet ons zien waar hij elke week leiding geeft aan een jeugdvereniging. Onderweg dronken we koffie bij Cor Martens in Castricum. We troffen het want Cor zijn vrouw was jarig en dan is er meestal wat lekkers bij de koffie.
In Heilo nam Jan Staats afscheid van ons en ging naar huis terug. Ik fietste met de twee vrouwen richting afsluitdijk omdat Cor Kerstholt niet verder met ons mee ging. ‘Hij fietste liever alleen’, zei hij.
Ik vond het nogal lullig dat Cor mij met twee vrouwen verder naar Groningen liet fietsen en zal Cor leren kennen als een fietser die regelmatig zijn eigen route ging rijden.
Om twaalf uur hebben we bij een winkel wat inkopen gedaan om te lunchen.

‘Als je fietst eet je veel,’ moest ik bedenken toen ik in een winkeltje mijn middagrantsoen inkocht. Een heel pak melk, halve liter yoghurt, twee sinaasappels, halfje tarwe brood, een half ons rookvlees en een half ons pekelvlees.
’t Is misschien ongegeneerd gezegd, maar ik vrat het allemaal in één keer op.
Na het eten was Erica haar fietssleutel kwijt. We hebben overal gezocht maar het sleuteltje was nergens te vinden. We hebben op de duur de wegenwacht maar gebeld en die heeft haar fietsslot doorgezaagd. Na een vertraging van twee uur en zonder slot op haar fiets vervolgden we de fietstocht.
Op de afsluitdijk nabij Kornwederzand kregen we een onweersbui. De lucht betrok pimpelpaars. In drie minuten heb ik mijn tent opgezet. Daarna heb ik even de dames geholpen met het opzetten van hun tent. Grote druppels, waarmee een borrelglas met één druppel gevuld zou zijn, vielen al uit de gitzwarte lucht toen ik mijn tent inschoot en de opening dicht ritste. Hevige klappen van de donder galmde over het IJselmeer. Ik vond het bijzonder, zo midden op de afsluitdijk, in een tent met dit hevige weer. “Het is vast niet ongevaarlijk om nu hier te zijn,” dacht ik nog.
Na een ruim uur werd ik wakker van een zwaar eentonig gezoem. Miljoenen grote zwarte IJselmeer-muggen hingen in een zwarte wolk boven mijn dampende tent. Het begon al te schemeren en ik besloot vannacht, hier midden op de afsluitdijk, te blijven.

Dinsdag 2 juni 1992

‘De volgende morgen om halfzeven riep Elly dat ze de thee klaar had. Na het ontbijt fietsten we verder over de afsluitdijk. Ik zag in de nevel, welke over het water hing, verschillende bootjes met palingvissertjes. In Sneek dronken we koffie bij mijn UBO collega Luwe Mellema en vandaar fietsten we rechtstreeks naar Groningen. In Roden nam Erica afscheid van ons en in Groningen reed Elly richting Appingedam en fietste ik het laatste eindje alleen naar Zuidbroek. In zes dagen had ik mijn trainingstocht afgedraaid met 750 totaal kilometer fietsen. Mijn conditie was behoorlijk en ik had niet meer het gevoel dat ruim honderdvijfentwintig kilometer per dag fietsen gedurende zeven weken voor mij een probleem zou kunnen zijn.

GEERSHOEK

Henk Mulder

Geersbroekseweg 27 • 4851 RD Ulvenhout • Tel. 076 - 65 70 02

55

Ulvenhout 7 Juli 1992

Beste tochtgenoten,

Bijna is het zover, de grote trek gaat beginnen.
Mijn vrouw en ik vertrekken midden volgende week, zodat we elkaar hopen te treffen om 10.00 op zaterdag op de camping in Dax.
Tijdens het trainingsweekend heb ik al mijn zorg geuit over het vervoer van de bagage. In tegenstelling tot een vorige keer, is er maar één auto beschikbaar.
Neem geen grote zware tent mee, beperk u in de bagage.
Het is warm in Spanje, het regent er weinig, dat scheelt.
Bedenk dat, als de wagen uit zou vallen, de trip gewoon doorgaat, maar ... dan moet ieder wel zijn eigen spullen overnemen. Als u nu zegt: dat gaat niet, weet u dat u nu teveel hebt klaargelegd.
Op het eindtraject Lourdes-Dax moet iedereen in ieder geval alles zelf meenemen. De wagen neemt geen restbagage mee naar Nederland en begeleidt ook niet eventuele terugfietsers.
Het beste lijkt: laad uw karretje eens op en maak er een rondje mee van 50 km en kijk hoe het bevalt, dan weet u meer.
Verder neemt de wagen alleen nog niet gebruikte, ongeopende reservetankjes (van naam voorzien) op.Gasapparaat + toestel moet uzelf steeds op de fiets meenemen.
Als ieder zijn verantwoordelijkheid neemt, zal de tocht zeker weer een succes worden.

met beste groeten
vandaag zeg ik "Dag"
volgende week zeg ik "Dax"

tot ziens
uw chauffeurs
Willy en Henk

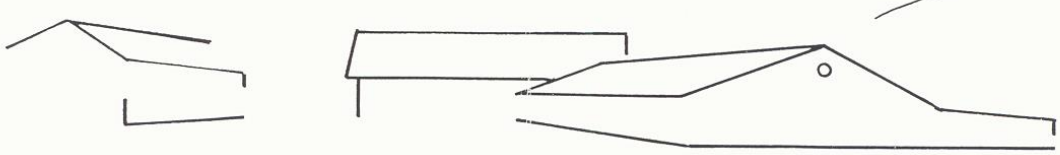

Fietstocht naar Santiago de Compostela

Omdat ik binnen een gestelde tijd mijn vakantie van zeven weken had geregeld was ik toch wel enigszins gebonden in mijn voorgenomen zwerftocht naar Santiago de Compostela. Daarom gingen we met een fietsbus naar Dax om vandaar uit de volgende dag naar de Pyreneeën te fietsen. We zouden dan aardig kunnen ‘infietsen’ voordat we in de bergen zitten. Het zou een monstertocht worden van Dax naar Santiago de Compostela en vervolgens naar Fatima in Portugal om dan via de Extremadura, dwars door het midden van Spanje, terug te fietsen naar Lourdes. Vanuit Lourdes terug naar Dax waar iedereen weer in de fietsbus zou stappen voor de terugreis naar Nederland. Daarvoor hadden we vijf weken uitgetrokken. Ik had mijzelf voorgenomen om niet met de bus maar nog twee weken langer, gewoon in mijn alleentje, op de fiets terug te rijden vanuit Dax, in Zuid-Frankrijk, naar Zuidbroek.

Mijn eerste Parochiestempel haalde ik bij Pastoor P.W.J. Verheijen Sluisstraat 78 Musselkanaal. Deze Pastoor trouwden onze kinderen Gea en Ron en hij doopte onze kleinzoon Marco.

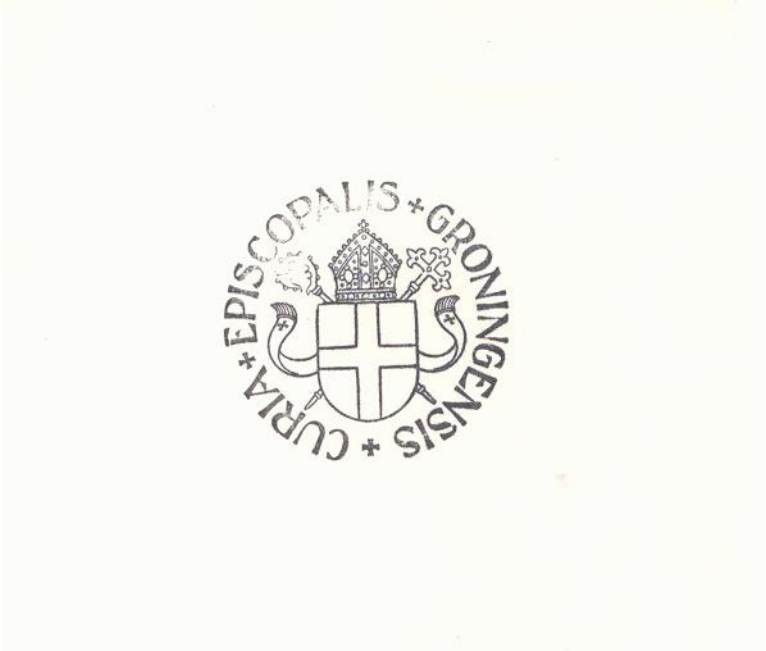

Deze stempel kreeg ik van de Parochie in Groningen.

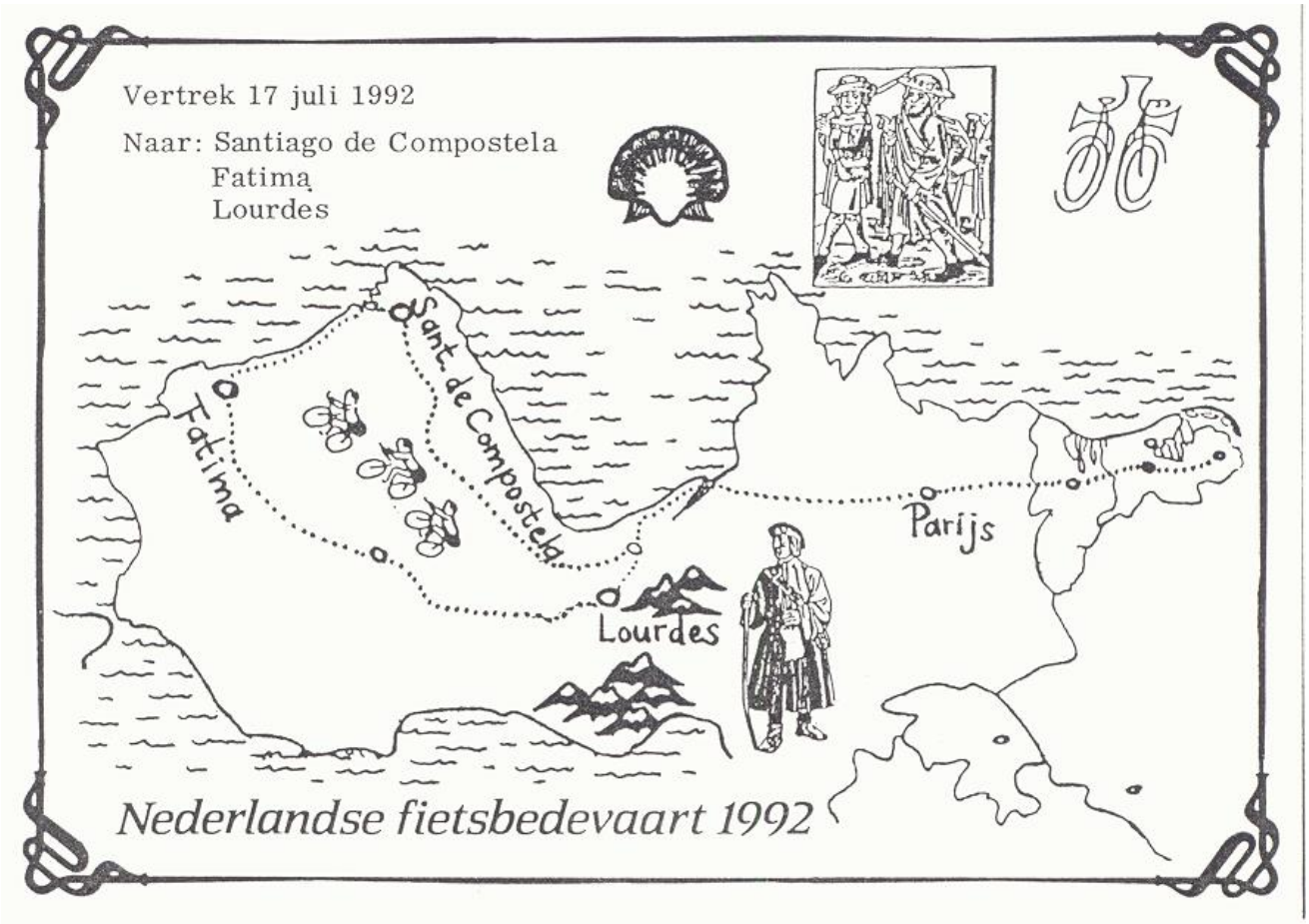

Cor Kerstholt ontwikkelde een sponsorkaart die we verkochten. Het geld ging naar een goed doel.

Er zijn vele wegen die naar Rome leiden wordt er wel gezegd. Zo is het ook naar Santiago de Compostela.
Dwars door Europa lopen de aanlooproutes naar één punt in Roncevalles. Uiteindelijk bij Puenta La Reine komen dan drie wegen samen bij een eeuwenoude pelgrimsbrug daterend uit de middeleeuwen, de Koningsbrug over de Agar. Hier bij deze brug begint de echte Camino. Deze Camino is de bedevaartsroute van 847 kilometer naar Santiago de Compostela.

Deelnemers

Lijst van deelnemers;

Huis	Rienus	Siemenspark	30	Zuidbroek	47 jaar
Kerstholt	Cor	Almastraat	35	Groningen	47 jaar
Martens	Cor	M.H.Tromplaan	11	Castricum	66 jaar
Simons	Nol	Dunandstraat	28b	Dongen	64 jaar
Imming	Elly	Opwierdeweg	106	Appingedam	47 jaar
Snoeren	Erica	Vredelaan	38	Roden	46 jaar
Staats	Jan	Faleriolaan	26	Hillegom	66 jaar

Eerste dag vrijdag 17 juli 1992

Fietstocht naar Santiago de Compostella 1992

Eindelijk is het dan 17 juli 1992. De grote dag dat de fietstocht naar Santiago de Compostela kan beginnen. Ik heb mij voorbereidt op een fietstocht van ruim vijfduizend kilometer binnen zeven weken.
‘s Morgens reed ik met de fiets vanaf het Siemenspark naar het station van Zuidbroek. Mijn fiets was toch nog redelijk zwaar geworden met de gehele bepakking.
Zoals;

- lichtgewicht fietstassen,
- fototoestel,
- zakboekje om dagelijkse belevenissen op te schrijven,
- een balpen,
- zaklamp,
- zakmes,
- geldcheques en geld,
- paspoort,
- een portefeuillemapje om mijn hals,
- wasknijpers en waslijntje,
- zonnebril,
- zweetbandje,
- lichtgewicht regenpak,
- lippenbalsem,
- muggenolie,
- kammetje,
- geel/oranje vetkrijt,
- plastic beker,
- plastic etensbord,
- kooksetje van twee pannetjes,
- een bakpannetje,
- gaskomfoortje,

- twee gasflesjes,
- kruidenmix en zout,
- eetlepel, vork en mes,
- scheerapparaat,
- een toilettas,
- lichtgewicht tent, wel met binnentent, met lichtgewicht tentstokken en tentharingen,
- twee vierkante meter dik landbouwplastic,
- lichtgewicht slaapzak,
- opblaasbaar slaapmatje,
- een klauwhamer,
- een korte broek,
- een spijkerbroek,
- drie shirts met korte mouwen,
- een shirt met lange mouwen,
- een trui,
- twee paar witte sokken,
- twee zomerhemden,
- een hemd zonder mouwen,
- twee onderbroeken,
- een pyjamajasje,
- een paar iets nettere schoenen,
- een transistor radio/cassette met oorluidsprekertjes,
- grote pot purol,
- verbandtrommeltje,
- twee fietsbroeken met kunstleren zeem,
- setje fietskettingreiniger en reinigingsmiddel,
- reserveband,
- een bandenplakset,
- een lichtgewicht fietspompje,
- enkele reservespaken, zogenaamde noodspaken en plak deze met tape aan het frame vast,
- een spakenspanner,
- een reserve versnellingskabel en remkabels.

- twee bidons,
- een fietshelm,
- voor de eerste dag eten en drinken.

Ik had mijn helm opgezet omdat ik toch liever niet wilde laten zien dat ik zo gepakt en gezakt door ons dorp fietste. Misschien was het een soort valse schaamte of wilde ik het gewoon niet zo laten weten. Dat was ook het geval toen ik werd gebeld door de plaatselijke radio. Die hadden van mijn lange fietstocht gehoord en vroegen of ze vooraf al een interview van mij mochten afnemen. Ik had gezegd dat als ik terug was ze mij mochten bellen omdat het dan wellicht wat interessanter zou zijn. Misschien had ik toch nog zo'n gevoel dat het niet zou lukken en dan was het beter als weinig mensen op de hoogte waren. Ik had, na aandringen, nog wel ingestemd met een wekelijks interview. Elke week op zaterdagmiddag omstreeks vier uur zou ik een kort reisverslag doen, via de telefoon waar ik dan op dat moment ook was, van mijn belevenissen van de afgelopen week.
Om half tien stapte ik in de trein vanuit Zuidbroek naar Zwolle.

treinkaartje naar Zwolle

Voor de fiets betaalde ik weer acht gulden in plaats van dertien gulden en deze keer werd er niets over gezegd.

Van Erica kreeg ik een stempel van de parochie der Triniteit uit Roden.

In Zwolle haalde ik bij de Pastoor een stempel van de Parochie st. Michaelis.

In de trein was het druk en vooral ook veel mensen met fietsen. ‘Allemaal mensen die een dagje elders gingen recreëren met de fiets’ bedacht ik zo. Enkele hadden, net als ik een volle bepakking met vier fietstassen een tent en een slaapzak. Er was een man met een hond, een soort gekruiste Herdershond, die een behoorlijk zware pakkelarie op zijn hondenrug had. Ik maakte een praatje met de man en hij vertelde met de trein naar Zuid-Frankrijk te reizen om vandaar een globetrottervakantie te gaan maken van een jaar. Hij zou wel zien waar hij terechtkwam en waar hij heen ging, er was geen echt doel. De hond diende als pak-‘ezel’.
Na ruim een uur rolt de trein Zwolle binnen. Achter het station in Zwolle tref ik Cor Kerstholt en even later komt de fietsbus er al aan. De fietsen gaan in een aanhanger en de bagage in de ruimte onder in de bus. Om 13.00 uur begint de chauffeur met zijn ‘ophaalroute via Amsterdam, Woerden en Breda. Cor Kerstholt vertelde dat een zekere Harry Ruhe niet meekan omdat hij tijdens het fietsen was gevallen en een rib had gebroken. Cor had hem beterschap gewenst en gezegd dat hij een valhelm moest laten aanmeten over zijn hele lijf. Cor heeft zo zijn eigen humor. We zullen dus met een groep van zeven personen de Pelgrimtocht gaan maken. Vijf mannen en twee vrouwen. Om zeven uur ’s avonds vertrekken we uit Breda. Een uur later als gepland omdat ene Hans, een huisarts uit Heilo, zijn fiets in een andere trein was zoekgeraakt. In de bus zitten zevenendertig personen en al snel is er een sfeer alsof we elkaar al weken kennen. Om half één ’s nacht passeren we Parijs en rijden we verder richting Bordeaux en eindbestemming Dax. Het slapen in de bus gaat prima en als ik wordt wakker dan zie in het oosten de zon opkomen.

Tweede dag zaterdag 18 juli 1992

Toen de zon al lekker door de ramen van de bus naar binnen scheen, stopte de chauffeur bij een eetgelegenheid. Ik drink een kop koffie en eet enkele broodjes waarna ik op de parkeerplaats even in tempo ben gaan wandelen om de benen te strekken. Ik zie dat de chauffeur de stoelen weer vanuit de slaapstand in de zitstand terug brengt. Hij vertelt mij dat het nog ruim een half uur rijden is naar Dax.
We komen aan op een camping ‘Le Luy’ waar onze spullen worden uitgeladen. Henk Mulder was nog niet aanwezig. Wat doen we nu, wachten op Henk Mulder of gaan we alvast fietsen? We praten wat met andere Nederlanders die hun vakantie doorbrengen op de camping. Ze vertellen dat er in Dax één camping is maar even buiten het dorp nog een tweede camping. Een van de mensen wil wel als tolk bellen en nadat hij de nabij gelegen camping had gebeld bleek dat Henk daar op ons stond te wachten. Tegen half één komt het Toyota busje aanrijden met de glunderende Henk en zijn vrouw Wil erin. We laden onze fietstassen en verdere bagage in hun auto en spreken af dat we elkaar over veertig kilometer zullen weerzien. Henk heeft de Nederlandse driekleur meegenomen en zal die onderweg bij de volgende stop laten wapperen. Daar zullen we koffiedrinken en wat eten. We rijden op een rustige binnenweg richting het zuiden naar het dorp La Peyrehorade. We moeten over een brug en dan langs de rivier de Gave. Na vijfentwintig kilometer rijden we vanuit La Peyrehorade richting Saint Palais. Het is erg warm en de temperatuur loopt snel op naar zesendertig graden. Ik ben het niet gewend maar ik vind het heerlijk die warmte. Op de fiets heb je altijd wel wind als je de gang erin hebt, maar als je stilstaat breekt het zweet behoorlijk los. Veel drinken is belangrijk. Als mijn twee bidonnetjes leeg zijn stop ik bij een klein cafeetje en vraag om water. De man vraagt mij wat in het Frans en ik knikt en zeg maar oké. Als hij mijn bidonnetjes over de bar aanreikt voel ik dat ze heet zijn en dat die kastelein ze heeft gevuld met koffie. De eerste communicatiestoornis met mijn gebarentaal. Ik lach wat zoetzuur mee om de humor. Na veertig kilometer zie ik de driekleur wapperen en hebben we de eerste officiële stop. Henk legt uit dat hij in St. Jean-le-Vieux naar een slaapplaats zal gaan uitkijken. Enkele klagen over de warmte en de drastische overgang van Nederland naar dit hete Frankrijk en dat ze door de hitte niet erg lekker zijn.

Na een klein kwartiertje stapt de hele groep weer op hun fiets.
Als we zo'n tachtig kilometer hebben gereden kom ik Cor Kerstholt en Erica Snoeren tegen. Cor kijkt uit zijn ogen of hij zijn laatste kwartje heeft versnoept. Hij zit behoorlijk 'stuk'. We rijden samen de laatste tien kilometer en komen aan in Sint Jean Pied de Port. Daar heeft Henk Mulder een kleine eenvoudige boerencamping gevonden bij een schamele boerderij. Ik fris mij meteen op in de acceptabele douche van deze camping en voel mij in top conditie. Elly, Jan, Nol en ik spreken af om met de fiets naar de stad te gaan om wat te eten en in de stad wat te flaneren. Cor Kerstholt, Cor Martens en Erica Snoeren gaan niet mee en kookten hun eigen potje. Op weg naar stad worden we begroet door een tandeloos oud vrouwtje, mevrouw Felice, die extra stempels uitdeelt aan de liefhebbers. Ze verwelkomt iedereen met koud water in een traditionele kruik. Ze heeft zes honden bij zich die er lol in hebben om iedereen die daar niets vermoedend aan komt lopen de stuipen op het lijf te jagen. Een van de honden zit met een ketting vast aan een rails. Hij blijft heel rustig zitten totdat je bijna voorbij bent en dan rent hij als een gek achter je aan. Doordat hij via het railsysteem extra bewegingsruimte heeft scheelt het niet veel of hij kan passerende mensen in de kuiten bijten. De ketting langs de ijzeren rails geeft al een vreselijk geluid, maar daarbij het blaffen van die hond jaagt de passerende mensen de stuipen op het lijf. Ik zie twee meiden van rond de dertig jaar hysterisch gillend opzij springen.
In een klein restaurantje eten we op het terras onder de Plataanbomen, Platanus Oriënta leerde ik vroeger op de tuinbouwschool. Waarschijnlijk heeft het restaurant maar één menu op de spijskaart of menukaart want de ober leest in snel Spaans het menu voor. We vragen of hij ook Engels spreekt en hij lacht en knikt van ja en ratelt dan verder in het Spaans. Ik zeg dat ik wel wat op de gok durf te bestellen, maar Nol pakt de kaart uit de ober zijn hand en bestelt vanaf de spijskaart, liever gezegd hij wijst zijn keuze aan, maar de ober gaf met veel gebaren te kennen dat dit voor Petit Jeune (kleine kinderen) was. Nol kon de ober niet aan zijn verstand brengen dat hij wél graag een kindermenu wilde hebben. Omdat Nol erg klein is hebben we hem er vaak een keer mee geplaagd.
Mijn eerste diner tijdens de vakantie was als voorgerecht drie soorten sla en tomaten met ravioli, daarbij geserveerd veel lekker vers knapperig stokbrood, olijven met kruidige olijfolie en met een zalige rosé, het hoofdgerecht bestond uit grote gamba's

en een mooie homp tonijn, gebakken aardappelen en ook rijst, daarna verschillende soorten Franse kaas en als dessert frambozengebak en koffie.
Er zijn ook twee Oostenrijkse pelgrims, een man en een vrouw. Ze bestellen meerdere sterke drankjes en ze roken erg veel. Ik zie dat ze al aardig teut beginnen te worden, ze storen niet echt met hun vele en luidruchtige praat, maar het hangt er tegenaan.
De bankjes waarop we zitten zijn gemaakt van grenenhout en de Oostenrijker blijft met zijn blouse plakken in wat hij ‘dreck’ noemt. Hij doet verwoede pogingen de boel schoon te maken met een papieren zakdoekje, maar ik weet dat hars alleen met wasbenzine verwijderd kan worden.
Op een gegeven moment legt de man zijn hand op het hoofd van de vrouw en met zijn ogen dicht mompelt hij wat.
Het is een vreemd stel.

Terug bij het bivak zitten we nog enige tijd gezellig bij elkaar. Henk Mulder is een professor en oud leraar. Hij weet veel en kan prima vertellen over de streek waar we vandaag en de komende dagen fietsen. Hij vertelt dat dit het Baskische gebied is. Basken zijn een oud Indogermaans volk, dat tot de negentiende eeuw een grote zelfstandigheid bezat. Ze leefden in het gebied Navarra, dus Noord-Spanje en Zuid-Frankrijk, het Franse Baskenland. Ze houden nog steeds vast aan hun oude taal en hun tradities en strijden nog steeds voor hun aloude privileges.
De afscheidingsbeweging ETA- en ATAmilitairen zijn erg actief en laten van tijd tot tijd zich op gewelddadige wijze gelden volgens Henk. Hij vertelde dat tot de dood van Franco in 1975 het nog behoorlijk onrustig was in Spanje. Feitelijk is het met Spanje en de Baskische vrijheidsbeweging nog niet op orde. Henk vertelde dat de Spaanse politie nu nog behoorlijk streng is, veel strenger dan in Nederland. Als je hier in het verkeer een dodelijke fout maakt word je zonder pardon de gevangenis ingesmeten. Maar ook het in bezit hebben van drugs staat hier nog zo’n beetje de zwaarste straf op. De doodstraf is nog maar een kleine vijftien jaar geleden afgeschaft. En de doodstraf was in Spanje nog vaak een marteldood. Hij noemt nog wat martel-werktuigen die vroeger in Spanje werden gebruikt. ‘De meest banale is wel de Catalonische band. Die werd om de hals bevestigd waarna de band werd aangedraaid tot het slachtoffer stikte. De band werd tot de dood van Franco in 1975 in Spanje gebruikt. Het laatste slachtoffer was een student Francisco Puig. Vier jaar

na zijn erbarmelijke dood bleek hij toch onschuldig te zijn geweest’. Terwijl Henk maar vertelde kwam de boer/eigenaar ook nog even een praatje maken. Natuurlijk kwam hij ook om af te rekenen met de kampeerders op zijn land. Ik reken 15 franc (één gulden en vijf cent) af voor mijn overnachting.

Ook bij het restaurant waar ik koffie in mijn bidon kreeg vroeg ik om een stempel van het etablissement.

Een veld zonnebloemen nabij St. Jean Pied de Port

Rue de Citadelle in St. Jean Pied de Port. In een winkeltje kocht ik de beroemde Baskische schapenkaas. De eigenaresse bood mij ook een wijntje aan. Ik schreef de naam op 'Iroulegue'. Toen ik weer thuis was heb ik in een vademecum gelezen dat dit een sympathiek landwijntje is uit de streek Navarra, nabij st. Jean Pied de Port.

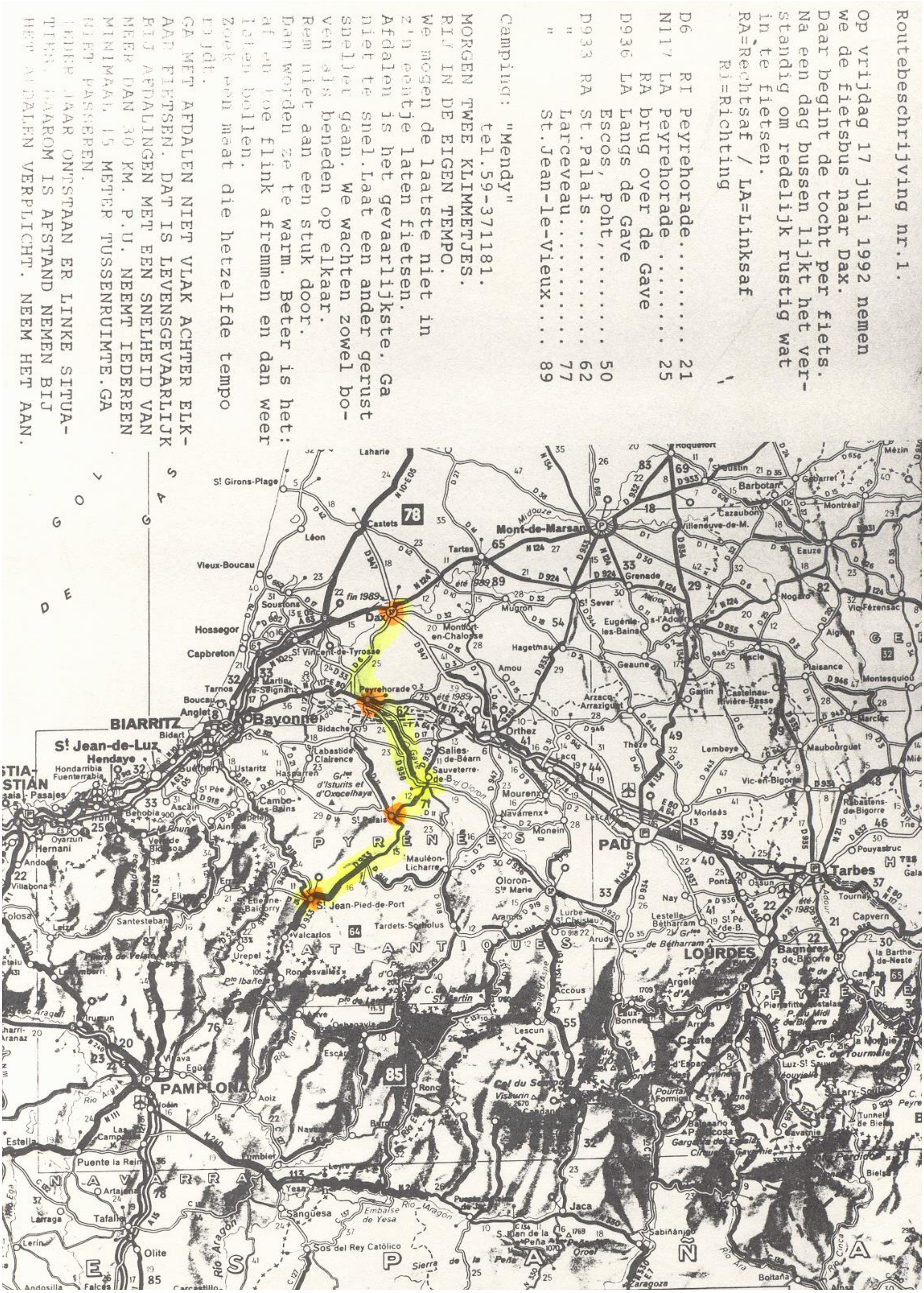

Routebeschrijving nr.1.

Op vrijdag 17 juli 1992 nemen we de fietsbus naar Dax.
Daar begint de tocht per fiets.
Na een dag bussen lijkt het verstandig om redelijk rustig wat in te fietsen.
RA=Rechtsaf / LA=Linksaf
Ri=Richting

D6	RI	Peyrehorade.........	21
N117	LA	Peyrehorade	25
	RA	brug over de Gave	
D936	LA	Langs de Gave	
		Escos, Poht,........	50
D933	RA	St.Palais...........	62
"		Larceveau...........	77
"		St.Jean-le-Vieux....	89

Camping: "Mendy"
tel.59-371181.
MORGEN TWEE KLIMMETJES.
RIJ IN DE EIGEN TEMPO.
We mogen de laatste niet in z'n eentje laten fietsen.
Afdalen is het gevaarlijkste. Ga niet te snel.Laat een ander gerust sneller gaan. We wachten zowel boven als beneden op elkaar.
Rem niet aan een stuk door.
Dan worden ze te warm. Beter is het: af en toe flink afremmen en dan weer laten bollen.
Zoek een maat die hetzelfde tempo rijdt.
GA MET AFDALEN NIET VLAK ACHTER ELKAAR FIETSEN. DAT IS LEVENSGEVAARLIJK BIJ AFDALINGEN MET EEN SNELHEID VAN MEER DAN 30 KM. P.U. NEEMT IEDEREEN MINIMAAL 15 METER TUSSENRUIMTE.GA NIET PASSEREN.
IEDER JAAR ONTSTAAN ER LINKE SITUATIES. DAAROM IS AFSTAND NEMEN BIJ HET AFDALEN VERPLICHT. NEEM HET AAN.

De eerste fietsdag reden we 91 kilometer.

Derde dag zondag 19 juli 1992

Al vroeg staan we op omdat het vandaag volgens de radioberichten niet alleen heet zal worden maar we krijgen te maken met de eerste klimmetjes door de Pyreneeën. Het is nu nog mistig en fris en we rijden met zeven mensen achterelkaar door het Franse Baskenland, richting St.Jean-Pied-de-Port. Dat ligt op een hoogte van zo'n 1650 meter en ongeveer nog één kilometer vanaf de grens van Spanje. Al snel zien we Henk Mulder zijn auto staan bij het plaatsje Arnéguy vlak voor de grens tussen Frankrijk en Spanje. Henk zegt dat de controle bij de grens erg streng is. Vooral op drugs en wapens wordt streng gecontroleerd. Maar als we komen aanfietsen is de grens open en er is niemand te zien. Meteen in Spanje begint de eerste grote klim. De bergweg naar de Inbañeta-pas of de Cize ligt op zo'n kleine 1100 meter hoog. In een plaatsje Valcaros zie ik voor het eerst een bord met Camino de Santiago 850 kilometer.
Aan de diepten en de valleien naast mij zie ik dat we steeds hoger komen, maar ik voel het ook aan mijn snelheid en het zware trappen. Steeds moet ik de versnelling een tandje lager zetten. Op mijn kilometerteller zie ik dat mijn snelheid nog maar nauwelijks 10 kilometer per uur is. De temperatuur is inmiddels snel opgelopen en het is zo'n dertig graden geworden. In Roncesvalles stoppen we bij een kapel. Henk wil naar binnen maar het is gesloten. Tegenover de kapel is het monument van de slag bij Roncesvalles waarover Henk Mulder het verhaal weet te vertellen dat Ridder Roeland hier ooit is gesneuveld. "Op 15 augustus 778 werd het leger van Karel de Grote aangevallen door de Basken. De sultan van Zaragoza had in een strijd met Abderrahman van Córdobo hulp gehad van Karel de Grote en uit dankbaarheid beloofde deze sultan dat zijn gehele volk zich zou bekeren tot het Christendom. Maar ja, dat kon hij wel beloven, maar toen Karel de Grote erachter kwam dat het bij een belofte was gebleven ging Karel die bevolking van Zaragoza wel even mores leren. Eerst zou hij de muren van Pamplona even slechten en de stad met de grond gelijk maken. Echter de Basken verschansten zich tussen de rotsen bij een smalle doorgang in de bergen en nadat de hoofdmacht was gepasseerd vielen de Basken de soldaten van Karel de Grote aan en deze werden finaal in de pan gehakt. Ridder

Roeland zat in die achterhoede en probeerde zich nog heldhaftig te verdedigen maar sneuvelde”.
Toen Henk het verhaal vertelde dacht ik aan Pastoor Hesselink uit Sappemeer die mij vertelde over de Katholieke kerk “van oudsher de moederkerk.” Hij vertelde over de hervorming rond het jaar 1500 en de geloof- en zedenleer van het Lutheranisme. Dat Luthers eigenlijk van rijke komaf en een uitgetreden Priester was die zich niet langer met het Celibaat kon verenigen omdat hij verliefd was geworden. Pastoor Hesselink die aan mij zijn leerzame lessen gaf over de kerkelijke afscheidingen en kerkscheuringen. De oorlogen die erdoor zijn voortgekomen, de brandstapels en de beeldenstorm. De verschillen tussen Nederlands Hervormd, Gereformeerd en Rooms Katholiek. De waarde van het Pausdom in Rome, over de bedevaartstochten die zo werden verfoeid door de protestanten. En dat hij zei: “Zodra je een ander jou wil op legt ontstaat er een koppige sfeer en die mond weer uit in ruzie.”
Ook hier legde Karel de Grote zijn wil op aan het Baskische volk en de sultan van Zaragoza.

Stempel van de Augustijner abdij in Roncevalles.

De Augustijner abdij in Roncevalles is een klooster met de kapel van de daar begraven koning Espritu Sancho. De abdij en de kapel zijn gebouwd in opdracht van Karel de Grote om te dienen als begraafplaats voor zijn dappere en trouwe Paladijn Ridder Roeland. Later is daar ook een bekende koning van Navarra begraven. Deze koning Sancho was twee meter twintig groot en heeft als laatste rustplaats deze plek aangewezen toen hij nog leefde in de bergen van Roncevalles.
Achter het klooster is er ook een begraafplaats waar vroeger omgekomen pelgrims werden begraven. Pelgrims stierven vroeger vaak door besmettelijke ziekten maar ook door roofovervallers die de pelgrims in koelen bloede naar de eeuwigheid holpen en van hun schamele bezittingen beroofden.
In dit klooster krijg je bij het secretariaat een stempelboekje met de “Credencial de Peregrino” waarop in het Nederlands, Frans, Spaans en Latijn staat geschreven dat je lopend of zoals in onze situatie per fiets een pelgrimstocht onderneemt naar Santiago de Compostela. In dit stempelboekje kan ik nu bij elke revugio, kerk of parochie die zich langs de camino bevinden mijn nodige stempels laten zetten. Dit boekje met de stempels moet straks ook als bewijs dienen bij aankomst in Santiago de Compostela waarmee je kunt laten zien dat je de pelgrimstocht hebt volbracht. In de kathedraal van Santiago krijg je dan de begeerde Compostela, dit is de aflaatbrief, de door de Pastoor ondertekende oorkonde, het bewijs dat je de boetedoening volbracht hebt en je weer gereinigd bent van een deel van je zonden.
Tegelijk met mijn stempelboekje ontvang ik een lijst met de namen en de adressen van revugio’s die langs de pelgimsroute zijn te vinden. In deze revugio’s kunnen pelgrims bijna kosteloos eten en kosteloos slapen als ze het stempelboekje tonen. Je moet aantonen dat je pelgrimeert en zonder voertuig onderweg bent. Op de fiets is toegestaan.

v.l.n.r. Cor Martens, Cor Kerstholt, Jan Staats, de secretaresse van de parochie, Erica Snoeren, Rienus Huis.
In het klooster van Roncesvalles krijg je bij het secretariaat een lijst waarop je bij elke kerk of parochie langs de camino je stempel kan laten zetten. Dit moet straks als bewijs dienen bij aankomst in Santiago de Compostela zodat je kunt laten zien dat je de pelgrimstocht hebt volbracht.

v.l.n.r. Cor Martens, Jan Staats, Erica Snoeren.
De Augustijner abdij in Roncevalles

Het klooster van Roncesvalles is niet alleen prachtig maar je kunt er ook overnachten. Ruim honderdtwintig personen in één grote slaapzaal met bedden boven elkaar. Ook kan je hier je eigen prakkie klaarmaken in de hospederia of zelfs een ‘menu del peregrino’ (pelgrimsmenu) eten met een glas goede wijn in het restaurant voor ongeveer tien gulden. Dit geld alleen voor de pelgrims, bij vertoon van je stempelkaart en mits je lopend bent of op de fiets.
Ik ga naar buiten en voel dat het snikheet is. De temperatuur is opgelopen naar ruim 40 graden. We moeten nog een hele trip maken voordat we bij onze eindbestemming van deze dag aankomen. Dit zal het dorp Puenta la Reine zijn waar we volgens Henk Mulder bij een bergriviertje onze tent op kunnen slaan.
We komen langs de berg Montejurra die bekend is van de jaarlijkse bijeenkomsten van de Carlisten.
Ik rijd nu naar beneden met soms een gang van 65 kilometer per uur. Het is wel heerlijk om in je grootste versnelling zo’n gang te hebben tijdens de afdaling. Maar het is onverantwoord, als je een klapband krijgt of een paar spaken breekt is het leed niet te overzien. In de weg zitten soms ook behoorlijke gaten en dan met deze snelheid kan je die oneffenheden niet rap genoeg ontwijken. Steeds heb ik met Elly in de achterhoede gereden maar nu rijd ik met Cor Kerstholt en Nol Simons voorin. Op de top van een berg wachten we op elkaar, dat is de afspraak. Na een halfuur wachten komen enkele fietsers aan en in het Engels vertellen ze dat er een ongeluk is gebeurd met één van onze mensen. Ik besluit om terug te fietsen. Het is behoorlijk klimmen. Waar ik net met 65 kilometer per uur van af daalde, moet ik nu met al mijn kracht op de pendalen en omhoog klimmen. Na ruim twaalf kilometer terug fietsen zie ik Elly en Erica staan bij een gehavende fiets. Ze vertellen dat Cor Martens naar het ziekenhuis in Pamplona wordt gebracht met een ambulance nadat hij zo erg was gevallen tijdens een afdaling. Ik had de ambulance met de loeiende sirene en de zwaailichten wel voorbij zien rijden maar had niet het vermoeden dat het één van ons zou zijn.
Ondertussen kwamen Henk en Willie Mulder eraan in hun auto. Die werd meteen gebruikt als bezemwagen omdat de kapotte fiets van Cor ingeladen werd. Ook mijn fiets heb ik in de auto gezet omdat er twee spaken waren geknapt en er een kronkel in mijn wiel zat. Eerst probeerde Cor Kerstholt de spaken nog wat te repareren maar dat lukte niet omdat de reservespaken die ik bij mij had te kort blijken te zijn. De

fietsenmaker in Noordbroek had, bleek nu, verkeerde spaken meegegeven. Cor keek geërgerd naar mij toen hij de te korte spaken aan mij terug gaf en hij nam een houding aan alsof ik nu maar van deze problemen de schuld moest hebben.
We reden meteen naar het ziekenhuis in Pamplona om te zien hoe het met Cor Martens is afgelopen. Het leek niet best volgens die Engelsen en ook Elly en Erica hadden zorgelijk gekeken. Toen we door Pamplona reden liet Henk mij nog een straatje zien waar in juli de stieren achter de macho-mannen aanrennen. Hij wees op het standbeeld en een straat genoemd naar de schrijver Hemmingway, die Pamplona met zijn stierenvechten en stierenrennen wereldberoemd heeft gemaakt.
Toen we bij het ziekenhuis aankwamen reed Henk Mulder zijn auto meteen onder de luifel waar de ambulances aankomen. Hij vergat echter dat zijn eigen twee fietsen op het dak van de auto stonden. Een gekraak en een gepiep en glasgerinkel en Henk begon te meteen op zichzelf te schelden omdat hij wel direct besefte wat er aan de hand was. Het neonlicht en het reclamebord van Urgentias (spoedopname) en ook de twee fietsen waren behoorlijk beschadigd.
In het ziekenhuis treffen we Cor in een rolstoel, maar gelukkig viel het nogal mee. Ondanks dat Cor er behoorlijk beschadigd uit ziet heeft hij niets gebroken. Als ik aan hem vraag of hij morgen stopt met de fietstocht en naar zijn huis gaat in Castricum zegt hij fel: “Ben je bedonderd, ik fiets gewoon verder mee morgen!”
Cor heeft daarna nog 3500 kilometer gefietst.
Ik heb zelden zo’n taainagel gezien op een leeftijd van 65 jaar.
In de kantine van het ziekenhuis hebben we gegeten en daarna belde ik een taxi. Deze taxi brengt Cor Martens naar de camping ‘El Molino’ in het dorp Mendigorria. Ik rijd mee en een twintig kilometer verder komen we Nol Simons voorbij. Ik dacht: ‘Die heeft ook niet veel meer te koop’.
In de taxi met airco is het lekker koel maar de auto thermometer op het dashboard geeft 47 graden aan. Weer drie kilometer verder zit Jan Staats langs de kant van de weg bij zijn fiets. Toen ik het elektrische portierraampje van de auto opendeed en Jan mij in de auto zag zitten met de zwaar gehavende Cor Martens naast mij begon hij te huilen. De 64 jarige Jan was zo’n beetje gesloopt door de enorme hitte en de emotie van het ongeval met Cor. En ook omdat hij nog niet wist of het goed of slecht was afgelopen. Nu pas hoorde hij dat het allemaal wel meeviel en zag hij Cor in de taxi zitten. Daarbij kwam de onzekerheid waar of naar welke plek als eindbestemming van deze dag hij heen moest fietsen en ook de vaste rustpauzes

om de twee uur of maximaal veertig kilometer waren er helemaal bij in geschoten. Hij vertelde dat het veel te warm was om tegen die hellingen op te fietsen en dat hij al twintig kilometer vanaf Pamplona had gelopen. Ik vertelde waar hij naar toe moest fietsen en dat het nog een twintig kilometer verder was. Toen we weer goed en wel reden met de taxi had ik er spijt van dat we Jan niet in de lekkere koele auto hadden meegenomen en zijn fiets in de kofferbak hebben gelegd.
Om negen uur ’s avonds was iedereen binnen en waren de tenten opgezet en hadden we ons kunnen douchen in een wei, tussen koeien en struiken onder een douchekop aan een paal. Deze werd gevoed door een PVC-slang, die ongeveer honderdvijftig meter de berg afloopt en in de zon warm wordt. Vanuit een natuurlijke bron en voor het beneden is hebben we beneden lekker warm water.
Later, toen ik op een terras zat met een lekkere cervesa (pilsje) voor mij en ook Cor en de anderen, hadden we ieder zo te zien weer een prima gevoel. We inventariseerden de huidige situatie. Cor Martens kon zeker enkele dagen niet fietsen en ook vier fietsen moesten worden gerepareerd. We besloten om de volgende dag minstens één rustdag te houden.

v.l.n.r. Henk Mulder, Cor Martens.
Henk Mulder is zijn karakteristieke houding van een onderwijzer als hij weer wat boeiends wist te vertellen van de omgeving.

CAMINO DE SANTIAGO

La Parroquia de:

Obispado de:

Abadía de: Roncesvalles

Asociación de:

Presenta a:

Huis Marinus

(Nombre y apellidos)

Dirección

Miembro de la Asociación de:

que ha salido el día de 19

de

(Lugar de salida)

—Por peregrinación, hacia Santiago de Compostela.

—a pie ☐ en bicicleta ☐ a caballo ☐

Desde Roncesvalles

(Lugar donde empieza la peregrinación)

Ha recibido, en el día de hoy, la presente credencial de Peregrino, en la que se ruega se estampe el sello idóneo de la localidad que corresponda, para acreditar su paso por la misma.

La paz de Dios esté con todos y mantenga la esperanza del Peregrino para bien de la Cristiandad.

Cumplió la Peregrinación

Santiago, a de 28 JUL. 1992 de 19

CERTIFICACION DE PASO

FIRMAS Y SELLOS

Roncesvalles 19-7-92

20-7-92

Julia Orbiza

Mijn stempelkaart.
Vier bladzijden vol met bij elkaar vergaarde stempels van pastoors, parochies, opvanghuizen voor daklozen, revugio's, burgemeesters en van gewone burgers.

CERTIFICACION DE PASO

FIRMAS Y SELLOS

21-VII-1992

Jesús María Azpitarte, pbro

20-7-92

José Luis

CERTIFICACION DE PASO

FIRMAS Y SELLOS

22-Julio-1992 93.7.92

23-7-92 José Maria

CARRION DE LOS CONDES
(Palencia) 23-7-92

CERTIFICACION DE PASO
FIRMAS Y SELLOS
Santiago
Camino de Santiago
Portomarín
27.7.92
CERTIFICACION DE PASO
FIRMAS Y SELLOS
ACOGIDA DEL PEREGRINO
S.A.M.I. Catedral
15704 SANTIAGO DE COMPOSTELA
28 JUL. 1992
MARI-VIVA
Restaurante
NATÁLIA JORDÃO MOÇO RUSSO
Telef. 95184 - LEIROSA
3-8-92
Praia da Leirosa
Natália Jordão M. Russo
Tel 950184 PORTUGAL
Jesús Arias
Santiago, 3
54 02 29

CERTIFICACION DE PASO
FIRMAS Y SELLOS

CERTIFICACION DE PASO
FIRMAS Y SELLOS

ITER JACOBEUM
AD PETRONUM NAVIS VEL TUMULUM
DIE 1.792
SANTIAGO DE PADRON

IGLESIA DE MARIA AUXILIADORA
SALESIANOS
BARAKALDO

92/08/05

REGIÃO DE TURISMO DE LEIRIA
FÁTIMA
ROTA DO SOL

Arcimida R. Remédios

PARÓQUIA DE S. FÉLIX DA MARINHA
V. N. DE GAIA

P. José Soares Maia
1992.08.01

ESCUELA MIXTA - Somado - Pravia

15/8 '92

Erica Snoeren en verder een groep Belgische fietsers op de binnenplaats van het klooster in Roncesvalles.
Een groepje Belgische fietsers die met veel feestvertoon de camino reden.

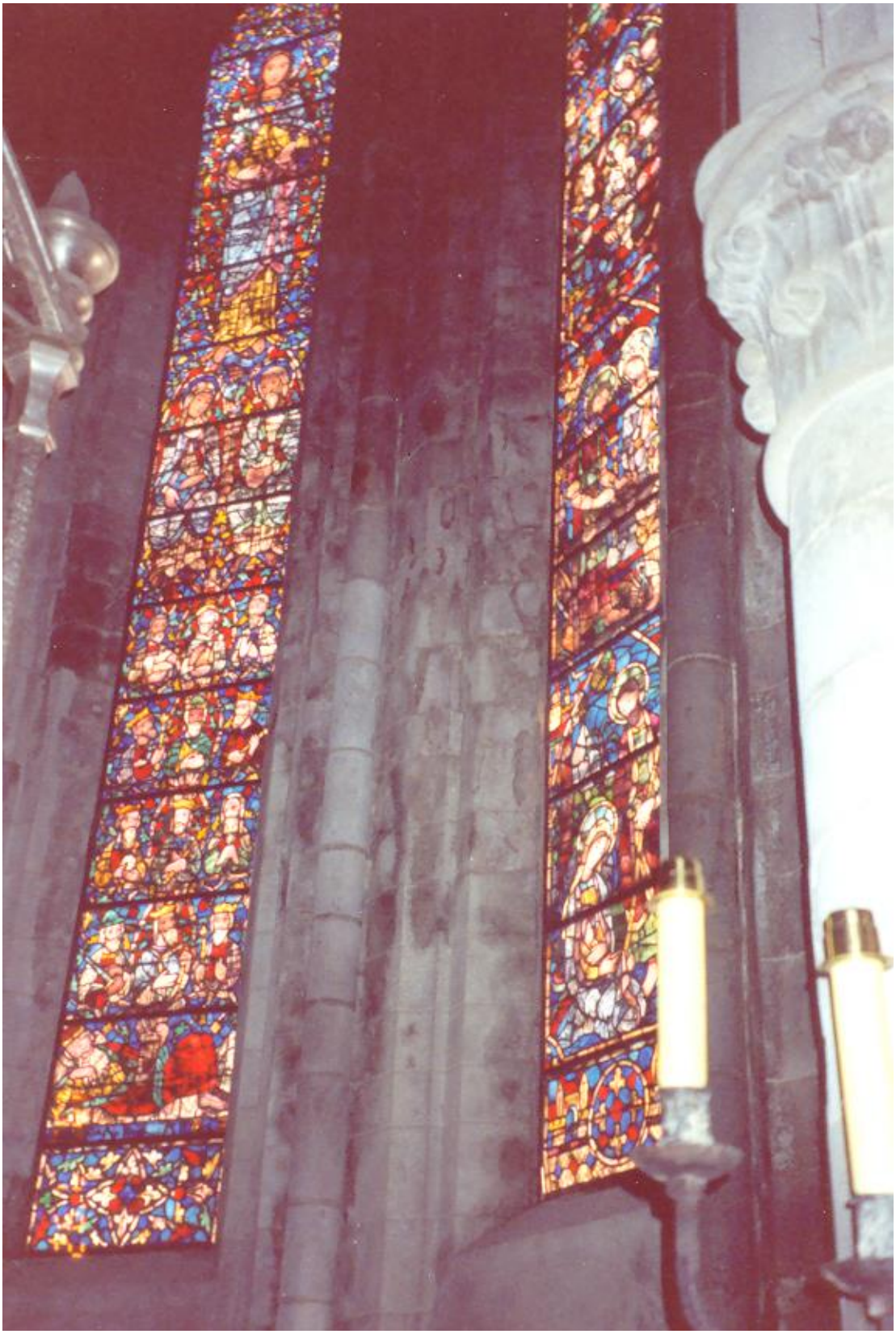

De gebrandschilderde ramen in de kathedraal met de voorstelling van de stamboom van Jezus Christus.

Op de binnenplaats van het klooster te Roncesvalles.
v.l.n.r. Henk Mulder, Rienus Huis, Cor Kerstholt en op de rug gezien Cor Martens die een half uur later behoorlijk gehavend in het ziekenhuis van Pamplona zou liggen.

Het geloof is diepgeworteld in Spanje. Gewoon op de deur van een huis een bijbelse voorstelling en een bijbelse tekst.

De groep Belgen kwamen we later weer tegen. Ze reden 'op plezante wijze' de camino en hadden die dag weinig haast en zochten even beschutting in de schaduw. Het zou deze dag 47 graden warm worden.

Cor Martens maakte en val met de fiets tijdens een afdaling in de Pyreneeën.

Ik vroeg aan Cor of hij nu weer terug ging naar zijn huis in Castricum toen hij aan zijn *saucijzenbroodje zat te eten. “Ben jij bedonderd!” Zei de 65 jarige Cor en hij fietste daarna nog 3500 kilometer bij temperaturen van 47 graden. Ik heb zelden zo’n taainagel gezien.*

Ook in het ziekenhuis waar Cor Martens werd behandeld vroeg ik om een stempel. Ik dacht ‘hoe meer stempels hoe beter’.

In Puente la Reine kwamen we over een schitterende oude pelgrimsbrug uit de middeleeuwen, de Koningsbrug over de Agar, die nu helemaal gerestaureerd is en op de monumentenlijst is gezet. De brug is gebouwd in de elfde eeuw op bevel van de gemalin van Sancho III de Grote speciaal voor de pelgrims.

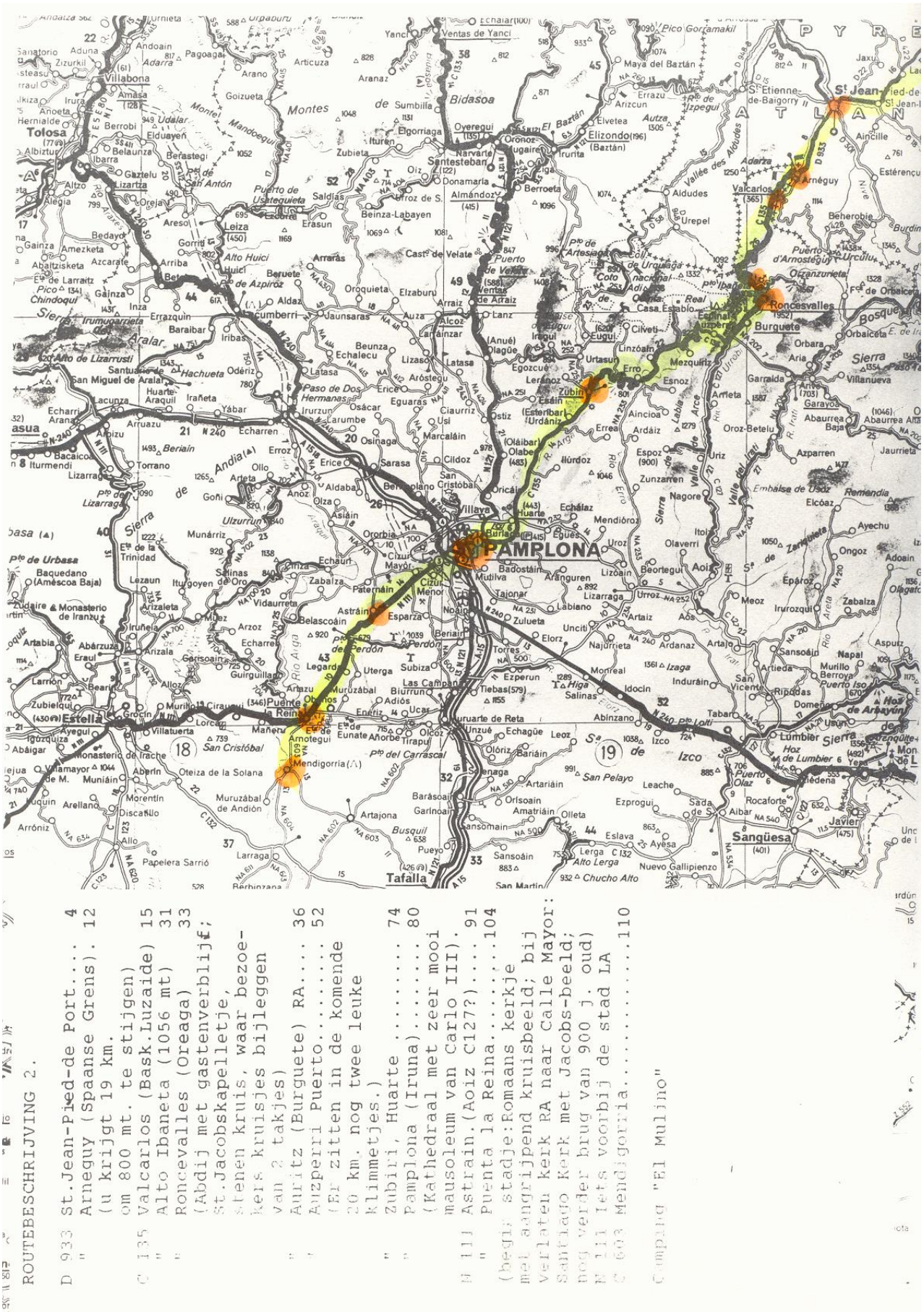

We reden vandaag 115 kilometer.

Vierde dag maandag 20 juli 1992

(rustdag)

Al voor negen uur stonden we voor de deur van een Bisicleta Reperatura (fietsenmaker) in Puente la Reine. De man had verstand van fietsen maken, want in en ommezien had hij de kronkel uit mijn wiel gehaald en de band opgepompt zodat ik weer kon rijden. Hij begon daarna meteen aan de fiets van Cor Martens en om tien uur stopte hij. Deed en paar oude kleren uit en trok iets netters aan. Hij vertelde dat hij nu eerst een paar uur taxi moest gaan rijden. Er werd een cassette met zuignappen op de auto gezet en met een snoertje door het portierraam las ik de verlichte letters van taxi, vervolgens stapte de fietsenmaker in zijn auto.
Cor Kerstholt en ik slenterden naar een nabijgelegen terrasje en bestelden een kop koffie. Ondertussen kwamen twee fietsers aan die stopten vlak bij ons tafeltje en begonnen een praatje. Het waren Denen die ook een fietstocht door Spanje maakten.
Later zitten wij ook nog even te praten met twee zussen uit Brabant die ook onderweg zijn, maar dan wandelend. Als de ene zus weg is, zit de andere zus alleen maar af te geven op haar zus. Dat lijkt mij vreselijk als je zo onderweg bent en de verhalen hingen mij al snel de keel uit. Ik zei tegen Cor dat we even naar het marktplein willen lopen om te kijken of daar wat te doen is.
Op het marktplein werd een arena gebouwd voor het jaarlijkse stierenfeest dat de volgende dag zou plaatsvinden. Het was al erg warm zodat ik besloot om de oude Romaanse kerk, die uit de twaalfde eeuw dateert, te gaan bekijken. Schitterend al dat bladgoud en dat prachtige houtsnijwerk en toen de pastoor aan kwam lopen kreeg ik van hem een stempel.
Aan de zijkant van de kerkmuur zat een grote bijenzwerm en vanuit een gleuf vlogen honderden bijen in en uit. Hier in Puente La Reina merken we ook voor het eerst dat de Spanjaarden echt een familievolkje zijn. Men zit allemaal buiten bij elkaar op straat en het is er druk en gezellig. Cor keek op een plattegrondbord waar hij de plaatselijke VVV kon vinden toen een oudere dame hem vroeg wat hij aan het zoeken was. Toen ze hoorde dat we het VVV kantoor zochten moesten we haar maar volgen en bracht ons er naar toe.

Bij het VVV kantoor bekeken we wat folders van wat in Puente la Reine vandaag te beleven is.
Na de middag waren de fietsen weer klaar en reden Cor en ik weer terug naar de camping in Mandigorria. In het zwembad op de camping ben ik meteen in het water gesprongen voor verkoeling en heb de verdere middag lekker geluierd onder de schitterend bloeiende Oleanderstruiken.
Henk Mulder kwam met het idee om op te breken omdat hij een revugio had gevonden bij Puente la Reine. Hij zei dat hij bij de Fraters Reparatius (Fraters van de Reparatie) een overnachting had geregeld. Ik vond het niks met die hitte en zei liever hier op deze plek te willen blijven. Maar Henk had zo zijn filosofie ‘dat we ons als Pelgrims behoren te gedragen en niet als toeristen. We hadden afgesproken om onder geen voorwaarde te betalen voor het slapen onderweg. Dat we ons moesten in bedelen desnoods en nu op een camping stonden waar we het commerciële tarief moesten betalen’.
Toen we bij het klooster van de Fraters van de Reparatius aankwamen waren de ‘gereserveerde’ plaatsen door een andere Frater al weer aan andere gasten gegeven.
De Frater wees ons een braak liggend terrein aan bij een kleine beek, Rio Rabo genaamd, waar we onze tenten mochten opzetten. De Frater verzekerde dat het water zuiver is en drinkbaar. ‘Het loopt vanuit de bergen naar hier langs het oude klooster naar de rivier de Rio Argo’, zei de Frater.
Het was de vierde dag en feitelijk hadden we nog maar pas twee dagen gefietst, maar de ellende droop van enkele mensen hun gezichten. Het was veel te warm, vandaag was het ook weer 47 graden. Cor Martens was door de schuiver die hij gemaakt had behoorlijk gehavend en moest steeds verbonden worden. Nee, door de zware fietsdag van gisteren was ieder behoorlijk aangedaan. Ik vroeg aan Jan of hij zin had om in het dorp wat wijn en bier te gaan halen. Jan was door de warmte helemaal aan het eind van zijn Latijn.
Toen we terug kwamen was het bier te warm geworden om op te drinken.
Het water in de bergbeek was lekker koel zodat het maar even duurde dat niet alleen het bier, maar ook wij languit in het water lagen.
’s Avonds hebben we lekkere macaroni gegeten. Nol lust geen macaroni en kreeg aardappelen en bonenschotel met vlees. Ik zette mijn tent op, maar Jan en Nol hadden totaal geen puf. Ze hebben die nacht onder de blote hemel geslapen. Er

kwam wel een onweersbui met veel flitsen en gedonder, maar er vielen slechts enkele druppels zodat de slapers onder de blote hemel niet nat zijn geworden.

Vandaag gefietst 30 kilometer.

De laurierroos oftewel de Oleander. Een altijd groene heester die overdadig bloeit in prachtige kleuren wit en roze.

v.l.n.r. Elly Imming, Henk Mulder, Erica Snoeren, Jan Staats.
We deden de afwas in het snelstromende en glasheldere water van de beek Rio Rabo. (20-07-1992)

v.l.n.r. Cor Kerstholt, Elly Imming, Henk Mulder, Erica Snoeren en Jan Staats.
Jan trekt net zijn korte broek en onderbroek uit om in bad te gaan.
Cor Kerstholt wordt nu ook balorig en begint een kroes water te gooien. Elly Imming kijkt of ze zeggen wil: 'straks leg ik je languit in de beek'

Cor Kersthol kijkt of het bier al een beetje koel en drinkbaar is.

Jan nam een bad in de snelstromende bergbeek met behoorlijk koud water. Hij vroeg of het bad niet een beetje voller kon.

Het glasheldere water van de beek Rio Rabo en de begroeiing langs de oever zorgt voor een schitterend plaatje. Henk Mulder heeft er de schoonste schik in dat in deze glasheldere beek de afwas wordt gedaan en we onszelf hierin kunnen wassen.

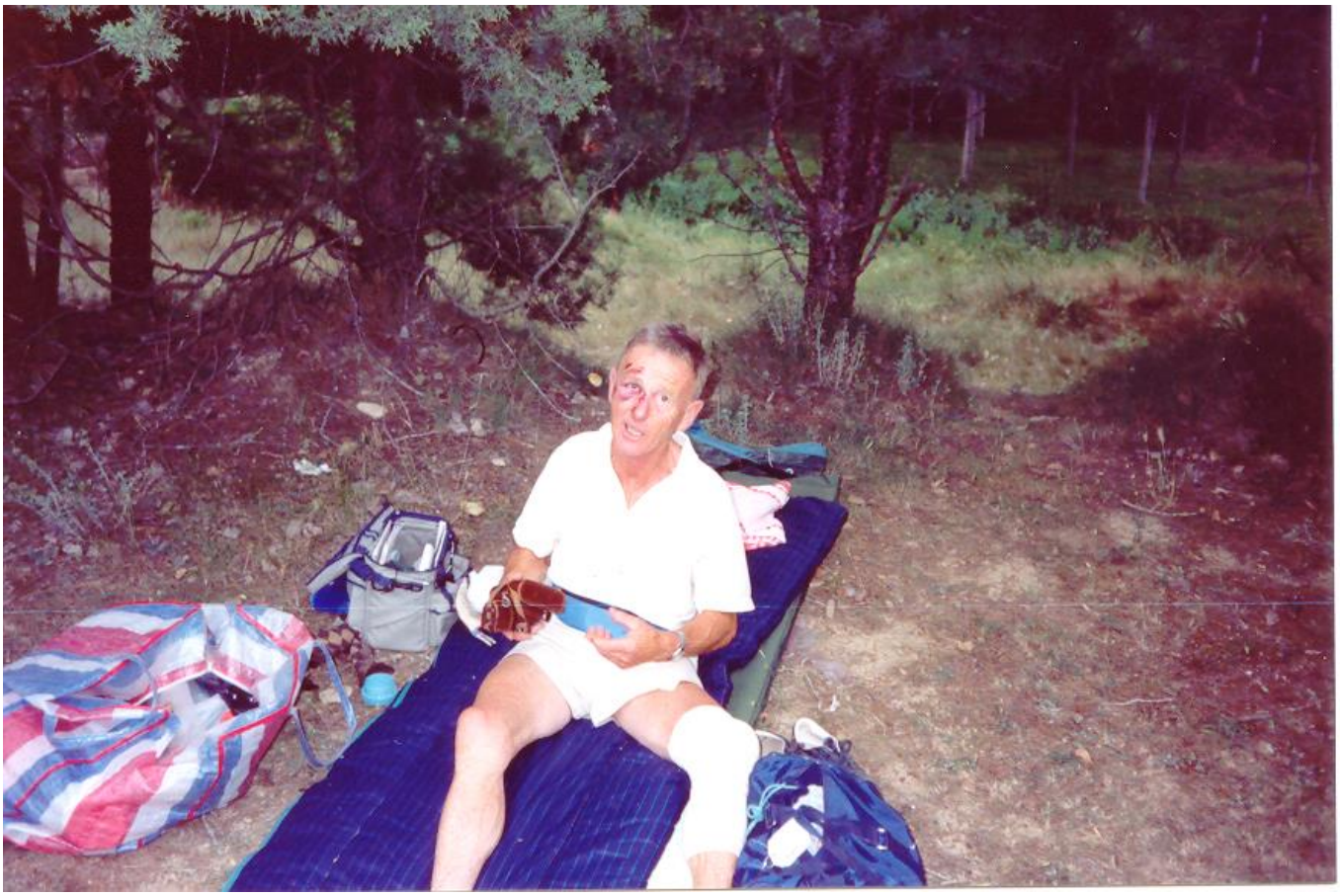

Cor Martens had ook geen puf om zijn tent op te zetten en sliep die nacht onder de blote hemel. Zij liever dan ik met al die venijnig stekende muggen.

Stempel parochie Puente la Reine

Nol Simons, 64 jaar oud, was helemaal aan het eind van zijn Latijn en had ook geen puf meer om zijn tent op te zetten. Hij sliep meteen. Toen ik hem zo zag liggen kwam bij mij een beeld alsof hij is overvallen en vermoord, zo'n slagveld is het.

Onderweg kom je af en toe een erg oude kei tegen waarop het aantal kilometers naar Santiago de Compostela staat gebeiteld.

Prachtige plaatjes onderweg. Vandaag prachtig groen en enkele dagen later fietsten we over de kale en dorre Campos.

Ergens in de buurt van San Juan de Ortega. De wegen waarover we fietsten waren niet altijd verhard.

Schitterende ruigten en bloemenpracht in de heuvels. Soms, als ik alleen fiets, maak ik voor mijn gevoel veel meer deel uit van het landschap. Mijn kennis van flora en fauna is denk ik niet veel groter dan die van de doorsnee mens. Maar dat belet me niet intens te genieten van alles wat ik om me heen zie en hoor. Ik merk dat ik meer dan in een gewone vakantie los begin te raken van de beslommeringen van alle dag. De enige zorg is eigenlijk zonder fatale blessures de dagelijkse fietsetappes te beëindigen en een slaapplek voor de nacht te vinden. Hoewel ik van nature een echte planner ben, besef ik nu, dat ik na enkele dagen al niet verder vooruit kijk dan de dag van vandaag en soms misschien een heel klein beetje naar de etappe die morgen moet worden gefietst.

Vijfde dag dinsdag 21 juli 1992

Tegen zes uur kroop ik uit mijn tent en we zijn om zeven uur weggefietst. Even voor zeven uur ’s morgens zet Henk Mulder een emmer op zijn kop en wordt in een standaardje een brandende kaars geplaatst. Soms, als het waait zet Henk de brandende kaars in de emmer zodat die niet uitwaait. We doen daarna om de beurten een ochtendmeditatie. De ene keer is dit een stukje uit de bijbel of we zingen het Avé Maria of een ander geestelijk lied en dan weer eens wordt het Onze Vader gezongen. Henk is dan de voorzanger en een paar van ons zingen mee en enkele neuriën dan wat op de achtergrond. Al met al geeft het de kleine groep enige eerbiedwaardigheid. Cor Kerstholt geeft na het ochtendeerbetoon van Henk een korte uitéénzetting van de fietstocht die we vandaag zullen gaan doen. Hij somt op het aantal te fietsen kilometers en vertelt wat er zo onderweg te verwachten zal zijn. Hij noemt Logroño en dat we dan en dan de N 120 moeten nemen en hij verteld nog wat over te bezichtigen kerken en kloosters. Maar de meesten luisteren maar half volgens mijn gevoel en als je wel zou luisteren dan kon diegene het twee minuten later toch niet meer navertellen.
We fietsen het stadje Puente la Reine uit en verlaten het dal van de Rio Arga met een stevige klim (7%) over twee kilometer. Het landschap blijft heuvelachtig met veel groen en de wijngaarden worden afgewisseld met graanvelden en weiden. Schitterende vergezichten en wegen zo ver als je kunt kijken. Alleen valt de beschreven route van “St Jacobsroute deel 3” tegen, de route voert hoofdzakelijk over drukke N-wegen en dat is niet prettig rijden. Het zijn vaak zes baans wegen en wij fietsen dan over een soort vluchtstrook.
Wat veel goed maakt is de natuur, deze is werkelijk prachtig,
We fietsen meestal in twee groepen.
Cor Martens en Cor Kerstholt en Erica Snoeren passen goed bij elkaar. En de andere groep, onze groep, wij fietsen meestal met ons vieren, Jan Staats, Elly Imming, Nol Simons en Rienus Huis.
We zijn nog maar enkele dagen onderweg en nu al zie je de verschillen in de mensen die het goed met elkaar kunnen vinden en daarom ook met elkaar clusteren. Onze groep van vier mensen mag nogal eens even van de gebaande weg afwijken. Hierdoor rijd je wel wat kilometers om, maar wat maakt het uit. Als je wat extra’s wilt

bekijken is dat ook weer avontuurlijk en vaak ook leuk. Ook stoppen wij met ons vieren vaker om even wat te zien en om gewoon even het contact met de locale bevolking aan te gaan.
We komen na anderhalf uur door het stadje Los Arcos dat in een dal ligt en dat voor een groot deel op oude Romeinse fundamenten is gebouwd. Hier staan nog koninklijke paleizen van de vroegere potentaten van Navarra. Er is hier ook wat Moorse invloed geweest dat kan je zien aan de witte gebouwen. Buiten Los Arcos staat een erg oud Benedictijner klooster het Monasteria de Irache. Bij het klooster van Irache is een bron met twee kranen. Uit de rechter komt water en uit de linker kraan stroomt wijn uit de streek. De wijn smaakt heerlijk, maar ik durf er om half negen 's ochtends met nog een hele dag fietsen voor de boeg maar heel weinig van te nemen en een extra fles heb ik niet bij me. Een dame die daar werkt vertelt dat gemiddeld per uur tien liter wijn wordt getapt.
Het klooster schijnt verder ook zeer bezienswaardig te zijn, maar zo vroeg op de dag is het uiteraard nog niet open.
In het dorp Sansol rijden we naar de kerk, waarop de toren enkele ooievaars op hun nest staan die met hun snavels omhoog en tegen elkaar op een heftige manier beginnen te klepperen.
"Er zijn ook twee jonge ooievaartjes", zei Nol. Terwijl we staan te kijken komen er nog zeker wel vijftien ooievaars overvliegen en overal op torens en schoorsteenkappen zijn ooievaarsnesten te zien. In de buurt van deze plek is een elektriciteitscentrale want overal op de bergen staan masten. Er zijn elektriciteit masten waarop één arm wel drie nesten liggen.
Jan maakt een grap over het ooievaarsnest met de twee jongen, toen moeder-ooievaar boven het nest stond te klapwieken: "Kijk Nol, moeder zet de aircondition aan."

We krijgen een stempel van pastoor Jesus Mari, maar hij had weinig tijd omdat hij de mis moest leiden. Nog voor ik weer op de fiets zat luidde hij de kerkklok al van het kleine kerkje. Cor Kertholt en Cor Martens waren al in geen velden of wegen meer te bekennen. Het was 25 graden en het voelde lekker aan. Om één uur reden we Logroño binnen en haalden we een stempel bij de kathedraal en hadden we tachtig kilometer gefietst. We deden het rustig aan omdat we tijd genoeg hadden.

Henk Mulder verteld een verhaal over Logroño dat er rond 844 een slag om Clavijo is geweest. Een Christelijke vorst Ramiro de Eerste zou aan de Moorse koning Abdar Rahman de Tweede geen belasting hebben betaald. Die belasting bestond uit het leveren van honderd jonge maagden. Ramiro dreigde de oorlog te verliezen en plotseling kwam Apostel Jacobus op zijn witte paard en hielp de Christenen waardoor de kwade genius Abdar de strijd moest opgeven en zonder maagden naar huis ging.
Als we Logroño weer uit fietsen komen we op de vluchtstrook van een brede zesbaansweg. Het verkeer raast ons voorbij en we twijfelen of we hier op deze drukke weg mogen fietsen. Ik heb geen verbodsborden gezien zegt Jan en even later rijdt een motorpolitie ons gewoon voorbij, dus het zal wel goed wezen. Ik besef nu dat dit die drukke weg is, de N 120, waar Cor het vanmorgen over heeft gehad.
We rijden dwars door de Rioga streek bekend van de Rioga wijnen.
Cor Martens fietste, ondanks zijn wonden en kwetsuren, goed mee.
Om half vier kwamen we via een verscholen tunneltje in het groen onder de N120 aan in Nájera. De stad Nájera ligt prachtig tegen het decor van een gelaagde en verweerde roodbruine rotswand. Er zitten grotachtige openingen in net als in een gatenkaas.
Henk Mulder was al bij een Franciscaner klooster geweest, maar die waren pas om vier uur bereikbaar. Al snel trokken we de conclusie dat dit klooster misschien ook geen goede overnachtingsplek zou zijn. We zouden daar als haringen in een ton een plek kunnen krijgen. Iets meer privacy konden we krijgen in een dependance naast het politiebureau van de stad. Uiteindelijk reden we achter een politieauto aan dwars door de stad Nájera naar een enorme sporthal. Ook hierover waren de meningen verdeeld, maar ik vond het prima. De douche was uitstekend en de fietsen kregen een veilige stalling. Er was zelfs een dokter die Cor Martens opnieuw ging verbinden en toen hij zag hoe gewond Cor was regelde de arts dat hij zelfs een matras kreeg uitgereikt van één van de mensen van de sporthal. Jan Staats klaagde terloops over zijn rug bij de dokter en vroeg of hij ook een matras kon krijgen. Uiteindelijk kregen we allemaal een matras om op te slapen.
We mochten echter pas om tien uur ’s avonds gebruik maken van de ruimten omdat er in de sporthal eerst nog een wedstrijd zaalvoetbal werd gespeeld. We hebben in een klein restaurantje gegrilde kip gegeten. De restaurants gaan in Spanje

gemiddeld pas om acht uur open maar dit restaurant ging om negen uur pas open. Ik had zo'n trek dat ik mij nauwelijks tot die tijd kon inhouden.
Henk Mulder vertelde dat de stad Nájera vroeger de hoofdstad van het gebied Navarra was geweest omdat de provincie Rioja eerst bij Navarra hoorde. Er zijn hier veel kloosters en kerken in de omgeving en er zijn veel oude verhalen en oude legendes en vrome verhalen vanuit de middeleeuwen. Maar dat is niet verwonderlijk omdat door dit gebied al eeuwen lang duizenden mensen hun pelgrimstochten maken.
Op een oud gebouw stond een pelgrimslied in het Latijn. Henk Mulder heeft het opgeschreven en vertaald.

Stof en modder, zon en regen
is de weg naar Santiago.
Duizenden die pelgrimeerden
in meer dan een duizendtal jaren.

Pelgrim, zie toch wat roep je
welke duistere kracht trekt je aan.
Noch het veld der vele sterren,
noch de grote kathedralen,
niet het dappere Navarra,
noch de wijn van de Rioja,
noch de schelpdieren van Galicia,
noch de velden van Castilla,

Pelgrim wie roept je toch?
Welke duistere kracht trekt jou aan?
Niet de mensen langs de weg,
noch de landelijke zeden.

Niet de historie en beschaving.
Noch de haan van La Calzada,
noch het paleis van Gaudi.
Of het kasteel van Ponferrada.

Alles is een voorbijgaan
en voor mij een vreugde om te zien.
Maar de stem die naar mij roept
voel ik vele malen groter

De kracht die mij drijft
de kracht die aan mij trekt
kan ik niet verklaren.
Alleen Hij hierboven die weet het.

Om kwart over elf is het zaalvoetballen afgelopen en kunnen we gaan slapen. Ik had mijn bed amper uitgelegd en in mijn slaapzak gekropen of ik was binnen een minuut al in een andere wereld.

Regelmatige zware klimmetjes waarbij we moesten gaan lopen. Nol Simons komt lopend naast zijn fiets naar ons toe.

Bij het klooster van Irache is een bron met twee kranen. Uit de rechter komt water en uit de linker wijn uit de streek. De wijn smaakt heerlijk, maar ik durf er om half negen 's ochtends, met nog een hele dag fietsen voor de boeg, maar heel weinig van te nemen.

Schitterende bloemen die wel wat op de Magnolia bij ons lijken.

Stempel van de parochie van Logroño

‘

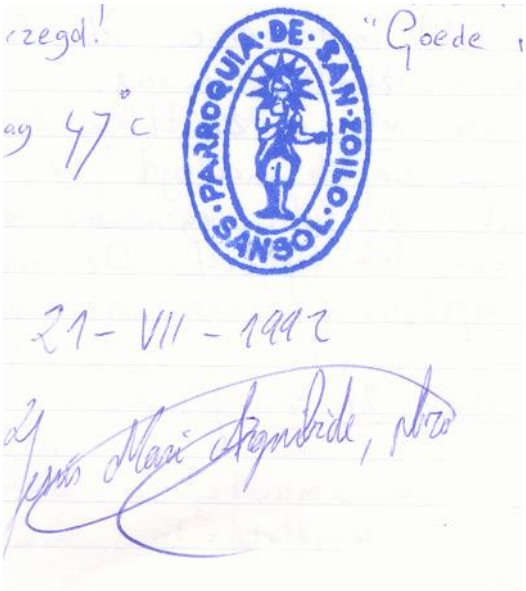

Stempel van Sansol van Pastoor Jesus Mari

Kleine huisjes in Spanje en er is veel aandacht voor bloeiende bloemen bij de voordeur.

Spaanse bloemencultuur voor de deur.

Ooievaarsnesten zie je in Spanje op alle kerktorens. Hier op de toren van Logroño zaten wel twintig ooievaarsnesten.

We aten geroosterde kip (Pollo) en vis met sla en patat.

Zelfs de barkeeper gaf mij een stempel.

In de kathedraal van Najera haalde ik mijn stempel.

v.l.n.r. Rienus Huis, Jan Staats, Erica Snoeren.
In de sporthal kregen we een perfecte plek en voor allemaal een matras.

Vandaag 104 kilometer gefietst

Zesde dag woensdag 22 juli 1992

Om half zes stond ik al onder de douche. Om tien over halfzeven staan we met ons negenen om de kaars, die nu in de emmer staat omdat het te veel waait. Na de morgenceremonie stappen we op de fiets en al snel rijden we in twee groepen.
Het is vanmorgen koud en bij afdalingen ril ik en staat het kippenvel dik op mijn blote benen en blote armen. Feitelijk moet ik even een trainingsbroek en jasje aantrekken maar het is een bepaalde eigenwijzigheid of misschien is het me teveel werk dat ik gewoon niet wil afstappen. Als we na enige tijd behoorlijk moeten klimmen in de bergen van Sierra de la Demanda loopt het zweet al weer van mij af. We rijden richting Santo Domingo de la Calzada en hier is vroeger een weg aangelegd voor de pelgrims volgens Henk Mulder. Daarom heet het Calzada; ‘een pad maken, een weg aanleggen’.
Naar Santo Domingo de la Calzada is het een lange afdaling. Nol merkt dat er een bult in de buitenband van zijn voorwiel zit, de binnenband kan je er bijna doorheen zien. Hij doet er nogal nonchalant over en zegt dat hij er nog wel een tijdje mee verder kan rijden.
In San Esterban stopten we bij een éénvoudig kerkje. De pastoor was in de tuin aan het werk in een hof van bloemen en aan de zijkant van de tuin stond een kippenhok met een aangebouwde ren vol met witte duiven. Ik vond het prachtig en dacht ooit eens een duiventil in onze tuin te willen met van deze mooie witte duiven.
Toen hij begreep dat we een Pelgrimstocht maakten op de fiets en uit Holland kwamen en bij hem een stempel wilde halen maakte de enigszins kreupele man er extra werk van. Hij was erg in zijn sas, dat zag je zo, want hij liet ons van alles zien in de kerk. Bijzonder hoe hij met twee sleutels de deur van de kerk openmaakte. Bij de ingang stond een enorme schelp als weiwaterbak. In de kerk was een eenvoudig maar mooi koor en hij had die morgen een bos verse bloemen bij het Mariabeeld neergezet.
In de stad Santa Domingo ligt de Heilige Dominicus begraven in de kathedraal. Deze kerk wordt ook wel de kippenkerk genoemd omdat er in de kerk een kippenhok is met een levende witte kip en een echte haan. Het schijnt zo te zijn dat vanaf de 11^{e} eeuw al een witte kip en een haan aanwezig zijn in deze kerk.

Volgens Henk Mulder is de legende dat een Duits gezin in de elfde eeuw op pelgrimsreis naar Santiago de Compostela was. Ze overnachten in een herberg van Santo Domingo. De dochter van de herbergier liet wat overduidelijk blijken dat ze de zoon van het pelgrimerende gezin een leuke vent vond. Maar de jongen moest er niet veel van hebben en wat moest hij er ook mee, hij was een zwerver, een pelgrim die morgen hier weer ver vandaan zou zijn met zijn ouders op een geheel nieuwe plek. De liefde van de dochter sloeg toen om in haat en ze beschuldigde de jongen van diefstal nadat ze zilver en sieraden in de reiszak van de jonge knaap had gestopt. De jongen werd opgepakt en het snelrecht besliste dat hij door ophanging ter dood werd veroordeeld. Echter de Heilige Dominicus zorgde ervoor dat zijn keel niet werd dichtgeknepen. Hij bungelde tussen hemel en aarde zonder dat hij overleed door verstikking van het touw. De ouders van de jongen snelden naar de rechter om het wonder te vertellen en hun geloof in de Heilige Dominicus mee te delen zodat de rechter, geraakt door het wonder, zou beslissen dat hun zoon van de strop afgehaald kon worden. De rechter zat net aan zijn diner met een gebraden kip en nog een gebraden haan. Hij lachte de ouders uit: “Uw zoon is net zo levend als deze haan en kip die hier nu op tafel staan te dampen.”
Meteen kregen de haan en de kip hun veren terug en liepen ze over de tafel van de rechter. De rechter schrok zich rot en was meteen overtuigd van het onrecht dat was aangedaan, liet de jongen losmaken en de herbergierdochter werd in zijn plaats opgehangen. Het gezin werd herenigd, dank zij de hulp van de Heilige Dominicus. Daarom is Dominicus de beschermheilige van de pelgrims naar Santiago de Compostela. Daar in de kerk bevindt zich ook de graftombe van de Heilige Santo Domingo die aan deze plaats zijn naam heeft gegeven. Santo Domingo was erg begaan met het lot van de pelgrims die zich door moeilijk begaanbaar terrein moesten worstelen. Hij stichtte een klooster en legde samen met de andere monniken wegen, bruggen en herbergen aan. Hiervoor werd hij na zijn dood heilig verklaard. Sinds het voorval met de kip en de haan hebben er steeds een levende haan en kip een plaats gekregen in de kerk. Toevallig dat ik hierover enkele maanden daarvoor een reportage op de televisie had gezien.
Later liep ik in de tuin van de pastorie, achter de kerk, en daar zag ik een groot kippenhok met drie grote witte hanen en drie witte kippen. Van een tuinman begreep ik dat de haan en de kip elke paar dagen werd vervangen, of liever gezegd ververst, in de kerk.

Als we de stad Burgos binnenrijden staat Henk al bij de enorme kathedraal. Hij vertelt dat mensen uit de hele wereld, maar vooral Amerikanen en Japanners speciaal met het vliegtuig overkomen om deze mooie kathedraal te bezichtigen. De kerk is 106 meter lang en 60 meter hoog en het plafond is met ivoor ingelegd. In de kerk bevindt zich het graf van El Cid de beroemde strijder tegen de Moren in de 11e eeuw. Ook is de koffer van El Cid nog in de kerk aanwezig. Dit is de koffer waarin het goud zat om zijn soldaten hun soldij te betalen. Op een dag had El Cid contant geld nodig en leende dit van een geldschieter met als onderpand de koffer met goud. De geldschieter kreeg de opdracht dat hij de koffer niet mocht openen en El Cid hield dan ook de sleutel.
Enkele jaren later kwam El Cid zijn koffer weer ophalen en betaalde de geldschieter het geleende geld met rente terug. Toen opende El Cid de koffer en liet aan de geldschieter zien dat er alleen zand in de koffer zat. Maar dat de geldschieter hem had vertrouwd en de koffer goed had bewaard zonder enig wantrouwen ‘was goud waard’.
Ik ga bij een man zitten die ik de dag daarvoor ook al in een ander dorp had zien lopen. Het blijkt dat hij al twee maanden op rondreis is, zijn vrouw is na drie weken teruggegaan naar Nederland. Ze kon er niet tegen dat ze niet altijd precies wist waar ze die avond zouden slapen en de mensen niet altijd kon verstaan. Hij vond het verstandiger dat ze terugging naar de kinderen.
Ik vertelde aan de man het verhaal van Henk Mulder, over de Amerikanen die even met een vliegtuig overkwamen om de kathedraal te bekijken in Burgos. Hij moest niets van Amerikanen hebben zei hij en vond dat Amerikanen zo weinig van de wereld zien. De meeste Amerikanen gaan met een geweer ergens naar toe, vechten een conflict uit en gaan weer terug. Zo zie je dus niets van de wereld. Hij zei dat als hij een indruk van iemand wilde krijgen dan nooit vroeg wat die ander gestudeerd had of welk beroep hij of zij uitoefende, nee hij vroeg welke reizen ze gemaakt hadden, dat zei hem veel meer.
Ik loop door een klein smal straatje waar de plaatselijke bevolking hun inkopen doet. Kleine, smalle en diepe winkeltjes, een viswinkel, een bakker, een kaasboer, een wijnwinkel en een winkel met bakken vol levende slakken. Ze kruipen er aan alle kanten uit, maar ze komen niet ver want een jongen met gitzwart haar veegt ze steeds weer in de bakken terug.

Bij fietsenmaker Luis Valesco aan de Barrante 3 te Burgos laat ik mijn band plakken en twee spaken in mijn achterwiel zetten. Het is negen uur en ik heb trek in eten. Ik spreek met fietsenmaker Luis Valesco af dat ik om tien uur mijn fiets ophaal. Bij een chinees restaurant eet ik gebakken rijst met een dubbele portie garnalen. Ik moet mij haasten want om elf uur zou in het seminaar het licht uitgaan en gingen de ijzeren hekken op slot.
We slapen deze nacht in het grote Seminaar van Burgos. Er zijn slechts twee wasbakken met alleen koud water om te wassen. Dat wordt dringen morgenochtend met z'n zestigen. In het seminaar slapen velen op de grond en blijkt dat de vijfentwintig bedden die er zijn een ijzeren onderplaat hebben die bij iedere beweging kraakt en klikt. Als er dan ongeveer zestig mensen slapen, nou slapen? is er altijd wel iemand die zich omdraait, kortom de nachtrust was niet geweldig.

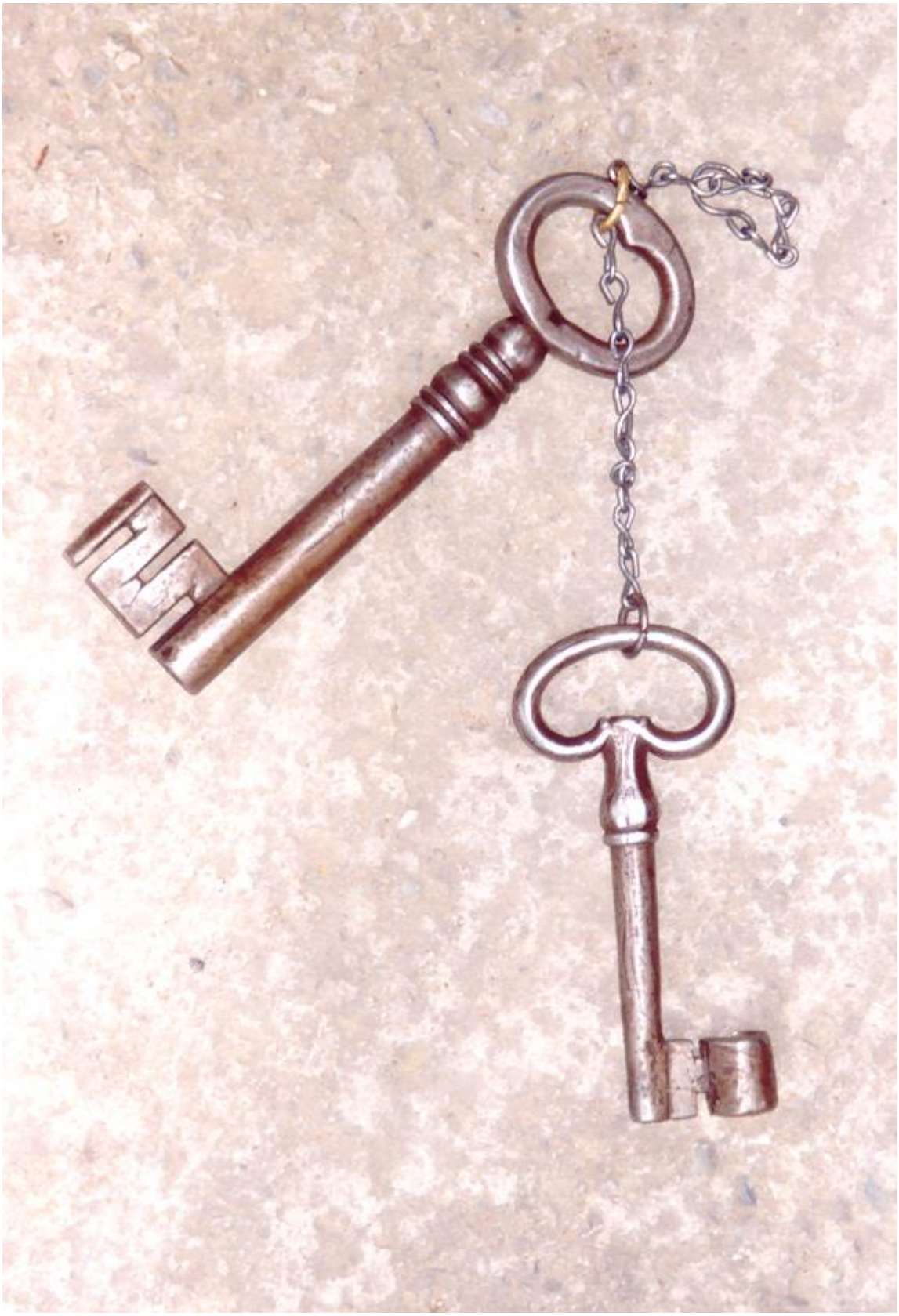

De kerkdeuren van het kerkje in San Esterban zijn dubbel vergrendeld en worden met twee gesmede sleutels geopend.

stempel van de parochie van Burgos

v.l.n.r. Spaans jongetje, Jan Staats, Cor Kerstholt, de Pastoor.
Een klein pastoortje die in zijn tuin aan het werk was en de pelgrimerende Hollanders graag zijn kerk wilde laten zien.

Grote sleutels, dat kan je zien als Cor Martens ze omhoog houdt.

Stempel van de pastoor in San Esterban.

In San Esterban stopten we bij een éénvoudig kerkje. De pastoor was in de tuin aan het werk in een hof van bloemen. Aan de zijkant van de tuin stond een kippenhok vol met witte duiven. Ik vond het prachtig en dacht ooit eens een duiventil in onze tuin te willen met van deze mooie witte duiven.

Rienus Huis bij de ingang van het kerkje van San Esterban staat een reuzenschelp als weiwaterbak.

Een eenvoudig maar mooi koor en de Pastoor had die morgen al een bos verse bloemen bij het Mariabeeld neergezet.

De Heilige Dominicus met kippen aan zijn zijde in de kerk van Santa Domingo.

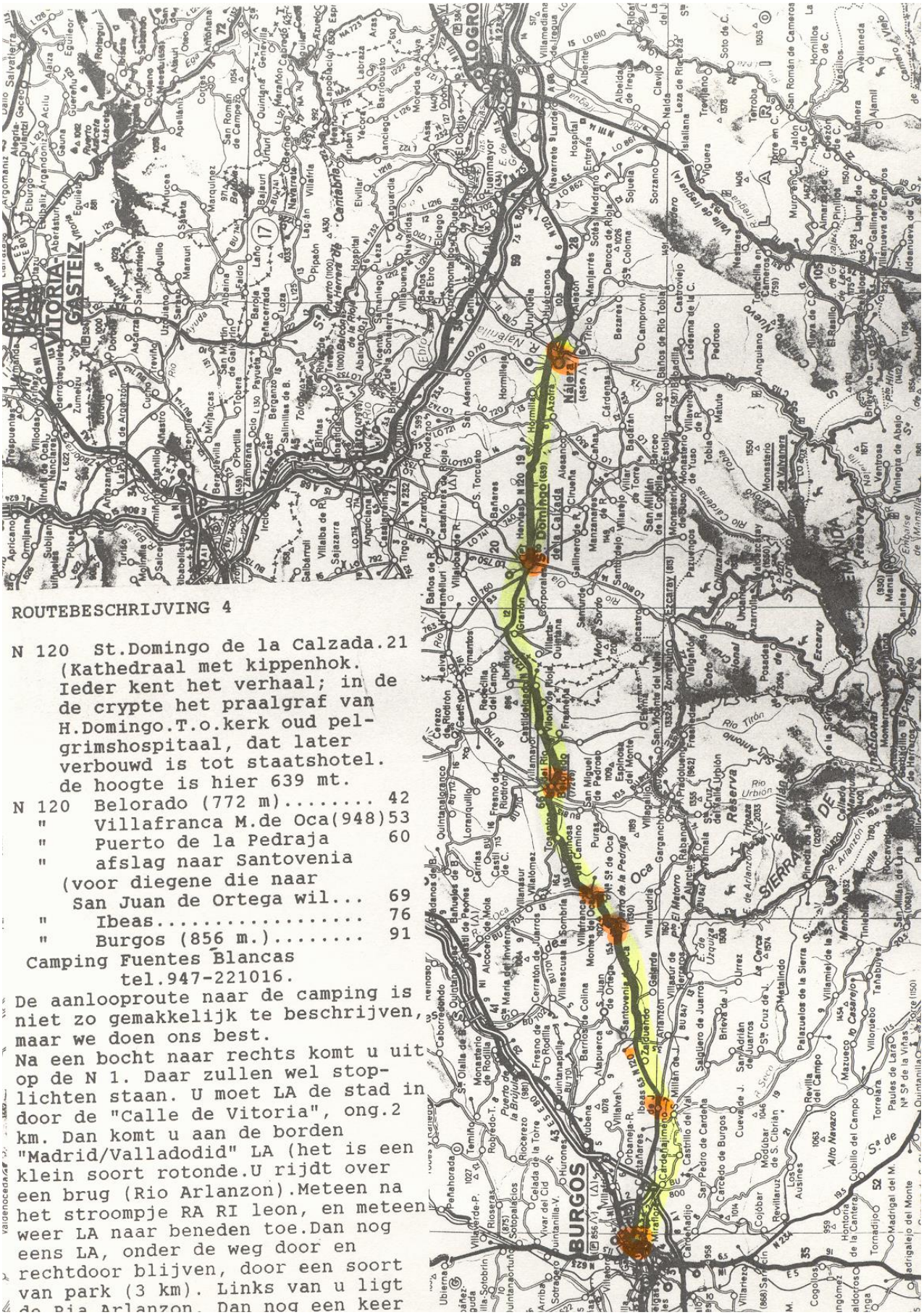

ROUTEBESCHRIJVING 4

N 120 St.Domingo de la Calzada.21
(Kathedraal met kippenhok.
Ieder kent het verhaal; in de
de crypte het praalgraf van
H.Domingo.T.o.kerk oud pel-
grimshospitaal, dat later
verbouwd is tot staatshotel.
de hoogte is hier 639 mt.

N 120 Belorado (772 m)..... 42
" Villafranca M.de Oca(948)53
" Puerto de la Pedraja 60
" afslag naar Santovenia
(voor diegene die naar
San Juan de Ortega wil... 69
" Ibeas..... 76
" Burgos (856 m.)..... 91

Camping Fuentes Blancas
tel.947-221016.

De aanlooproute naar de camping is niet zo gemakkelijk te beschrijven, maar we doen ons best.
Na een bocht naar rechts komt u uit op de N 1. Daar zullen wel stop-lichten staan. U moet LA de stad in door de "Calle de Vitoria", ong.2 km. Dan komt u aan de borden "Madrid/Valladodid" LA (het is een klein soort rotonde.U rijdt over een brug (Rio Arlanzon).Meteen na het stroompje RA RI leon, en meteen weer LA naar beneden toe.Dan nog eens LA, onder de weg door en rechtdoor blijven, door een soort van park (3 km). Links van u ligt

Vandaag gereden 90 kilometer.

Zevende dag donderdag 23 juli 1992

Om zes uur liep ik al door de zaal van het seminaar van Burgos waar we met ruim zestig mensen in een lokaal hebben geslapen. Er zijn slechts twee wasbakken om je te wassen, tanden poetsen en te scheren, dus ik zal maar niet uitweiden hoeveel pelgrims met hun toilettas aan kwamen dreutelen om daarna weer bedremmeld terug te lopen toen ze wel zagen dat ze nog lang niet aan de beurt waren. In een hoek van de kleine kapel, naast een pilaar, hielden we met ons kleine gezamenlijke fietsgroepje een korte mis waarin Henk Mulder het Onze Vader inzette en de meeste van onze zeven fietsers meezongen. Ondertussen hadden we al lopen zoeken naar een pater of iemand anders die de enorme smeedijzeren buitenhekken van het seminaar kon ontgrendelen. We stonden klaar om te gaan fietsen maar er was niemand die sleutels had. Ik had al op het noodalarm van een lift gedrukt maar ook dat leverde niks op. ‘Er zal maar brand komen, dan zit je mooi, om maar niet te spreken als ratten in de val’, dacht ik.
Pas om half acht gingen de zware ijzeren hekken van het seminaar met een ijselijk snierpend gepiep open. Discipline in een seminaar is duidelijk te zien. Toen we zo met z’n allen buiten op het bordes liepen met de fiets in de hand zei Nol: ”De duiven werden gelost om half acht in Burgos, het weer was onbewolkt en de wind was matig.…”
Bij het verlaten van Burgos kan je korte tijd een fietspad volgen langs de drukke weg. Tot Tardejos valt de Camino samen met de N120, die na de splitsing minder druk wordt. Even buiten de stad Burgos werden we ingehaald door vier Belgen op de racefiets, twee dames en twee heren. Na ongeveer twaalf kilometer haalden wij hen weer in. Één van de dames moest even tussen de struiken. Haar man riep naar ons; “ja, jullie hebben dan wel bagage maar wij hebben de vrouwen”. Later vertelden ze dat ze iedere dag vijftig kilometer fietsten en dat daarna de mannen dezelfde weg terugfietsten om de camper te gaan halen.
Hierna kwamen we terecht op de Meseta, de Spaanse hoogvlakte. Het landschap veranderde duidelijk en ik zag voorlopig alleen maar eindeloze graanvelden en droge akkers. Ondanks het woord hoogvlakte was het niet bepaald vlak, er zaten veel heuvels in.

Rond het middaguur stak de wind weer op, het was al een aantal dagen achterelkaar alsof er iemand rond die tijd de knop van een grote ventilator aanzet op een hoge stand.
Ik kwam een wegwijzer tegen waar Santiago de Compostela op stond, een afstand van 514 kilometer. Die wegbewijzering wordt doorgaans aangegeven als je een provinciegrens passeert. Nu kwamen we in de provincie Palencia en meestal staat er dan bij de provinciegrens een monumentje voor de Camino. Er waren bij het monumentje wat bankjes, dus een mooie plek om brood te eten. Onderweg reed ik ook nog langs een restant van de oude burcht van Sant Antón. Een wandelaar werd gebeten door een loslopende hond. Ik zag dat hij de hond van zich afsloeg en terwijl ik aan kwam fietsen zette de rothond naar mij toe de spurt erin. Ik maakte mij helemaal klaar voor de aanval, want ik laat me niet bijten door een hond. Hij moet dit gevoeld hebben, want hij liet mij met rust.
Na zo'n vijftig kilometer dronken we voor het eerst koffie in Castrojeriz. Bij een plaatselijke spaarbank heb ik geld opgenomen. Dit is een hele ceremonie, je moet je paspoort overleggen en handtekeningen zetten en dan na verloop van een kwartier of twintig minuten krijg je het gevraagde geld.
Na Castrojeriz gaat de eenzame weg weer een tiental kilometers verder onder de ijle blauwe lucht van het Castiliaanse landschap. Ik reed een tijdje op met een Belgische fietser. Hij vertelde aan één stuk door over zijn fietstocht. Ik genoot wel van zijn humoristische manier van praten. En vooral het bijzondere Belgische taaltje vond ik leuk. Hij vertelde een verhaal over een onbetrouwbaar iemand. "Alleeh , ghij manneke schalde ik tegen die boosaard ……". Ik heb alles niet onthouden, maar ik lachte mij rot om die Belg zijn opgewekte manier van praten. Hij vroeg of ik ook zo'n last had gehad van het veld hoogspanningsmasten en telefoondraden net voorbij Leon. Hij had daar tijdens het 'onderlangs fietsen' een giga-oorpijn en ook pijn in zijne enkels en polsen gekregen. "Oei, oei dit gaat niet goed, had ik gedacht, maar een stukske later begreep ik wat de boosdoener was. Het enorme veld van hoogspanning en telefoonmasten dat een magnetisch veld veroorzaakt had mij kwalijk te pakken gehad. Zodra als ik er voorbij was zakte de pijn onmiddellijk weg en kon ik weer gewoon verder". Vertelde hij.
Ik had er geen last van gehad zei ik, maar het kwam mij niet vreemd voor, omdat ik vroeger imker was geweest wisten we dat je nooit bijenkasten of bijenkorven onder elektriciteitsdraden moest zetten. De mysterieuze bijensterfte die dan volgde was

bijna bij ieder imker bekend. “Alleh meneer, uwe wijsheid komt mij goed te pas,” zei hij “mensen denken altijd dat ik de grens van den waarheid vergroot, maar uwen wijsheid over de bijekes zal ik goed in mijne oren knope…...”
We zijn als groep fietsers nu een week gezamenlijk onderweg. We beginnen elkaar een beetje te kennen en je krijgt dan globaal een idee hoe elk individu ongeveer in elkaar steekt en ook hoe ieder reageert op allerlei situaties. Doorgaans duurt het langer voordat je weet hoe het karakter van iemand is, maar als je elke dag zo dicht op elkaars lip vertoefd gaat dat sneller. Daar komt nog bij dat we elke dag een inspanning leveren van meer dan honderdtwintig kilometer fietsen in de heuvels bij temperaturen boven de dertig graden. Dan ben je zodanig gespannen en tegen de avond zo hondsmoe dat mensen zich sneller blootgeven hoe ze werkelijk in elkaar steken. We hebben al huilbuien meegemaakt. We hebben gezien dat enkelen te moe waren om ’s avonds hun tent op te zetten. Ik zie karakters van uiterste zuinigheid, dat is goed, maar als we ergens gaan eten en er ontstaat wrevel met een ober omdat hij zogenaamd teveel heeft opgeteld dan zie je de karakters van allerlei mensen in verschillende hoedanigheden. Eén van de dames raakt oververmoeid. Ze fietst overdag als een dolle en regelmatig is ze wel een keer verdwaald of zijn we haar gewoon kwijt. Dan, ’s nachts, kan ze niet tot rust komen. De hele nacht is ze in de weer omdat ze van moeïgheid niet kan slapen. Henk Mulder zal er de komende avond met deze dame over praten in een persoonlijk gesprek.
Vlak voor Frómista bevinden zich oude sluizen van het Canal de Castillo. De muren staan iets gebogen waarschijnlijk om de druk van het water te weerstaan. Ik maak er enkele foto’s van.
We rijden vandaag over de onmetelijke Siërra del Campos. Lange open vlakten zonder bomen en de zon brand behoorlijk. Het is echt warm en ik rijd achter aan de groep die zeker wel ruim een kilometer voor mij uit fietst. De Campos, een eindeloze vlakten met af en toe een gehucht. Hier heerst absolute stilte en eenzaamheid. Lange tijden zie ik niemand, alleen vliegen. Als ik even stopt om wat te drinken dan ruiken de vliegen mijn zweet direct. Daar heb ik niets op tegen, ik sla ze met mijn handen rustig weg, een goede beweging voor de tintelende of gevoelloze fietshanden. En als ik weer wegfietst, blijven ze me met een zwerm volgen. Ze steken aan mijn armen en kleven zich vast bij mijn zweterige wenkbrauwen. Die kleine akelige prikkelingen op mijn huid hoef ik niet; rot op. ‘Straks vinden jullie je vliegenfamilie niet terug’. Dit soort dingen denkt je als eenzame fietser in de hitte van

de dag. Maar als ik de gang er weer in heb, ontstaat door de snelheid vanzelf een verkoelend windje waar de vliegen niet van houden.
De temperatuur is 36 graden als we om twee uur ‘s middags aankomen in de plaats Carrion de los Condes. Bij het eerste het beste mooie terrasje stappen we af om enkele pilsjes te drinken. Normaal gaat bier in je knieën zitten, maar bij deze temperaturen en die inspanning sist een paar biertjes zomaar weg zonder dat je daar erg in hebt. We raken in gesprek met een Deens koppel. Ze zijn beiden al over de zestig en de vrouw heeft een paar zware buikoperaties achter de rug. Ik vraag wat ze net aan de ober bestelde omdat ik het niet had verstaan. ‘Calimucha’, zei ze, ‘dat is rode wijn met cola’.
Twee Nederlanders uit het ‘Zuiden des lands’, die al vanaf Le Puy de pelgrimsroute lopen geven wat adviezen over de komende dagen. “Het zal morgen nog warmer worden en er staat een stevige wind, die je snel doet uitdrogen. De eerste 25 kilometer na Carrión de los Condos is er geen enkele beschutting en er is ook nergens water te krijgen”. Als twee dergelijke routiniers dat zeggen zal het ook wel zo zijn en ik besluit dan ook om mij goed voor te bereiden voor morgen. Volgens een van de Nederlanders zou het ook niet onverstandig zijn om in Carrión de los Condos een dag extra te blijven. Vandaag lijkt er in dit dorp een demonstratie te worden gehouden van boze boeren, maar waar het precies over gaat is me niet duidelijk.
In een klein restaurantje eten we ’s avonds nadat we ons hadden opgefrist. De ober schept de witte bonensoep op, maar als ik mijn bord bijhoud is de pan leeg. Snel maakt hij wat doperwten warm en snijdt er plakjes ham in. Het smaakt mij best. Daarna eten we patat met sla en vier paprika worstjes. Het is een simpel restaurantje want er is ook maar voor zes personen een nagerecht. En omdat ik de laatste in de rij ben krijg ik een lekkere sappige peer.
Een echtpaar dat er ook had gegeten en afrekende kwam naar ons toe. Ze hadden Nederlands horen praten en vertelden dat ze hier een camping hadden gehad die pas was verkocht. Ze waren dan wel Nederlanders maar bleven hier wonen en trakteerden ons op een pilsje. Ze waren ook heel erg geïnteresseerd waar we vandaan kwamen uit Nederland en hadden ook ontzag voor het aantal kilometers wat we fietsten. De serveerster bracht nog een rondje en vroeg of we landgenoten hadden ontmoet. Een tijdje later kwam ook zij ‘aan de Holandés’ een pilsje van de zaak aanbieden.
We hadden het weer meer als goed deze avond.

Henk Mulder heeft voor vannacht bij de pastoor van de kerk in Carrion de los Condes een slaapplaats geregeld. We krijgen een plek in een bovenzaaltje van de pastorie. Cor Martens moet maar bij de deur slapen, een eind van ons af. Cor slaapt binnen een minuut, dat kan je zo horen aan zijn enorme snurken. De vorige nacht sliepen we met vijfenzestig man in een grote zaal toen een Belg tegen hem zei: ‘dat hij zo gezond kan snurken’. Als hij dan even gesnurkt heeft dan is het net een sidderslangetje. Hoe hij het doet weet ik niet, maar het hele lichaam gaat dan sidderend op en neer en dan krabt hij zich over zijn hele lichaam en maakt hij zo’n ritselend geluid. Een paar keer sliep ik naast hem en voordat ik in mijn eerste slaap weg zeilde dacht ik wat is dat voor een geluid naast mij. Het stoort mij verder niet. Ik doe mijn handen samen op mijn buik en binnen een minuut ben ik in slaap. Wel werd ik deze nacht wakker van het gemopper van Cor Kerstholt die nogal tekeer ging tegen Erica die weer ‘de hele nacht in de weer’ schijnt te zijn. Ik hoorde Cor mopperen over ‘het geritsel met plastic zakken en plastic tasjes’. Toen ik na een uur of misschien anderhalf uur naar het toilet ging zat Erica in de vensterbank van het halletje naar het toilet. Ik zag het eerst niet, zo in het donker, maar ineens schrok ik mij rot van dat mens. Ik vroeg aan haar wat ze daar zat te doen. “Bidden.” Zei ze. “Lazer naar je nest mens, morgen heb je het gesodemieter weer dan ben je weer niet half uitgerust….” Zei ik.
Als je dan weer in je wolletje gekropen bent, dan duurt het toch een tijd voor je weer inslaapt. Steeds zie je dat beeld van die vrouw in de vensterbank met haar rozenkrans in de hand en moet je er toch aan denken dat ze een last voor de groep begint te worden.

De stad Burgos gezien vanaf de Citadel

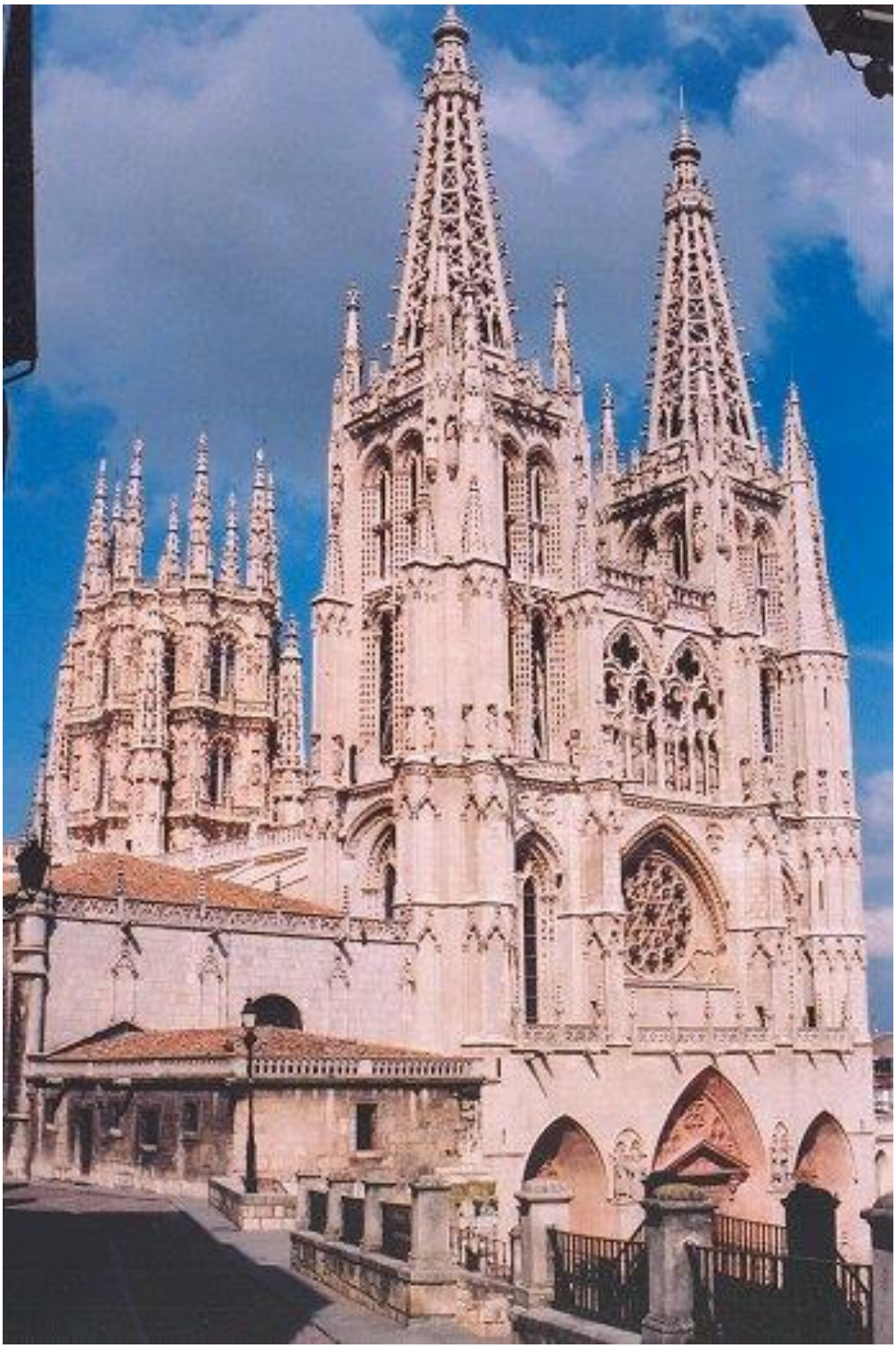

Kathedraal van Burgos

Burgos is een schitterende stad en is in de tiende eeuw gesticht door de graven van Castilla vanwege de gunstige ligging.

v.l.n.r. Nol Simons, Jan Staats, Rienus Huis. De kathedraal van Burgos in Gotische stijl, begonnen met de bouw in het jaar 1221. Twee torens van 100 meter hoog.

Het Seminaar van Burgos. Cor martens staat op de trap te zwaaien.
Pas om half acht 'smorgens ging de enorme smeedijzeren deur open van het seminaar. Toen we zo met z'n allen buiten op het bordes liepen met de fiets in de hand zei Nol:" De duiven werden gelost om half acht in Burgos, het weer was onbewolkt en matige wind.…"
.

Voordat het enorm droge gebied de Siërra del Campos begint krijgen we na Burgos nog een authentiek deel van de camino door een volstrekte eenzaamheid. Wegen zijn er niet in de naaste omgeving en ik kan volop van de schitterende natuur genieten. De kleuren nu groen wit en rood. Groen van de onafzienbare graanvelden, wit is de kleur van de rotspartijen, die hier en daar tussen het koren oprijzen en rood is de kleur van de klaprozen, die ook hier in overvloed staan. Daarbij komt ook nog eens het paars van de distels en het geel van veel andere soorten bloemen. De stilte wordt alleen onderbroken door het gezang van de vogels en het ruisen van de wind. In de lucht cirkelen roofvogels op zoek naar prooi. Voor mij is dit ondanks de betrekkelijke monotoonheid van het landschap zonder meer een van de mooiste gedeelten van de hele camino.

De onmetelijke droge vlakten zonder bomen, de Siërra del Campos.

De onmetelijke droge vlakten de Siërra del Campos. En als je dan bomen ziet maak je een foto. De eerste 25 kilometer na Carrión de los Condos is er geen enkele beschutting en er is ook nergens water te krijgen. De twee Nederlanders hadden ons al gewaarschuwd.

Vinden de schapen nog iets te eten op deze droge toendra's?

v.l.n.r. Elly Imming, Cor Martens, Jan Staats, de Spaanse schaapsherder en Cor Kerstholt.
De schaapsherder vertelde dat hij een week bij zijn schapen verbleef en dan enkele dagen naar huis ging. We deelden wat fruit en lekkers met hem, dat hij onder grote verlegenheid accepteert. Ik had graag wat meer van gedachten gewisseld met hem maar onze taal liet dat niet toe. Een mens dat maandenlang, eenzaam met enkel zijn schapen, honden en zijn ezel over de eindeloze meseta (hoogvlakte) trekt. Een bijzonder man van een heel andere wereld dan de onze, tenminste dat denk ik.

De herder vertelde dat hij gewoon in het open veld sliep. Zij ezel sjouwde water, brood en zijn eten voor elke dag. Hij had een zakmes in zijn hand en terwijl we met hem stonden te praten sneed hij telkens een stuk erg hard brood en daarna een stuk rode chorizo- paprikaworst.
Zijn gezicht was helemaal ingebrand van de zon en zijn huid was helemaal tanig.

Enkele kilometers verder kwamen we een herder tegen die zijn schapen liet drinken bij een irrigatiekanaal.

Soms is er file stilstaand en tegemoetkomend verkeer.

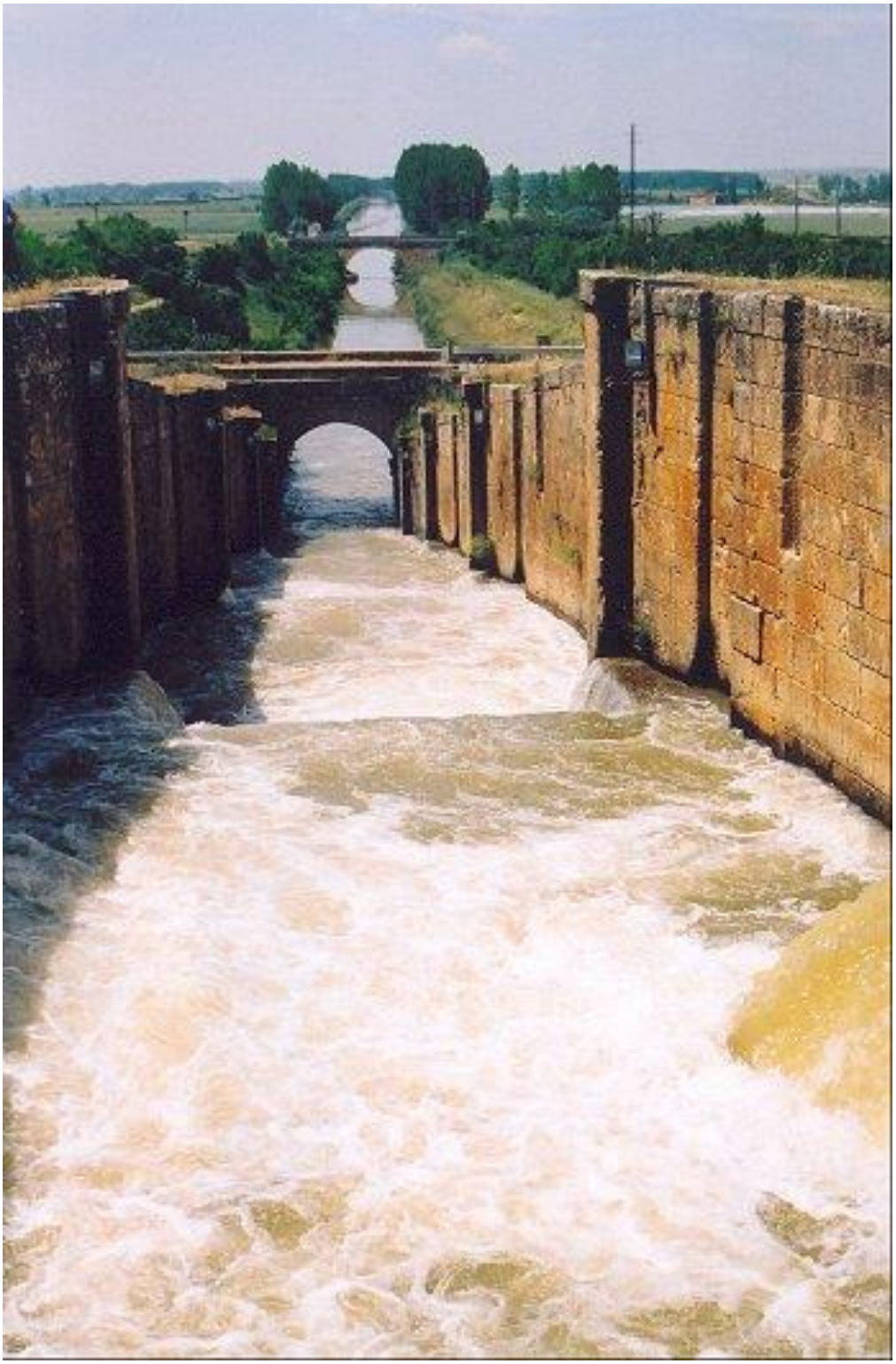

Een sluis in een irrigatiekanaal.

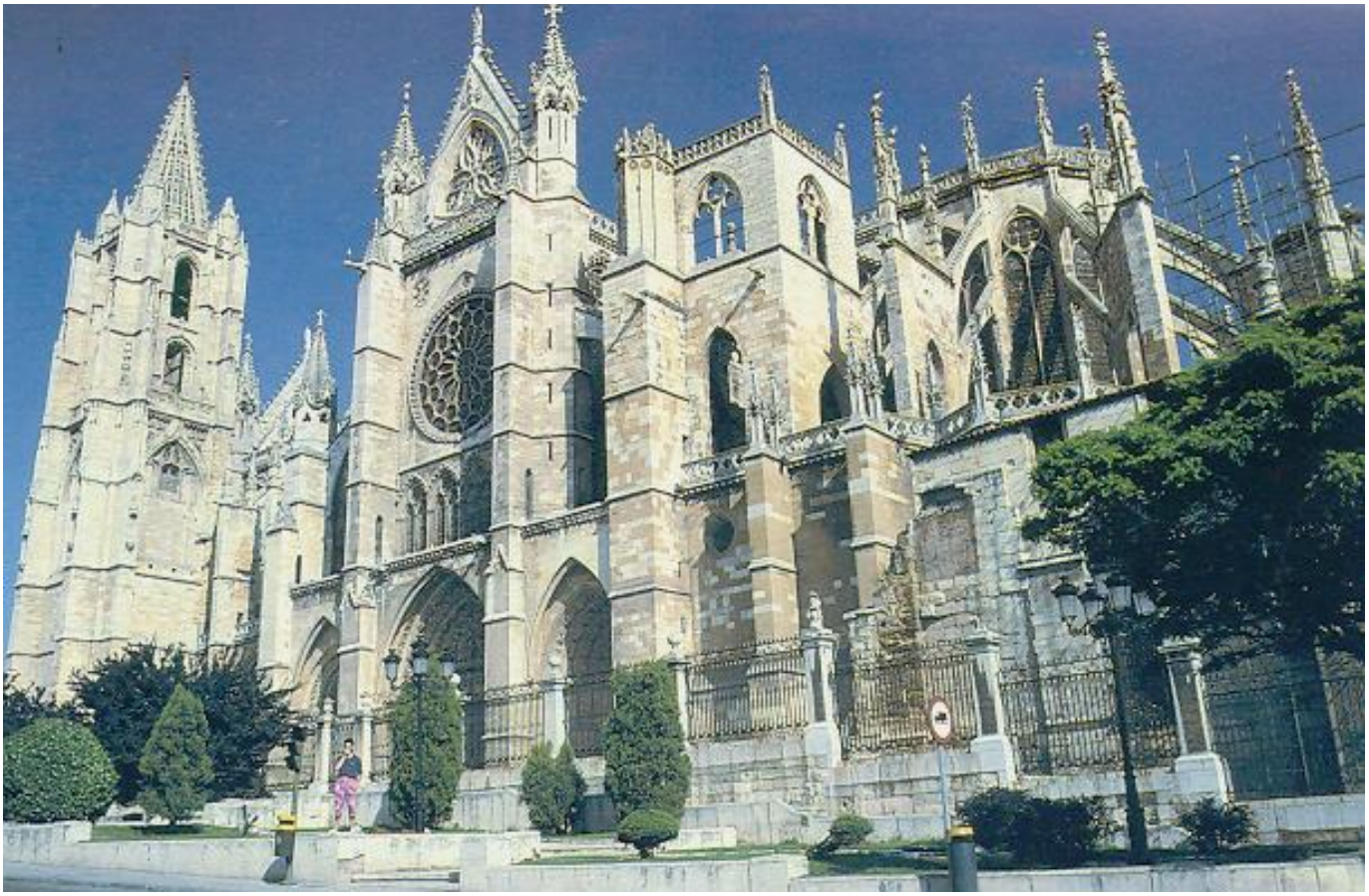

Leon heeft een schitterende kathedraal. Maar eigenlijk zijn de meeste kerken in Spanje ware kunstwerken.

v.l.n.r. Cor Martens, Rienus Huis, de Pastoor van Carrion, Jan Staats.
Bij de pastoor van Carrion de los Condes mochten we op een bovenzaaltje van de pastorie slapen.

Stempel van de pastoor van Carrion de los Condes.

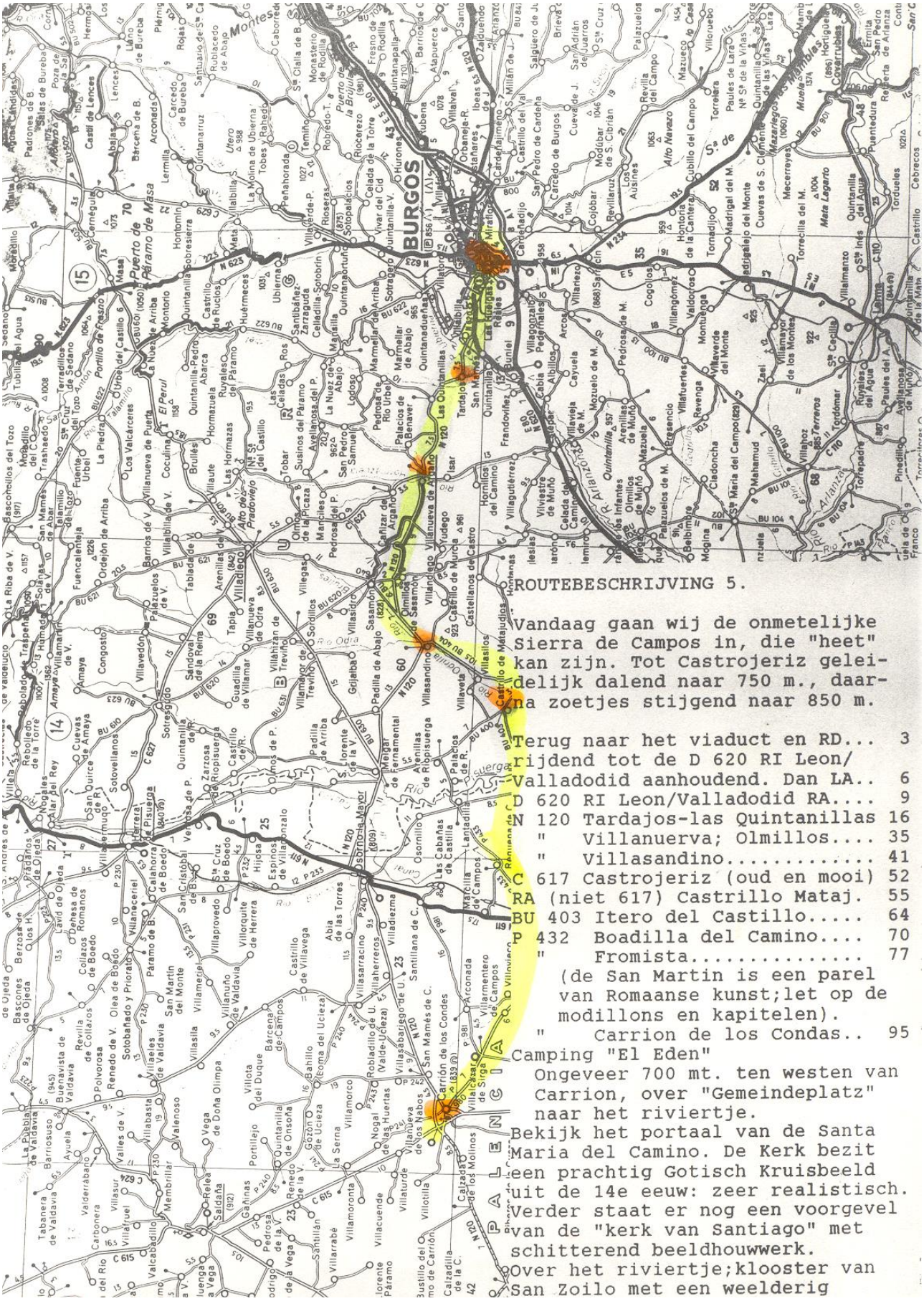

Vandaag gereden 95 kilometer.

Achtste dag vrijdag 24 juli 1992

Niemand van ons kon ’s morgens vroeg een lichtknopje vinden in de kerk van Carrion de Los Condes, zodat we in het donker rondom onze eigen brandende kaars stonden. Na een korte mis vertelde Elly Imming dat Erica Snoeren vanaf vandaag alleen verder fietst. Ze kan het tempo van ons niet bijhouden en ze wil meer tijd hebben om alles onderweg te bekijken. Ze heeft de afgelopen nachten erg slecht geslapen en wil daarom nog een dag, hier in Carrion de Los Condes, blijven. Ze heeft de kaarten en plattegronden naar Santiago de Compostela en ook weet ze nu hoe het in de revugio’s er naar toe gaat om binnen te komen. Ze heeft stempels genoeg om bij een pastoor van elk dorp of stad aan te kloppen voor nachtverblijf. Als ze alleen fietst is Erica van niemand afhankelijk en kan ze op haar eigen tempo de camino fietsen.
Cor Kerstholt bidt hardop voor haar een kort gebed en we geven Erica een hand en wensen haar een goeie reis. Om kwart voor zeven stappen we al op de fiets omdat we vandaag een tocht voor de boeg hebben van zo’n 135 kilometer en volgens de weerberichten wordt het vandaag heet.
We fietsten steeds in twee groepen.
Nu Erica alleen verder gaat en we met zes fietsers overblijven zou je verwachten dat we wel één groep zouden vormen. Echter Cor Kerstholt en Cor Martens zijn al snel uit het zicht verdwenen.
Met ons vieren is het gezellig, Jan Staats is een goede fietser vooral ook een sociale kerel. Hij woont in Hillegom en is erg actief in het jeugdwerk van hun parochie, maar ook brengt hij eten van ‘tafeltje dek je’ bij een aantal bejaarde mensen in Hillegom. Jan is een man van 65 jaar en nog zo aktief en sociaal bewogen, ik heb bewondering voor hem.
Nol woont in Breda en is zijn leven lang altijd schoenmaker geweest bij de luxe schoenenfabrieken van Bommel en van Lier. Regelmatig deelt Nol suikertabletten uit. “Dat is goed voor de spieren.” Zegt hij. Nol is een klein tanig kereltje met humor.
Elly is badjuffrouw in Appingedam en ze bemoedert de groep. Elke dag verbindt ze Cor Martens zijn wonden, die nu aardig snel genezen. Ook als een fietser iets mankeert is ze er meteen bij. Daarnaast heeft ze de zorg voor het dagelijkse eten, de boodschappen en het koken.

We hebben regelmatig flauwekul of er is zomaar wel wat te lachen met elkaar.
Jan Staats zegt: “We verdwalen nooit want we hebben Klein Duimpje bij ons.” En hij doelt op kleine Nol.
Nol zegt: ”Als ik Klein Duimpje ben, mag ik dan vannacht Assepoester wakker kussen?”
Maar ook als we tegen een berg oprijden of een klein klimmetje gaan maken ratelen de kettingen vanwege het schakelen. “Krijgen we koffie Elly?” Vraagt Jan.
“Hoezo.” Vraagt Elly.
“O, ik dacht dat je aan het koffiemalen was.”
Izaak Stern de grote violist zei eens: ”Als ik de noten speel die op het papier staan, dan heb ik nog geen muziek”. Dat is met onze fietstocht in feite hetzelfde. Als we alleen de kilometers fietsen die op de plattegronden staan dan heb je nog geen fietstocht. We zullen het gevoel, humor, gezelligheid en de harmonie er zelf in moeten brengen. En dat gaat ons goed af. Humor en geinigheden komen ongedwongen, wat losjes en automatisch.
We hebben nu 20% van de tocht erop zitten. Je begint nu te weten wat we aan elkaar hebben en dan wordt je als groep ook met de dag sterker. Een aantal dagen is nu gefietst over de Campos, eindeloze horizon zonder huizen en geen bomen. In de laagten grote velden met zonnebloemen en dan weer vlakten waar niets groeit. Af en toe zien we een herder met wel vijfhonderd schapen en met zijn twee honden en een ezel.
Regelmatig komen we door een dorp met meest lemen huizen.
In de meeste van deze dorpen is niets te krijgen. De zon brand en ik verlang naar een pilsje.
Na een aantal kilometers komen we in een dorpje en gaan we een café binnen waar veel van de plaatselijke bevolking naar het knoertharde geluid van de televisie zit te kijken. De kastelein vraagt wat we willen drinken en ik neem een pilsje en ondertussen raak in gesprek met een Nederlander, ook op weg naar Santiago. Hij overnacht niet meer in refugio's, hij kan daar bijna niet slapen door het vele gesnurk en ander lawaai. De man vertelde dat hij 62 jaar was en juist een ‘omweggetje over Lourdes’ had gemaakt en nu naar Santiago ging.
“Inderdaad hij was van huis af, uit Kudelstaart, komen lopen” met een rugzak waar een gemiddeld pakpaard onder bezwijkt. Hij loopt met een metalen wichelroede die volgens hem feilloos de weg aangeeft.

Nol zegt tegen hem, ’halveer je bagage en verdubbel je budget’.
“Hoeveel kilometer heb ie gelope…?” vraagt Jan.
De man schept er niet eens over op als hij zegt van ruim 2500 kilometer.
Er komt ook een Belg naast ons zitten. Een apart ventje, maar wel gezellig. Hij is zo te spreken over de refugio's dat hij er thuis in Luik zelf één gaat beginnen. Uit zijn verhaal blijkt dat hij kennelijk voldoende geld en ruimte heeft.
Na Sâhagún trekken we verder over het fascinerende hoogland. De eerste vier kilometers moeten we over een soort veldweg, dat was een aanslag op fiets en ledematen. Door de slechte staat waarin deze weg zich bevond kan je natuurlijk ook niet snel fietsen.
Vlak nadat we elke morgen vertrekken zijn er veel wandelaars op de been maar ook fietsers worden er steeds meer. De man uit Kudelstaart deelde de fietsers in categorieën in: watjes, halfwatjes en bikkels.

- Watjes zijn die fietsers die met een racefiets de route fietsen zonder bagage. Ze worden gevolgd door een camper of caravan meestal bestuurd door hun partner waar ze ’s avonds lekker kunnen uitrusten.
- Halfwatjes zijn die fietsers die wel hun bagage bij zich hebben maar die elke avond in hotels slapen.
- Bikkels zijn die fietsers die zelf alles meeslepen, zoals bagage en tent. Die nooit weten waar ze de komende avond zullen slapen en zich soms bijna inbedelen voor een onderdak in kloosters en kerken. Die soms onder de blote hemel slapen en doorgaans hun eigen maaltijd bereiden.

Jan had aan hem gevraagd in welke catagorie hij ons indeelde ‘bikkels’ had hij geantwoord.

We stonden op de hoek van de straat in een klein gehucht op elkaar te wachten en ook te kijken waar we naar toe moesten toen er plotseling drie bouwvakkers op ons afkwamen die ons de weg kwamen duidelijk maken. Op de kaart die we bij ons hadden wezen ze ons waar we zaten en welke route we moesten volgen om weer op de juiste te komen. Jan zei dat we wel wisten waar we ongeveer waren maar liever niet wilden omrijden. De bouwvakkers vertelde ons dat die dag al meerdere fietsers voorbij waren gereden ook op de verkeerde route. Eenmaal op de juiste route kwamen we weer in een klein dorpje aan waar Jan een foto wilde maken van een ooievaarsnest toen er weer een bakker op hem kwam afgelopen. Ook hij vroeg ons of we de weg kwijt waren want we hoefden maar gewoon de volgende straat links te nemen en altijd maar recht door te rijden.
Ook kwamen we vandaag twee motoragenten van de Guardia Civil tegen, die stopten. Nol zei al dat dit een boete zou gaan kosten omdat we zonder helm fietsten, maar nee hoor ze waren zo vriendelijk om ons te vertellen dat we de verkeerde afslag genomen hadden en dat we ongeveer 100 meter terug moesten waar een weg naar rechts voerde. Dat deden we niet, we fietsten gewoon door om via een kleine omweg weer op de route te komen. Later toen we weer een vijftien kilometer op die weg zaten kwamen ze ons weer in tegengestelde richting tegen en staken een duim op.
Die Spanjaarden zijn naar pelgrims toe ontzettend behulpzaam en niet alleen met het uitleggen van de weg, maar ook zie je heel vaak flessen water bij de voordeuren staan die bedoeld zijn voor de dorstige pelgrims.
Op onze eindbestemming Hospital de Órbige stond Henk Mulder bij de brug van Hospital de Órbige ons al op te wachten. Deze middeleeuwse brug is de langste brug van de hele camino. Ook aan deze brug is weer een verhaal verbonden, volgens Henk, dat bovendien waar gebeurd schijnt te zijn. In het jaar 1434 had ridder Suero de Quiñones uit Léon als eerbetoon aan de dame waarop hij verliefd was, opschepperig gezegd dat hij dertig dagen lang alle ridders die hierlangs kwamen uit zou dagen tot een gevecht. Degenen die hij in het stof deed bijten konden verder gaan naar Santiago maar moesten eer betuigen aan deze dame die hij zo beminde. Hij vond daarbij negen medestanders en al gauw ontstond er naast de plaats waar de ridder en zijn metgezellen hun tegenstanders uitdaagden een heel toernooiveld, met tribunes voor de toeschouwers en tenten voor de ridder en zijn gevolg. Hoe het verder afliep wist Henk niet, maar wel dat sinds kort als herinnering hier bij de brug

regelmatig het toernooi werd nagespeeld. Een groot aantal bewoners van de stad doet hier, gehuld in middeleeuwse kledij, aan mee.
Bij de brug is het vroegere toernooiveld hiervoor opnieuw ingericht, te herkennen aan de vele vlaggen die hier nog wapperen. Hospital de Órbige is trouwens een leuk stadje met een mooi historisch centrum.
Hierna zei Henk dat de pastoor van dit dorp geen fietsers opneemt en alleen lopende pelgrims onderdak wil geven. Maar hij heeft wel iets heel bijzonders geregeld en gebaarde dat we hem maar moeten volgen. Dan stapt hij in een ambulance van het Spaanse Rode Kruis. Ik had de wagen wel zien staan, maar er geen aandacht aan geschonken. We fietsen er achteraan naar een wat achterafgelegen gebiedje.
Daar staan een groot aantal Rode Kruis tenten en een barak met douche een Wc en een keuken met kookgelegenheid. Op de tenten een groot rood kruis met eronder ‘Cruz Roja Española’.
Henk heeft geregeld dat we hier mogen overnachten. Eerst voelde ik mij net een bootvluchteling, maar het comfort is prima. De tenten staan mooi onder de bomen zodat het niet zo erg heet is binnenin. In een wasbak leg ik mijn vuile kleren en laat uit de kraan water erop lopen en met een handje waspoeder klop ik een schuimig sopje en doe ik de was. Daarna goed naspoelen met schoon water en hang ik alles op een drooglijntje. Als ik kijk naar Jan Staats zijn petje zie ik dat die niet is verschoten van de zon, nee die begint ook naar een witte wasbeurt te verlangen. Dat geld trouwens ook voor Nol zijn witte korte broek, maar zij nemen het niet zo nauw.
Na ruim een uur is de was al droog en vouw ik mijn spullen op en stop alles op een vaste plek in de fietstassen. Als ik midden in de nacht wat moet hebben weet ik het zo te vinden. Alles heeft een vaste plek in mijn fietstassen, daar hoef ik nooit te zoeken.
Het is vandaag ruim dertig graden geweest, niet zo warm als dat we verwacht hadden. Bijna dagelijks maak ik samen met Elly het eten klaar. We doen de boodschappen en we maken een mogelijkheid om gezamenlijk zittend te eten. Het is bijzonder dat we steeds weer allerlei ‘spullen’ vinden om een tafel van te maken en schragen om op te zitten met ons allen. Elke dag eten we met servetjes en een kaarsje op tafel en een beker wijn, ieder krijgt wijn in zijn eigen beker.
Als ik inschenk zeg ik “Houdt je glas eens bij Cor.”
We drinken wijn die ik kreeg van een Italiaan. Vandaag stopte opeens een auto met een Italiaans nummerbord vlak bij ons. Dezelfde auto was me al drie keer voorbij

gereden en iedere keer stopten ze een stuk verder. Ze stappen dan ook uit de auto om mijn klim te aanschouwen. Boven aangekomen stapt een man met een fles wijn in zijn hand op mij af. Hij heeft ons als pelgrims herkend en geeft mij een fles wijn uit zijn eigen woonplaats met het verzoek om voor hem en zijn gezin te bidden in Santiago. Zoiets kun je alleen maar op de camino meemaken, een Italiaan, die op een Spaanse weg aan een paar Hollanders een fles wijn geeft als zij voor hem willen bidden.
Terwijl ik inschenk zeg ik: “Zo vanavond maken we deze fles wijn als voorproefje eerst maar even burgemeester…..”.

De ezel als lastdrager is heel gewoon in Spanje. Op de achtergrond met fiets Erica Snoeren.

De pastoor geeft alleen aan wandelende pelgrims onderdak, maar we kregen wel een stempel van hem.

Als we op de eindbestemming zijn, pakken we een terrasje en drinken een pilsje. Al voor dat de ober komt valt Jan in slaap.

Jan werd ook niet wakker van de ober. Zijn pilsje 'slaat dood'.

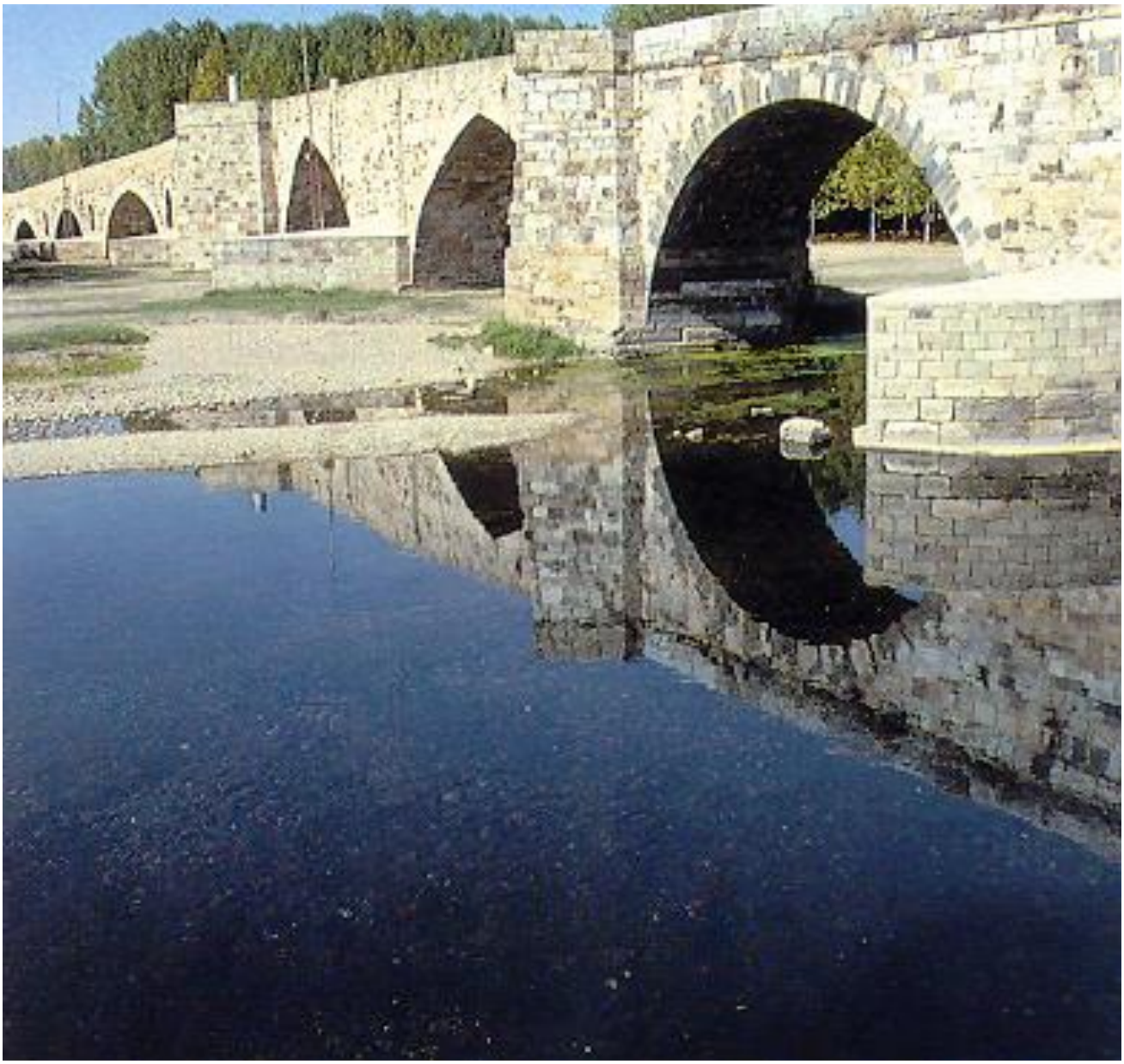

De brug over rivier de Orbige. Deze middeleeuwse brug is de langste brug van de hele camino. We sliepen die nacht in Rode Kruistenten van Hospital de Orbige.

In Hospital de Orbige sliepen we in tenten van het Spaanse Rode Kruis. Ik voelde mij eerst net een bootvluchteling, maar het was behoorlijk comfortabel. In een barak water, stroom, douches en wel tien toiletten op een rij. Een keukentje om te koken en redelijk koel onder de bomen.

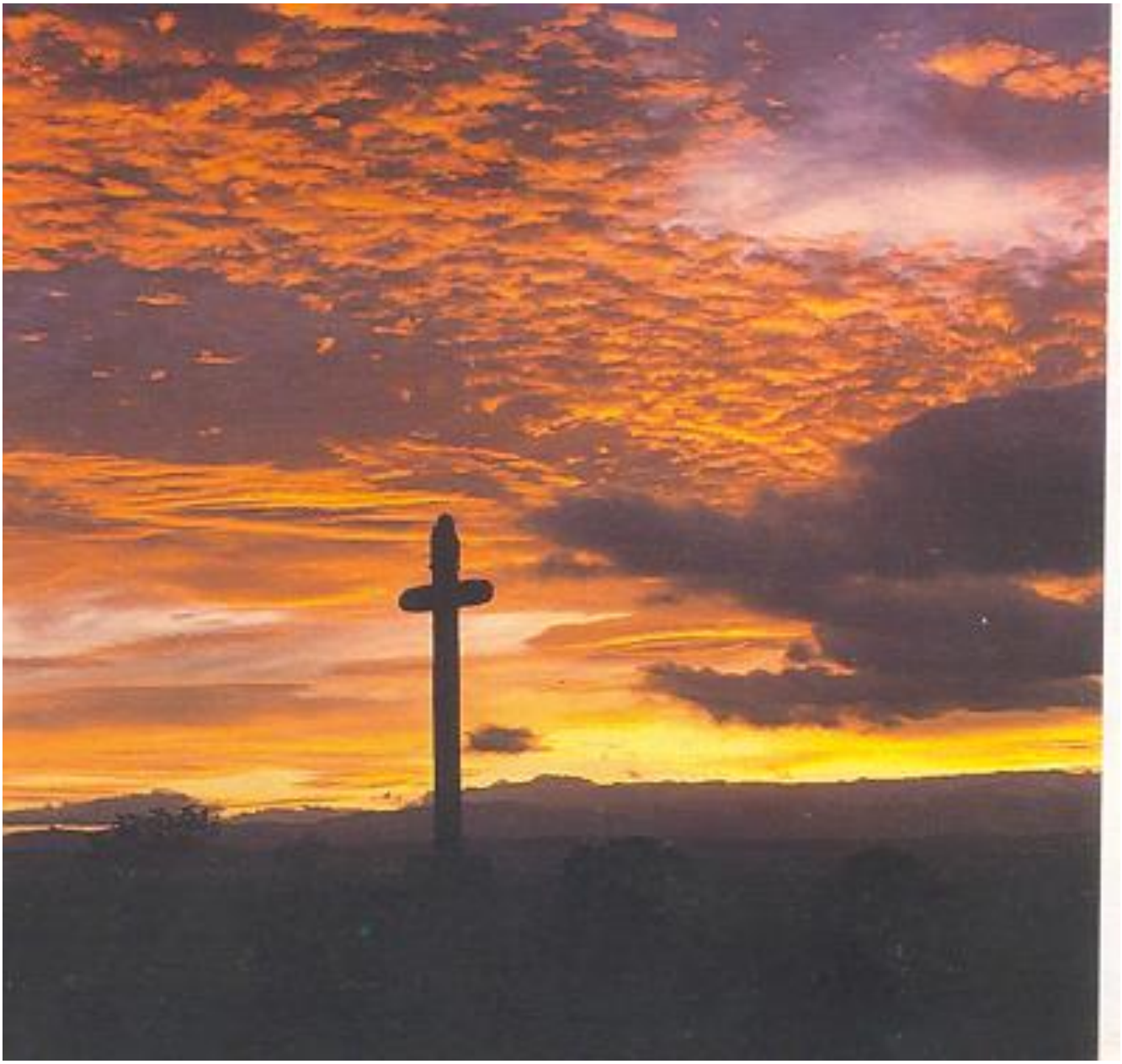

Als de zon ondergaat in de heuvels van Spanje is het net of de hemel in brand staat.

Nog een dag in de Campos. Tot Terradillos stijgt de weg geleidelijk naar 900 m., daarna dalen we 60 km. lang tot 700 m., om daarna weer te stijgen tot 800 m. Dat de route van gisteren kort was en vandaag nogal lang ligt aan de ligging van de campings.

N 120	Calzada, Certavos.......	16
"	Calzadilla, Terradillos.	31
"	Sahagun (Bakstenen torens)......	43
"	Cordaliza del Pino	56
"	Castrovega de Madrigal..	69
"	na 2 km., de N 601 LA...	71
N 601	RI Leon tot Matallana LA	75
LE 521	Matadeon, Quintanilla, Valencia de Don Juan...	92
"	Villamanan (N 630 Over)	98
C 621	St.Maria del Paramo..	112
"	Urdiales,Mansilla, Acebes, N 120 LA	129
N 120	Hospital de Orbigo...	132

Camping "Don Suero de Quinones tel.987-388448

Dorp doorrijden, na benzinestation rechtsaf tot aan een oude, smalle Romeinse brug. Op de brug LA!?? Er is een restaurant a la carte, douches en speeltuin. De bezienswaardigheid van Hospital is de brug.

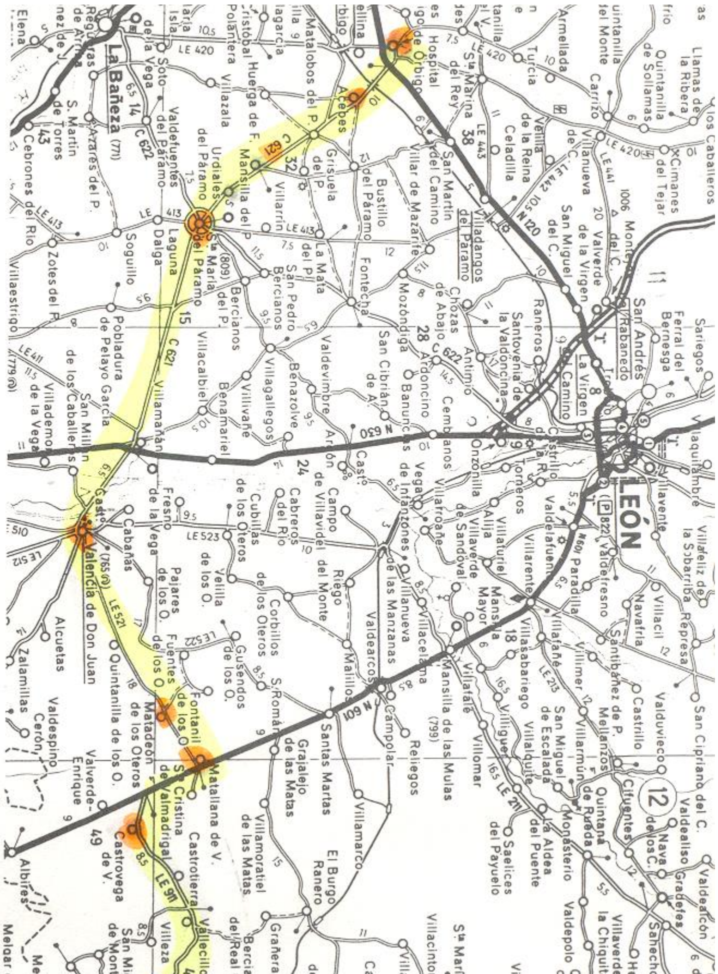
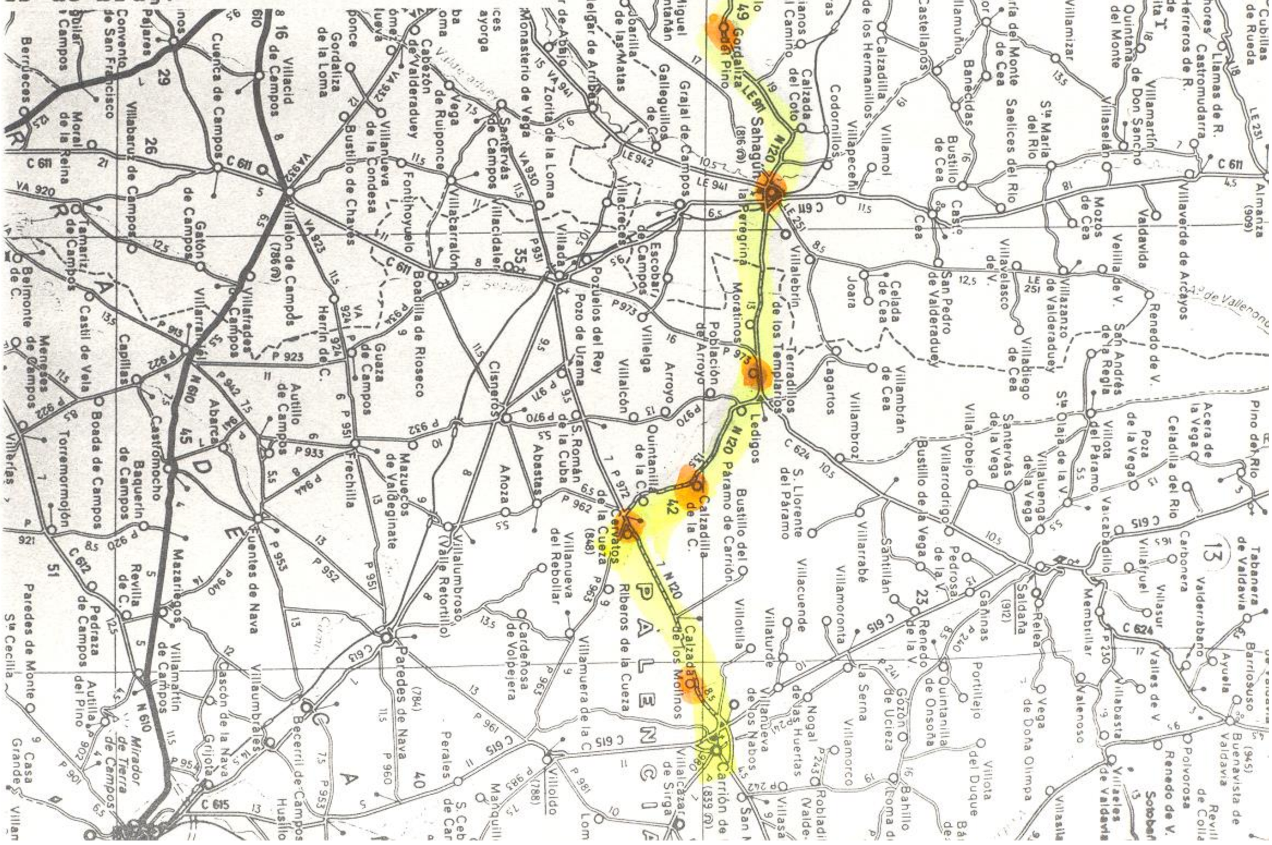

Vandaag gereden 135 kilometer.

Negende dag zaterdag 25 juli 1992

Na een goede nacht in de Rode Kruistent zijn we pas om acht uur vertrokken uit de oase van Hospita de Orbige. De anderen klaagden dat ze slecht hadden geslapen vanwege harde muziek dat afkomstig was van een camping een eind verderop en dat geduurd had tot vier uur. Ik heb er niets van gemerkt.
De fietstocht die we vandaag gaan maken brengt ons langs de stad Astorga. Dit schijnt een schitterende mooie stad te zijn met een prachtige kathedraal en een oud paleis waar we ruim de tijd voor zullen nemen om te gaan bekijken en daardoor zal de fietstocht van vandaag slechts rond de 85 kilometer lang zijn.
Als we in de stad Astorga aankomen zie ik dat het een heel oude stad is met nog steeds oude Romeinse muren. De binnenstad is wat sfeerloos, maar er zijn wel twee bezienswaardigheden die je gezien moet hebben. Het eerste is de kathedraal met haar schitterende reliëfs in het kerkportaal, maar ook het naastgelegen Bisschopspaleis, door Gaudí gebouwd, is meer dan prachtig.
Na Astorge is het nog een klein stukje over de Campos en daarna is het klimmen naar een hoogte van 1500 meter. We fietsen door een klein dorpje Rabanal del Camino en in een winkeltje kopen we wat fruit. Een monnik zegt dat in het kerkje een gezang van monniken plaats vindt. Hij zei dat het kerkje niet veel voorstelde, maar raadde ons aan het gezang te beluisteren. Het kerkje is van binnen oud, vervallen en donker. Op een paar banken staan brandende kaarsen. Als we binnenstappen, krijgen we een kaars die we zelf mogen opsteken. Als ik wat aan het donker van de kerk en het flakkeren van de kaarsen gewend ben zie ik bij het orgel een groep monniken staan. Het orgel begint ineens te spelen en het gekwebbel van de mensen is weg en het eenvoudige kerkje is helemaal gevuld van een prachtig gezang. Na een klein half uur stopt het, er wordt aangegeven dat we weg mogen en meteen erna sluit de kerk. Het had van mij wel langer mogen duren.
In de heuvels ontmoet ik ook weer de groep Belgen. Ze lopen de heuvels op en bij de afdaling zitten ze weer in het zadel. Gezellige mensen.
Op het hoogste punt is een pas, de Puerto de Cruz de Ferro. Hier staat een kruis waarbij je een steen kan neerleggen als een soort heilige boetedoening. Dat wordt al

eeuwenlang door veel pelgrims gedaan, waardoor er een enorme steenberg is ontstaan bij dat houten kruis.
Henk Mulder kent dit verhaal en deze traditie, want hij had een schilfer baksteen van zijn huis afgebikt om op de hoop te gooien. Ik had geen steen bij mij, maar even zoeken in de omgeving vond ik een mooie gladde zwarte kietelsteen en heb die op de enorme berg met enige eerbied neergelegd. Ik zag de gigantische hoeveelheid stenen en dacht aan hetzelfde aantal mensen uit alle delen van de wereld die hier in de afgelopen eeuwen een steentje hadden bijgedragen. Je kunt daar ongevoelig aan voorbijlopen of gewoon zonder na te denken een steen op smijten. Niet dat ik de gevoelige jongen wil uithangen, maar het deed mij wat; die enorme berg stenen die stuk voor stuk, Pelgrim voor Pelgrim, eeuw voor eeuw was uitgegroeid tot de Puerto de Cruz de Ferro. Midden in die enorme berg stenen staat een kruis als de symboliek van een soort heilige boetedoening.
Even na het kruis ligt een verlaten bergdorp Manjarin. Daar heeft een hippiegroepering een herberg. Als je langskomt, luiden ze een bel. Binnen krijg je gratis een kop koffie met een koekje. De hippies lopen met een wit laken om waarop een groot rood kruis is geverfd. Ze willen hier de oude traditie van de middeleeuwse tempeliers doen herleven. Die tempeliers stelden zich tot doel pelgrims te beschermen en onderdak te bieden. De herberg is opgebouwd uit gevonden materiaal en hangt met touwtjes en rotzooi aan elkaar. Maar het sfeertje is heel gemoedelijk en een bijzondere belevenis om te zien hoe mensen in deze nederzetting dagelijks de voorbijgangers ontvangen en gastvrij bezigzijn .
We rijden over de oude weg, de oude camino oftewel de oude pelgrimsroute die alleen nog door wandelaars wordt gebruikt. Aan deze ongeasfalteerde met grove kiezels geplaveide weg liggen veel oude gehuchten en oude dorpen die nog maar half bewoond zijn. Vooral de kleinere gehuchten zijn meestal helemaal uitgestorven. Nu volgt een spectaculaire afdaling met uitzicht op de vallei van de Bierzo. Op de achtergrond doemen de bergen op van de Cebreiro, die we nog voor de boeg hebben. Nu worden de remmen pas echt getest. Het stadje El Acebo vormt weer het eerste teken van de bewoonde wereld. De weg erdoorheen is echter maar vrij smal, dus is voorzichtigheid geboden. Op het eind van het dorp staat een klein gedenkteken van een verongelukte fietser als waarschuwing om goed uit te kijken.
Wat in deze streek opvalt is dat veel huizen en zelfs veel kerken van stenen van in de zon gedroogde leem zijn gebouwd. Deze tichelstenen die soms met stro worden

versterkt zijn al een heel oud bouwmateriaal. In de tijd van Mozes moesten de Joden in Egypte al dergelijke stenen maken als dwangarbeid. Het is vrijwel het enige bouwmateriaal dat hier in overvloed beschikbaar is, want het land is vlak en begroeiing van bomen schaars. De huizen die van het gedroogde leem zijn gebouwd schijnen van binnen heel koel te zijn. Een nadeel is wel dat ze elk jaar weer opnieuw met leem moeten worden bestreken, want ze zijn nogal gevoelig voor weer en wind. Als dat niet gebeurt, is het huis al snel een ruïne. We zien dan ook veel verlaten en ingestorte huizen, want de streek is arm en veel jongeren trekken weg naar de steden op zoek naar een beter bestaan. De jonge mensen hebben de dorpen verlaten en als daarna de oudjes overlijden blijven de huizen onbewoond achter.
Er is één dorp, Foncebadon, dat is helemaal onbewoond.
We klimmen nu naar een hoogte van 1500 meter. Het is erg zwaar en mijn kilometerteller geeft slecht 7 tot 8 kilometer per uur aan. Onderweg trof ik een Duits echtpaar met het bovenstel van een camper op een paardenwagen en twee paarden ervoor. Op 15 mei waren ze vertrokken uit Duitsland met de camper annex paardenwagen met de twee paarden en een hond. Ze hebben veel moeite om slaapplaatsen en voer te vinden voor de dieren vertelde de Duitse vrouw. Ik moest lachen toen ze vertelde dat elke dag wel een aantal pelgrimerende wandelaars hen aanklampten met blaren of verzwikte enkels of ander letsel met de vraag of ze met hen mee mochten liften.
We volgen, ligt stijgend, de oude weg door een beboste smalle kloof van de Rio Valcarce. De klim wordt geleidelijk steiler en hoog boven ons ligt de nieuwe weg die door middel van hoge viaducten over ons heen gaat. Als je vanwege het zware klimmen zo langzaam fietst, worden we lastig gevallen door zwermen vliegen, constant zit je om je heen te meppen om ze van je af te houden.
Vandaag beklimmen we drie passen:

1. Puerto Pedrafita 1.100 meter
2. Alto San Roque 1.270 meter
3. Alto de Poio 1.335 meter

Tijdens het fietsen cirkelde er de hele tijd een vliegtuig boven ons gebied. Een fietser die Engels sprak, legde ons uit dat dit een blusvliegtuig is dat bij deze extreme temperaturen de hele dag in de lucht rondcirkelt. Omdat vlakbij een meer is, vliegt het toestel hierover en neemt bij calamiteiten een duikvlucht om water uit het meer te halen om dan naar de plek van de brand te vliegen en gaat blussen.

Om half vier komen we in Villafranca de Bierzo aan. Hier zullen we een dag extra rust nemen. Cor Martens wil een dokter opzoeken omdat zijn hechtingen eruit moeten. Hij klampt twee jonge Spaanse meisjes aan en die brengen hem bij een arts. De revugio is zeer matig van kwaliteit en als het aan mij had gelegen waren we hier niet neergestreken en zeker geen twee dagen. Maar morgen is het zondag en als het enigszins niet nodig is fietsen we op die dag niet, dus ik zeg niks en probeer een redelijke plek voor mijzelf te vinden.
In de refugio ruikt het naar koemest. Boven onze bedden hangt een zwaluwnest aan de balk. Het raam mag niet dicht want de zwaluw heeft jongen. Ze scheren iedere keer in en uit over onze hoofden.
Opmerkelijke gasten in de revugio is een Engels gezin van man en vrouw met vijf kinderen in de leeftijd van zes tot twaalf jaar, waarvan een met het syndroom van Down. De man vertelt dat ze elke dag 10 à 15 kilometer lopen om het voor de kinderen niet al te zwaar te maken. Vanaf Roncesvalles zijn ze nu twee maanden onderweg. Met de scholen van hun kinderen schijnen de ouders geen problemen te hebben en ik vermoed dat ze deze maanden hun kinderen zelf zoveel mogelijk in hun schoolse onderricht bijspijkeren. In ieder geval is het wel een enorme ervaring voor de kinderen! Ze zijn de bezienswaardigheid van de refugio en vooral de Spanjaarden en Italianen zijn diep onder de indruk. De kinderen vermaken zich ondertussen prima bij een fontein. Een aangename plaats om te vertoeven, want het is inmiddels al weer ver boven de vijfendertig graden.
In de refugio was ook nog een Belgisch/Frans echtpaar uit de buurt van Dinant, die pas getrouwd waren en hun huwelijksreis was een voettocht naar Santiago de Compostela. Ik vertelde dat we een jaar ervoor met mijn zwager en zus en later nog eens met ons gezin op vakantie waren geweest in het dorpje Celẽne, vlakbij waar zij woonden. Dat ik met mijn zwager Rieks in een bergbeek bij Givet had gevist op forel. De vrouw moest lachen, want zij woonden nu in Givet en daar vlak bij hun huis was die bergbeek. Ik vroeg aan de man waarom hij niet een Pelgrimstocht maakte naar Beauraing. Toen ik met Rieks en Menks en Meentje op vakantie was daar in de buurt, maakten we ook kennis met het bedevaartplaatsje Beauraing op de grens van Belgie en Frankrijk. Hij lachte dat ze dan veel te snel weer thuis zouden zijn geweest:

“Nee, de huwelijksreis moest een beetje onvergetelijk accent hebben, dat was goed voor de continuïteit van een huwelijk”.
Zoals gewoonlijk ga ik nu ook weer met Elly de inkopen doen voor het avondeten. Onderweg lopen we Nol en Jan tegen het lijf waarmee we eerst een paar pilsjes gaan drinken op een terrasje. Ernaast is een kapperszaak en Jan zegt dat het voor hem hoogtijd wordt om eens naar de kapper te gaan. Er zitten nog een paar mannen op hun beurt te wachten in de oude kappersalon. Er is maar één stoel en die staat gewoon buiten op de straat. De kapper zegt dat Jan over twee uur terug moet komen. Daarna slenteren we het dorp in en gaan naar een winkel waar ze onderbroeken en handdoeken verkopen. Jan heeft een onderbroek en een handdoek laten hangen in de vorige refugio. Dat krijg je als je alles in het donker moet inpakken. Enige hilariteit in de winkel als Jan een onderbroek meet met zijn handen.
In een klein restaurantje heb ik de locale radio van ons dorp, radio Menterwolde, gebeld en verslag gedaan van de eerste fietsweek.
’s Avonds heb ik even met Gea gebeld en ook met Pa en Moe om te vragen of ze nog naar radio Menterwolde hadden geluisterd en of ze mij ook hadden gehoord. Moe zei dat het duidelijk overkwam en dat ze mijn radioverslag prachtig vond.
’s Avonds zijn we weer naar het terrasje in het dorp gegaan om wat te drinken. Er was een erg gezellige sfeer met veel mensen op de been. Op de straatmuziek hebben we nog met elkaar gedanst.

Op het hoogste punt is een pas, de Puerto de Cruz de Ferro. Hier staat een kruis waarbij je een steen kan neerleggen als een soort heilige boetedoening. Dat wordt al eeuwenlang door veel pelgrims gedaan, waardoor er een enorme steenberg is ontstaan bij dat houten kruis. Even zoeken in de omgeving vond ik een mooie gladde zwarte kietelsteen en heb die op de enorme berg met enige eerbied neergelegd.

Villafranca de Bierza. Heuvelachtig en zwaar. Hier rusten we een dag.

Kathedraal in Astorga. Foto buiten de Romeinse stadswallen genomen.

Kathedraal en het Bisschoppelijk Paleis in Astorga. De architect is Gaudi. Deze architect heeft ook in Barcelona schitterende architectuur gebouwd.

Kathedraal Astorga. Foto dichterbij genomen.

Ingangsportaal met schitterende reliëfs in het kerkportaal van de Kathedraal van Astorga.

De dorpen zijn uitgestorven. De jonge mensen hebben de dorpen verlaten en als daarna de oudjes overlijden blijven de huizen onbewoond achter.
Hier kijken we op het dorp Foncebadon dat geheel onbewoond is.

Veel oude dorpen met verlaten huizen die gebouwd zijn van leem, veldkeien en bergstukken.
Hier het geheel verlaten dorp Foncebadon.

Veel kerktorens of klokkentorens bestaan gewoon uit een opgemetselde muur met aan de achterkant dakpannen waaronder de klokken hangen, een soort nep-kerktoren.Maar zo zie je in sommige kleine kerkjes ook een nep-orgel oftewel een schijnorgel staan. Een zogenaamd ‘ Trompe Louis’ orgel.
Een Trompe Louis schijn-orgel staat er ook in het kerkje van Oude Schans in de provincie Groningen.

De 850 kilometer lange pelgrims route naar Santiago de Compostela wordt met deze borden duidelijk aangegeven Het gele is een teken van de Jacobsschelp. .

Jan trekt zich terug op zijn ‘slapie’ en drinkt daar zijn thee op. Jan mopperde wat over het matige comfort in deze revugio.

Stempel van de parochie Villafranca del Bierzo.

v.l.n.r. Rienus Huis, Cor Kerstholt, Cor Martens, Nol Simons.
De revugio in Villafranca de Bierzo was erg eenvoudig en niet schoon. Als het aan mij had gelegen waren we even verderop gaan kijken. Toch sta ik steeds weer verbaasd dat een groepje mensen snel kunnen improviseren. Binnen een korte tijd heb je stoelen, krukjes, een tafel, en zit je weer gezellig te keuvelen of zelfs te eten.

En als het niet warm genoeg was geweest hadden we zelfs *de openhaard aan kunnen maken. Maar het was die dag 37 graden*.

Onderweg waren ook veel mooiere revugio's zoals hier in Poblacion de campos. We hebben hier niet geslapen omdat het vol was. Zelfs Pelgrims te paard waren er om te overnachten. De paarden moesten buiten blijven staan.

Kerken, maar ook kastelen genoeg langs de pelgrimsroute. Hier een kasteel in Villafranca del Bierzo.

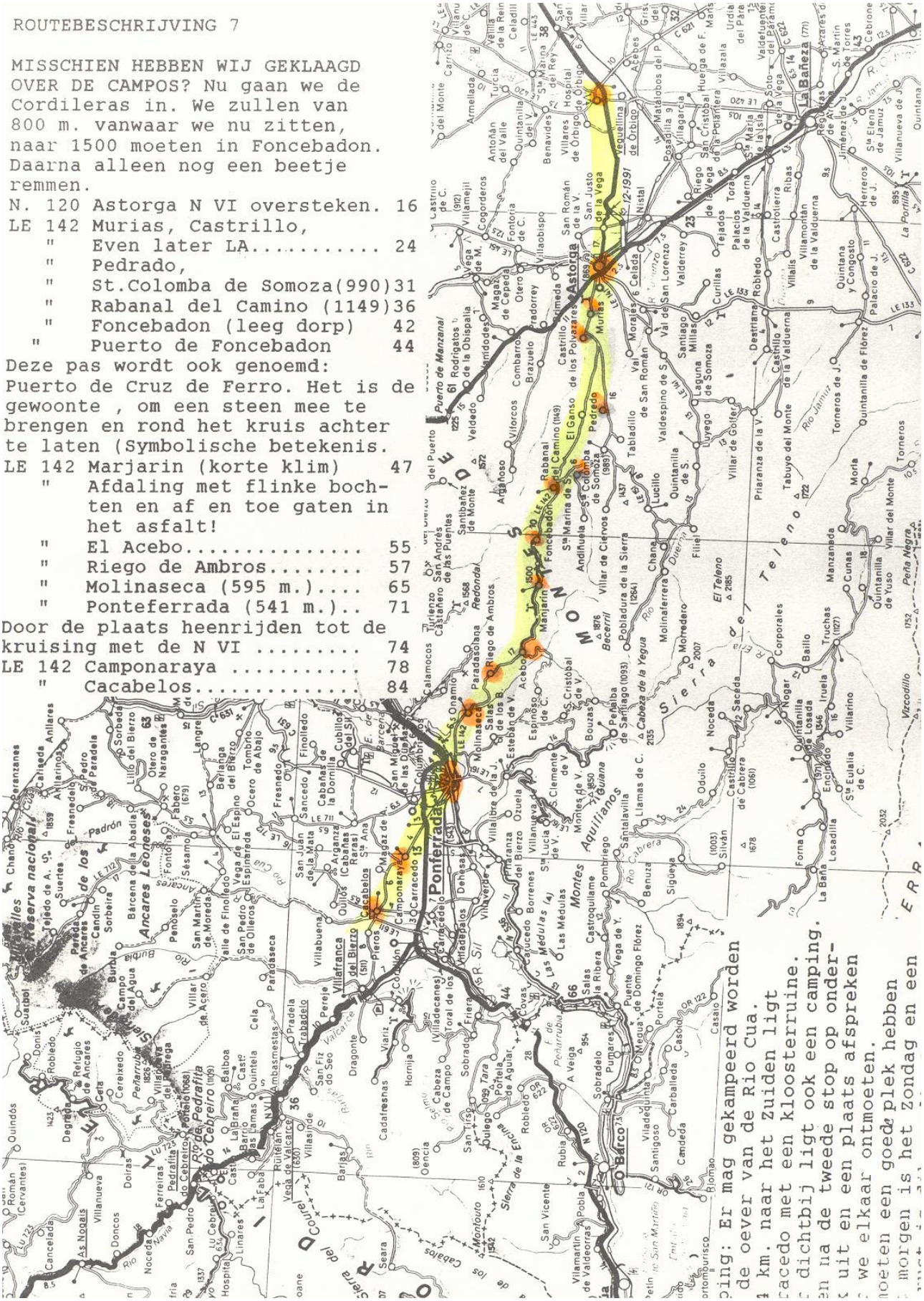

Vandaag gefietst 105 kilometer

Tiende dag zondag 26 juli 1992

(rustdag)

Vandaag hebben we een rustdag en zo rond acht uur kom ik uit mijn slaapzak. Het is ook iets later licht als toen we begonnen te fietsen. Henk Mulder rekent uit dat het elke dag 3,6 minuut later licht wordt omdat we naar het westen fietsen. We hebben hier bijna te maken met de Green-Wich tijd. Toen we in de Pyreneeën begonnen te fietsen hadden we nog de West Europesche tijd.
Henk rekent voor: de omtrek van de aarde is 40.000 kilometer, we verplaatsen ons elke dag gemiddeld 100 kilometer naar het westen. Met een ingewikkelde berekening van 40.000 kilometer staat tot 100 over een tijdlengte van 24 uur……, ik snap de hele berekening niet, maar hij komt uit op ongeveer 3,6 minuut dat het elke dag later licht is naarmate we ons naar het westen verplaatsen.
Je hangt zo'n rustdag wat rond in het dorp en je gaat allerlei mooie gebouwen bekijken. In een kerk is een doopdienst en ik zie dat het dopen van kinderen in Spanje een sfeervolle en hechte familie aangelegenheid is. De Gregoriaanse muziek vind ik mooi.
Cor Kerstholt heeft vanmorgen wat oneffenheden geëvalueerd en nu wil hij opnieuw met elkaar praten. Gelukkig waren Henk en Wil erbij zodat de gesprekken geordend blijven. Er is geen ruzie, maar als je zo dicht op elkaar leeft bij 36 graden warmte en dan is het ook nog een stuk warmer in deze niet zo schone refugié, dan ontstaan er irritaties.
De vraag ontstond of we bij deze hitte naar Madrid moeten fietsen. Elly zei dat Madrid in de zomer een lege, bijna uitgestorven stad is en dat vrijwel alle inwoners naar de kust gaan om daar in de zomer te leven omdat in Madrid zomers geen koelte is te zoeken. Voorlopig zijn we nog lang niet die kant op, eerst krijgen we nog een gigantisch eind langs de Portugesche kust, dus ik zeg dat ik mij daar nu nog niet druk over kan maken. Eerst maar vasthouden aan de vooraf uitgestippelde route, dus ook Madrid eerst vasthouden.

Direct achter de refugio ligt de onopvallende Romaanse kerk van Sint Jacobus. Wel opvallend is het mooie portaal van de kerk aan de noordkant. Dit portaal heeft een belangrijke rol gespeeld in de geschiedenis van de camino. Pelgrims die aan het eind van hun krachten waren, of zelfs stervende, waardoor ze onmogelijk Santiago

konden halen, mochten hier een verzoek doen voor volledige kwijtschelding van schulden, straf of gelofte, de zogenaamde absolutie, die even zwaar woog als wanneer ze Santiago wel hadden gehaald.
Dat Villafranca een belangrijk pelgrimsoord was, blijkt ook uit de vele kerken in dit stadje.

Met Henk Mulder heb ik vandaag wat zitten praten en gediscussieerd over wat nu eigenlijk het wezen van de Camino is? Waar gaat het om? Een Duitse dominee waar ik mee sprak vergeleek het met het Pinkstergevoel. Op de camino lopen of fietsen mensen uit allerlei landen, van allerlei leeftijden, die elkaar soms nauwelijks verstaan. Hij noemde de camino éénheid van een schijnbaar ordeloos en zeer gevarieerd en kleurijk pad, een lang gerekt lint met rugzak- en fietstassjouwers van allerlei nationaliteiten. In één refugio had hij in het gastenboek gekeken en 24 nationaliteiten geteld. ‘’Maar iedereen is daar met een doel”, filosofeerde hij, öf je nu langzaam of snel gaat, lopend of met de fiets, je komt elke dag in een refugio aan. Daar leg je de rugzak of fietstassen af en je weet dat iedereen daar hetzelfde is. Er is niemand die steelt of boos is. Iedereen vertrouwt elkaar. In zo'n refugio en ook onderweg kom je alleen aardige goede mensen tegen. Ook zonder te praten versta je elkaar. Het is een voorafspiegeling van hoe de mensheid zou kunnen zijn’’.
Een Engelse professor in ruste, die daar ook in onze refugio was, zei dat de camino “a journey of the mind” was. Als je alleen loopt of fietst en een lange tijd noodgedwongen stil bent met alleen je innerlijke stemmen, je eigen gevoelens, gaf hem dat een zalig vrede gevoel. De Duitse dominee nodigde ons uit voor een soort geloofsoverdenking. Een Beierse vrouw speelt liedjes op de blokfluit en iedereen zingt zo'n beetje mee. Ik had even staan kijken maar het sprak mij niet aan en zei dat ik het dorp inging. Jan, Nol en Elly wilden wel mee naar het dorp en de anderen bleven bij de Duitse dominee.
Tegen de avond slenterden we naar het centrum van Villafranca de Bierzo, waar je via steile straatjes naar beneden moet langs een vervallen kasteel.
Tijdens het zoeken op een stadsplattegrond werden we plotseling aangesproken door een meisje dat ons vroeg of we de Camino aan het fietsen waren. Ze sprak vrij goed Engels en zelfs een heel klein beetje Nederlands omdat ze enkele maanden in Nederland was geweest.

Ze wees ons de juiste weg naar het centrum door één van de nauwe straatjes die toegang geven tot een groot en gezellig plein.
De terrasjes zijn druk bevolkt, maar als je de pelgrims wegdenkt, blijft er bijna niemand over. Het terras waar we neerstrijken blijkt ook paella's te serveren.

Op het terras was inmiddels ook een Duitser gearriveerd. Hij sprak vrij goed Nederlands, woonde in Neurenberg, was geboren in Munchen, vroeger in Budel met zijn legereenheid gestationeerd geweest en was met een Nederlands meisje getrouwd.
Een mevrouw, naar later bleek, uit Maastricht vertelde dat ze tocht al drie keer had gedaan, twee keer te voet en één keer met de fiets. Nu was ze met haar man onderweg per auto. Ze vertelde hoe moeilijk fietsers contact krijgen met wandelaars en omgekeerd. Fietsers nemen vaker, zoals wij, een camping en geen refugio. “Toch bestaat er onderling respect voor elkaars prestaties”, zei ze.
Na wat biertjes op het terras gingen we naar binnen en bestelden we ook de heerlijke paella met twee forellen. Cor Martens en Cor Kerstholt hebben ergens anders gegeten. Wij willen ze liever niet meer mee hebben omdat er steeds wat is waarover ze kritiek hebben. Is het niet over het eten dan is het wel over de prijs die ze moeten betalen. Als we terug komen bij de revugio zijn de twee Corren er ook. Ze hebben nu weer een moeilijk verhaal dat ze teveel moesten betalen in één of ander ‘achteraf-restaurantje’ en dat de baas van het restaurantje Cor Kerstholt met een stoel wilde slaan en dat ze toen uit de zaak zijn gevlucht.
Nol vraagt aan Jan of hij nog wat onder de kurk heeft. Jan knipoogt en wenkt. Met ons vieren drinken we uit onze plastic kroes een pure whisky die wat lauw is en daardoor nog meer brand in de mond, ondanks dat het een malt whisky is.
De gezelligheid neigt naar het leegmaken van de fles, maar Jan is streng en zegt dat het niet op hoeft ook al is het nog zo lekker. Even had ik het gevoel dat zijn tong wat oversloeg toen hij dat zo zei en we lachten toen Jan er vermanend aan toevoegde dat het morgen weer een zware dag zou worden met veel klimmetjes.

Op zondag ga ik even naar een kerk en luister naar de gewijde Gregoriaanse kerkzang dat al eeuwen lang wordt gezongen door monniken en nonnen.

Als er kinderen worden gedoopt dan ben ik extra nieuwsgierig hoe dat gaat.

Het dopen van kinderen is in Spanje een hele familieaangelegenheid.

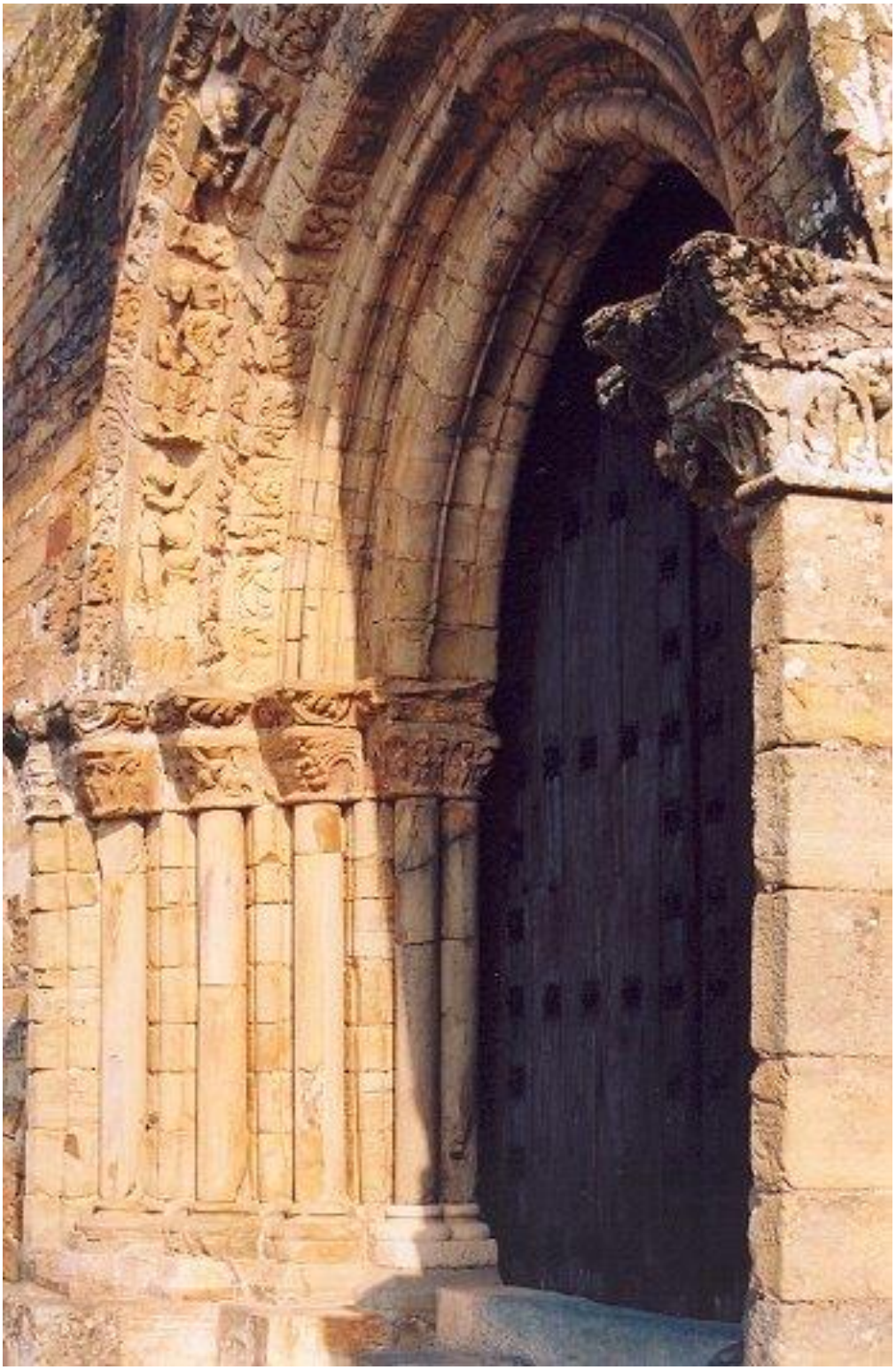

Het mooie portaal van de Romaanse Sint Jacobus kerk van Villafranca del Bierzo heeft een belangrijke rol gespeeld in de geschiedenis van de camino. Pelgrims die aan het eind van hun krachten waren, of zelfs stervende, waardoor ze onmogelijk Santiago zouden gaan halen, konden hier volledige kwijtschelding van schulden, straf of gelofte krijgen, de zogenaamde absolutie, hetzelfde als wanneer ze Santiago wel hadden gehaald.

Nol Simons, 64 jaar, is een taaie fietser. “Even achter de pet Nol voordat we gaan eten.”

v.l.n.r. Jan Staats, Nol Simons.
In restaurant 'El Padrino' aten we een heerlijke paella en voor ieder twee forellen met grote gebakken paprika's en uien.

Er is een kapperszaak en Jan zegt dat het hoogtijd wordt om eens naar de kapper te gaan. Er zitten nog een paar mannen te wachten op hun beurt in de oude kappersalon. Er is maar één stoel en die staat buiten op de straat. De kapper zegt dat hij over twee uur terug moet komen.

De ondergaande zon nodigt elke avond uit voor een foto.

Elfde dag maandag 27 juli 1992

We vertrokken vanmorgen om kwart voor zeven, het was nog donkerachtig, vanuit Villafranca del Bierzo en beginnen aan de klim naar de Puerto de la Pedraja. Vervolgens door naar San Juan de Ortega. Vanaf hier daalt de weg langzaam af door een aantrekkelijk landschap waar de weg overschaduwd wordt door bomen. We fietsen nu in het gebied van Galicië, dit is het land van Asterix en Obelix. De huizen zijn hier op Keltische wijze gebouwd met stenen muurtjes en palloza's om de woningen als tuinafscheiding. Een Spaanse medepelgrim die met mij opfietste vertelde dat het in Galicië de gewoonte was, dat een boer bij zijn overlijden het land opdeelde tussen al zijn kinderen. En in het streng Katholieke Galicië waren de gezinnen meestal groot! Het resultaat is dat de percelen nu te klein zijn om er landbouwmachines op te gebruiken, laat staan dat zij voldoende opbrengen voor een fatsoenlijk inkomen. Je vraagt je af hoe de boeren in staat zijn te overleven in deze tijd van, door de Europese Unie afgedwongen, schaalvergroting. Je ziet dan ook bijna alleen maar oude mensen in deze dorpjes. Ze zijn vaak kromgegroeid door het harde werken. Het is hier de gewoonte om elke avond de koeien uit de wei weer naar de stal te brengen en de volgende ochtend weer terug naar de wei. Als gevolg daarvan zijn alle wegen in de dorpen bedekt met veel koeienpoep. Cor Kerstholt vond het stinken, maar ik vind de lucht nog wel te harden. Ik ruik het liever dan varkensgier.
Vandaag hebben we weer zware klimmen tot 1350 meter naar een dorp dat heet Puerto El Poyo. (Bergpas met een stenen bank) maar ik heb geen stenen bank gezien. We rijden langs behoorlijk diepe dalen, vermoed ik, want we kijken op de bewolking die in de vallei hangt. Er is een dichte mist waar we doorheen fietsen. Als we boven de mist komen, hebben we een prachtig uitzicht. Het is hier een stuk warmer en de zon schijnt fel. De mist blijft precies boven het dal hangen. Het is net alsof je vanuit het vliegtuig naar de wolken kijkt. Het is echt heel mooi. Toen de mist wegtrok werd het wat warmer maar de temperatuur viel vandaag nogal mee met 32 graden.
In de dorpen en gehuchten zie ik opvallend veel frisdrankautomaten staan en hangen om de dorstige pelgrims van koel drinken te voorzien. Elly trakteerde op cake en koude bitter lemon omdat ze vandaag de duizend kilometer vol had gereden. Ze was

al vanaf Appingedam naar Roden gefietst om Erica op te halen en vandaar waren ze samen naar Zwolle gereden.
Om half vier kwamen we aan in de bijzondere stad Pontemarin. Dertig jaar geleden (in 1960) lag de stad 300 meter dieper in een dal. Pontemarin was vroeger een pelgrimsoord dat verdween in het water van het stuwmeer Embalse de Belesar. Dit enorme stuwmeer was nodig voor de elektriciteitscentrale die daar is aangelegd. De stad is geheel herbouwd naar een 300 meter hoger gedeelte. De kerken van eeuwen oud zijn opnieuw herbouwd met de kunsthistorisch waardevolle gebouwen zoals de vestingkerk San Juan uit de 12e eeuw. De oude pelgrimsbrug is niet herbouwd en ligt nog op zijn oude plek, nu zo'n 30 meter onder water in het stuwmeer. Vlak voor Pontemarin zat een oud vrouwtje langs de weg met souvenirs en blikjes frisdrank. Terwijl we langs fietsen werden we teruggeroepen. Er moest een stempel in onze paspoort en onze naam moest in een boek. Dat moest van haar. Iedereen die daar langskomt, vangt ze zo op. Dat was haar tactiek om wat te kunnen verkopen. De souvenirs waren erg leuk, maar als je daar aan begint heb je zo de fietstassen vol met allerlei aandenken. Ik voelde of het bier een beetje koel was en heb twee blikjes opgedronken.
Henk Mulder heeft onderdak geregeld in een revugio. In de meeste revugio's betaal je een klein bedrag voor de overnachting. Soms komt het voor dat je een vrije gift mag geven, tegen donatievo, (Geef hetgeen je wilt geven) maar hier in deze revugio is het erg bijzonder. Op de tafel staat een grote kist met geld. Daarbij hangt een briefje met de volgende boodschap: "geef zoveel je missen kunt, neem zoveel je nodig hebt"
Er wordt goed gecontroleerd, of je niet met de auto bent. De hospitalero, wil geen autopelgrims en de fietspelgrims hebben pas 's avonds recht op een slaapplek. Het is een mooie refugio met een binnenplaats. Om zeven uur 's avonds magnetiseert ene Wolfgang gratis de pelgrims die dat willen en een hospitalera verzorgd de mensen met blaren. Alles gratis. Het is duidelijk te merken dat je hier welkom bent. Het is behoorlijk vol in deze revugio, vooral erg veel Spanjaarden is mijn indruk, omdat ze zo luidruchtig zijn. Volgens een onderzoek zijn de Spanjaarden het luidruchtigste volk van Europa. Ook in restaurants staat de televisie altijd keihard aan. Over het algemeen zijn het heel aardige mensen, maar als ze met elkaar praten, schreeuwen ze om het hards en misschien voelen zich toch wel doodongelukkig zonder herrie.

In de refugio praat ik met een Canadees echtpaar. Ik had gevraagd of ze uit Amerika kwamen, maar meer dan haastig zeiden ze ‘Canada’. Ze zijn zes maanden in Europa, dertig dagen Camino en tien dagen Barcelona en dan gaan ze naar Frankrijk. Allebei gepensioneerd leraar en lerares. Ze hebben een karretje mee met twee stangen die ze om hun middel vastmaken tijdens het lopen. Er kan zo op deze manier gemakkelijk 40 kilogram bagage mee. De Canadezen vinden het vreselijk om aangezien te worden voor Amerikanen. Ze hebben allemaal speldjes met Maple Leaf op hun pet en op hun kleren en ook op de kar is een sticker met Canada geplakt.
Er is ook een Groninger uit Boerakker,Theo. Hij heeft de Camino al een keer gefietst en nu loopt hij. Op de Camino ontmoette hij Chantal een Belgische waarmee hij nu samen loopt.
We drinken elke avond een slaapmutsje met Jan, Nol, Elly en ik. We zoeken een rustig plekje want vanavond nemen we er één extra omdat Jan Staats morgen 66 jaar wordt. Omdat we tot half elf hebben zitten praten is alles al donker in de refugio. In de aarde donker zoek ik op de tast mijn bed, iedereen slaapt al en terwijl ik in bed lig hoor ik een koor van snurken. Rond drie uur in de nacht word ik wakker. De Belgische vrouw die boven mij slaapt wil naar beneden, maar ze stapte op een tafeltje vol met spullen van mij. Een hoop gerommel in het donker. Uiteindelijk pakt ze haar spullen op en gaat ergens anders slapen.

Omdat we tot half elf hebben zitten praten is alles al donker in de refugio. In de aarde donker zoek ik op de tast mijn bed Iedereen slaapt al en terwijl ik in bed lig hoor ik een koor van snurken.

Rond 3 uur in de nacht word ik wakker. De Belgische vrouw die boven mij slaapt wil naar beneden, maar ze stapte op een tafeltje vol met spullen van mij. Een hoop gerommel in het donker. Uiteindelijk pakt ze haar spullen op en gaat ergens anders slapen.

v.l.n.r. Jan Staats, Henk Mulder, Nol Simons,Willie Mulder, Cor Kerstholt.
We reden kilometers door de mist. Dan weer klimmen en dan reden we in de volle zon, maar als we honderd meter moesten dalen fietsten we weer in de koude mist.

De mist bleef lang in de vallei hangen.

We fietsten soms boven het wolkendek als er in de vallei een wolk (of mist) hing.

De Canadezen hadden een karretje mee met twee stangen die ze om hun middel vastmaken tijdens het lopen. Er kan zo op deze manier gemakkelijk 40 kilogram bagage mee.

Nol zat altijd scheef op zijn fiets. Hij had enkele jaren ervoor een ongeluk gehad doordat een automobilist hem pardoes van de fiets afreed. Daarna is hij maanden gerevalideerd. Nu is zijn romp nog enigszins scheef gebleven, maar hij fietst als een jonge vent.

Stempel van de parochie in Pontemarin.

v.l.n.r Jan Staats, Nol Simons, Cor Kerstholt, Cor Martens, Elly Imming.
Op deze manier reden we duizenden kilometer achter elkaar aan.

Een Horreo is een maisopslag. Hoog op palen vanwege de muizen en winddoorlatend. Maar wel zo dat de vogels er niet bij kunnen.

De Asterix en Obelixhuisjes die we onderweg zagen. Hiervan zijn nog enkele traditionele Keltische ronde huisjes bewaard gebleven, die in originele staat zijn gerestaureerd.

Nog zo'n schitterend gerestaureerd Keltisch huis.

Het stuwmeer van Pontemarin.

ROUTEBESCHRIJVING NR. 9

Neem in Villafranca de oude weg. De nieuwe VI gaat door een tunnel van 200 mt. (wel breed). Onder de poort van de Jacobskerk in Villafranca werd dispensatie gegeven aan pelgrims, die niet meer verder konden. Het is trouwens geen wonder dat die er waren. We weten dat nu uit eigen ervaring

	Villafranca del Bierzo...	8
N VI	Trabadelo.............	17
"	Ambasmestas LA (niet VI)	23
bijweg	Vega de Valcarco........	24
	Ruitelàn...............	35
aansluiting op de VI	LA.......	37
N VI	Puerto Piedrafita(1109m)	38
"	Piedrafita Cebreira LA..	39
LU 634	Cebreiro (1330m.).......	43

(Had u gedacht dat er vandaag weer zo geklommen moest worden? Er staat hier een Mozarabisch kerkje uit de 11e eeuw. Ga even kijken. U toch wat uitrusten).

"	Hospital..............	49
"	Puerto El POYO (1337 m.)..	52
"	Triacastela..............	68
"	Samos (abdij)............	79
"	Sarria...................	92
2 535	Paradela...............	108
"	Portomarin.............	114

Camping "Onder bomen".
Sinds Cebreiro zijn we in Galicië.
De huizen zijn hier op Keltische wijze gebouwd met stenen muurtjes en Pallozas.
Het oude kerkje in Cebreiro is zorgvuldig intact gelaten.

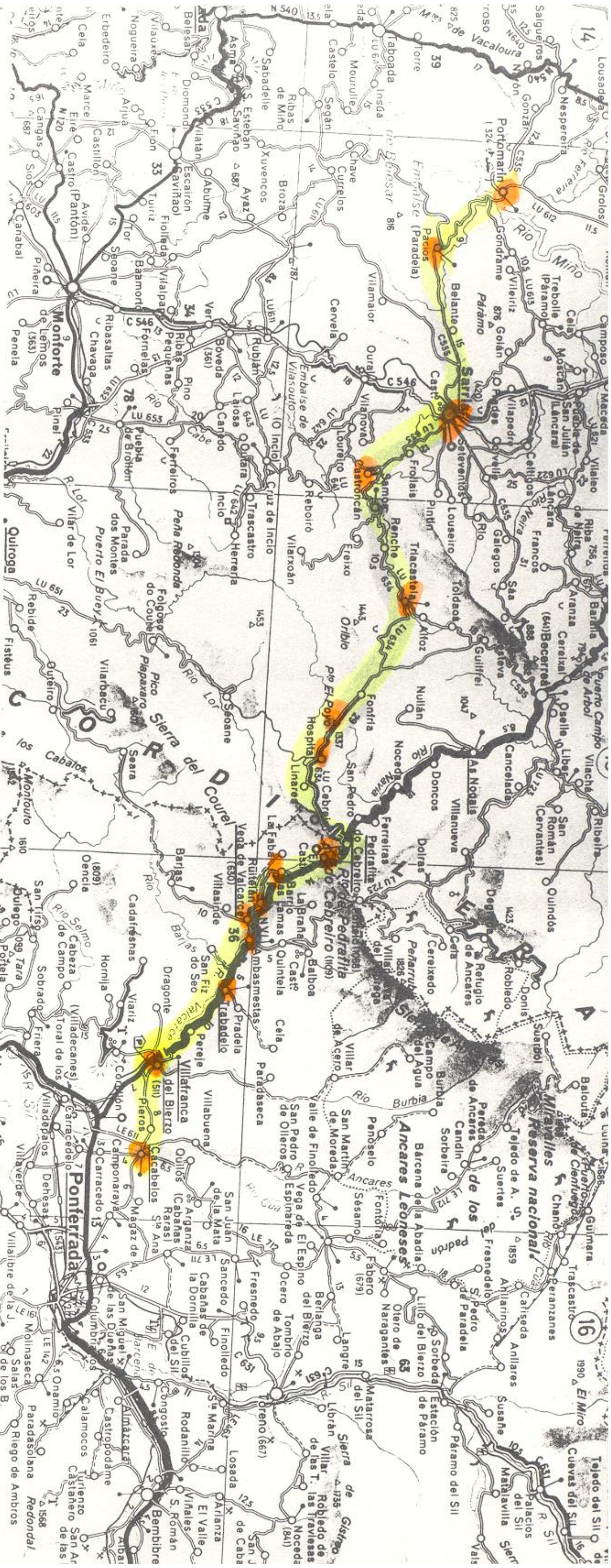
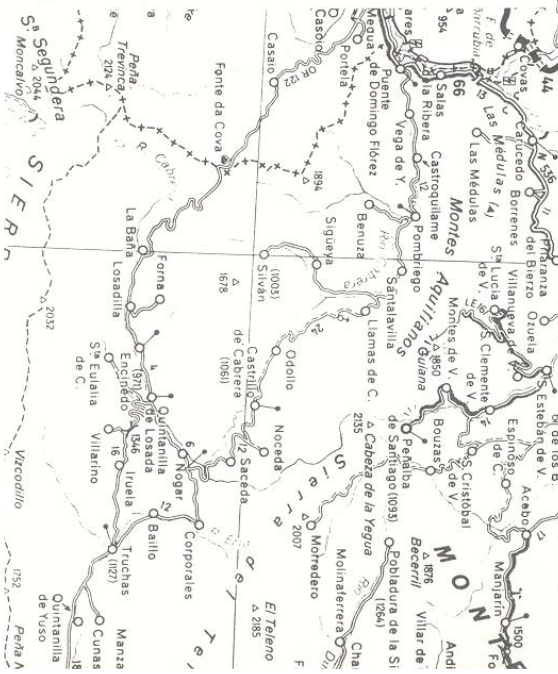

109 kilometer vandaag gefietst

Twaalfde dag dinsdag 28 juli 1992

Om vier uur vanmorgen werd ik wakker doordat in de kamer naast ons enkele mensen luidruchtig hun tassen aan het inpakken waren. De muren in de refugio zijn niet tot het plafond doorgetrokken, dus alles in de zaal ernaast is ook duidelijk te horen. Dan doet iemand in die zaal het licht aan wat bij ons ook naar binnen schijnt. Ik kijk op mijn horloge en ziet dat het ruim vier uur is. Ik slaap ook meteen weer in maar dan om half zes vertrekt iemand. De vroege vogel laat een metalen beker op de granieten vloer kletteren en die rolt meters, met veel herrie, over de vloer.
Na een rumoerige nacht van gesnurk, gekuch, gewandel en plasticzakkengeritsel van andere refugio-gasten werden we om half zeven gewekt door de beheerder die keihard “God save the Queen” via een cassettebandje afspeelde.
Iedereen wordt nu wakker en dat we vroeg zijn komt mooi uit want Jan Staats is vandaag 66 jaar. We hebben hem gefeliciteerd en toen hij op een stoel stond met een grote bloeiende Dahlia in zijn hand hebben we ‘Lang zal hij leven’ voor hem gezongen. Van Nol kreeg hij een fles Whisky en een hartelijke felicitatie in het plat Brabants dialect. Wat hij precies tegen Jan zei verstond ik niet helemaal, maar het kwam er op neer dat Jan dan in ruime mate een slaapmutsje aan ons kon trakteren.
Vandaag is het de laatste etappe op de camino, vanavond zullen we in Santiago de Compostela aankomen.
We rijden langs uitgestrekte gebieden met eucalyptussen, die vooral in het westelijk deel van Galicië op grote schaal zijn aangeplant. Ze ruiken erg lekker en schijnen nuttig te zijn voor de cellulose-industrie, maar je kunt hier wel spreken van floravervalsing op grote schaal. Dit vooral omdat ze zoveel water nodig hebben dat andere planten, in dit doorgaans droge Spanje, eraan te kort komen. Op de bodem van deze bossen wil ook niet veel anders groeien dan één bepaald soort varens. Volgens Henk Mulder hebben veel inheemse eiken-, beuken- en kastanjebossen moeten wijken voor deze eucalyptusplantages.
Er schijnt wel een natuurbeschermingswet te zijn, die hier iets tegen probeert te doen, maar vaak worden grote percelen oorspronkelijk bos uit pure winstbejag in brand gestoken en als het oorspronkelijke bos eenmaal verdwenen is, staat het de eigenaar vrij ermee te doen wat hij wil.

Ik heb tot nu toe wel vaak mijn spaken moeten repareren maar lek rijden is nogal meegevallen, vandaag had ik wel weer een lekke achterband. Als ik vroeger, toen ik jongen was, een lekke band had bleef de fiets soms maanden in de schuur staan. Een pesthekel had ik aan bandenplakken. Maar nu ben ik aardig geroutineerd en in een mum heb ik een lekke band geplakt.
Onderweg word je vaak een goede reis toegewenst. “Hallo, een goede reis”. Dat is ook telkens weer de wens onder de pelgrims, vele malen per dag. "Óla, bon Camino", ofwel "Hallo, een goede weg". Die groet is er altijd, al kom je vijftig keer mensen tegen, steeds weer het ‘Óla, bon Camino’, naar de lopers, maar ook naar de fietsers en de mensen te paard of met ezel, ja op al deze manieren zie je mensen gaan en steeds weer hoor je elkaar groeten "Óla, bon Camino", oftewel "Hallo, een goede reis".
Even voorbij het dorp Melide is een restaurant “Die zwei Deutsch" genaamd. Jan gaat vragen of er iets te eten is maar dat kan pas vanaf vier uur. Als Nol plotseling iets in het Duits vraagt aan de eigenaresse kan opeens alles. Binnen de kortste tijd hebben we het lekkerste diner voor ons staan.
Voordat we Santiago binnenrijden komen we langs Monte de Gozo dit is een hoogte, een soort van Citadel, van waar je voor het eerst de stad kunt zien. Onderweg passeren we Lavacolla waar vroeger de pelgrims zichzelf wasten voordat ze Santiago binnenkwamen. Lavacolla betekent: het wassen van je kruis, dat zeggen ze tenminste. Ik vond het wel een leuk verhaal.
Om 2 uur in de middag kwamen we de Heilige stad binnenrijden. Het is 39 graden en bij het bord van Santiago hebben we een foto gemaakt.
Henk Mulder stond al te wachten met de plattegrond van de stad Santiago de Compostela en hij zei dat we bij het secretariaat van de parochie aan de achterzijde van de Kathedraal onze compostela moesten ophalen. Deze is tegelijk het bewijs dat we de Pelgrimstocht hebben volbracht en waarmee we drie dagen en nachten onderdak kunnen krijgen in het klein seminaar.
De Pastoor achter de balie vraagt naar mijn echte paspoort, dit doet hij om te kijken of je wel bent wie je zegt dat je bent. Ook moet je een reden opgeven waarom je de tocht hebt ondernomen, religieus, sportief, spiritueel of anders.
Dan wordt je naam opgezocht in een dik boek. Want het moet in het Latijns op je Compostela-document. Die van mij komt van Marinum, dat is schijnbaar geen gemakkelijke naam. De meeste namen zijn eenvoudig, maar van sommige namen

kunnen ze niets vinden en dan kiezen ze iets wat er in de verte op lijkt, soms met een hilarisch resultaat. Ze vragen ook welke pelgrimsmis je wilt gaan bezoeken, daar wordt namelijk iedere pelgrim in de mis-intenties opgenomen.
Naast het bureau voor pelgrims zijn allerlei souvenirwinkels waar je je compostela meteen kan laten plastificeren. Ik koop een kartonnen koker om hem netjes te kunnen meenemen.
Santiago de Compostela is een stad met honderdduizend inwoners waarvan vijfendertigduizend inwoners student zijn.
We hadden de keuze in het seminaar op de verdieping te slapen bij veel meer pelgrims, of in de kelder beneden waar het veel rustiger was. Daar waren we alleen, zonder andere bewoners en het was er koel zodat de keuze snel was gemaakt.
Opnieuw waren we in staat om in een mum van tijd gezelligheid te creëren met aangesleepte stoelen en een tafel, een bezem en zelfs een afvalbak. We maakten eten en vandaag aten we verse bonen, aardappelen, kalkoen en zelf gemaakte soep vooraf. En als nagerecht chocoladevla met cake en whisky. Kaarsen op tafel en servetjes en een heerlijk glas wijn. Jan Staats was ontroerd door het lekkere eten en de gezelligheid op zijn verjaardag.

Een eucalyptusbos. Op de bodem van deze bossen wil ook niet veel anders groeien dan één bepaald soort varens

De Heilige Jacobsroute oftewel de Camino de Santiago van ruim 850 kilometer zit erop. Voordat we Santiago de Compostela binnen fietsen gaan we op de foto. V.l.n.r. Jan Staats, Ellie Imming, Nol Simons, Rienus Huis, Cor Martens en Cor Kerstholt.

v.l.n.r. Jan Staats, Rienus Huis, Cor Martens, Nol Simons.
In het 'klein seminaar' (nou klein) in Santiago de Compostela kregen we onderdak voor drie nachten.

Er was ook een mogelijkheid om in een barak te overnachten. In deze barakken kunnen 800 pelgrims worden opgevangen.

In een Spaanse krant stond beschreven dat de temperatuur in deze zomer van 1992 uitzonderlijk hoog is. Elke dag is het gemiddeld 33 graden en dat is ook voor de Spanjaard die in het noordwesten woont erg warm.

El termómetro llegó a alcanzar los 33 grados a principios de semana

Compostela soporta una de las épocas más calurosas del año

SANTIAGO. P. Otero

Ha llegado el calor. Después de un principio de verano que pasó casi desapercibido, las temperaturas han empezado a subir hasta alcanzar la máxima del año, 33 grados, registrados anteriormente el 16 de mayo. Para combatir estas temperaturas se recurre a todos los métodos posibles, desde la más sencilla, la ducha fría hasta los aparatos de aire acondicionado.

El más inmediato es el consumo de bebidas refrescantes, que en los días de calor se dispara; los refrescos son un producto bastante sujeto a los cambios climáticos, aunque se consuman durante todo el año; lo más solicitado es la famosa Coca Cola, que supera con ventaja a las demás marcas; las tradicionales gaseosas son de consumo habitual en los hogares, por lo que la reacción en cuanto a ventas se produce unos días después; dentro de estos productos el mayor aumento se produce en las gaseosas de sabores.

Otro producto típico del verano son los helados. Con la llegada de esta estación las ventas suben automáticamente, aunque no lo hagan las temperaturas, pero el calor las dispara; los más solicitados son los de fabricación artesanal y los hechos en las propias confiterías y heladerías, los típicos helados de cucurucho, seguidos de los de marca. También se nota el aumento en las tartas heladas, aunque en menor cantidad. Una de las bajadas notables en cuanto a ventas se da en los pasteles y otros productos de confitería, a los que el calor no ayuda.

Aire acondicionado

Pero sin duda uno de los máximos indicativos de los aumentos de venta de aparatos acondicionados y en general todo aquel que ayude a refrescar las estancias. A pesar del amplio abanico de ofertas que cada año aparece en el mercado, el rey sigue siendo el ventilador, las existencias en numerosas tiendas de electrodomésticos están agotadas; le siguen en ventas los aparatos de aire acondicionado, sobre todo los móviles, tanto para casas como para oficinas y empresas.

Los aparatos de doble uso que sirven como acondicionado y calefacción, no están en su mejor momento, la gente se acuerda de prevenir en invierno, y cuando va a comprar una calefacción, tienen en cuenta el calor del verano; en esta estación, sin embargo, no se piensa para nada en el frio de los próximos meses. Lo importante es el calor que se está viviendo.

El verano afecta también a las ventas de neveras y frigoríficos, con la llegada de las fiesta hay mucha comida que guardar, y muchos de los emigrantes, al volver a casa, renuevan los electodomésticos, que sean mejores y más grandes.

Aun así, lo tradicional pervive, el típico abanico es lo más recurrido, sin que ninguna empresa haya conseguido diseñar algo que le haga la competencia, ni siquiera los ventiladores de

M. Blanco

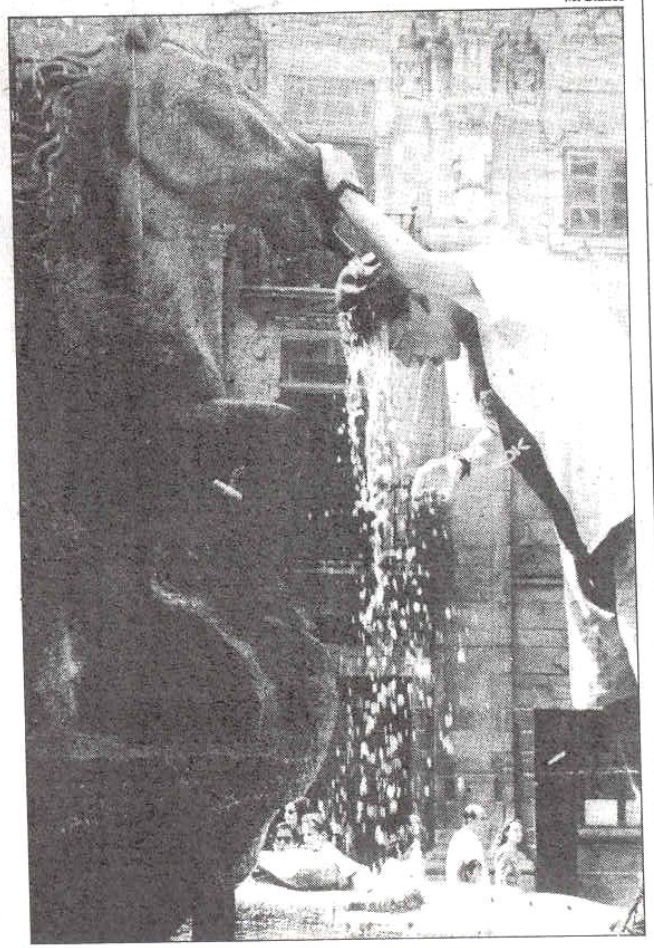

Cuando el calor aprieta cualquier alivio es bienvenido

fresca, se puede ir elegante y hay abanicos para todos los estilos, los clásicos de encaje, los de diseño,... Hasta se utilizan de te se está olvidando el mito de que los abanicos son para mujeres y, como en los años 20, también se vuelven a fabricar abani-

Vecinos de Carlos Maside protestan por el estado de las viviendas

SANTIAGO. Redacción

Un grupo de vecinos de los bloques de viviendas de la calle Carlos Maside, en Vite, han presentado un escrito de protesta en la COTOP en el que se muestran contarios al acuerdo alcanzado con la Coordinadora del barrio para realizar los pagos. Los vecinos de estos bloques piden un trato de igualdad con el resto de los edificios del polígono al tiempo que aseguran que no harán efectivos los pagos pendientes mientras no se solucionen las deficiencias existentes en los inmuebles.

En el escrito aseguran que los tejados, canalones y tuberías están obstruidas, ''y cuando llueve en algunas habitaciones no se puede estar ni dormir en ellas''. También denuncian el estado de las uralitas, causantes, según describen en la nota, de la humedad, suciedad y los olores que soportan estos inmuebles.

Asimismo afirman que durante la fase de mejoras que afectó a los bloques de la calle Carlos Maside, lo único que se realizó fue el cambio de las ventanas de aluminio, ''seguimos sin persianas y con las contras de cartón igual que el material de las puertas''.

Además exigen tener un trato igualitario y que se contemple su solicitud de contar con calefacción individual. ''La notificación de pago en agosto no la consideramos justa, pués aquí en Carlos Maside parece que seamos bichos por la discriminación. Creemos justo y necesario que nos arreglen las deficiencias antes de empezar a pagar'', con-

Bij de achteringang van de kathedraal haalde ik mijn compostela op. Het bewijs dat ik de route had gereden en dat ik nu gereinigd was van oneffenheden.

Kathedraal van Santiago de Compostella.

v.l.n.r. Rienus Huis, Jan Staats, Cor Martens, Nol Simons.
Een prachtige palm voor het 'klein seminaar', het gebouw in Santiago de Compostela waar we drie dagen onderdak kregen.

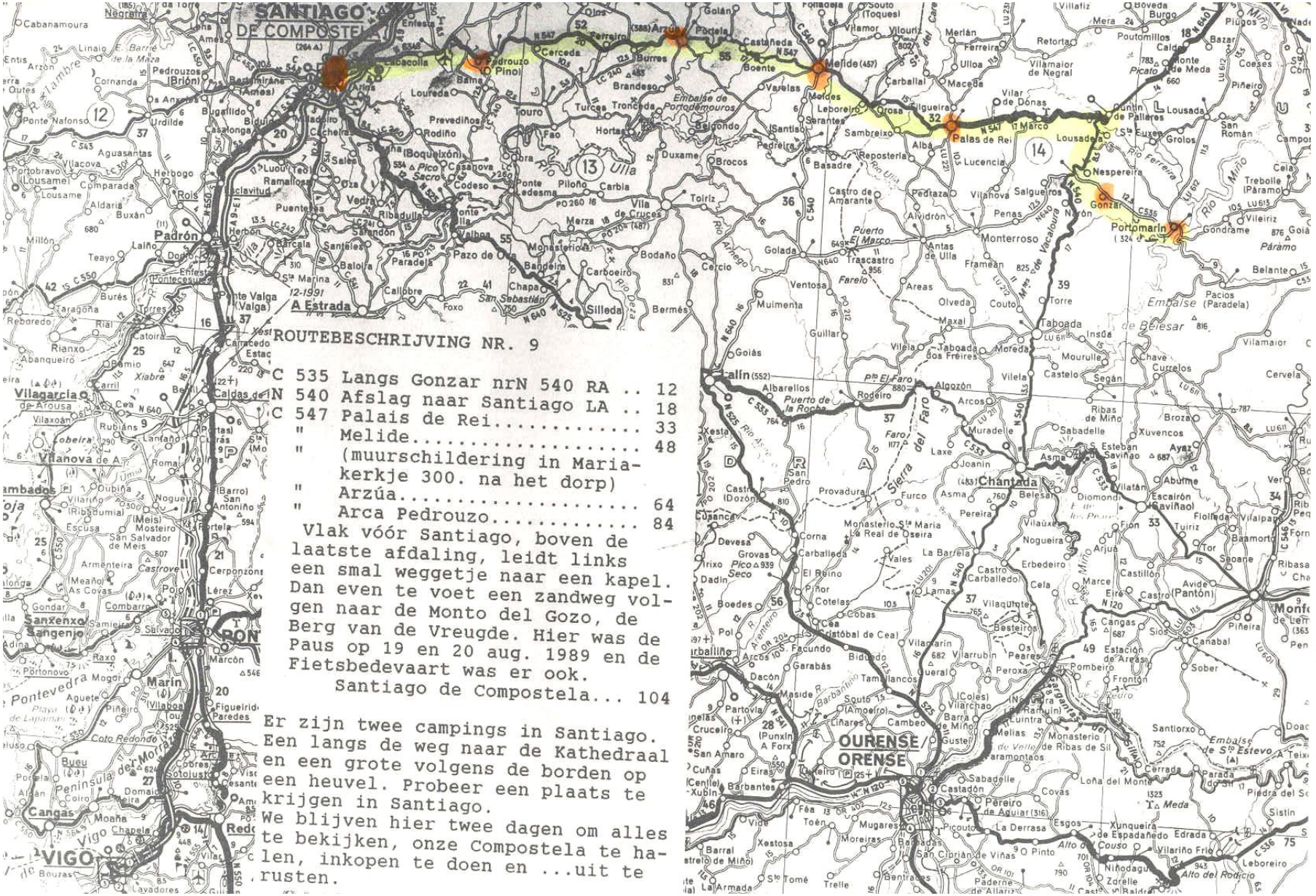

ROUTEBESCHRIJVING NR. 9

C 535 Langs Gonzar nrN 540 RA .. 12
N 540 Afslag naar Santiago LA .. 18
C 547 Palais de Rei..... 33
" Melide..... 48
" (muurschildering in Maria-kerkje 300. na het dorp)
" Arzúa..... 64
" Arca Pedrouzo..... 84

Vlak vóór Santiago, boven de laatste afdaling, leidt links een smal weggetje naar een kapel. Dan even te voet een zandweg volgen naar de Monto del Gozo, de Berg van de Vreugde. Hier was de Paus op 19 en 20 aug. 1989 en de Fietsbedevaart was er ook.

Santiago de Compostela... 104

Er zijn twee campings in Santiago. Een langs de weg naar de Kathedraal en een grote volgens de borden op een heuvel. Probeer een plaats te krijgen in Santiago.
We blijven hier twee dagen om alles te bekijken, onze Compostela te halen, inkopen te doen en ...uit te rusten.

Vandaag gefietst 110 kilometer.

Dertiende dag woensdag 29 juli 1992

Rustdag

We werden uitgenodigd voor de Heilige Mis om twaalf uur in de kathedraal. In deze kathedraal was de vorige week Fidel Castro nog geweest.
Pòrtico del Gloria zo heet de ingang van deze Basiliek van Santiago de Compostela. Bij de ingang is de zogenaamde boom van Jesse en de zuil van Sint Jacobus. Miljoenen mensen hebben deze zuil al aangeraakt bij het betreden van deze kerk en door het betasten is een vorm van de ingesleten handafdruk in de marmeren zuil gekomen.
Tijdens deze aanraking kan de bezoeker een gebed uitspreken. In een doorlopend lange rij wacht iedere pelgrim geduldig op zijn beurt**.**
Om elf uur zitten we al in de kathedraal, waar om twaalf uur de pelgrimsmis begint. Hierdoor hebben we een beste plaats want om twaalf uur is de kerk tjokvol, met drie rijen staanplaatsen om de banken heen. Het grote wierookvat wordt aangestoken en heen en weer geslingerd door acht mannen, vanuit het midden door het grote looppad van de kerk tot hoog in de gewelven is het een imponerende show.
Een kloosterzuster zingt met een heldere stem de gezangen voor. De Mis werd gewijd aan de pelgrims en speciaal werd afgekondigd vanaf het spreekgestoelte dat de mis ook werd opgedragen voor de “zes pelegrino Hollande op de bisicleta”. (De zes Hollandse pelgrims op hun fietsen).
Na de Mis bezochten we het graf van de Heilige Jacobus. Hier werd door de meeste bezoekers een ‘tientje rozenkrans’ gebeden. Tien weesgegroetjes oftewel een rozenhoedje en het Onze Vader.
De profeet Jacobus predikte in Spanje het Evangelie. Op hoge leeftijd ging hij weer terug naar Palestina, waar hij meteen werd vermoord en onthoofd door Herodes. De stoffelijke resten zijn daarna door vrienden van Jacobus terug gebracht naar Spanje. Echter voor de kust van Spanje leed men in het noodweer schipbreuk. Men spoelde aan bij Padron, een kleine plaats aan de kust niet ver van Santiago. Op vrijdag eenendertig juli 1992 zullen we met de fiets langs deze havenplaats aangaan en het kerkje bezoeken waar enige gedenkwaardigheden zijn te bezichtigen.

Santiago de Compostela is de derde Christelijke Heilige stad in de wereld, na Jeruzalem en Rome.
Santiago= Sint Jacob.
Compostela= Het veld van de ster.
Een stad kreeg vroeger pas aanzien als er één of andere belangrijke figuur woonde, of een belangrijk persoon in die stad was begraven. Daarom werd er veel moeite gedaan om een belangrijk persoon dood of levend binnen de muren te krijgen. In de stad Santiago is dat Jacobus oftewel Sint Jacob, hij was één van Jezus zijn discipelen. In de bijbel kunnen we over hem lezen dat hij visser was in Galilea. Zijn vader heette Zebedeüs en zijn broer was Johannes. Toen Jezus aan de visser Jacobus vroeg om hem te volgen legde hij terstond zijn werk neer en samen met zijn broer Johannes werd hij één van Jezus discipelen.
Vaak wordt de naam van Jacobus in de bijbel genoemd bij gebeurtenissen van Jezus zoals bij de gedaanteverandering van Jezus op de hoge berg Thabor waar ze een ontmoeting hadden met de geesten van Mozes en Elia. (zie Mattheus 17 vers 2. Maar ook in de Olijvenhof van Gethsémané waar de discipelen in slaap waren gevallen. Of bij de opwekking van het dochtertje van Jaïrus. Maar ook kunnen we lezen in Lucas 9 vers 54 dat Jacobus en Johannes voorstellen aan Jezus om vuur uit de hemel te laten nederdalen ‘zodat tegenstanders worden verteerd door vuur’.
En in Marcus 10 vers 35 lezen we dat Jacobus vraagt om een ereplaatsje in de hemel.
Pas in Handelingen 12 vers 2 lezen we dat Herodes enkele Christenen laat oppakken om hen te mishandelen, maar dat Jacobus toen werd gedood door het zwaard. Hierna is Jacobus in een boot gelegd door twee van zijn leerlingen Theodorus en Anthanasius en onder geleide van een Engel is de boot in zeven dagen naar Galicië gevaren, aldus het verhaal.
Via een riviermonding bleef de boot met het lichaam van Jacobus tegen een steen liggen. Deze steen ligt nu onder het altaar van een kerkje in Padron. Pas achthonderd jaar later kwam men erachter dat Jacobus hier was aangespoeld. Uit oude vertelsels, manuscripten en documenten is komen vast te staan dat Jacobus hier ligt begraven. De pelgrimage kwam op gang en de bedevaartscultuur naar Santiago de Compostela zette zich in beweging tot een, nooit tot rust komende, doorlopende bedevaart. Er werden basilieken gebouwd maar ook weer zwaar beschadigd door oorlogen. Ze werden weer herbouwd en ruim duizend jaar na de

onthoofding werd voor Jacobus een kathedraal voltooid in het jaar 1128. Een kathedraal met bronzen deuren en een enorm plein met verschillende terrassen en omringd door seminarie geven de stad Santiago de Compostela een eeuwigheidswaarde.

In de kathedraal hebben we allerlei bijzonderheden bekeken. De Bisschopszaal in bijna Sixtijnse stijl. Hier hangt een schilderij van Maria, Madonna van Gadaloupe op een gobelin. Er hangt ook een herinneringsplaquette van de Paus zijn bezoek in 1991.
Verschillende sarcofagen met belangrijke vroegere figuren. (Sarcofaag betekent: vleeseter) en in de crypte het graf van de apostel. Er zijn verschillende kapellen, zoals de kapel Der Vergiffenis en de kapel van de Witte Maagd en de kapel van de Heilige Maagd. We bekeken in de kathedraal de Botu Fumeiro, een imposante zilveren wierookvat dat op een vernuftige manier door de kerk wordt gezwaaid. Nu gebeurt dit alleen nog op hoogtijdagen. Vroeger zwaaide dagelijks het wierookvat door de kerk om de stank van de honderden pelgrims te verdrijven.
Ik ben steeds weer verbaasd over de enorme hoeveelheid boeiende informatie die Henk Mulder aan ons verteld. Ik kan het soms nauwelijks opgeschreven krijgen in één van mijn aantekenboekjes.
In de entree van de Kathedraal hangt een gedicht geschreven door een Franse Pelgrim dat heeft hij voor ons vertaald.

Wanneer zal ik gaan waar mijn hart mij roept,
naar de verre streken van Santiago.
Het avontuur van de weg van de Pelgrim
naar waar zoveel wegen samenkomen.
Ik zal steeds trekken langs bergen en steile wegen,
per fiets, te voet, als het moet op mijn knieën,
in wind en nevel, in het vuur van de zon.
Telkens zal ik weer op pad gaan bij het eerste krieken.
Stil zal ik staan bij de zovele heiligdommen,
eeuwig van geloof, trots in getuigenis,
schouwend en bestuderend naar de beelden,
Evangelisch in steen.

Bij die van de gelovigen zal ik mijn gebed voegen,
en eindelijk daar gekomen, aan het eind van de wereld (finistera)
zal ik God danken voor die laatste etappe.
Daar bij de kathedraal, bij het graf van de apostel zal ik mijn
verlangens neerleggen, samen met de uwe.
Groet Sint Jacob, gezonden naar de verre kusten,
Ster in de nacht van onze Pelgrimage.
Hoe de weg ook gaat, recht of kronkelig,
help ons voort te gaan op de weg naar God.

CAPITULUM hujus Almae Apostolicae et Metropolitanae Ecclesiae Compostellanae sigilli Altaris Beati Jacobi Apostoli custos, ut omnibus Fidelibus et Peregrinis ex toto terrarum Orbe, devotionis affectu vel voti causa, ad limina Apostoli Nostri Hispaniarum Patroni ac Tutelaris **SANCTI JACOBI** *convenientibus, authenticas visitationis litteras expediat, omnibus et singulis praesentes inspecturis, notum facio:* Dnum. Marinum Hus *hoc sacratissimun Templum pietatis causa devote visitasse. In quorum fidem praesentes litteras, sigilo ejusdem Sanctae Ecclesiae munitas, ei confero.*

Datum Compostellae die 28 *mensis* iulii *anno Dni* 1992.

IGLESIA DE SANTIAGO • DEL EXMO DEAN Y CABILDO DE LA STA APOST. METROP.

Secretarius Capitularis

Mijn Compostela, het Kapittel en certificaat dat ik graag in ontvangst nam als bewijs dat ik de Pelgrimstocht naar Santiago de Compostela heb afgelegd.

KAPITTEL- Als bewaker van het zegel van het altaar van de gelukzalige apostel Jacobus in deze zegenrijke, apostolische en Metropolitane kerk van Compostela opdat voor alle gelovigen en pelgrims uit de hele wereld die door hunkering naar Godsvrucht of vanwege een gelofte naar dit bedehuis van Sint Jacobus, onze apostel, patroon van Spanje en schutpatroon samenkomen, de authentieke brieven van het bezoek ten dienste staan, zowel voor allen als voor ieder afzonderlijk, die de aanwezige brieven in ogenschouw willen nemen verklaar ik dat de heer Marinus Huis dit allerheiligste bedehuis vanwege zijn Godsvrucht op devote wijze heeft bezocht. Ter bevestiging van het voorgaande breng ik de aanwezige brieven die bekrachtigd worden door het zegel van dezelfde heilige Kerk voor hem bijeen.

Gegeven te Compostela op de 28e dag van de maand juli in het jaar des Heren 1992.

De secretaris van het kapittel

De compostela is een soort aflaatbrief, dezelfde als uit vroeger eeuwen, deze geeft strafvermindering na de dood.
Er zijn Heilige jaren, dit zijn de jaren dat de verjaardag van Sint Jacobus op een zondag valt. In zo'n Heilig jaar kunnen pelgrims die door de grote deur van de Kathedraal van Santiago de Compostela naar binnen gaan vertrouwen op een volledige aflaat. Hiermee kan je rekenen dat alle zonden je zijn vergeven

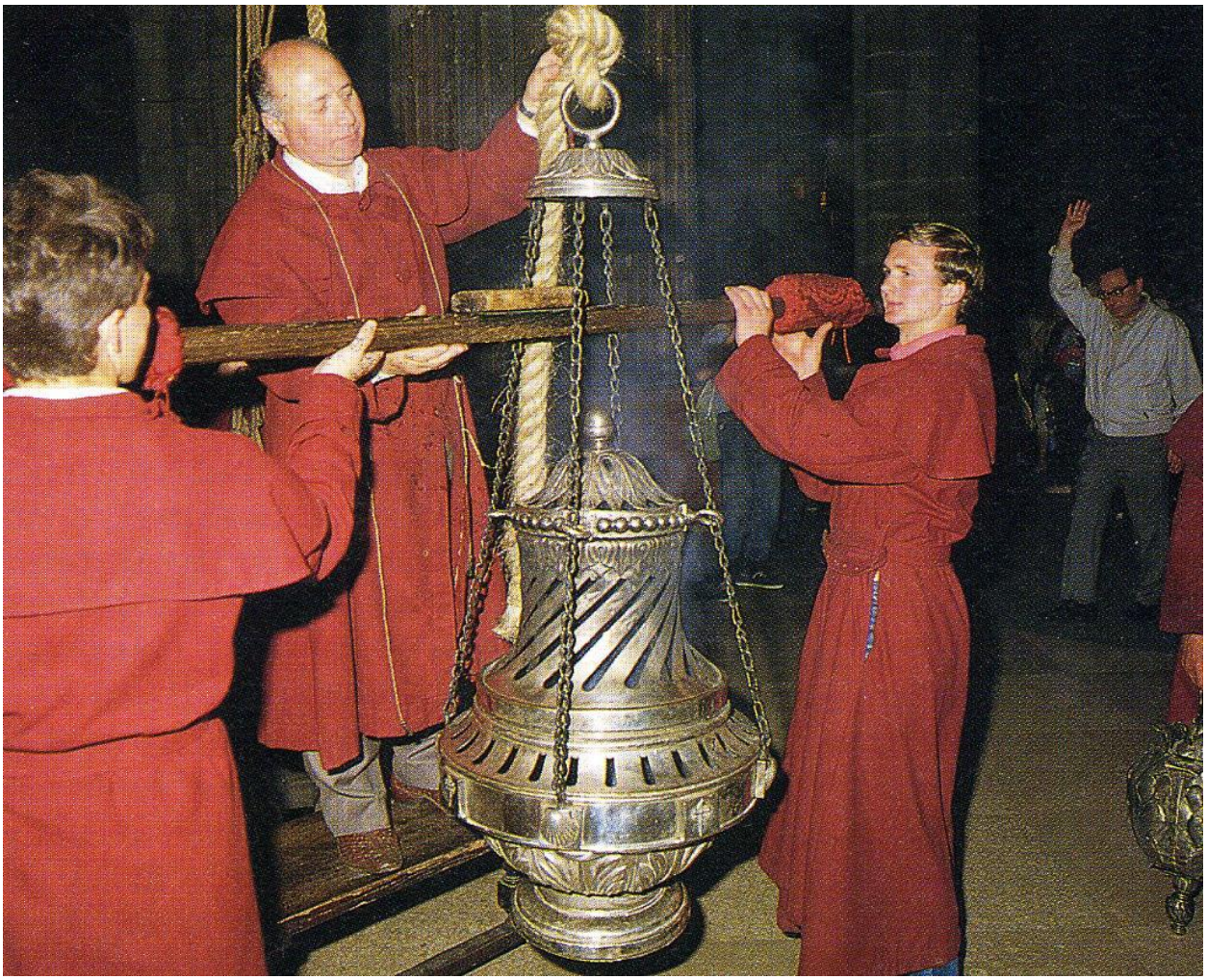

Botafumeiro.
Het grote zilveren wierookvat dat tijdens plechtigheden door middel van een ingenieuze uitvinding door de kathedraal wordt geslingerd.
Het wierookvat diende als Heilige bewieroking, maar het praktische was dat tegelijk ook de stank van de bezwete en dagenlang ongewassen Pelgrims minder sterk werd vernomen.

Hotel 'Los Reijes Católicos'.
Werd in 1492 gesticht door het vorstenpaar Reijes Católicos en diende als gasthuis voor Pelgrims. Heden kunnen Pelgrims nog steeds een gratis maaltijd krijgen in dit Hostel. (Hotel en Hospitaal, omdat ook zieken welkom zijn.)

Plaza de Las Platerias.
Op dit plein komen veel mensen even kijken naar de talrijke zilverwinkeltjes onder de galerijen van het kloosterhof van de Kathedraal.

Veertiende dag donderdag 30 juli 1992

Vanmorgen om half negen zijn we opgestaan en na het ontbijt gingen we wat flaneren door de stad Santiago de Compostela. Er was weekmarkt en de temperatuur liep al snel op naar ruim veertig graden. Volgens de kranten was het in Spanje sinds 1947 niet meer zo warm geweest.
In het gebouw naast het klein seminaar was een Clarissenklooster. Volgelingen van Santa Clara treden vrijwillig in en komen daarna met de buitenwereld niet meer in aanraking. Via een draaigeval hebben de kloosterlingen nog mondeling contact met de buitenwereld, ook worden door die carrousel cadeaus of levensmiddelen aangereikt, maar men kan elkaar niet zien.
We hebben vandaag een rustdag. Morgen fietsen we richting Portugal en zal het volgende doel de bedevaartsplaats Fatima zijn. Deze stad willen we over enkele dagen, misschien dinsdag 4 augustus, aandoen waarna we verder het binnenland intrekken richting Madrid, als het tenminste niet te heet is, dwars over de barse Extremadura.
We slenteren de rest van de dag door Santiago de Compostela. Als je oog hebt voor cultuur, detail en kunst, dan kan je hier weken doorbrengen zoveel moois is er te bewonderen. Vele kerken met prachtige altaren, kapellen en kerkschatten die door de eeuwen heen bij elkaar zijn gebracht.
Naast de kathedraal staat een heel duur hotel met restaurant, Hostal de los Reijes Católicos. Volgens een oud gebruik mogen hier in het restaurant telkens tien pelgrims gratis eten. Ik wil dit meemaken en sta samen met een Spaans echtpaar te wachten. We krijgen een toegangsbewijs en melden ons bij de receptie. Een man in uniform brengt ons via allerlei gangen naar de kelder van het gebouw. Daar ontvangen we weer een bon waarmee we ons moeten melden in het restaurant. We lopen door de gangen en aan de wand hangen mooie tekeningen van de kerken die ik onderweg gezien heb. Het is heel bijzonder dat je als pelgrim in dit dure hotel met restaurant gratis kan eten. De Heilige gedachte erachter is dat je als gast van Benedictijner kloosterlingen wordt ontvangen alsof je Jezus zelf bent. ‘Want o wee, Hij zou als zwerver tussen de zwervers kunnen zijn’.
Wat ik heel bijzonder vindt is dat de Vader Abt je handen wast voordat je de eetzaal binnenstapt. Niet dat je vuile handen zou hebben en ook niet dat je een voornaam

persoon zou zijn, maar het is een symbolisch gebaar. De gast verbeeldt namelijk indirect Jezus Christus. Zo staat het in het Evangelie geschreven. De gast wordt apart bediend en heeft een aparte tafel midden in de eetzaal. Er is op ons gerekend want van alles is er tien stuks. Tien grote bakken met linzensoep, daarna tien grote mooie gebakken vissen, tien stukken citroen, tien gevulde eieren, tien schalen met heerlijke gemengde salades rijkelijk gegarneerd met uienringen, olijven, rode en groene gesneden paprika stukken met mooie knapperig gebakken sardines en gebakken garnalen, tien bakken met gekookte aardappelen en als toetje na worden tien ‘azzor con leche, (Spaanse toetjes) geserveerd. We krijgen bij het eten wijn en een grote appel, terwijl de monniken gewoon water bij het eten krijgen. Dat is hun liturgie van het dagelijks leven ‘water en brood’. Het is leuk dat je als pelgrim een maaltijd krijgt in dit dure hotel en restaurant, waar geüniformeerde portiers bij de deur staan. We komen wel apart te zitten van de andere ‘dure’ gasten die een kapitaal moeten betalen voor hun diner.

Toen ik Hostal de los Reijes Católicos weer uitwandelde ontmoette ik de Zwitserse man in zijn rolstoel die ik een paar dagen terug had gesproken in de revugio van Pontemarin waar zo goed werd gecontroleerd, of je niet met de auto bent. Toen had ik nog geflauwekuld dat hij honderd meter terug de motor van zijn rolstoel afgeschroefd had en dat die rolstoel feitelijk onder dezelfde regels valt als een auto. De man had verteld dat hij een Zwitser was maar een Nederlandse moeder had. Ik begreep dat hij daarom zo goed Nederlands spreekt. “Ja, hij kwam nog vaak bij zijn oma en opa in Arnhem.….” In de revugio had Herr Wolfgang zijn armen nog gemasseerd en gemagnetiseerd. Daarbij keek die Wolfgang nog zo streng dat Jan zei: “Die Duitser kijkt alsof hij zelf de pijn heeft.….” Hij zat nu in een rolstoel omdat hij op 17 jarige leeftijd een ongeluk in de bergen heeft gehad en daarna niet meer kon lopen. Nu was door hem de camino ‘voor de wandelaars’ met de rolstoel afgelegd, wat volgens Elly bijna niet kon, omdat het voor gewone wandelaars soms al vrij pittig was. Maar als hij hulp nodig had vroeg hij het en werd altijd wel door iemand geholpen zei hij. Het was een optimistische man die genoot van de pelgrimstocht en ‘helemaal van alle hulp’ die hij onderweg kreeg. Hij ging nu ook wat eten in de pelgrimsgelegenheid van het hotel. Hij vertelde dat hij hierna naar het zuiden van Spanje ging om van de warmte genieten. Hij wilde ook nog een keer een wereldreis in de rolstoel maken, en zocht nog sponsors. Ik genoot van zijn innemende en aanstekelijke hartelijk lach en zijn positieve instelling. Ik zei tegen hem dat hij zo

positief was en hij antwoordde:”Ik ben niet anders als een ander mens al zit ik dan ook in een rolstoel. Ik heb hetzelfde scala emoties en gevoelens aan boord als elk ander mens, maar ik zoek wel bewust de zonnige kant van het leven, maar ben geen apostel van het positieve denken.”

Ik verbaas me over de duizenden en duizenden jongeren die in Santiago de Compostela komen. Met de beste bedoelingen bezielt, vroom en zo te zien zeer oprecht. Alles is in stijl van het geloof, “ja, Santiago de Compostela is een bijzondere stad… de heiligheid druipt van de muren,” zei Henk Mulder tegen mij.
We slenteren tegen de avond naar wat winkels en doen de laatste inkopen voor het avondeten. Op een terras drinken we nog enkele koude biertjes. Het was vandaag erg warm. Hier en daar zagen we dat thermometers ruim 42 graden aangaven.
Het eten maken we samen klaar. De een schilt aardappelen, de ander haalt bonen af en Elly bakt het kalkoenvlees en kookt op vijf gaspitten, vijf aparte veldprimussen.
We hebben met zijn allen gegeten; bonen, aardappelen, gebakken uien en paprika, kalkoenvlees en een ruime garnering van olijven en knoflook. Twee keer uitgebreid warm eten op een dag is zeker zo lekker als brood eten en ik slijt eerder dan dat ik er van groei.

De overdekte groentehal in Santiago.
In deze hal werd alleen groente en fruit verkocht. Ernaast waren nog enkele hallen met vlees en daarnaast weer een hal met kaas en fijnere vleeswaren. Alles keurig gescheiden.

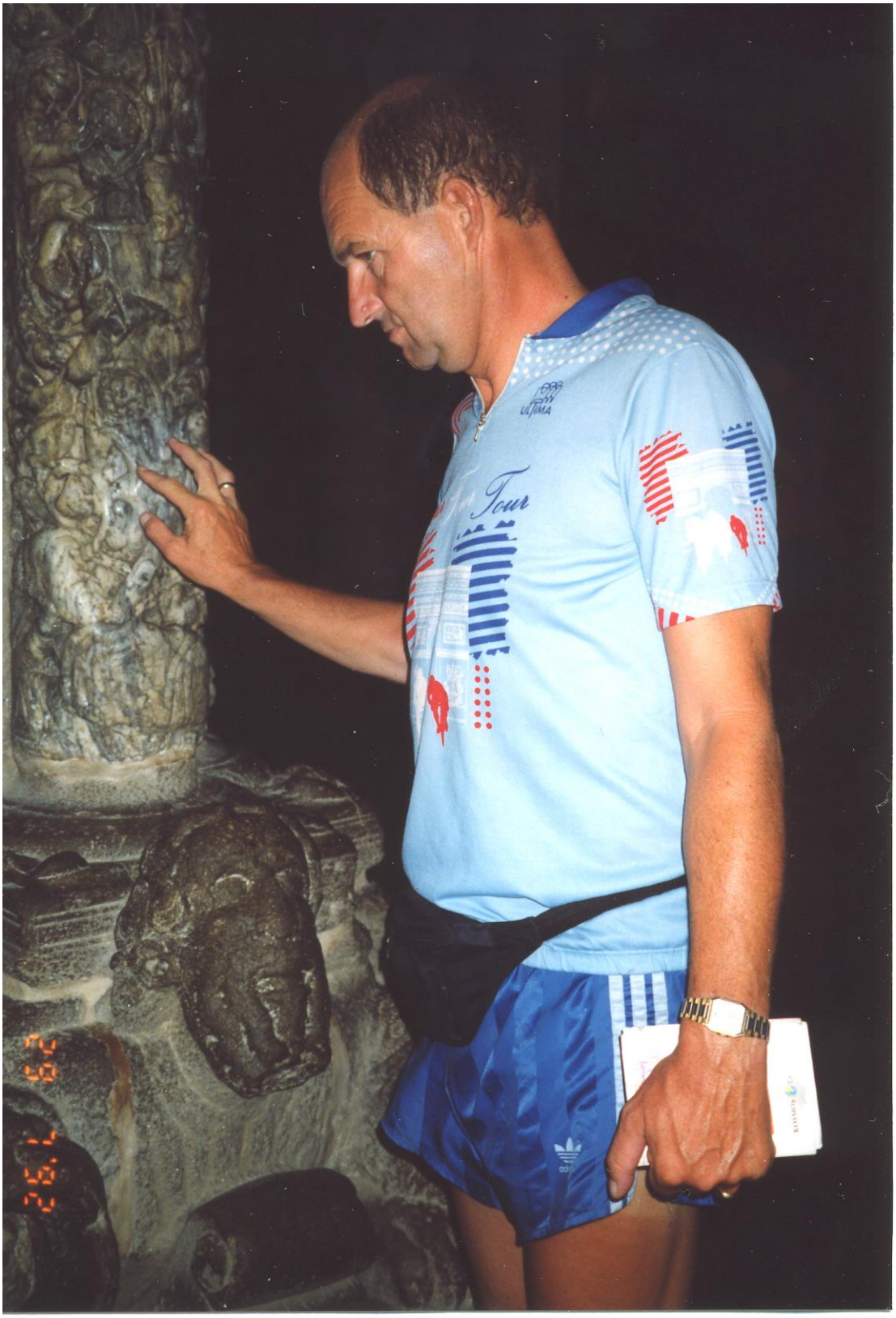

Pòrtico del Gloria, de ingang van de Basiliek van Santiago de Compostela. Ook ik raakte even de zuil van Sint Jacobus aan zoals miljoenen mensen voor mij deden. Door het betasten is een uitgesleten handafdruk in deze marmeren zuil gekomen. Tijdens deze aanraking kan de bezoeker een gebed uitspreken.

Het graf van Jacobus.

Jacobus de Meerdere.

Zomaar een straatje in Santiago de Compostela. Jan Staats zit op de sokkel van een zuil en Nol staat met zijn armen over elkaar in de schaduw.

Rienus kijkt bedenkelijk naar allerlei lekkernijen.
Op de markt in Santiago doe je niet alleen wat boodschappen maar ook doe je erg veel indrukken op.

Een afdeling van de plaatselijke fanfare, een soort dweilorkest, speelde steeds dezelfde mars door de straten van Santiago de Compostela.

De Doedelzak is ook hier in Galicië een traditie.

Van oudsher is het de gewoonte dat de Clarissennonnen (de nonnen van Santa Clara) achter getraliede hekken verblijven en nooit meer in aanraking komen met de buitenwereld.

Ook het koor in de kerk was afgesloten met getraliede hekken. We hoorden de nonnen wel zingen maar er was geen glimp van hen te zien.

Het draaigeval, de caroussel, waarmee je alleen mondeling contact kon hebben met de Clarissennonnen. Door deze carrousel kon je met elkaar spreken en een gift doorgeven.

Hier een vrouw met slechts 2 kippen die ze aan de man probeerde te brengen. Veel mensen trachten hun koopwaar te slijten naast de markthallen.
Toen ze zag dat ik haar fotografeerde drukte ze meteen de kippen in mijn handen en wilde dat ik ze kocht. Ik heb ze niet gekocht, maar haar dag was goed zag ik aan haar gezicht toen ze in haar hand keek.

Vijftiende dag vrijdag 31 juli 1992

Om kwart voor zes kruip ik uit mijn slaapzak. We vertrekken op tijd, richting Portugal. De weerberichten geven aan dat het vandaag weer ruim 40 graden heet zal gaan worden. Na het ontbijt springen we op de fiets en rijden richting het westen, naar de kust van de Atlantische oceaan.
We zullen eerst naar het kleine havenplaatsje Padrón gaan. In dit havenplaatsje is de apostel Jacobus in zijn bootje aangespoeld nadat hij was onthoofd door Herodes.
Het kost enige moeite om de stad Santiago uit te komen. Vooral ‘s morgens zo vroeg kan je niet even naar de weg vragen omdat er nog weinig mensen op pad zijn. De weg naar Padrón is heuvelachtig en hoe hoger we klimmen des te kouder wordt het. Het is een uur fietsen en vanaf een heuvel kijken we op de baai Arosa waaraan Padrón ligt. Bij het monument waar volgens de overlevering Jacobus is aangespoeld maken we wat foto’s. Tegen deze stenen zuil is Jacobus zijn lichaam zonder hoofd in zijn bootje gevonden. Feitelijk begon hier het bedevaartsverhaal.
Veel bedevaartgangers komen niet verder dan Santiago de Compostela, maar bij dit kerkje in Padrón, bij deze zuil begint het verhaal van de Heilige Jacobus uit Zebedea. Toen Jacobus terug keerde vanuit Spanje naar Israël was dat niet naar de zin van de vijandige joden. De hogepriester Abjatar jutte het volk op. Jacobus wordt gevangen genomen en voor Herodes gebracht. Herodes vindt dat Jacobus moet worden onthoofd. De grimmige stoet trekt langs één van de stadspoorten van Jeruzalem. Daar ligt een lamme man die om genezing smeekt. Jacobus geneest de lamme en Josias de schriftgeleerde, die Jacobus begeleidde naar het schavot, was zo diep onder de indruk van het mirakel, dat hij voor Jacobus knielt en hem vraagt om Christen te mogen worden. Abjatar laat Josias in elkaar slaan en Herodes geeft de toestemming ook hem te onthoofden. Jacobus kan de beul ertoe bewegen een kruik water te brengen om Josias te dopen. Vervolgens worden beiden onthoofd. In de Handelingen van de Apostelen staat het korte bericht over zijn dood: "Rond die tijd stak Herodes de handen uit, om sommige leden van de Kerk te mishandelen. Jacobus, de broer van Johannes, doodde hij met het zwaard." Nadat het donker is geworden, komen Athanasius en Theodorus, twee leerlingen van Jacobus, het lichaam van de apostel halen. Zij leggen het in een bootje zonder roer en door een

engel geleid drijft de boot in zeven dagen naar de kust van Galicië, in de mond van de rivier de Ulla.
Ik kocht nog wat kaarten van de pastoor en gaf hem wat geld. Hierna sprongen we weer op de fiets en rijden in de richting van Pontevedra.
Omstreeks 16.00 uur naderen we de grens tussen Spanje en Portugal. Douaniers vragen waar we vandaan komen en als ze horen dat we uit 'Olanda' (Holland) komen hoeven we geen paspoort te laten zien en rijden we Portugal binnen. Een klein eindje verderop kunnen we geld wisselen en drinken daarna een kop koffie in een eenvoudig restaurantje. De koffie is vers en smaakt goed.
Op een bord staat dat we hier een menu van de dag kunnen eten voor zeven gulden; salade, gemengde sla met uienringen en olijven, escalotte (wienerschnitzel), en als postre (nagerecht) ijs en een fles vino tinto (fles wijn) en brood. Het water loopt me in de mond. Maar Jan zegt dat het nog te vroeg is, "anders heb ik vannacht weer te veel honger als ik nou al zo vroeg gaat zitten eten….." Hij bestelt nog een café cortado en eet ook het koekje op wat naast het kopje is blijven liggen van de mensen die net wegliepen.

We fietsen de hele dag in de gloeiende hitte. De temperatuur loopt op tot ver boven de 41 graden. 's Avonds om zeven uur vinden we pas onderdak bij een boerin, mevrouw Agusta Marrucho aan de Cerdal Pedreira Valenca 4930, in het kleine plaatsje Minho. Een zeer gastvrije boerin die meteen vroeg of we een glas wijn wilden meedrinken. Haar zoon uit Parijs was met zijn gezin op vakantie bij haar op de boerderij en dat maakte het extra gezellig. We mochten gebruik maken van de badkamer. Nou badkamer…. ! Er was geen warm water, alleen koud water om te douchen, maar ik vond het heerlijk na een dagje van 110 kilometer fietsen. Het was de hele dag zo'n beetje windstil en met een warmte van 42 graden Celsius snakte ik er nu naar om mij te verfrissen. De zoon vertelde dat pas enkele weken de aansluiting op de waterleiding was aangelegd. Voor die tijd hadden ze alleen het gebruik van hun waterput. Dat was altijd uiterst zuinig omgaan met het beschikbare water, hij wist niet anders. Maar zijn moeder was nog meer als zuinig met water geweest haar hele leven. Water waarvoor wij onze neus optrekken en wat we niet zouden drinken was voor zijn ouders altijd gewoon drinkwater geweest. Nu waren ze de koning te rijk met het heldere schone drinkwater. "Ja, de smaak, daar moesten ze nog aan wennen…… en eigenlijk vinden ze het water veel te prijzig."

Het lijkt wel of in deze streken van Portugal de tijdmachine is vastgelopen. Ossenkarren zijn nog volop in gebruik, ijzeren karrenwielen en gewoon bespannen met een koe voor de kar. Watermolens malen het graan en voor de opslag van maïs dienen granieten schuurtjes die ogen alsof ze uit de steentijd stammen. Kenmerkend voor dit gebied is de combinatie van oude landbouwmethoden, de druiventeelt en de veeteelt en vooral de prachtige ruige natuurgebieden. De kippen lopen gewoon om de boeren huizen en binnen is alleen een aarden of lemen vloer.
De zoon zei dat we onze tenten mochten opzetten onder de wijndruiven.
Bij de buren bekeken we een oude wijnpers van enkele eeuwen oud. Voor de mensen was dat niks bijzonders, maar ik vond het interessant. De wijnpers werd nooit meer gebruikt maar de boer vertelde dat hij nog wist dat zijn vader de hele oogst met deze druivenpers verwerkte. Ook de manier waarop ze woonden was meer dan eenvoudig. Niks aan de muur en alleen in de hoek van de kamer een oud fornuis dat pikzwart was van het roet. Wat een eenvoud en wat een schamel bezit. Maar wat een gelukkige uitstraling en een gastvrijheid.
‘Een eindje verderop kan je lekker eten in een restaurantje.’ Lachte mevrouw Marrucho. Nou restaurantje…. Voor 750 escudo’s, amper 10 gulden, kregen we een heel menu. Schapenvlees, salade, eigen gemaakte patat en wijn met veel brood en roomboter. Als nagerecht een soort griesmeel met rozijnen en amandelnoten en daarover grote stukken verse perziken.
Na het eten heb ik mijn horloge een uur teruggezet. In Portugal geld niet de West-Europesche zomertijd.

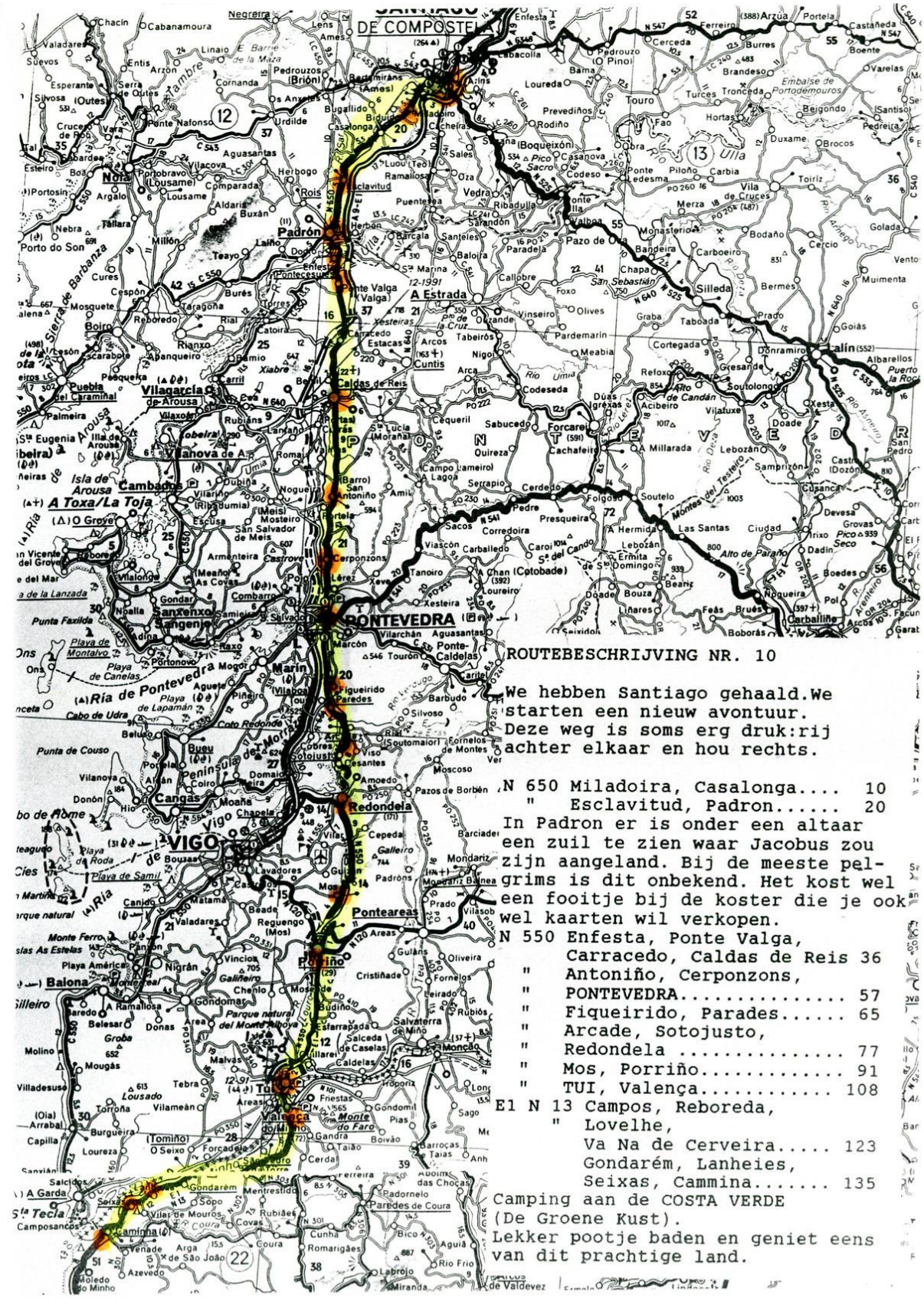

Vrijdag 31 juli 1992
We fietsten vandaag 132 kilometer.

Tegen deze zuil is de boot met het onthoofde lichaam van Jacobus aangespoeld.

De zuil staat in een laagte omdat de kerk er later omheen is gebouwd.

Naast de kerk staat een bidkapelletje.

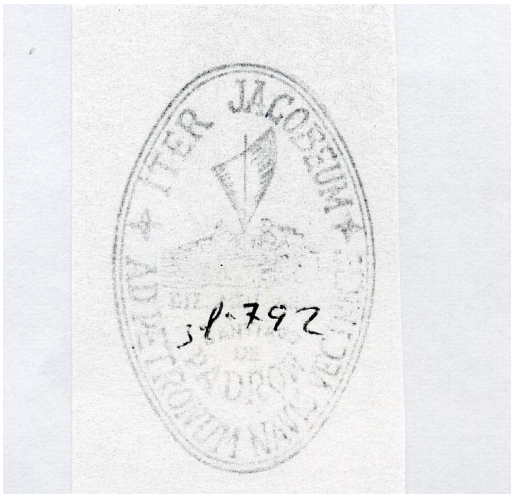

Van de Pastoor kreeg ik nog een Pelgrimsstempel.

Jacobus was niet altijd een heilige. Hier staat hij afgebeeld als Morendoder. In die tijd was er al dood en verderf tussen Christenen en Moren.

In Spanje en in Portugal staan veel stenen huisjes op palen. Granieten schuurtjes, die ogen alsof ze uit de steentijd stammen. Hierin wordt maïs opgeslagen en zodanig op palen gebouwd dat geen muizen en ratten in de huisjes kunnen komen.

Vrouwen aan het werk op het land in Portugal. Met haar blote voeten in eenvoudige sloffen. Je ziet in het binnenland een eenvoud zoals wij dat niet meer kennen. IJzeren karrenwielen en gewoon bespannen met een koe voor de kar.

v.l.n.r. Jan Staats, Nol Simons, Rienus Huis, Cor Kerstholt.
In Minho sliepen we onder de wijndruiven van Agusta Marrucho. De zoon zei dat we onze tenten daar mochten opzetten.
Het was prachtig weer overdag en warme nachten, alleen ik en Cor zetten onze tent op. De anderen sliepen gewoon onder de blote hemel.

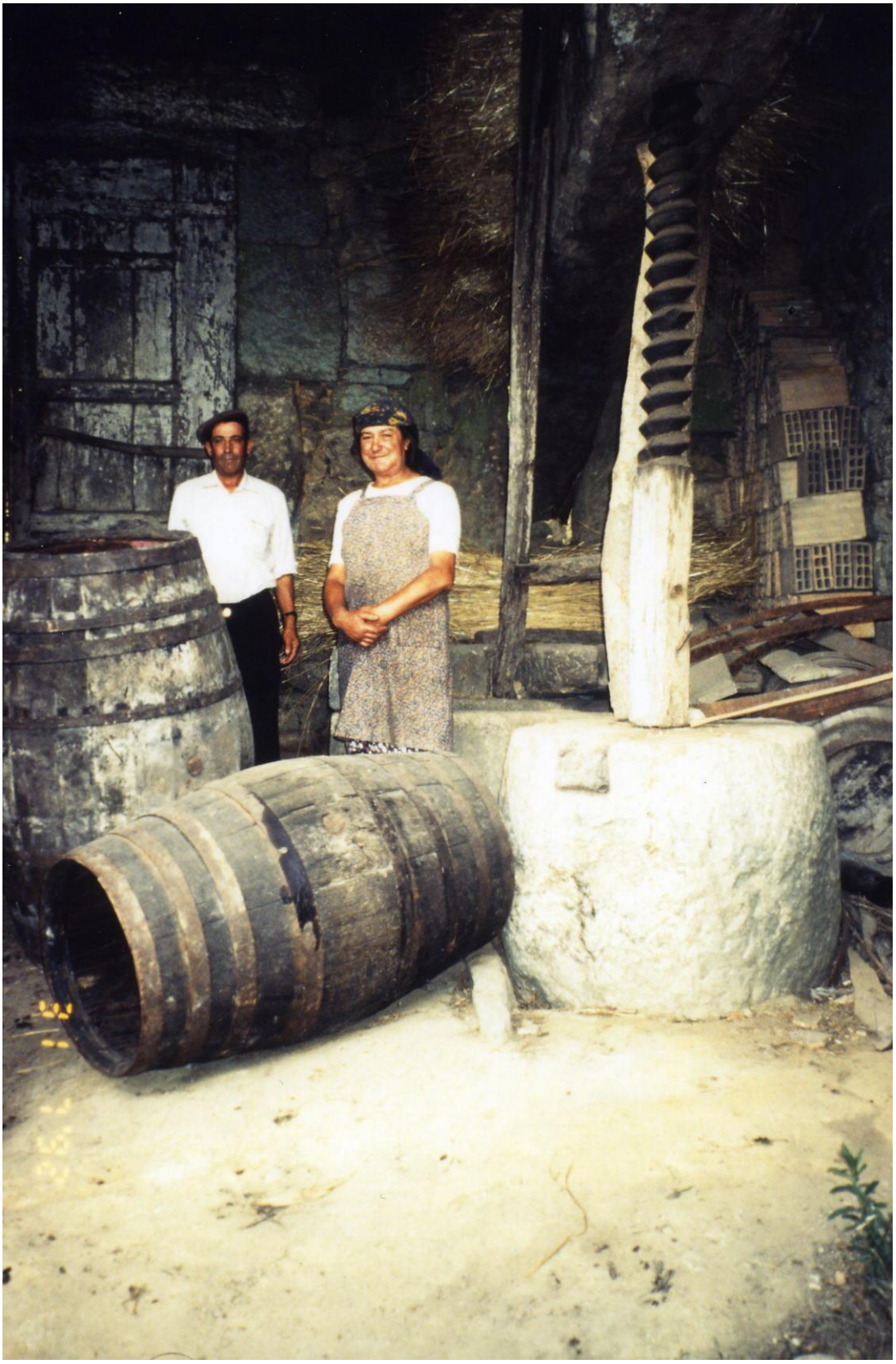

De buurvrouw van onze gastvrouw heette Maria en van haar mochten we wel in het achterhuis de wijnpers van enkele honderden jaren oud bekijken. “Nee, we mochten niet in huis”.
Maria had kiespijn en kreeg van Elly een aspirine. Ze was overgelukkig toen de pijn wegging.

Zestiende dag zaterdag één augustus.

We vertrekken vanochtend om half acht vanuit de wijngaard en nagezwaaid door de familie Marucho in Minho. We rijden langs de kust van de Atlantische oceaan richting Porto. Als ik over de brug van de rivier de Rio Limo rijd voel ik een zeewindje. Vandaag is het niet zo heet, de temperatuur bleef hier vlak langs de kust steken bij 35 graden.
We fietsten kilometers door en langs hoge Eucalyptusbossen. Afgewisseld door veel sinasappel-, bananen-, en perzikkenplantage's. Maar ook boomgaarden met vijgen, van die mooie paarsrode verse vijgen. Enkele keren ben ik van de fiets gestapt om een paar verse vijgen te eten.
Na ruim 100 kilometer zien we de stad Porto. Waarschijnlijk hebben we even een verkeerde afslag genomen want we fietsen langs industrieterreinen richting het centrum van de stad Porto. Aan de linkerhand zie ik het vliegveld. Het fietst wat rommelig langs die fabrieken, hallen, loodsen, opslagterreinen en havens. Maar al snel komen we op de boulevard langs de kust richting het centrum van de stad.
We rijden wel ruim vijf kilometer over kinderkoppen; wat een rotweg om over te fietsen. Ik houd de tijd ook in de gaten omdat ik mijn wekelijkse verslag naar radio Menterwolde rond vier uur moet doen en het is al ruim over vier. Nergens zie ik een telefooncel staan en maak me wat zenuwachtig. Meteen voel ik ook dat ik lek rijdt en beloof een rondje als iemand mijn band wil plakken. Aan de overkant van de straat is een café met hopelijk een telefoon.
Het is in het café een vreselijke herrie van gezang, luidruchtige cafépraat en vooral de televisie die knoerthard staat. Ik vraag toch maar een call and call gesprek met Nederland aan. Na wat doorverbinden en wachten en een nog vòòrgesprekje, omdat de plaat die net werd gedraaid nog niet was afgelopen, hoor ik ineens in de rechtstreekse uitzending dat mijn naam wordt aangekondigd; 'rechtstreeks vanuit het warme Portugal met temperaturen van bijna 40 graden bezig met zijn monstertocht op de fiets komt zodadelijk rechtstreeks Rienus Huis in de uitzending met zijn belevenissen….' en telefonisch doe ik mijn wekelijks radioverslag.
Als ik terug kom is de band al weer geplakt door de jongens en we drinken op het terras een lekker koel pilsje.

Lissabon mag dan de hoofdstad zijn van Portugal, maar ik heb eens gelezen dat Porto het kloppend, financiële hart is van Portugal. Van oudsher een handelsstad waar de Portwijn rijkelijk vloeit en waar de inwoners de gastronomie hoog in het vaandel hebben staan. Als je er zo dwars door heen fietst zie je dat Porto de bezoeker veel heeft te bieden. De rivier de Douro stroomt als een glinsterend lint dwars door de stad heen en uiteindelijk mond deze uit in de azuurblauwe Atlantische Oceaan. De goudgele zandstranden liggen vlak bij de stad Porto.
We krijgen van verschillende mensen uitnodigingen om in één van hun proeflokalen de wijn te komen proeven.
In een vogelvlucht, op de fiets bedoel ik, zie je een wirwar en is het moeilijk om je te oriënteren. Ik keek met Nol in enkele winkeltjes annex werkplaatsen waar leren schoenen, nog steeds met de hand, door de schoenmakers worden gemaakt. Nol had altijd in dit vak gezeten en hij genoot van hun vaardigheid. We kwamen langs een aantal goudsmeden en zilverwinkeltjes en sfeervolle antiekwinkeltjes toen we een straat omhoog naar boven opliepen. Vanaf het plein Praca da Liberdada, het hart van de stad, lopen de straten allemaal steil omhoog. Als we boven in de stad fietsen hebben we een mooi zicht op de rode daken van de huizen van de volkswijken. Pal naast de grote kathedraal staat het Bisschoppelijk paleis dat uitkijkt over de rivier de Douro.
Door de stad fietsen, schiet niet erg op. Het is al kwart over vijf en we hebben nog geen onderdak gevonden. Onze ervaring is dat je in een grote stad ook niet zo snel een slaapplek krijgt zoals wij die willen, nee een ‘nulsterren’ overnachting krijg je eerder op het platteland. Om de stad Porto weer uit te kunnen rijden moeten we de prachtige brug Ponte Dom Louis 1, ontworpen door Gustav Eiffel, over de rivier de Douro nemen. Aan deze brug is zes jaar gebouwd voordat hij in 1886 klaar was en de eerste voetgangers erover liepen. Deze indrukwekkende brug met een overspanning van 170 meter en twee bruggen onder elkaar, één brug onder en één brug daarboven, verbinden zowel de boven- als de onderstad met Vila Nova de Gaya. Hier in deze onderstad heb je de wereldberoemde Portwijn en de vele proeflokalen. In één van die proeflokalen ben ik geweest en heb de beroemde Cavos Ramos Pinto gedronken. Hier zijn ook de vele restaurantjes waar je de smakelijke Treiperos kan eten. Als ik er aan denk heb ik al gegeten en gedronken, “Tripes” (pens en darmen). Alhoewel ik even in zo’n restaurantje binnen ben geweest om te

plassen en nadat ik gevraagd had of ik mijn bidon met water mocht vullen. De geur in het restaurantje was meer dan zalig en ik kreeg meteen een ongelofelijke trek.
Als we de stad uitrijden zien we de Nederlandse vlag wapperen langs de kant van de weg. Ernaast staat Henk Mulder met zijn vrouw Wil. Ze hebben een slaapplaats voor ons gevonden in het verenigingsgebouw naast het Parochiehuis van Granja, een klein plattelandsdorpje twee kilometer landinwaarts. ‘We treffen het’, zegt Henk, ‘er wordt dit weekend Maria-processie gehouden in het dorp’.
Ik zie dat in het parochiehuis de processiebeelden en de vele bloemendecors al staan opgesteld. We mogen in het verenigingsgebouw van het parochiehuis twee nachten blijven slapen. Dat komt mooi uit omdat we op de zondag liever niet fietsen. Ik doe mijn vuile was bij de Pastoor in de achterkeuken en op zijn waslijn op de binnenplaats hang ik alles te drogen. Binnen een uur is alles droog, ondanks het al later in de avond is en de zon al zo’n beetje onder gaat. Ik vouw alle kleding op en doe het in de fietstassen.
Cor Martens is weer redelijk hersteld van zijn valpartij. Hij ziet er nog wel bont en blauw uit, maar hij fietst weer goed en je ziet hem met de dag wat sterker worden. Ik heb nog weinig mensen ontmoet die zo taai zijn als die Cor Martens. En dat, op een leeftijd van 66 jaar, doen niet veel mensen hem na. Wat een doorzettingsvermogen. Hij begint ook helemaal te stralen als je hem met zijn wilskracht complimenteert en van blijdschap bedankt hij je dan. En vooral de goede verzorging van Elly, die hem elke avond zijn wonden afdept, insmeert, zalft en nieuw verband aanlegt, daarvoor geeft Cor uit dankbaarheid vandaag een etentje. In een klein dorpsrestaurantje eten we ‘Pollo’ (kip) met salade en grote patatten en ijs. Het is een feestmaal.
Als we om ruim elf uur richting het parochiehuis lopen horen we de muziek. Het dorpsfeest is in volle gang. Ik ben niet van plan om in het feestgedruis mee te doen. Het eten en de wijn hebben mij behoorlijk suffig gemaakt.

Vandaag gefietst 155 kilometer.

v.l.n.r.Jan Staats, Nol Simons, Cor Kerstholt, Cor Martens.
Aankomst in de stad Porto. Een schitterende stad aan de rivier de Douro. We staan hier op het Praca da Liberdade met op de achtergrond het beeld van koning Dom Pedro 1.

Port scheepjes op de rivier de Douro. De vaten portwijn liggen op de bootjes in de rivier. Als we boven in de stad fietsen hebben we een mooi zicht op de rode daken van de huizen van de volkswijken.

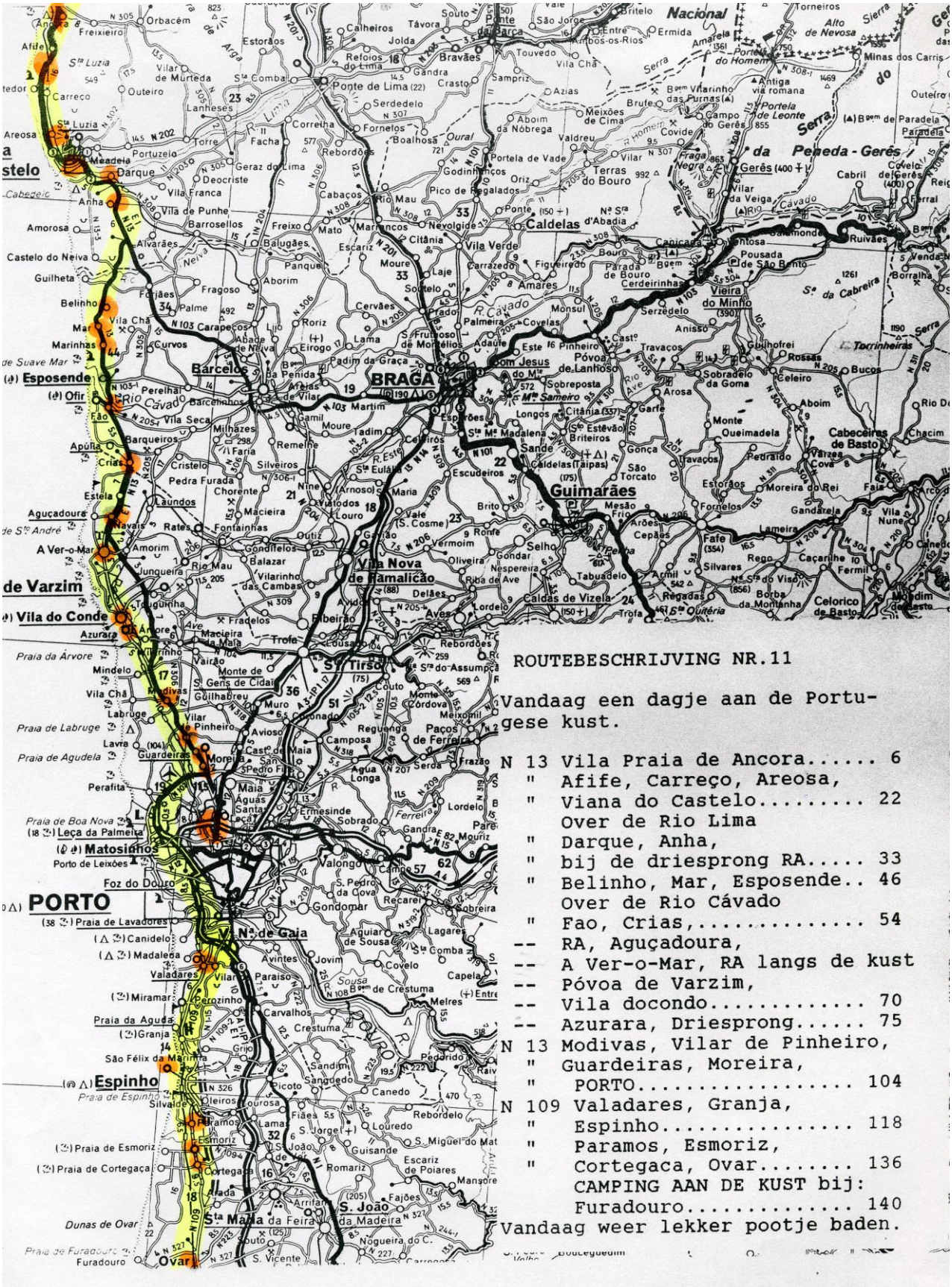

Vandaag 155 km gefietst.
Temperatuur gemiddeld 35 graden

Nee, geen luiers aan de waslijn, maar stokvis die in de zon hangt te drogen.

Duizenden vaten met Port liggen in de wijnkelders opgeslagen.

INVITATION

Muchas gracias por su visita á nuestras bodegas.
Si Vdes. guardan un feliz recuerdo de nosotros, quedaríamos muy reconocidos si tuviesen la amabilidad de recomendarnos á sus amigos. Ofreceremos contra la presentación de esta carta, una degustacion gratuita de nuestros Vinos de Oporto.

Nous vous remercions vivement de votre aimable visite à nos caves. Si vous en gardez un agréable souvenir, nous vous saurions gré de vouloir bien en parler à vos amis et de leur conseiller de nous rendre visite. A la présentation de cette carte, nous vous offrirons une dégustation gratuite de nos Portos.

Thank you very much for visiting our cellars.
If you have enjoyed this visit, we will very much appreciate if you would talk about it to your friends and recommend them to pay us a visit. Against the presentation of this card a free taste of our Ports will be offered.

- **REAL COMPANHIA VELHA**
- **REAL VINÍCOLA**
  Vila Nova de Gaia — Portugal

In Porto ontvang je al snel een uitnodiging om port te komen drinken in één van de vele, vele wijnkelders langs de rivier de Douro.
In één van de proeflokalen ben ik geweest en heb de beroemde Cavos Ramos Pinto gedronken.

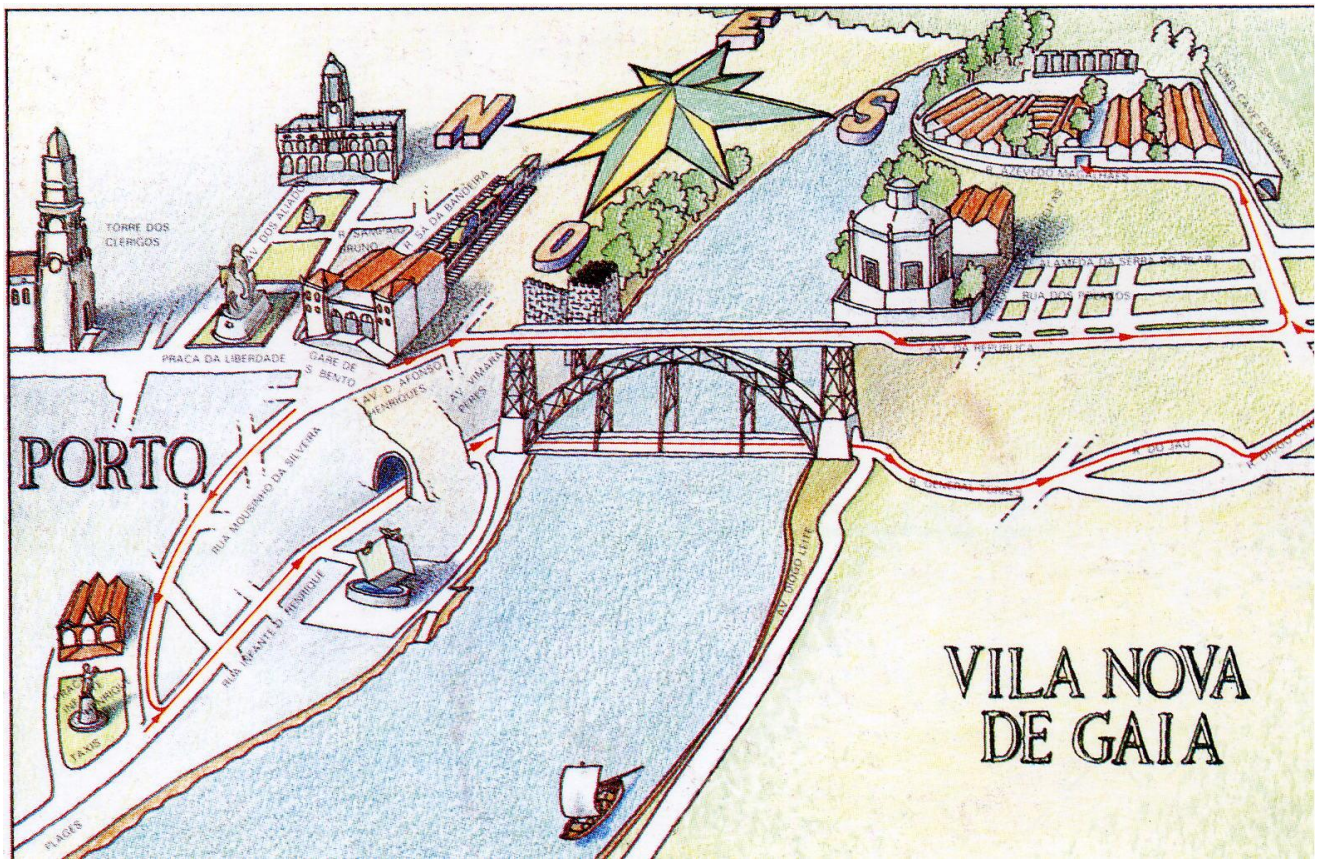

Netjes is de route aangegeven die je moet volgen om een wijnkelder te vinden waar je bent uitgenodigd.

Portwijngaarden in het dal van de rivier de Douro.

De magnifieke brug Ponte Dom Louis 1 over de rivier de Douro is gebouwd door meneer Gutav Eiffel, die ook de Eiffeltoren in Parijs heeft gebouwd.

Het heet ‘stokvis’ omdat de vis met een stokje wordt uitgespreid tijdens het drogen.

v.l.n.r. Rienus Huis, Willie Mulder, Elly Imming.
Pauze onderweg. We hielden ons dagelijks aan het vaste ritme “twee uur fietsen of 40 kilometer en dan pauzeren”.

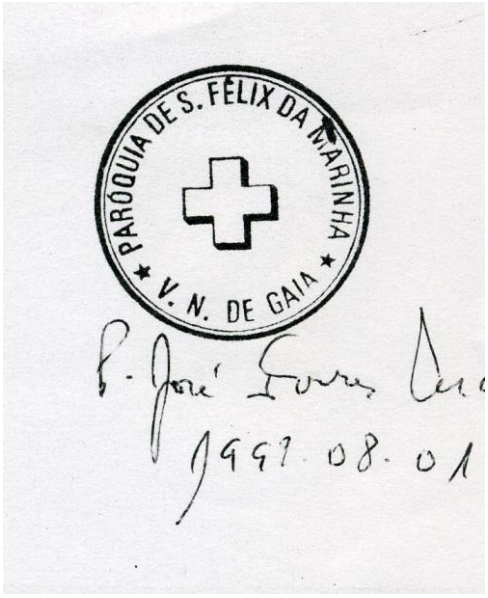

Stempel van de parochie in Vila Nova de Gaya
In Spanje en in Portugal schrijft men eerst het jaar, dan de maand en dan de dag, net andersom als wij dat doen.

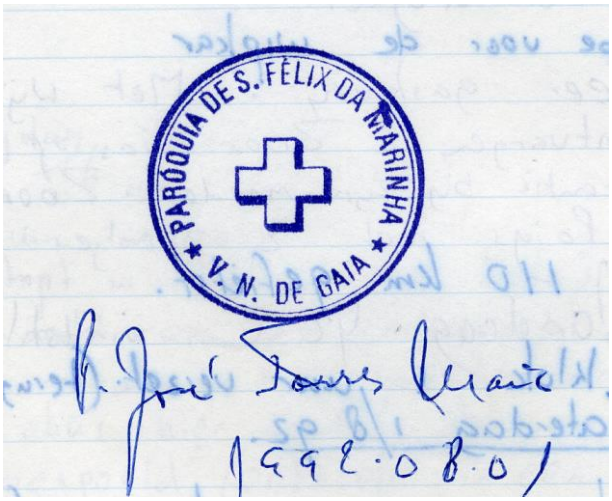

Een blik op Porto waarbij de verschillende woon niveaus goed zijn te zien.

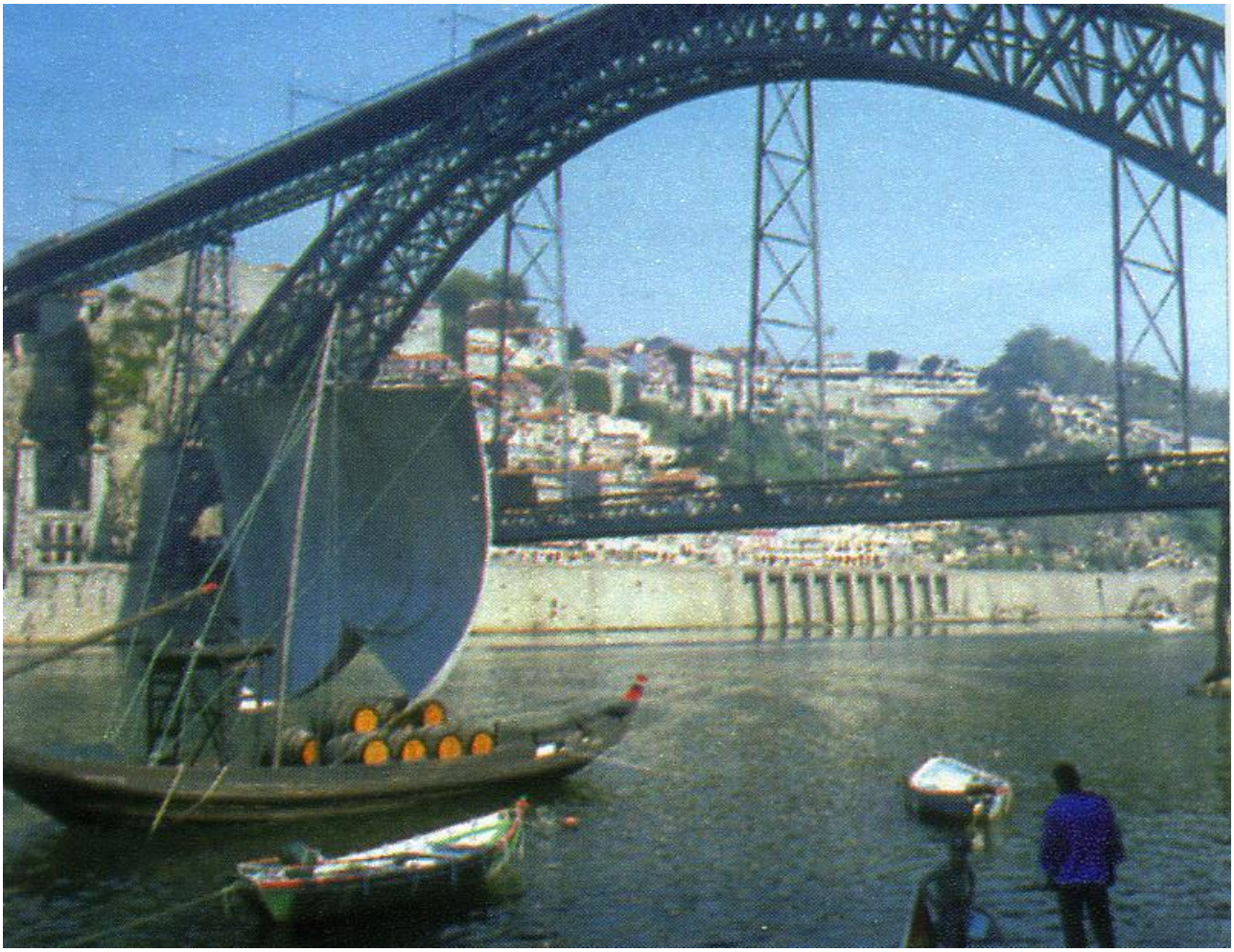

De rivier de Douro met de scheepjes met daarop de wijnvaten onder de brug die in 1886 werd voltooid door Gustav Eiffel. Deze indrukwekkende brug met een overspanning van 170 meter en twee bruggen onder elkaar, één brug onder en één brug daarboven verbinden zowel de boven- als de onderstad met Vila Nova de Gaya.

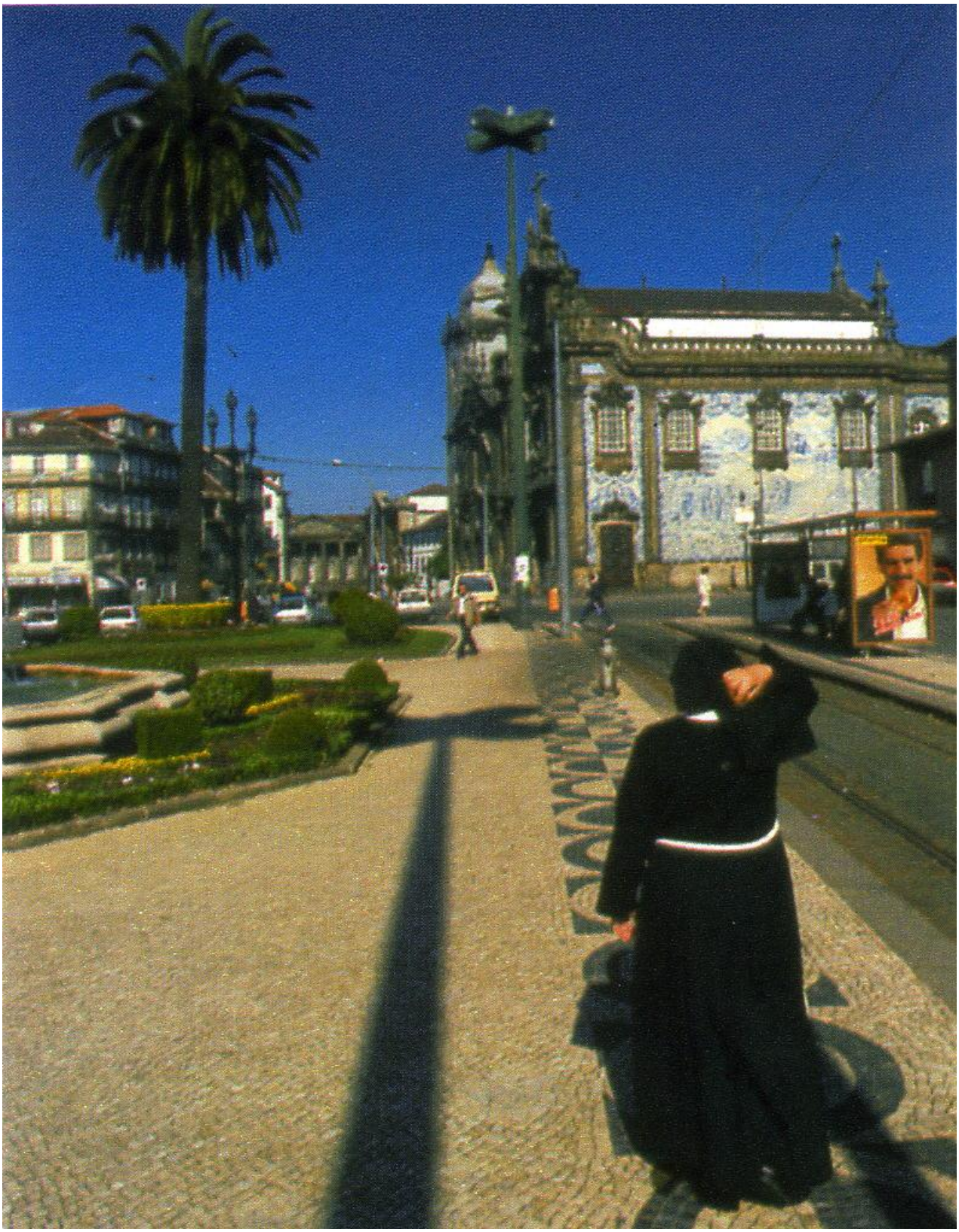

Veel Heiligen lopen door Portugal. Deze heeft jeuk aan zijn rug of misschien aait hij de engel die op zijn schouder zit.

Zeventiende dag zondag twee augustus 1992

Vanmorgen werden we om zeven uur met kanonschoten gewekt.
Wat een lawaai in dit kleine plattelandsdorpje midden in Portugal. Veel mensen zijn al op de been en ik zie dat muziekkorpsen zich opstellen op het binnenplein van de Parochie. Toch had ik nog geen zin om uit mijn slaapzak te gaan, beter gezegd ben er opnieuw ingekropen en viel opnieuw in slaap tot half tien.
Na het ontbijt, twee plakken wit en één plak roggebruin met kaas en worst en veel thee, loop ik met Nol en Jan naar de festiviteiten. Met tromgeroffel van het muziekkorps zet de Processie zich in beweging opgesierd met allerlei Processiebeelden en veel bloemen en slingers. Kinderen hebben prachtige kleren aan en ook veel ouders zijn feestelijk gekleed. De hele optocht is wel een kilometer lang. In het dorp zijn veel stalletjes waar je lekker vers gebakken brood kan kopen.
Na de processie gaan we naar de kerk. Hier wordt door de Pastoor in zijn preek genoemd dat er Hollanders in de kerk zitten die op de fiets een Pelgrimstocht maken en nu van Santiago de Compostela fietsen naar Fatima. Ik zie dat er enkele mensen in onze richting kijken.
De rest van de dag flaneren we wat door het dorp. Ik loop over een kerkhof en zie de keurige begraafplaatsen. Veel graven zijn kunstige bouwwerken met prachtige blauwe tegeltjes en bijbelse spreuken.
‘s Avonds eten we in het restaurantje San Felix Da Marinha ons oude recept Pollo (kip) met salade, veel olijven en grote patatten en voldoende wijn en brood vooraf. Als we uit het restaurantje komen is het vuurwerk in volle gang ter afsluiting van het dorpsfeest.

Een begraafplaats in Granja. De kerkhoven zijn met prachtige bouwwerken versierd en betegeld.

Achttiende dag maandag drie augustus 1992

Om half acht rijden we het gezellige dorpje Granja uit. Het is mistig omdat we om en door het merengebied van Rio de Aveiro trekken. Het is ook erg druk op de smalle weg. Pas na 50 kilometer wordt het beter als we de stad Aveiro naderen. Hier drinken we koffie.
We rijden weer door Eucalyptusbossen van tientallen meters hoog. Ik heb van enkele jonge twijgen de koppen afgeplukt en tussen mijn vingers fijngemaakt. Een lekkere Eucalyptusgeur dat me doet denken aan Dampo of Vicks, toen mijn moeder dat op mijn voorhoofd en onder mijn neus smeerde als ik verkouden was.
In de stad Aveiro is het even zoeken naar de juiste weg, maar al snel rijden we goed en gaan we in de richting van Leirosa. Onderweg komen we door enorme bossen van pijnbomen die gebruikt worden voor de harswinning. Aan de stammen zijn blikken bevestigd waarin het hars wordt opgevangen. Dit hars wordt gebruikt bij de verffabricage en in de cosmetische industrie. Dan rijden we weer langs enorme bekkens waarin het zoute zeewater bij vloed binnenstroomt. Met eb verdampt het water en het zout blijft achter. Enorme zoutkraggen worden door mannen op hopen geschept. Ze banjeren in korte broek en op blote voeten door het pekelwater en staan met een grote houten ballaster in het zout te scheppen.
Onderweg bekijken we een maïsmolen. De molen draaide in de volle wind zodat we het vermoeden hadden dat er wel iemand aanwezig zou zijn. Dat was ook zo, toen we deur van de molen openden lag de molenaar heerlijk zijn middagdutje te doen op een aantal meelzakken. Met een verstoorde blik keek hij weinig uitnodigend naar ons zodat we een verzoek om de molen te bezichtigen niet meer deden. Ik stak nog even mijn hand op, maar de molenaar draaide zich om en ging weer op de meelzakken liggen zodat ik de deur maar zachtjes dicht deed.
Leirosa ligt aan de kust en als we daar aankomen zijn we zo bezweet dat we meteen een duik gaan nemen in de Atlantische Oceaan.
Al spoedig zien we veel mensen uit het dorp het strand opkomen. Er worden veel kisten en kratten van een kar geladen en op het strand gezet. Drie tractoren en een koe, geholpen door erg veel mensen, trekken aan een lang touw. Al snel zie ik dat netten worden binnengehaald. De netten zitten vol met Sardines en andere vis. Alles

wordt in de bakken gedaan en bepaalde vissoorten en de inktvissen worden meteen apart gesorteerd. Jan vraagt aan een oudere mevrouw waar ze met een mand met vis heen gaat. We begrijpen dat ze een klein restaurant heeft en ze nodigt ons uit om te komen eten. In de keuken van haar eenpersoonsrestaurantje zagen we haar bezig. De patatten waren gesneden en de gewassen sla lag al uit te lekken. Vijftien centimeter dikke uien werden in ringen gesneden en samengevoegd met in repen gesneden rode en groene paprika. Een dampend vat met gloeiende olijfolie stond op een driepoot en met een grote spaan schepte ze de Sardientjes in de olie en af en toe roerend liet ze de visjes knappend goudbruin gaarbakken.
Je kunt zeggen ‘Als je honger hebt smaakt alles,’ maar zeldzaam lekker was deze maaltijd. Gebakken Sardientjes, zoveel als we lusten, met gebakken patatten en verse knapperige sla die ze had klaargemaakt met een sausje van suiker, peper en zeezout en vers citroensap, zo lekker……om te smullen. Met ons vieren dronken we het lekkere koele bier vooraf, met daarna, tijdens het eten, de meer dan toepasselijke wijn. Ik heb het later, toen ik al lang weer thuis was, nog vele malen verteld. Want deze smakelijke maaltijd komt nog wel eens in mijn herinneringen op, zo vers uit de Atlantische oceaan gevangen de, glinsterende Sardines, de eenvoud van het oudere vrouwtje, en de heerlijkheid van smaakcombinatie.
Na het eten gingen we op zoek naar Cor Martens en Cor Kerstholt. Zij fietsen meestal samen en slenteren ‘s avonds wat rond in de dorpen. Ze zijn bijna altijd samen en voor mijn gevoel genieten ze veel minder van dit soort uitstapjes als dat wij dat doen. Als ik er nu op terug kijk zochten wij veel meer het avontuur en beleefden zo, bijna dagelijks, wel bijzonderheden door de ontmoetingen met de mensen op het platteland. Wij zagen hoe hier in de vissersdorpen aan de kust en buiten de steden op het platteland werd geleefd, wat voor mij geheel nieuw en ook heel bijzonder was. Ik genoot ervan en schreef veel bijzonderheden op in mijn dagboekje.
We moesten nou wel op zoek naar de anderen, maar waar moesten we ze zoeken vroegen we ons af. Omdat Nol de kleinste van de groep is stelde Jan voor om ‘Klein Duimpje” op onderzoek uit te sturen. Nol moest dan naar de kerk fietsen in het dorp. De regel was dat we op de stoep van de kerk een paar gele krijtstrepen zetten, hiermee weten we of de anderen al gearriveerd zijn. Na een half uur kwam Nol terug, we hadden een plek om onze tent op te zetten in een bos.
Cor Martens en Cor Kerstholt maakten zich nogal druk dat we niet bij elkaar waren gebleven met fietsen. Cor Martens vond dat ik te veel invloed had op het bepalen

van de rij-route en het tempo. Ikzelf vond dat zij met opzet zich afzonderde van de hoofdgroep. Er ontstond hierover nogal een discussie. Het is ook zo dat de één je beter ligt als de ander en dat manifesteert zich na verloop van tijd in groepsvorming. Op zich zijn de twee Corren prima mensen maar ze verschillen in interesse en hebben een andere stijl van fietsen. Ik heb veel belangstelling voor wat ik onderweg zie en tegenkom. Dat kost wat meer tijd, maar ik wil geen tempo rijden om zo snel mogelijk op de plaats van bestemming aan te komen. Nee, dat wil ik beslist niet. Dat is wel wat eigenwijs, maar blijkbaar vinden de andere drie dat ook, zodat we met vier mensen meestal samen optrekken. Ik had eens in een fietsboekje gelezen dat 'fietsen is stilstaan bij de dingen onderweg'. Ik vond dat wel een goeie. De twee Corren doen dat niet. Zij rijden tempo en doen allerlei dingen op hun eigen manier waarbij zij ook meestal samen optrekken. Het is ook niet beslist noodzakelijk om precies allemaal hetzelfde te doen, dat is net eender als dat niet iedereen na zo'n vermoeiende dag zijn tent op zet, maar ik kan zo moe niet zijn, zodra ik 's avonds op het eindpunt van de dag ergens aankomt, zet ik mijn tent op. Daarna leg ik al mijn spullen erin en rol mijn slaapzak uit, blaas mijn slaapmatje op zodat de harde bodem geen belemmering geeft voor genoeglijk slapen in mijn vertrouwde paarse tentje.

Jan Staats en Nol Simons bij hun fietsen. Jan kijkt met grote interesse naar mijn stalen ros.
In Leirosa kwamen we aan en waren de anderen van de groep nog niet gearriveerd. We waren zo bezweet dat we meteen een duik gaan nemen in de Atlantische Oceaan.

Zoutwinningen.
De mensen lopen op blote voeten door de zoutbassins.

Onderweg bekijken we een maïsmolen. De molen draaide in de volle wind zodat we het vermoeden hadden dat er wel iemand aanwezig zou zijn. Dat was ook zo, de molenaar lag heerlijk zijn middagdutje te doen op een aantal meelzakken.

We waren zo bezweet dat we meteen op het strand van Leirosa een duik zijn gaan nemen in de Atlantische Oceaan.

De plaatselijke bevolking kwam met man en macht het strand op en trokken gezamenlijk de netten met sardines uit de zee

Keurig geordend werden de netten binnengehaald.

De hele bevolking stroomde samen en ieder nam een deel van de vis mee naar huis.

Op de voorgrond kijk ik gebogen naar de duizenden spartelende sardientjes. De vis vormden één zilveren massa in de kratten. In het restaurantje, één van de woninkjes op de achtergrond te zien, hebben we gebakken sardientjes gegeten.

Gewoon even met de fiets aan de hand door het dorpje lopen. Nol, Jan en Elly.

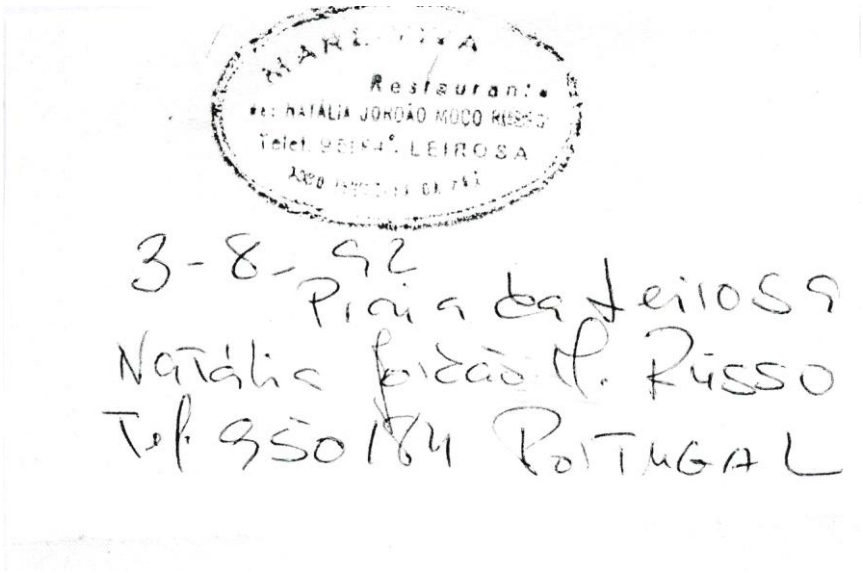

De eigenaresse van het restaurantje had zelfs nog een professionele stempel.

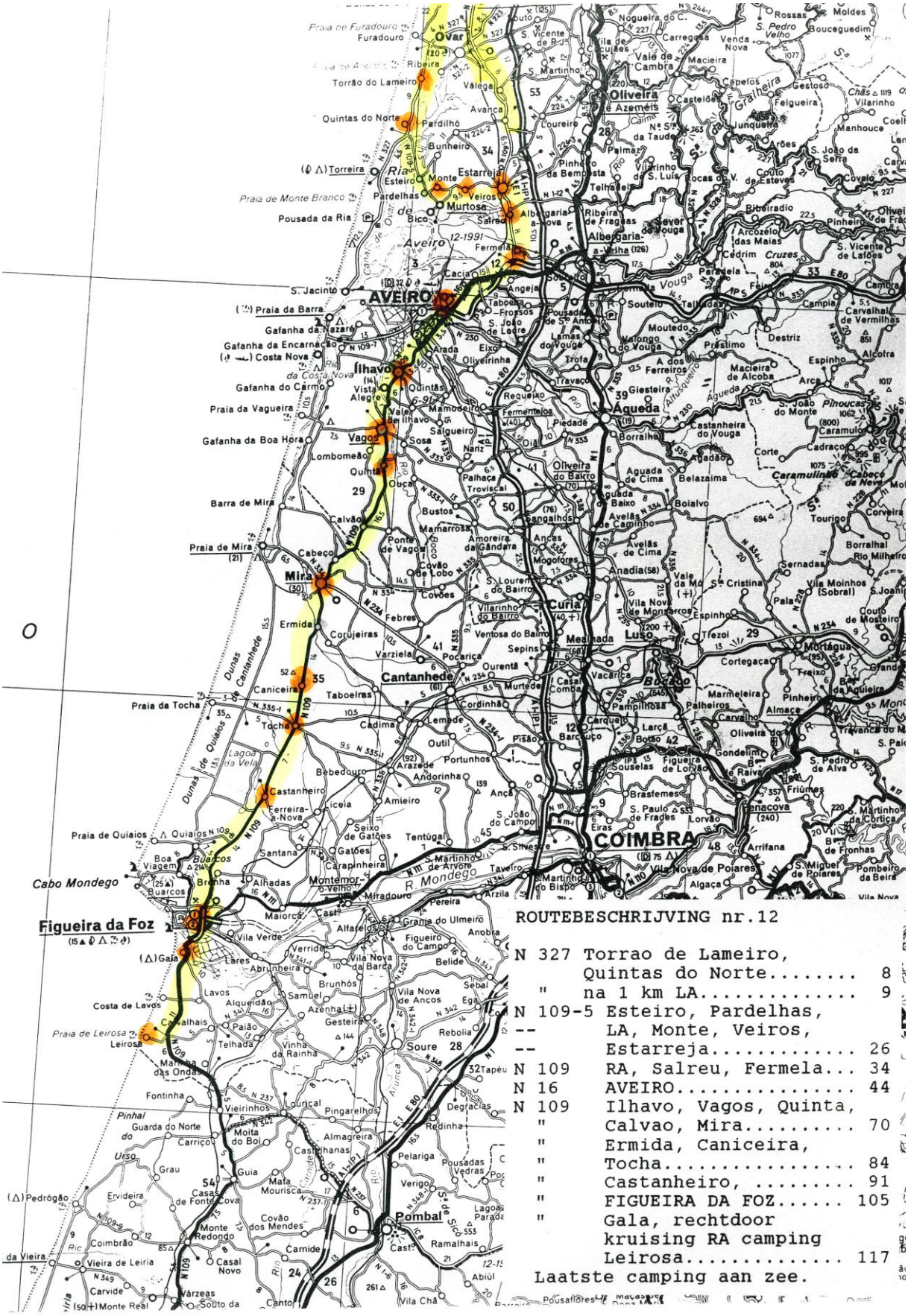

Fietstocht van maandag 03-08-1992. Gefietst 150 kilometer.

Negentiende dag dinsdag vier augustus 1992

We zijn een uur later opgestaan, half acht, in plaats van half zeven. Het is een uur later in Portugal en dus ook komt de zon een uur later op, maar vooral, je gaat een uur later naar bed omdat de meeste activiteiten in dit land later beginnen.
We hebben vandaag een korte fietstocht, het is ongeveer 80 kilometer naar Fatima. Je kunt voelen dat we meer en meer het binnenland in fietsen, de temperatuur loopt al snel op naar 43 graden. Ook is het hier veel heuvelachtiger dan aan de kust en zijn er behoorlijke klimmetjes bij.
Bij het bord van Fatima stoppen we en maken foto's. Een klein eindje verder, vlak voor de stad, stappen we van de fiets om op een terras een paar pilsjes te drinken. Naast het terras wordt op een enorme grote barbecue minstens 25 kippen tegelijk gebraden. Steeds als er kippen gaar zijn worden er weer nieuwe kippen op het rooster van de barbecue gelegd. Het is er verre van schoon, toch komen veel mensen een gebraden kip ophalen. In een pan of in een schaal, maar ook in een plastic zak worden de kippen meegenomen. De man die barbecue bediende en de kippen stond te draaien boven het vuur was zo zwart als de kachel van de rook en het roet. Zijn handen waren vuil en zijn nagels hadden vieze rouwranden van het vet en het roet. Volgens mij was hij de vaste kippen-brader van dit restaurant en waste hij zich dagelijks maar nauwelijks, want hij zag hij er verre van proper uit. Toch zaten veel mensen op het terras een kippetje te smullen met patat en sla. Het water liep mij in de mond en we bestelden ook een hele kip met alles erop en eraan, zoals sla, veel olijven, gebakken patatten en veel wijn.
Henk Mulder had bij de 'Paters van het Goddelijke Woord' voor ons geregeld dat we in het seminaar Rotonda du Nord twee nachten mochten verblijven. Het was er heerlijk comfortabel, met warm water om te douchen en ook goed drinkbaar water. Omdat het in de schaduw nauwelijks was uit te houden, laat staan in de zon, heb ik mij die avond twee keer gedoucht, niet alleen vanwege de warmte en het zweten, maar vooral ook de luxe en het genot van de heerlijke douche.
Tegen de avond heb ik John en Yvonne gebeld. Gea en Marco waren ook bij hen op bezoek. John vertelde dat Dick Baar en Anja een zoon hadden gekregen: "Martin". Verder ging het allemaal prima thuis en het stelde mij gerust.

In de stad staan borden waarop het verboden is om te claxonneren met je auto.
Het Heiligdom in het centrum van Fatima is een enorme Basiliek die gebouwd is door de Nederlandse architect Gerard van Kriegen. De toren heeft een 7000 kilo zware bronzen kroon met daarop een verlicht kruis. Het plein voor de Basiliek is groter dan het Sint-Pietersplein in Rome volgens Henk Mulder. Midden op het plein is een heilig pad van 300 meter lang. Over dit pad kruipen mensen, als een soort boetedoening voor hun zonden, naar de Kapel der Genade. Misschien hebben zij de gedachte dat je met jezelf op deze manier te pijnigen een betere plaats in de Hemel kan verdienen. Ik weet het niet en dacht aan een gezegde wat ik eens had gelezen: “Velen willen de hemel bereiken, maar niemand wil er graag voor sterven”.
Maar ik zag nu mensen kruipen, soms met een kind op hun arm en op blote knieën en met scherp op hun pad om met de pijnlijke boetedoening nog meer genade af te smeken.

Het beeld van Onze Lieve Vrouw van Fatima.

v.l.n.r. Henk Mulder (met hoed), Cor Martens, Jan Staats, Cor Kerstholt, Elly Imming, Nol Simons, Rienus Huis.
Bij het bord van Fatima stoppen we en maken foto's.

De Basiliek van Fatima gebouwd door de Nederlandse architect Gerard van Kriegen.
De toren met de 7000 kilo zware kroon en met verlicht kruis

Het plein voor de Basiliek is groter dan het Sint-Pietersplein in Rome. Midden op het plein is een heilig pad van 300 meter lang. Over dit pad kruipen mensen als een soort boetedoening voor hun zonden naar de Kapel der Genade. Soms met een kind op hun arm en op blote knieën en met scherp, glasscherfjes en gebroken schelpen, op hun pad om met de pijnlijke boetedoening nog meer genade af te smeken.

Stempel vanuit Fatima.

FÁTIMA

Het beeld van Onze Lieve Vrouw van Fatima

De Paus was ook in Fatima.

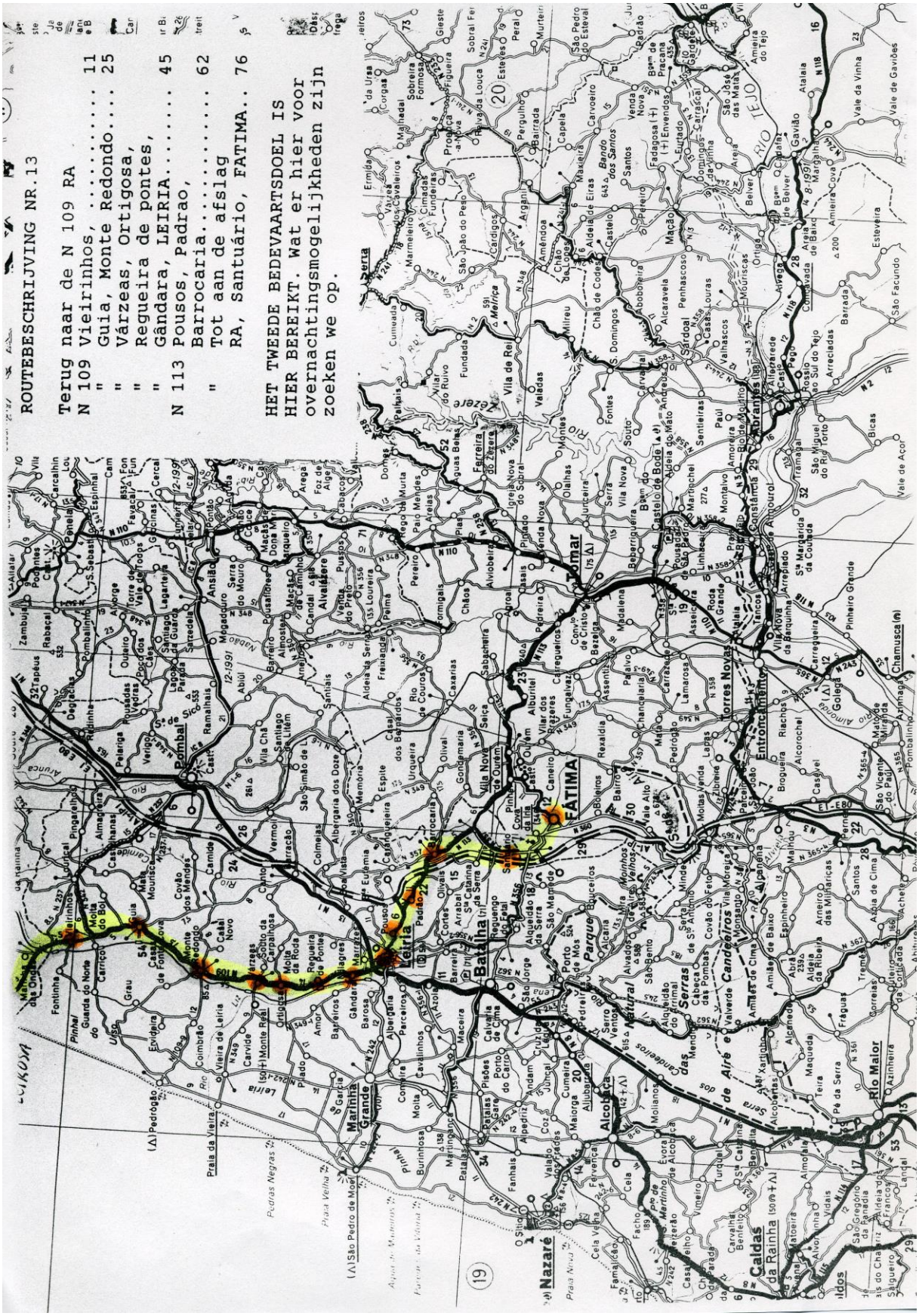

Vandaag 80 kilometer gefietst

Twintigste dag woensdag vijf augustus 1992
(rustdag)

Vannacht heb ik heerlijk geslapen, maar Nol klaagde dat hij het koud had gehad. Ik heb hem een deken gegeven, zodat hij de komende nacht in elk geval warm zou zijn. We zitten meer in het binnenland waar het overdag erg heet is, maar waar de nachten behoorlijk afkoelen.
Ik ben om acht uur opgestaan en heb mij opnieuw gedoucht. Na het ontbijt gaan we Fatima bekijken. Het is een stille stad. Auto's mogen niet toeteren, honden niet loslopen en je mag niet met de radio de straat op als er muziek uit komt. Ook de winkels of de restaurants en cafés geven geen muziek ten gehore.
Er is veel pelgrimtoerisme in de stad Fatima, maar vooral in de omgeving van de Basiliek. Mensen trekken massaal naar de imposante Basiliek, anno 1928, met een 65 meter hoge toren. Op de toren een 7000 kilogram zware bronzen kroon met een verlicht kruis. Het geheel is in 1928 gebouwd door en onder leiding van de Nederlandse architect Gerard van Kriegen.
Het enorme plein voor de Basiliek is groter dan het Sint Pietersplein in Rome. Hier rond die Basiliek en op dat enorme plein komen dagelijks honderden pelgrims samen om een processie te lopen. Velen kruipen naar de Tempel der Genade. Ze kruipen op blote knieën met soms een, 'misschien ziek?' kind op hun arm meedragend. Driehonderd meter kruipend met een kind op je arm en ondertussen scherpe kiezels of soms glasscherven of gebroken schelpen op hun pad vooruit gooiend om zichzelf te kastijden en te tuchtigen om zo, al bloedend en zich verbijtend van pijn, geloven deze mensen dat het op deze wijze jezelf te kastijden mogelijk is om meer genade en daarmee een betere plek in de Hemel af te dwingen.
Het zou toch treurig zijn als kaarsjes branden voor Maria of kruipen over glasscherven echt zin zou hebben daarboven, zodat mijn moeder nu eindeloos zit te wachten tot haar acht kinderen eindelijk eens een kaars opstaken of over glasscherven gingen voor haar.
Begrijp goed dat ik zichzelf kastijden of het branden van kaarsen niet veroordeel of er de spot mee drijf, geenszins. Een kaarsje opsteken heb ik meerdere keren gedaan.

Vooral als ik in een grote kerk of Baseliek binnenstapt komt er in mij meestal een eerbiedige stemming en steek dan een kaars op en zet die bij de vele kaarsen die er vaak al branden. Ik voel aan dat het bij een eerbiedig ritueel zou kunnen horen, maar niet meer dan dat.
Maar nu, hier in Fatima, als ik die mensen zo ziet in hun opperste geloofsbeleving denk ik bestaat God? Of bestaat God niet? Iedereen heeft die vraag wel eens gesteld in zijn leven. Bij tijden denk ik ook wel eens dat 'geloven' en het praten over geloof lariekoek is omdat ik dan vind dat veel mensen te diep ingaan op punten en komma's uit de Bijbel. Misschien omdat ik zelf niet zo gedetailleerd daarin wil opgaan, maar ook omdat ik denk dat God dat gekruip over glas en jezelf kastijden, kortom dat ge-millimeter, niet echt bedoeld. Vaak wordt gezegd dat het geloof veel oorlog en ellende in de wereld veroorzaakt. Misschien is dat ook zo. Maar dat wordt dan door mensen zo geregeld. Een heel andere kant is ook dat er veel arrogantie ten opzichte van het geloof is waarin mensen beweren dat ze het universum kunnen doorzien. Een mooi voorbeeld daarvan is de machtige Russische leider Chroetsjov hij meende dat ook en was daar toch niet zo zeker van anders had hij niet gevraagd aan de eerste kosmonaut Joeri Gagarin, toen die in 1961 terugkeerde uit de ruimte, 'of hij God ook had gezien'.
"Nee," zei Joeri "er was niemand".
Dat was toen voor de atheïstische leider van het Communistische machtsblok, tot zijn grote vreugde, het onweerlegbare wetenschappelijke bewijs dat God niet bestond.
Mijn Opoe Huis zei altijd dat ze geloofde. En als later zou blijken het voor niets was geweest, dat ze dan in haar opvoeding de grens van normen en waarden en de moraal in haar gezin strenger had bepaald. En daar had ze gelijk in. Daarom is de kerk als instituut en zijn dominees als ziele-kneders zo nodig omdat die het pad belichten naar het geloven in een machtig Universeel Opperwezen en worden daarmee de Tien Geboden met regelmaat gepredikt. Want als die strenger werden nageleefd zag de wereld er behoorlijk anders uit op veel plekken.

Toen het avond werd hebben we in de openlucht een mis bijgewoond bij de Kapel der Genade. Daarna liepen, ondanks dat het een gewone doordeweekse dag was, veel meer dan duizend mensen mee met de lichtprocessie over het enorme plein. En dat gaat elke dag opnieuw zo door en op Heilige feestdagen lopen er hier vele en vele duizenden mensen.

Ook ik heb meegelopen met een brandende kaars en een olijftakje in mijn hand.
De symboliek van de olijftak is ontstaan toen Noach na de zondvloed een duif uitliet om te kijken of het water al een beetje gezakt was en of ze de ark uit konden stappen toen de duif terug kwam met een olijftak. Vanaf die tijd is de duif met de olijftak een symbool van vrede en vriendschap tussen de volkeren.
Het was één groot koor van ruim duizend mensen die onder het lopen, met een brandende kaars in de hand, het Avé Maria en Halleluja zongen. Al die verschillende nationaliteiten met een grote variatie van geloofsbelevingvormen, die nu een zo grote homogene éénheid vormden. Zo een van aard, zo verwant en zo gelijkdenkend over dezelfde beginselen. Want dat was het, een éénheid die samen in één richting liepen en hetzelfde lied zongen met een flakkerende kaars in de hand.
Het verhaal van Fatima is, dat op 13 mei 1917 de Allerheiligste Maagd zich openbaarde als “Onze Lieve Vrouw van de Rozenkrans” aan drie jonge herdertjes, de tien jarige Lucia, de negen jarige Francisco en de zeven jarige Jacinta.
Twee van de kinderen zijn al na enkele jaren overleden en het derde kind is haar leven lang in het klooster van de Heilige Dorothea in de stad Coimbra geweest. Dit klooster staat bekend om haar grote afzondering.
Zo vertel ik in dit boek veel verhalen en anekdotes en ook mysterieuze verhalen. Ik heb ze ook maar gelezen en onderweg horen vertellen. In mijn beleving zijn het schitterende verhalen waarvan ik vooral vind dat je de mysterieuze verhalen zeker in stand moet houden.
Het verhaal van Fatima gaat veel verder. Vooral draait het om de Russische agressie in die jaren. Het was in die tijd dat in Rusland een erbarmelijk regiem heerste, waarbij duizenden mensen naar Siberië werden getransporteerd en daar op erbarmelijke wijze zijn omgebracht. Op een bepaalde manier werd toen door de Roomse kerk een bezinning gegeven aan de menselijke ellende in Rusland en moest Fatima daar een aandachtsrol in spelen had ik eens gelezen. Maar het voert te ver om dit allemaal te beschrijven. Evengoed dat in de tweede wereldoorlog er zoveel is gebeurd met de Joodse bevolking en dat de Katholieke kerk daarin zelfs bijna een tegenovergesteld juiste rol in heeft gehad. Aan de vele vele miljoenen getransporteerden naar Siberië wordt al helemaal niet meer bij stilgestaan. En elk jaar wordt er nog een dodenherdenking gehouden voor de zes miljoen Joodse mensen die onder erbarmelijke omstandigheden in de gaskamers zijn omgebracht. Twee minuten om doden te herdenken is alleen voor de zes miljoen Joodse mensen uit de laatste

wereldoorlog slechts 0,00002 seconde per vergaste of afgeschoten of op welke erbarmelijk over de klink gejaagde wijze dan ook.
Mijn denksnelheid ligt altijd uiterst hoog. Ik heb die oorlog gelukkig niet meegemaakt, maar zou minsten toch verwachten dat we alleen al voor die zes miljoen elk jaar minstens zestig minuten onze grote bek moeten dichthouden om tot een redelijke bezinning te kunnen komen.
Later op de avond heb ik mijn halfopgebrande kaars bij die vele andere kaarsen neergezet. Ik dacht aan Rina, de moeder van onze schoonzoon, die ik beloofd had om voor haar een kaars op te steken in Lourdes of in Santiago of Fatima. Haar jongste dochter was op vijftienjarige leeftijd van huis weggelopen en ze had nu al jaren niets meer van haar vernomen. Ik dacht aan de onplezierige dingen die een mens mee kan maken in zijn of haar leven. Het hield me zomaar een tijdje bezig, de zin van het leven, geluk in je leven en ook de pijnlijke momenten, je onvolkomenheden, maar ook je sterke kanten.
Ik voegde mijn kaars bij die andere velen, vele kaarsen en ik zag dat door de hitte van de kaarsen en de hitte van de zon overdag, het werd vandaag 45 graden Celsius, de meeste kaarsen voorover waren gebogen. Het deed wat meewarig aan en ik filosofeerde er wat onzinnig over met Henk Mulder. Over de lamlendigheid van het geloof en dat de kaarsen daarvan een voorbeeld gaven.
We slenterden terug naar het seminaar Rotonda du Nord, onze verblijfplaats en overnachtingsplek.
Nol die, naar het schijnt, er thuis een complete Whiskybibliotheek op na houdt had een zeer smakelijke malt, over turf geroosterde, Schotse …….. enzovoort Whisky meegenomen. Als Nol met enig elan en met een geheimzinnig soort aanvalsgeest de fles met spiritualiën openmaakt ruik ik de sterke alcoholgeur al voordat hij iets in onze bekers schenkt.
Na het gezellige borreluurtje heb ik Nol ingesmeerd met Citronella tegen de muggen en hem toegedekt met een extra deken. Daarna heb ik Jan Staats ingesmeerd met Midalgan vanwege de pijn in zijn rug.
Morgen zullen we Fatima verlaten en verder het binnenland intrekken. De hitte en de ontberingen van de Extremadura tegemoet.

Het verhaal van Fatima is dat op 13 mei 1917 de Allerheiligste Maagd zich openbaarde als "Onze Lieve Vrouw van de Rozenkrans" aan drie jonge herdertjes. De 10 jarige Lucia, de 9 jarige Francisco en de 7 jarige Jacinta. Twee kinderen zijn al na enkele jaren overleden en het derde kind is haar leven lang in het klooster van de Heilige Dorothea in de stad Coimbra geweest.
Dit klooster staat bekend om haar grote afzondering.

Op het enorme plein verzamelen zich duizenden gelovigen voor een Heilige processie.

Het plein voor de Basiliek is groter dan het Sint-Pietersplein in Rome. Midden op het plein is een heilig pad van 300 meter lang. Over dit pad kruipen mensen als een soort boetedoening voor hun zonden naar de Kapel der Genade. Soms met een kind op hun arm en op blote knieën en met scherp op hun pad om met de pijnlijke boetedoening nog meer genade af te smeken.

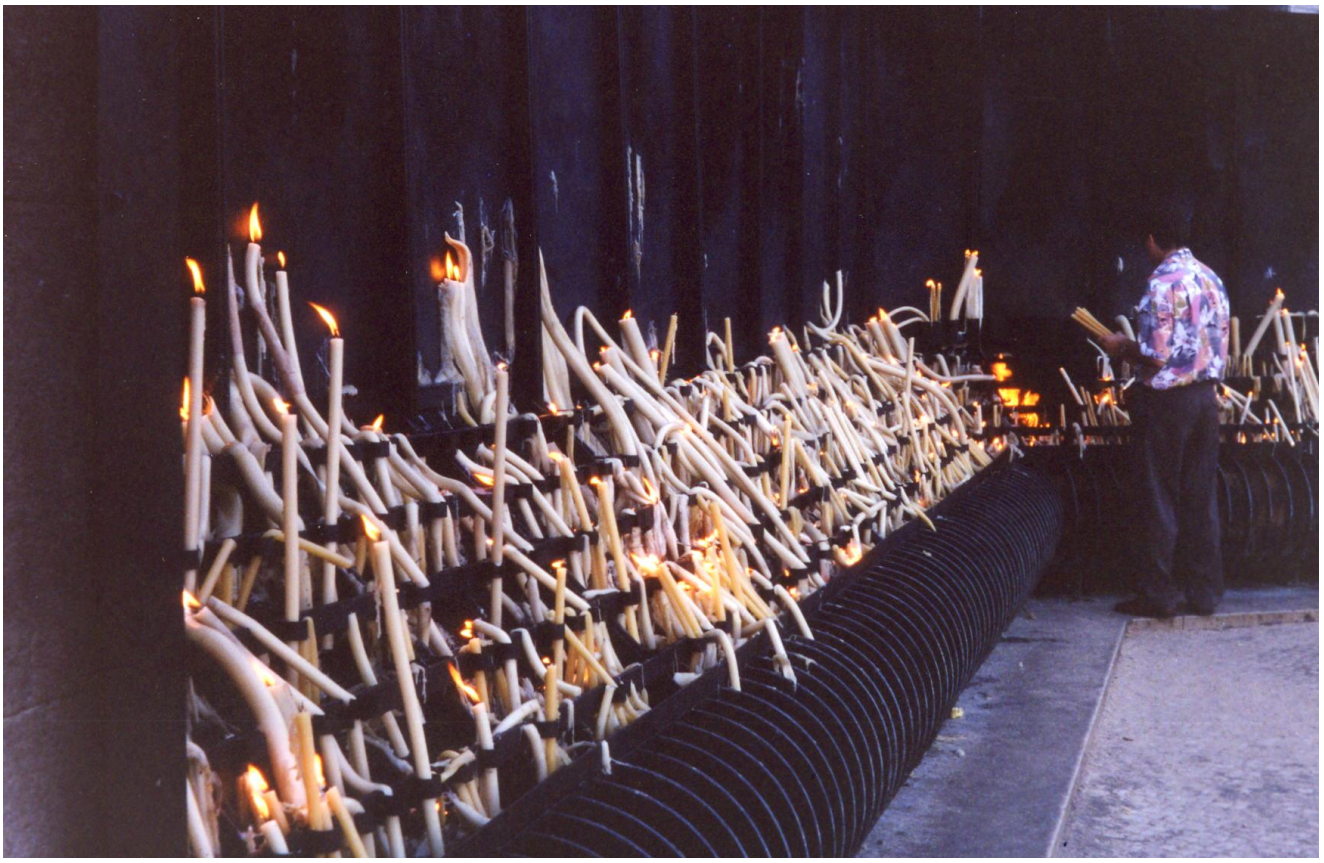

De kaarsen smolten en gingen van lamlendigheid voorover hangen.

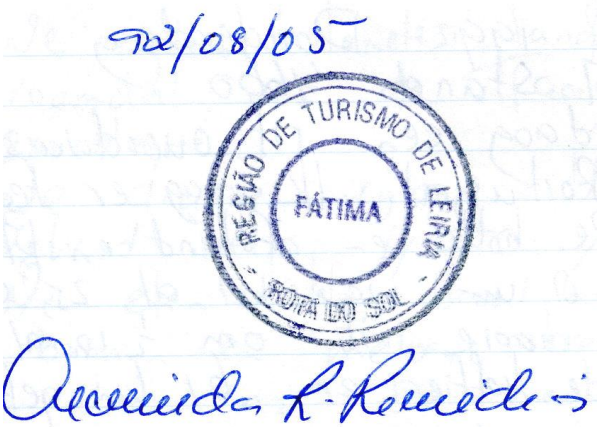

Stempel van Fatima.

Een en twintigste dag donderdag zes augustus 1992

Mijn tent hoefde ik vanmorgen niet af te breken omdat we bij de ‘Paters van het Goddelijke Woord’ in het seminaar Rotonda du Nord twee nachten mochten logeren. Vandaag fietsen we verder het binnenland in en willen de grens van Spanje bereiken dwars over de Sierra’s en de Extramadura. De bedoeling is om naar Madrid te fietsen en dan vanaf Madrid weer omhoog naar het noorden van Spanje. Ik heb eens gelezen dat het midden van Spanje, voor mensen die dat niet gewend zijn, vrijwel niet leefbaar is. Het is zelfs zo dat geboren en getogen Madrilenen, in de zomer, naar de kust trekken om de ondragelijke hitte te ontlopen. In het begin van onze fietstocht was binnen de groep al even een discussie geweest om de tocht naar Madrid niet te doen. De hitte en de droogte zouden tot ongelukken kunnen leiden. Ondertussen heb ik ook het leed gezien binnen de groep als het een dag boven de veertig graden was. Ikzelf kan goed tegen warmte, maar toch zie ik nu wel wat tegen de fietstocht over de erbarmelijke Extramadura op. De enorme hitte, de afstand, het klimmen en de extreme kale vlakte.
Na een uur fietsen was het om acht uur al 25 graden en ik dacht: ”Je kunt vandaag je lol op Rienus…”
De eerste paar uur ging alles voorspoedig, we zaten om half tien al aan de koffie en er was toen al 61 kilometer gefietst.
Portugal is een schitterend land. Witte huizen en de paars bloeiende Bougainvilles, “de mooie paarse kleur waar onze schoondochter Yvonne zo van houdt,” dacht ik. Vele mooie cactussen met grote gele bloemen. Enorme plantages met rijpende vijgen, soms eet ik er wel vijftien achterelkaar op. Dan rijden we weer langs uitgestrekte boomgaarden met perziken, nectarines, rijpende druiven, sinasappelen en citroenen en enorme velden met zonnebloemen. Prachtig is het stroomdal van de Taag (Rio Tejo).
Maar zodra we vanuit dit stroomdal klimmen en op de droge vlakte terechtkomen, richting de Spaanse grens, neemt de hitte snel toe. Om 12 uur is de temperatuur opgelopen naar 45 graden. Onder een kurkeik eet ik mijn brood met pittige paprikaworst, een banaan, een onderweg gekochte meloen, twee pakjes citroenyoghurt en daarna een cola. Het eten is in mijn fietstassen warm geworden en mijn bidon met water is heet geworden.

In het dorpje Caldafaz zitten mensen op een bankje onder een Plataanboom en gapen ons aan alsof ze water zien branden als we voorbij fietsen. Wellicht denken ze dat die excentrieke vreemdelingen onverantwoord bezig zijn met deze hitte.
We waren zo lekker opgeschoten vanmorgen, maar nu pakte het niet meer. De hitte teisterde ons. Het was nu ruim 50 graden. Je koelt niet meer af, ondanks dat je fietst. Ik voelde de ellende over mij heen komen. Als ik met fietsen stopte barstte het zweet van alle kanten uit mijn lijf. Mijn knieën begonnen te trillen en het bloed voelde ik kloppen in mijn slapen. We stelden voor om te stoppen tot vier uur in de middag om daarna de laatste 30 kilometer desnoods nog iets later tegen de avond verder te fietsen tot over de Spaanse grens. We stonden op het erfachtige terras van een kleine dorpseetgelegenheid in Gaviâo. Ik nam alvast een pilsje nadat ik mij bij een wasbak helemaal nat had gemaakt. Cor Kerstholt en Cor Martens zeiden dat ze toch liever verder gingen fietsten Ze zijn onverantwoord bezig was mijn gedachte en zei dat ik hier in deze taverne eerst een warme lunch wilde gaan eten. Maar ze waren niet over te halen en wat we ook aanvoerden het hielp niet, ze stapten op de fiets en even later zag ik ze in de zinderende verte op hun pendalen verder worstelen.
We bleven nog even twijfelend achter maar gingen daarna ook maar verder. Toen we met ons vieren, Jan, Nol, Elly en ik, misschien wel drie uur later het dorp Gàfete binnen reden kwam Willie ons al tegemoet op haar fiets. Henk had een slaapplaats geregeld in een nieuwe nog in aanbouw zijnde woning. De zakken met gips, de emmers met muurpleister en de bouwmaterialen stonden nog her en der in het huis. We hebben alles in de hoek van een vertrek gezet zodat we ruimte kregen om te zitten en om onze slaapzakken uit te leggen. Met een bezem hebben we de vloer van het woonvertrek schoongeveegd. Ondertussen kookten Elly en Jan het eten. Vandaag van allerlei ratjetoe door elkaar met grote speklappen.
Ik moest eerst een lekke band repareren en twee spaken vervangen. Daarna waste ik mij bij een kraan die al snel geen water meer gaf. Ik mopperde op de hitte terwijl ik op het niet egale binnenpleintje van de woning mijn slaapje ging uitleggen.
Het eten smaakte mij nauwelijks en af en toe stond het mij zelfs tegen. Na het eten ben ik naar buiten gelopen en op het binnenpleintje al snel in mijn slaapzak gekropen. Doordat het lang niet overal gelijkmatig was rolde ik steeds naar het laagste punt en kon de slaap niet vatten. De anderen lagen allemaal binnen, her en der verspreid, in het huis zonder glas in de kozijnen en zonder deuren. Ik hoorde een bijna dreunend gesnurk en dacht dat het kleine Cor wel zou zijn. Het was ver na

middernacht nog over de 30 graden Celsius. Ik raakte aan de diaree en voelde mijn darmen pruttelen terwijl enkele grote regendruppels begonnen te vallen. Ik pakte in arrenmoede mijn slaapzak en legde deze op de betonnen vloer in de erker van het onafgebouwde woonhuis en voelde mij erbarmelijk.

v.l.n.r.Cor Kersthol, Jan Staats.
De droogte is te zien tussen de olijfbomen en langs de wegkant in een droge sloot bloeiden enorme cactussen.

We kwamen het dorp Gàfete binnen fietsen bij een temperatuur van 52 graden Celsius.

v.l.n.r. Rienus Huis, Cor Kerstholt, Jan Staats, Cor Martens, Nol Simons, Elly Imming. Henk had een slaapplaats geregeld in een nieuwe nog in aanbouw zijnde woning.

De hitte teisterde mij. Het werd die dag 52 graden C. Ik voelde de ellende over mij heen komen. Als ik met fietsen stopte barste het zweet van alle kanten uit mijn lijf. Mijn knieën begonnen te trillen en het bloed voelde ik kloppen in mijn slapen.

De hitte teisterde ook deze distel.

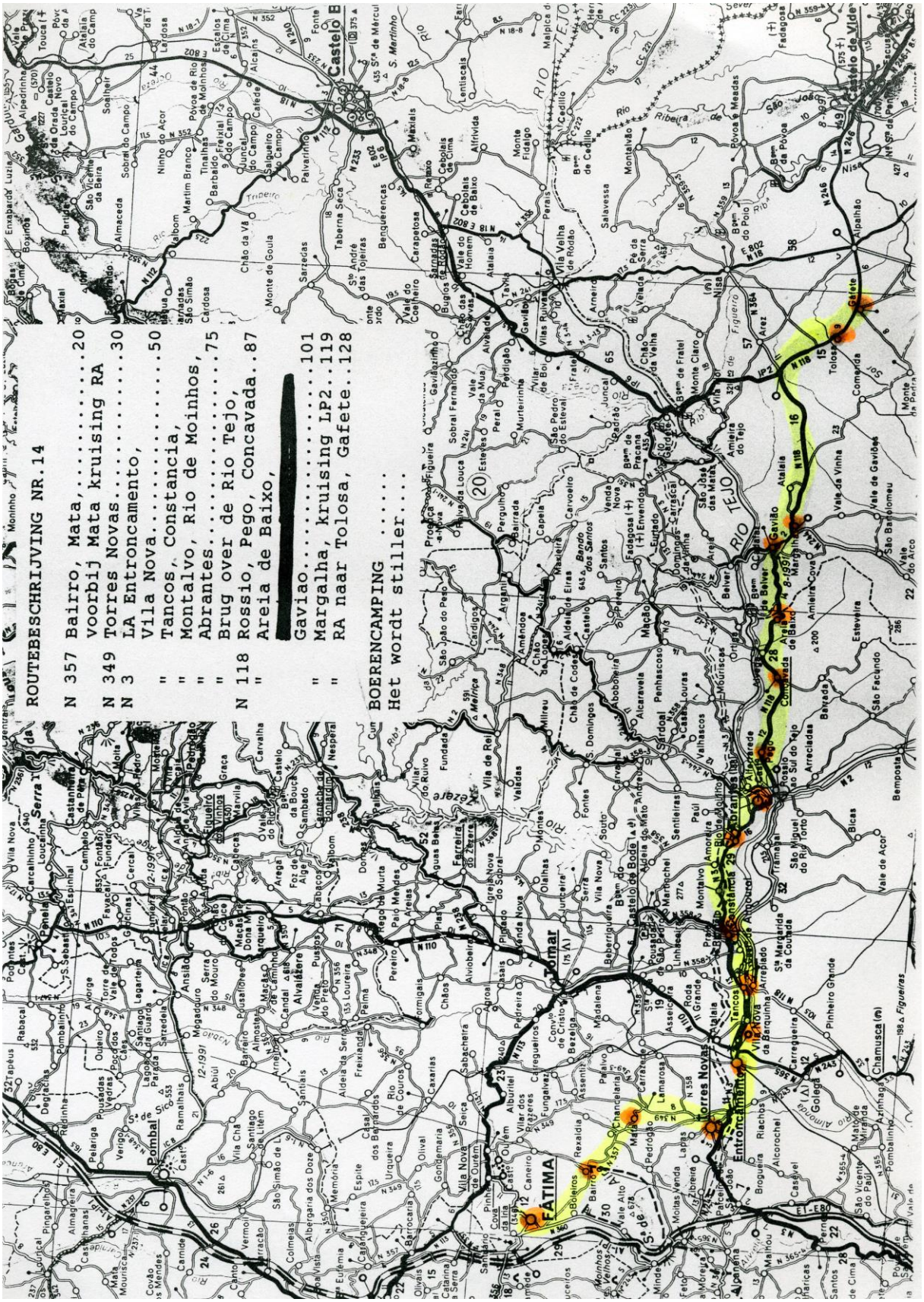

Vandaag gefietst 125 kilometer

Twee en twintigste dag vrijdag zeven augustus 1992

De hele nacht heb ik slecht geslapen en ben veel naar het toilet gelopen en heb dan ook gelegenheid gehad om na te denken over de risico's die we tegemoet gaan als er verder het binnenland in naar Madrid wordt doorgefietst. Ik pakte 's morgens al mijn spullen in de fietstassen, zodanig geordend met een overweging om bij het minste of het geringste niet verder te gaan.
Als mijn gestel het niet toelaat of als de nood hoog wordt zal ik vandaag zo een handvol nodige kleding kunnen pakken en eventueel met de trein verder gaan naar Madrid of wat misschien wel meer voor de hand zou liggen, naar Lourdes.
Elly en Henk hadden de vorige avond al uitgebreid de risico's besproken.
"Onverantwoord, het is geen prestigetocht." Had Elly gezegd en gelijk heeft ze.
"Deze hitte in combinatie met het fietsen midden op de dag is onverantwoord," zei Henk. "Kijk naar de mensen in deze streek, die gedragen zich op dezelfde manier als in Zuid-Amerika, er hangt hier ook een zelfde sfeer als in Zuid-Amerika. Mannen hangen bij de huizen en in de cafés. Ze werken niet. Ze staan je wel vriendelijk te woord, maar ze reageren lauwtjes, gewoon door de hitte zijn de mensen niet vooruit te branden.
Cor Kersholt heeft daarna met Henk Mulder gepraat en die heeft waarschijnlijk de doorslag gegeven voor een koers wijziging. Cor begint dan ook zijn betoog dat we gisteren een temperatuur van tweeënvijftig graden Celsius moesten doorstaan en dat het vandaag zeker nog wel zo warm zou kunnen worden. De Sierra's zijn nog heter, uitgestrekter, kaler en dunner bevolkt. Henk was gisteren met de auto een eind verder doorgereden waar de steile rotswanden beginnen 'en die worden niet voor niets de gierenrotsen genoemd'. Tientallen gieren vliegen daar af en aan. Drie soorten zijn er regelmatig te zien. De bleke aasgier, de monniksgier en de meest algemene, de vale gier. Soms komen ze op een afstand van twintig à dertig meter overvliegen. Zijn vrouw Willie had ze ook gezien en ze zei dat het een aardig indrukwekkend gezicht was die grote vogels met een spanwijdte van bijna drie meter. Niet dat je daarom beducht moet zijn maar het geeft een beeld van de kale streek die we nu tegemoet willen gaan fietsen. Als er daar iets gebeurd met één van ons dan is er geen mogelijkheid om ergens hulp te roepen of te bellen, laat staan dat er een

ambulance in de buurt zou zijn. Wat moet je ondernemen bij calamiteiten? We mogen niet vergeten dat het de warmste zomer is sinds 1947 volgens de Spaanse kranten. Na enig heen en weer gepraat komt Cor met zijn voorstel om terug te gaan naar de kust waar het zeker vijftien graden koeler is en om dan via de kustweg langs de Atlantische Oceaan helemaal naar het Noorden te fietsen. Daarna langs de Golf van Biskaje richting Frankrijk, einddoel Dax, waar we dan weer op de fietsbus kunnen stappen naar Holland.
Cor Martens is het er niet mee eens, die wil niet afwijken van de oorspronkelijke route. 'Die ouwe taaie venijnvreter,' denk ik. Zelden heb ik zo'n taaie vent ontmoet. Maar al snel is het besluit genomen: we fietsen vandaag de route van gisteren in omgekeerde richting terug naar Fatima. Ieder in zijn eigen tempo, langs dezelfde weg.
Op de terugweg kwam ik dan ook weer langs de enorme fabriek van Tupperware en een eind verder, rechts, het vliegveld en ook het zware klimmen deden mij aan gisteren denken, alleen was het nu met ruim vierenveertig graden Celsius niet zo heet meer voor mijn gevoel.
Ik drink vandaag erg veel thee, dat is beter voor een gammele maag dan koffie met melk. Ook eet ik veel bananen en in een restaurant neem ik gewoon droge rijst met een paar grote gebakken vissen. Terwijl we hier fietsen kom ik in gesprek met een fietser die ook richting Fatima fietst. Hij vertelde weer terug te gaan naar de kust omdat het hem te heet werd in het binnenland van Spanje. Dit is wel heel toevallig, hij had temperaturen meegemaakt van ruim 52 graden Celsius en er waren dagen geweest dat hij wel op één dag negen liter water dronk, plus de gebruikelijke 2 liter melk.
De temperatuur klopte wel maar negen liter water en ook nog twee liter melk vond ik wel een sterk verhaal en om het gesprek een andere wending te geven vroeg ik waar hij vandaan kwam en wat hem bezielde. Hij was een 48 jarige wegbezuinigde beroepsofficier uit Duitsland vertelde hij en dat hij nu al enkele jaren met vervroegd pensioen thuis is. Zijn vrouw is aan het werk gegaan toen hij met pensioen werd gestuurd en hij doet nu de huishouding thuis. Met een fietsbus is hij vanuit Duitsland naar de Pyreneeën gereisd. In het plaatsje Dax stapt hij vanuit de bus op zijn fiets en dan is zijn vakantie een fietstrip naar Santiago. Ieder jaar gaat hij drie weken de Pelgrimsweg fietsen naar Santiago de Compostela. Maar dit jaar was hij ook doorgefietst naar Fatima en daarna was zijn bedoeling via midden Spanje weer naar

Dax terug te gaan. Hij rijdt beurtelings met mij op en dan weer met Nol en Jan en dan fietst hij weer een tijdje met Elly. Steeds komt hij weer bij mij en hangt wat tegen mij aan. We fietsen wel apart, maar steeds ontmoeten we elkaar weer bij een kerk of bij een museum. Dan gedraagt hij zich of hij het allemaal al weet en ook al eerder heeft gezien. Steeds wil hij dan aan ons wat vertellen en uitleggen, maar door zijn opschepperige en ietwat te fanatieke manier heb ik daar weinig interesse voor. Hij fietst als een bezetene, of hij wil laten zien hoe goed hij het allemaal kan. Soms springt hij van de fiets en gaat dan een eind lopen naast de fiets. Echt militaristisch zoals hij als een dragonder naast zijn fiets marcheert. Nol stak er de draak mee en riep dat de 'krieg' al afgelopen was. Maar de man hoorde het schijnbaar niet want hij deed zijn hand achter zijn oor, met andere woorden wat zeg je' maar Nol riep terug "Laat maar zitten.…"

Toen we op het eind van de dag weer aankwamen in Fatima mochten we niet meer bij de 'Paters van het Goddelijke Woord' in het seminaar Rotonda du Nord logeren. Op een briefje aan een boom bij de achterdeur van het seminaar had Henk Mulder dit opgeschreven. Na een dag waarbij het kwik bleef steken bij 44 graden heb ik mij in dat seminaar nog wel lekker gedoucht, opgefrist en geschoren. Op het briefje stond dat we vijf kilometer verder bij een kerk onze tent konden opslaan. Toen we daar aankwamen wapperde de Nederlandse vlag al.

De tijdens de fietstocht door ons gebruikte kaart, nu oranje geaccentueerd omdat we in de tegenovergestelde richting fietsten.

Vandaag gefietst 138 kilometer. De temperatuur bleef steken bij 44 graden Celsius.

Drie en twintigste dag zaterdag acht augustus 1992

Het was koel en bewolkt toen ik vanmorgen uit mijn tent kroop. Er vielen enkele druppels, maar het bleef verder droog de hele dag. In grote lijnen is de terugtocht uitgestippeld en vanavond zullen we in de kustplaats Mira ons kampement ergens opslaan. Halverwege onderweg was een vrouw met de vlegel aan het bonen dorsen. Ik ben van de fiets gestapt en vroeg of ik het even mocht proberen. Ze lachte hartelijk met haar bijna tandeloze mond. Ze liep op haar sokken met grote gaten erin en toen ik de vlegel aan haar wilde terug geven maakte ze mij duidelijk dat het wel goed ging en dat ik maar gewoon door moest gaan vandaag met mijn karweitje, zodat zij wat anders kon gaan doen.
We reden weer langs de enorme zoutwinningen. In enorme waterbassins stroomt het zoute zeewater bij vloed naar binnen. Door de hitte overdag verdampt het water en blijft het zout achter. Mensen lopen gewoon op hun blote voeten in de bassins het zout bij elkaar te harken en te scheppen.
Onderweg komen we veel Pelgrims te voet tegen die naar het bedevaartsoord Fatima lopen. Ik heb nog even gepraat met twee dames, die kwamen uit Porto en liepen naar Fatima en daarna weer terug naar hun woonplaats. Totaal een voettocht van 600 kilometer heen en terug. De ene jonge vrouw liep gewoon op sokken en toen ik haar vroeg waarom ze zo kreupelde liet ze haar opgezwollen voeten met de enorme blaren zien. Ik werd er misselijk van toen ik de doorgelopen voetzolen zag en hoe haar voeten waren opgezwollen van het vocht en de witte opbollende blazen van blaren.

Je kunt goed voelen dat de zee haar invloed heeft op de temperatuur, het was prima uit te houden met 35 graden Celsius.
In Mira was het eerst niet gemakkelijk om onderdak te vinden. De plaatselijke Pastoor had het niet erg op met die fietsende Hollandse Pelgrims. Ik voelde wel, als je nog naar een Bedevaartsplaats gaat dan krijg je gemakkelijker een onderdak als dat je zegt dat je er vandaan komt, dan zijn de mensen minder gastvrij. Maar al snel regelde de burgemeester van Mira dat we een plekje kregen in het gebouw van de Bombosa Volentaira (vrijwillige brandweer). We kregen de hele bovenverdieping om

ons bivak op te slaan en ook de Nederlandse vlag mochten we op het balkon aan een stok laten wapperen. Toen we binnenkwamen werd meteen de vloer aangeveegd. Alle sigarettenpeuken, sigarettenas en snoeppapiertjes worden in Portugal, maar ook in Spanje net als in de Franse café's, zomaar op de grond gegooid. Dat we welkom waren bleek al meteen omdat we dadelijk werden bediend met soep, vers brood en wijn.
De brandweermensen hadden net zelf gegeten en er was nog een bijna halve ketel over. Voortreffelijke soep met grote kluiven en grote stukken paprikaworst. En toen de soep op was werd er meteen een nieuwe pan gemaakt. Hele koeienknieën erin met hele winterpenen die overdwars endelang waren gehalveerd en half doorgesneden uien en stukken aardappelen en weer grote hompen paprikaworst. Het smaakte heerlijk, maar verder moest je niet zo nauw kijken. Nee, het was niet erg proper. Op de WC vegen ze hun kont af met een stuk krantenpapier en vanwege het risico dat de boel kan verstoppen mag het papier niet in het toilet maar moet het in een kartonnen doos die op de grond naast de Wc-pot staat. Toen ik tegen de doos aanstootte vlogen misschien wel tweehonderd vliegen omhoog. De douche en de Wc, maar eigenlijk alles, is naar onze begrippen vies. De kantinebeheerder was een gepensioneerde brandweerman. Hij zorgde voor de koffie en voor het eten. Ook maakte hij de soep klaar. We klaagden over de vele vliegen en hij lachte. Meteen pakte hij een stuk vis, een scholletje, doopte dit in vergif, Parathion of zoiets. Vervolgens deed hij hetzelfde met een vis die al aan de zolder hing te stinken. Na een kwartier zagen we de vliegen zomaar, tijdens hun vlucht, op de grond vallen. Maar ook vliegen die aan het plafond liepen vielen zomaar op de grond, het vergif werkte prima.
Tegen vier uur ben ik naar een plaatselijk café gegaan om radio Menterwolde te bellen voor mijn wekelijks verslag. Ook belde ik met John en die vertelde dat Yvonne in verwachting was. 's Avonds hebben we in een plaatselijk café lekkere vis en garnalen en inktvis gegeten. Morgen hebben we een rustdag.

Onderweg was een vrouw met de vlegel aan het bonen dorsen. Ik ben van de fiets gestapt en vroeg of ik het even mocht proberen.

Ze lachte hartelijk met haar bijna tandeloze mond en lopend op haar sokken met grote gaten erin. Toen ik de vlegel wilde terug geven maakte ze mij duidelijk dat het wel goed ging en dat ik maar gewoon de rest van de dag door moest gaan met mijn karweitje, zodat zij wat anders kon gaan doen.

We reden weer langs de enorme zoutwinningen. In enorme waterbassins stroomt het zoute zeewater bij vloed naar binnen. Door de hitte overdag verdampt het water en blijft het zout achter. Mensen lopen gewoon op hun blote voeten in de bassins het zout bij elkaar te harken en te scheppen.

Op hun blote voeten wordt het zout door de werkers op hopen geharkt.

Waterbassins voor de zoutwinning

Maar al snel regelde de burgemeester van Mira voor ons een onderdak in het gebouw van de Bombosa Volentaira (vrijwillige brandweer).

v.l.n.r. Cor Kerstholt, Henk Mulder, Willie Mulder.
De brandweermensen hadden net zelf gegeten en er was nog een bijna halve ketel over. Voortreffelijke soep met grote kluiven en grote stukken paprikaworst. Cor Kerstholt probeert nog een lekkere grote kluif uit de pan te vissen.

Onderweg komen we veel Pelgrims te voet tegen die naar het bedevaartsoord Fatima lopen. Ik heb nog even gepraat met twee dames, die kwamen uit Porto en liepen naar Fatima en daarna weer terug naar hun woonplaats totaal een voettocht van 600 kilometer heen en terug. De ene jonge vrouw liep gewoon op sokken. Ze liet haar opgezwollen voeten met de enorme blaren zien.

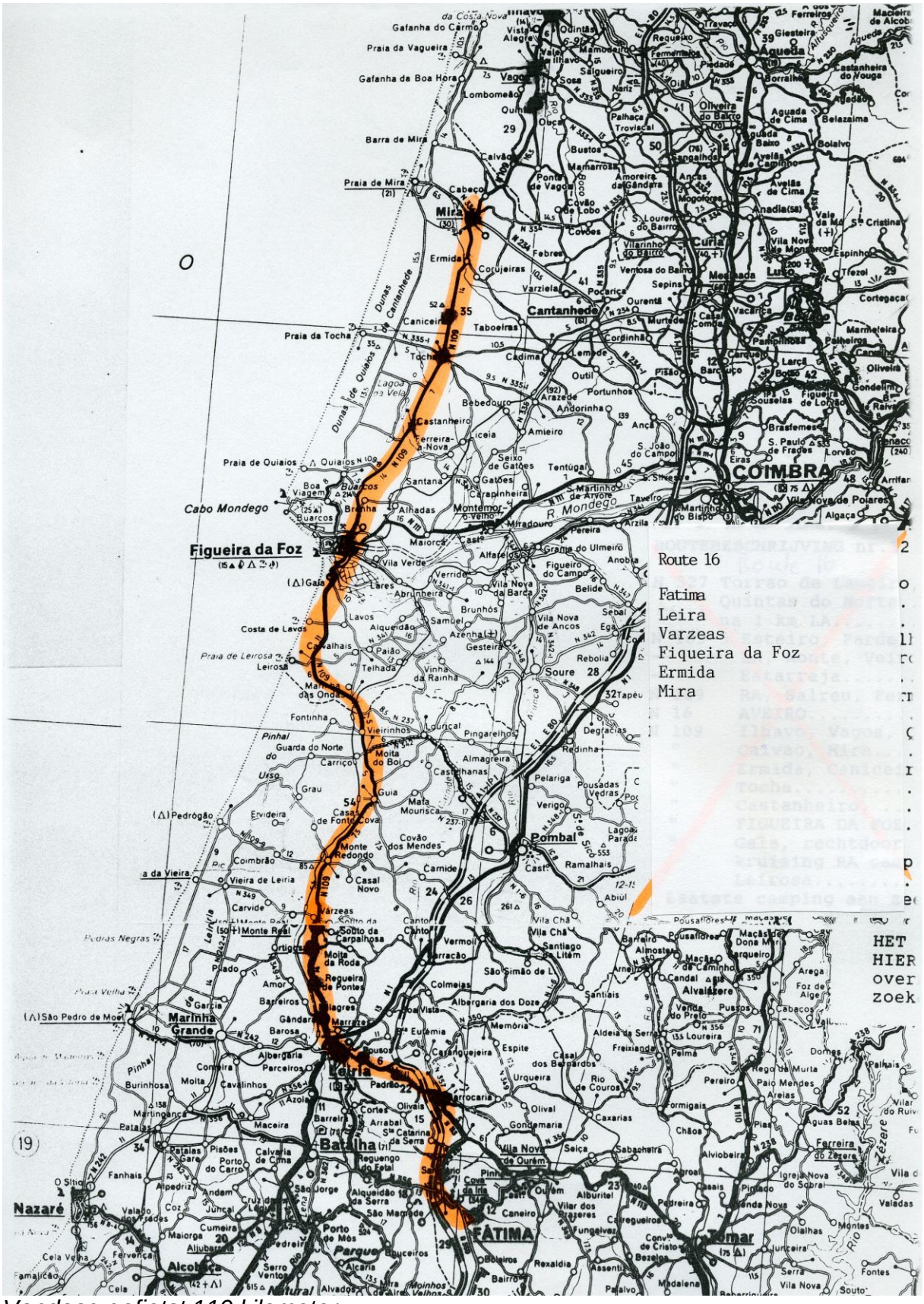

Vandaag gefietst 110 kilometer

AVEIRO
COIMBRA
VISEU
Figueira da Foz
Leiria
Pombal
Castelo
Batalha
Santuário de Fátima
Fátima
Nazaré
Alcobaça
Caldas da Rainha
Óbidos
Rio Maior
Santarém
Almeirim
Alpiarça
Torres Novas
Entroncamento
Tomar
Convento de Cristo
Abrantes
Ponte de Sor
Constância
Vila Franca de Xira
Alverca do Ribatejo
Alenquer
Azambuja
Coruche
Mora
Montargil
Barragem de Montargil
Barragem do Maranhão
Barragem de Castelo de Bode
Barragem da Aguieira
Rio Tejo
Rio Zêzere
Rib. de Seda
Rib. de Sor
Serra da Arada
Serra do Caramulo
Serra de Alvelos
Serra de Sicó
Serra de Sertã
Dunas de Quiaios
Dunas de Cantanhede
Pinhal de Leiria
Pedras Negras
Praia Velha
Praia Nova
Gralha
Falca
Pedra do Ouro
Vale Furado
Lagoa de Óbidos
Ribatejo
Alentejo
Cantanhede
Mira
Ílhavo
Águeda
Oliveira de Azeméis
Estarreja
Ovar
Vagos
Barra de Mira
Praia de Mira
Praia da Tocha
Praia de Quiaios
Praia da Barra
Praia da Vagueira
Praia da Vieira
Marinha Grande
Monte Redondo
Monte Real
Ortigosa
Bela Vista
Marrazes
Memória
Freixianda
Almoster
Santiago de Litém
Ourém
Porto de Mós
Cruz da Légua
Martingança
Azoia
Batalhas
Mosteiro de Sta Maria da Vitória
Cova da Iria
Pedrógão
Guia
Louriçal
Soure
Carvalhais
Leirosa
Marinha das Ondas
Figueiró dos Vinhos
Pedrógão Pequeno
Pedrógão Grande
Ansião
Pontão
Alvorge
Espinhal
Miranda do Corvo
Vila Seca
Condeixa-a-Nova
Alfarelos
Ceira
Foz de Arouce
Arganil
Góis
Lousã
Castanheira de Pêra
Pampilhosa da Serra
Alvares
Cernache de Bonjardim
Sertã
Vila de Rei
Cardigos
Chão de Codes
Maxieira
Mação
Envendos
Sardoal
Meuriscas
Concavada
Rossio ao Sul do Tejo
Santa Margarida da Coutada
Almourol
Vale da Vinha
São Bartolomeu
Gavião
Aldeia Velha
Foros do Arrão
Galveias
Ponte de Sor
Gorjão
Chamusca
Golegã
Pernes
Tremês
Parceiros de São João
Alcanede
Alcanena
Benedita
Gruta de Alcobertas
Turquel
Foz do Arelho
Facho
São Martinho do Porto
Pedra do Altar
Mendiga
Minde
Chancelaria
Olhalvo
Carregado
Valada
Glória do Ribatejo
Muge
Raposa
São José da Lamarosa
Benavente
Samora Correia
Porto Alto
Vila Franca de Xira
Bucelas
Sobral de Monte Agraço
Cadaval
Bombarral
Cercal
Quebradas
Outeiro da Cabeça
Alcoentre
Azambuja
Avenidas de Cima
Carrascal
Ereira
Vale de Cavalos
Vale de Figueira
Vale de Lamas
Vale de Lobo
Vale de Milhaços
Vale de Pedras
Vale de Rodrigo
Vale de Santarém
Vale de Tijolos
Vale de Vila Chã
Vale de Vila Franca
Vale de Vila Nova
Vale de Vila Verde
Vale de Vilar
Vale de Vilarinho
Vale de Vilela
Vale de Vilela do Mato
Vale de Vilela do Monte
Vale de Vilela do Rio
Vale de Vilela do Sol
Vale de Vilela do Vento
Vale de Vilela do Vento Norte
Vale de Vilela do Vento Sul
Vale de Vilela do Vento Leste
Vale de Vilela do Vento Oeste
Vale de Vilela do Vento Nordeste
Vale de Vilela do Vento Sudeste
Vale de Vilela do Vento Noroeste
Vale de Vilela do Vento Sudoeste
Vale de Vilela do Vento Norte-Nordeste
Vale de Vilela do Vento Leste-Nordeste
Vale de Vilela do Vento Leste-Sudeste
Vale de Vilela do Vento Sul-Sudeste
Vale de Vilela do Vento Sul-Sudoeste
Vale de Vilela do Vento Oeste-Sudoeste
Vale de Vilela do Vento Oeste-Noroeste
Vale de Vilela do Vento Norte-Noroeste
Vale de Vilela do Vento Norte-Nordeste
Vale de Vilela do Vento Leste-Nordeste
Vale de Vilela do Vento Leste-Sudeste
Vale de Vilela do Vento Sul-Sudeste
Vale de Vilela do Vento Sul-Sudoeste
Vale de Vilela do Vento Oeste-Sudoeste
Vale de Vilela do Vento Oeste-Noroeste
Vale de Vilela do Vento Norte-Noroeste

Vier en twintigste dag zondag negen augustus 1992

(Rustdag)

Vandaag is onze schoonzoon Ron jarig en ik heb naar Tweede Exloërmond gebeld om hem te feliciteren.
In de kerk van Mira werden vier kinderen gedoopt en gezalfd. Het dopen is een hele familie aangelegenheid in Spanje. Een volle kerk met opa's en oma's en broers, zussen, ooms en tantes, peetooms en peettantes en daarnaast ook de gewone kerkgangers, maar vooral de samenhang met de familie viel mij op. De kerk was prachtig versierd met blauwe tegeltableaus langs en rondom de hele zijwand, voorstellend de kruistocht van Jezus Christus. In de mis speelt iemand Gallisische muziek op een fluit en trommel (tegelijk). In de muziek hoor je de Keltische klanken die ook nog voorkomen in deze streek. Het heeft veel weg van de Ierse folk-muziek. Met medewerking van dorpsbewoners wordt gezorgd voor hapjes en wijn. Iedereen uit het dorp en de omgeving en alle toevallig aanwezige pelgrims worden uitgenodigd om aan de feestelijkheden deel te nemen. De muzikant speelt weer zijn Keltische muziek en er wordt gedanst met castagnettes.
Toen we weer buitenkwamen zag ik honderden pelgrimerende mensen lopend voorbij gaan richting Fatima. In Mira was een eerste hulppost opgezet waar velen hun blaren lieten behandelen en sommige hadden zware kwetsuren van het lopen zonder schoenen. Net als gisteren zag ik nu weer, die liepen gewoon op hun sokken, maar ik zag nu ook mensen op blote voeten lopen, erbarmelijk wat een kwelling. Een man zit in een kleermakerszit op de grond en prikt zijn blaren door, hij heeft pijn. Zijn vrienden zijn zonder hem verder gegaan. Een aantal mensen heeft zulke grote blaren dat ze volgens de 'hospitalero' enkele dagen zouden moeten rusten. Niemand van de mensen wil dit omdat ze geen tijd hebben. Een man uit Polen laat ons zijn zwarte teen zien, de bult op zijn enkel en de blaren op zijn voeten. Zijn grote teen had tekenen van afsterving en hij zegt dat het zijn eigen schuld is. Als groot sportman is hij gewend om de veters van zijn schoenen erg vast en strak te knopen, maar dat blijkt niet goed te zijn als je de hele dag loopt. Morgen neemt hij de bus naar Fatima zegt hij, maar vandaag wil hij nog verder lopen. Een foto van de zwarte teen mag ik van hem niet maken.

Na de middag zijn we naar het strand gefietst om te gaan zwemmen. Veel toeristen lagen te zonnen en ook veel mensen waren in de zee aan het zwemmen en aan het pootjebaden voor de verkoeling.
Vooral oudere Portugezen wandelden gezellig onderling met elkaar pratend over de boulevard. Marktkooplui probeerden hun waar aan de man te brengen en er waren verschillende stalletjes waarbij op een drum met brandend eikenhout tuinbonen werden gepoft. Veel mensen kochten een zak. Ik heb er een paar geproefd maar het kon me niet bekoren.
Het valt mij op dat hier in Portugal maar ook in Spanje veel mensen kreupel zijn of een afwijking hebben met het lopen. Ik zag mensen die echt hompelen en zich moeilijk voortbewegen maar ook veel mensen die met een stok lopen. Ik vroeg mij af of de oorzaak ligt in het op blote voeten lopen. Vooral kinderen zie je hier bijna allemaal op blote voeten.
Toen we van het strand terug fietsten zijn we bij een grote kippen barbecue gestopt. Van een afstand zagen we al rook opstijgen bij een huis en toen we dichterbij kwamen roken we de heerlijke geur al van de gebraden kippen op de barbecue. De eigenaar nodigde ons meteen uit en zei dat we achter zijn huis op een terrasje voor 700 Escudo een hele kip mochten eten. Ik maakte een drinkgebaar en vroeg of er ook vino (wijn) en cervesa (bier) bij was. “Vino tinto, cervesa si si en pollo met salad en pateto si si.”
(Rode wijn of bier ja ja en kip met salade en patat ja ja) zei hij heftig knikkend.
Het smaakte niet alleen meer dan voortreffelijk, maar ook de gezelligheid en de gastvrijheid en de overheerlijke wijn maakte het eten nog feestelijker.

Nu we, vanwege de warmte, noodgedwongen langs de kust terug willen fietsen, doen we dat zonder routekaartjes. Het voelt nu nog wat meer zwerverachtig aan, zo zonder een precies doel. Daarom heeft Henk Mulder op een oud schoolbord, dat in het brandweergebouw stond, de route uitgestippeld waarlangs we de komende weken zullen gaan fietsen om weer in de Pyreneeën, bij Dax, te komen. Eerst was er toch weer bij enkele mensen binnen de groep het plan ontstaan om alsnog de route dwars door Spanje naar Lourdes te fietsen. Er ontstond weer een behoorlijke discussie over het ja of nee, wel of niet. Maar het Informatiebureau voor Toerisme raadde dit ten sterkste af, vanwege de enorme hitte op de Sierra’s.

Ja, als je zo langs de kust fietst dan heb je niet het gevoel dat het in de binnenlanden zo snikheet kan zijn.
Toen ik nog maar net op mijn luchtbed lag om lekker weg te zeilen in mijn slaapzakje rukte de brandweer met veel kabaal en loeiende sirene uit. Het gejodel van de sirenes van brandweer en politie bleef lang aanhouden. Daarna hoorde ik steeds de kerkklok aan de overkant van het plein, maar op den duur ben ik toch in slaap gevallen.

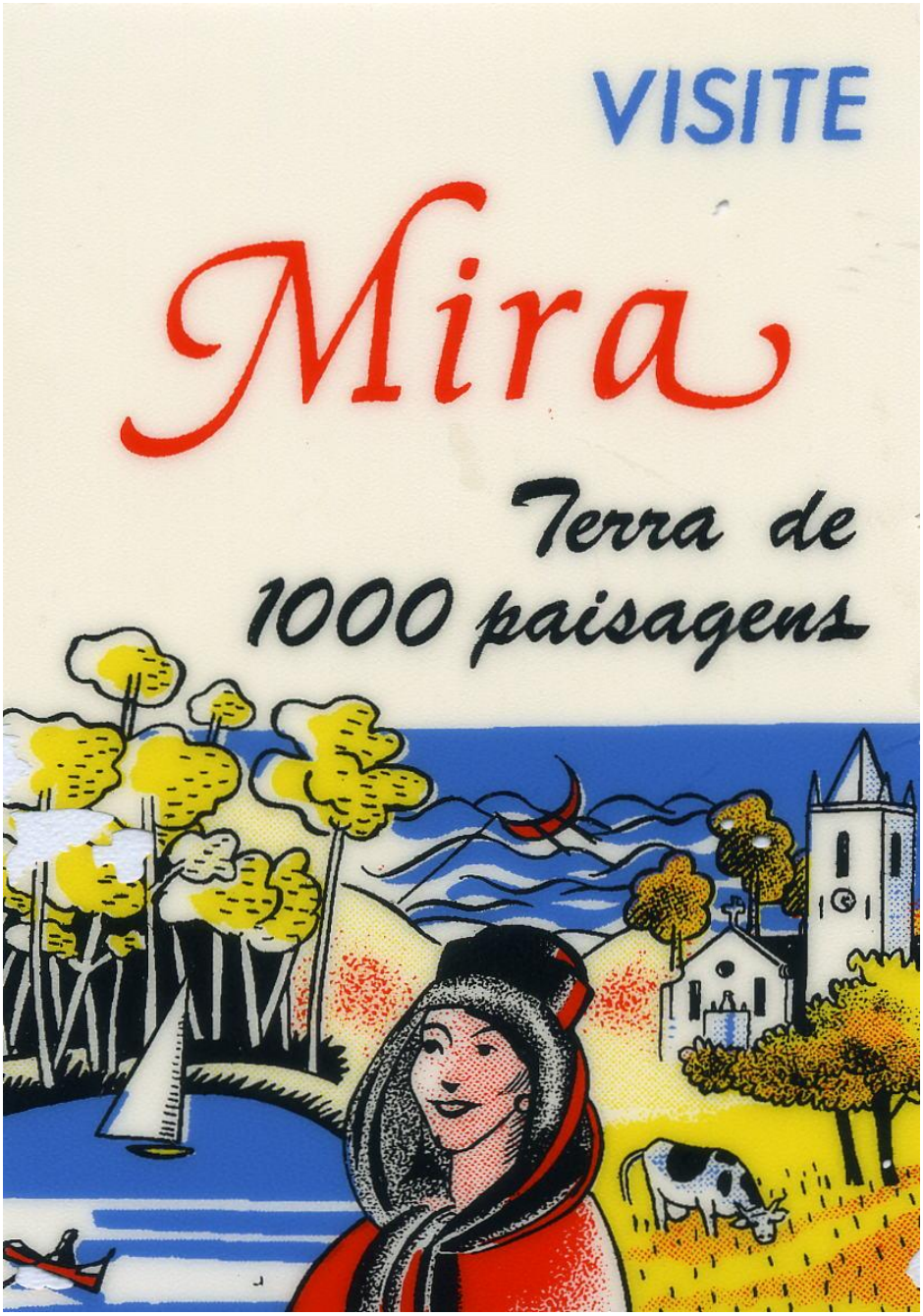
VISITE
Mira
Terra de
1000 paisagens

In de kerk van Mira werden vier kinderen gedoopt en gezalfd. De kerk was prachtig met blauwe tegeltableaus versierd, voorstellend de kruistocht.

v.l.n.r. Rienus Huis, Cor Kerstholt, de gepensioneerde brandweerman, Jan Staats, Nol Simons en een brandweerman staat de krant te lezen.
De kantinebeheerder was een gepensioneerde brandweerman. Hij zorgde voor de koffie en voor het eten. Ook maakte hij de soep klaar. We klaagden over de vele vliegen en hij lachte, pakte een stuk vis en doopte dit in het vergif, Parathion of zoiets. Vervolgens deed hij hetzelfde met een vis die al aan de zolder hing te stinken. Na een kwartier zagen we de vliegen zomaar tijdens hun vlucht op de grond vallen. Maar ook vliegen die aan het plafond liepen vielen zomaar op de grond, het vergif werkte prima.

De kruistocht uitgebeeld op blauw tegeltableau 's aan alle muren van de kerk in Mira

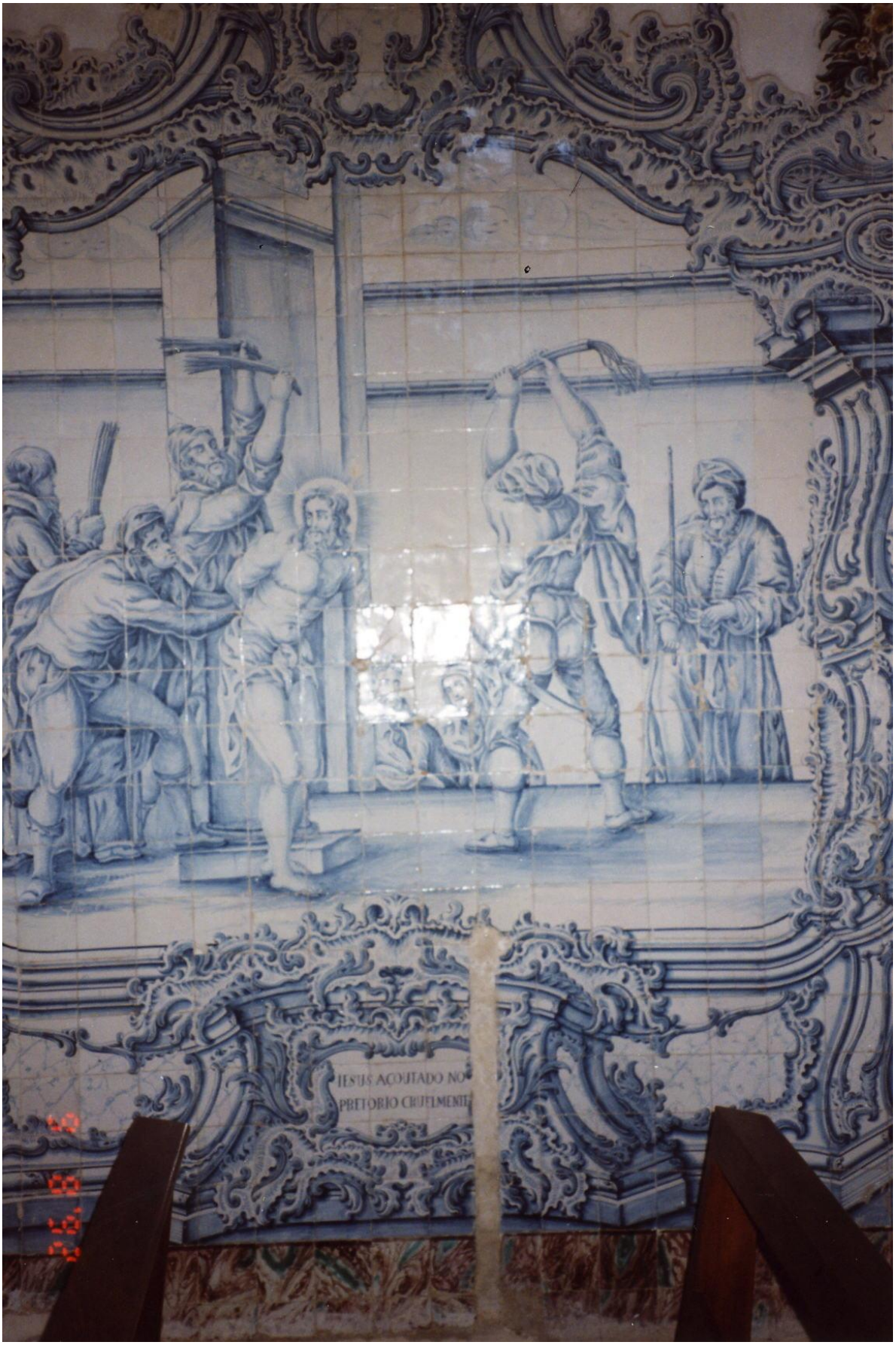

De geseling van Jezus Christus

De Heilige Vrouwe van Fatima in de kerk van Mira.

Het strand van Mira (playa) met de zacht zalmkleurige strandstoelen, dan de witte branding en daarachter de azuurblauwe Atlantische Oceaan.

Henk Mulder heeft op een schoolbord de route uitgestippeld waarlangs we de komende weken zullen gaan fietsen om weer in de Pyreneeën bij Dax te komen. Eerst was er toch weer een plan ontstaan binnen de groep om alsnog dwars door Spanje te fietsen. Maar het Informatiebureau voor Toerisme raadde dit ten sterkste af vanwege de enorme hitte op de Sierra's. Ja, als je zo langs de kust fietst dan heb je niet het gevoel dat het in de binnenlanden zo snikheet kan zijn.

v.l.n.r. Willie Mulder, Elly Imming, Cor Martens, Rienus Huis.
De burgemeester van Mira regelde dat we onderdak in het gebouw van de Bombosa Volentaira (vrijwillige brandweer) kregen. Op de hele bovenverdieping konden we ons bivak op slaan en ook de Nederlandse vlag mochten we op het balkon aan een stok laten wapperen.

Vijf en twintigste dag maandag tien augustus 1992

Na een dag van rust fietsen we vandaag verder vanuit Mira naar Vila da Condo. We rijden weer dwars door de stad Porto. Opnieuw maak ik foto's van de brug over de Douro en van de scheepjes volgeladen met de portwijnen.
Ook nu was het weer scharrelen door die grote stad zonder goede weg bewijzering. Henk Mulder had in Vila da Condo een oud Clarissenklooster gevonden. Het gebouw is nu van de Portugesche Staat en wordt gebruikt als opvanghuis van Don Bosco voor de opvang van jonge straatschooiertjes. Het is een opvanghuis voor straatjongens en schooiertjes die in dit voormalig klooster onderdak hebben en een beroep leren. Eén van de jongens was portier en bracht Henk naar de pater. Nadat Henk zijn verzoek had gedaan om voor één nacht zes Pelgrimerende fietsers voor één nacht onderdak te verlenen, zei de Pater dat hij alleen aan zwervers onderdak verleende. "Wat denkt u Eerwaarde wat dit zijn……? Het zijn zwervers, ……..op de fiets!"
De Pater wilde wel de zekerheid dat hij geen problemen zou krijgen met de zwervers uit Holland. Henk had de Pater gerustgesteld en gezegd dat de leeftijd van de zwervers gemiddeld dichter bij de 60 jaar lag dan bij de vijftig jaar. De Pater moest lachen en hij had gezegd dat hij alleen kinderbedden had en geen bedden voor volwassenen.

Achter het voormalige klooster is een eeuwenoud aquaduct uit de Romeinse tijd. Dit aquaduct is een enorm bouwwerk dat loopt vanuit de bergen als een open waterleiding naar de stad. Eén van de dorpelingen vertelde dat enkele jaren geleden het geheel vervallen bouwwerk over een afstand van ruim tien kilometer weer was gerestaureerd en zodoende voor het nageslacht weer in ere is hersteld.
Aan de haven was veel bedrijvigheid. Omdat het overdag te warm is, werken de vaklui niet na de middag maar wordt er tot laat in de avond doorgewerkt. Op de scheepswerfjes wordt nog op ambachtelijke wijze houten schepen gebouwd.
In een pittoresk kapelletje zag ik een oude mevrouw op haar knieën biddend voor het altaar. Aan de muur hingen verschillende ledematen waarvoor je kon bidden als er een kwaal of iets dergelijks van dien aard aan je mankeerde, tenminste dat was mijn gedachte toen ik die protheses zag hangen. We wandelden zo wat door het dorp Vila

da Condo en hebben in een restaurant heerlijke vis met kokkels en garnalen gegeten. De maaltijd was rijkelijk voorzien van gekookte aardappelen en veel vet of boter waar de vis in was gebakken.
Het gebouw van Don Bosco is prachtig zowel van buiten als ook binnen, geheel in stijl van een voormalig klooster. We kregen een eigen slaapcabine afgescheiden met houten wanden en een gordijn aan de voorkant. In de slaapgelegenheid staat een bed met een nachtkastje. Zo staan tientallen slaapgelegenheden met bedden opgesteld. Aan het eind van de zaal is een waslokaal waar je kunt douchen of bij de wasbak je kan wassen. Bedden voor volwassenen zijn er niet en met opgetrokken knieën slapen op een te klein bed is toch niet lekker. Mijn lange benen heb ik dan ook door de spijlen heen gestoken en ik ben liggend op mijn rug in slaap gevallen. Toen ik de volgende morgen al op tijd een van de terrasdeuren van de slaapzaal open deed, vloog er een duif weg. Hij had zich genesteld achter een bloembak op het smalle balkonnetje om zijn twee eitjes uit te broeden.

Jan Bosco, later genoemd Don Bosco werd geboren op 16 augustus 1815 in een gehucht vlakbij Turijn en hij overleed in 1888 op 73 jarige leeftijd. Hij komt uit een eenvoudig gezin en op zijn zestiende trekt hij naar het college van Chieri.
Om zijn studie te betalen doet hij allerlei karweien. Hij wordt in 1841 tot priester gewijd. In Turijn ziet hij de armoede in de sloppenwijken en dat daardoor kinderen kansarm zijn en daardoor soms gemakkelijk in de gevangenissen terechtkomen. Hij begint in een volksbuurt een eigen speel- en ontmoetingsruimte en scholing voor jongeren. Dit is al snel een succes omdat de jongeren een vak leren en doorgaans meteen werk krijgen in de samenleving. In de loop der jaren zijn erg veel opvanghuizen gesticht en genoemd naar deze man met een hart voor jonge mensen Don Bosco.

We rijden weer dwars door de stad Porto. Opnieuw maak ik foto's van de brug over de Douro en van de scheepjes vol geladen met de portwijnen. Ook nu was het weer scharrelen door die grote stad zonder goede weg bewijzering.

Een kijkje op Porto. De stad is met de fiets niet gemakkelijk te doorkruisen omdat weinig borden de fietsroute aangeven.

We rijden weer dwars door de stad Porto. Opnieuw maak ik foto's van de scheepjes volgeladen met de portwijnen.

Een portiertje in het opvanghuis van Don Bosco was een zwervertje. Hij woont nu in het opvanghuis van Vila da Condo en leert een vak. "Machinebankwerker" zei hij tegen mij.

Op de voorgrond v.l.n.r. Rienus Huis, Nol Simons.
Het voormalig klooster van de Clarissen is nu een opvanghuis van Don Bosco.
Maandag 10 augustus 1992 sliepen hier ook zes zwervers op de fiets uit Holland.

Op een scheepswerfje worden nog op ambachtelijke wijze houten schepen voor de visvangst gebouwd.

Hier wordt de onderste balk van het schip gekeept. Het is de ruggengraat van het schip waar de ribben voor de boeg weer aan worden bevestigd.

Langs de haven van Vila da Condo was veel scheepsbouw van houten schepen voor de visvangst op de Atlantische Oceaan. Rienus en Jan kijken aandachtig en kleine Nol houdt uit eerbied zijn pet in de hand achter zijn rug.

In een pittoresk kapelletje zag ik een oude mevrouw op haar knieën biddend voor het altaar. Aan de muur hingen verschillende ledematen waarvoor je kon bidden als er een kwaal of iets dergelijks was van dien aard aan je mankeerde, tenminste, dat was mijn gedachte toen ik die protheses zag hangen.

Achter het voormalige klooster is een eeuwenoud aquaduct uit de Romeinse tijd. Dit aquaduct is een enorm bouwwerk dat loopt vanuit de bergen als een open waterleiding naar de stad.

v.l.n.r. Jan Staats, Nol Simons, Elly Imming.
Uit de Romeinse tijd dateert dit gerestaureerde aquaduct met een lengte van tien kilometer dat nu weer, zoals eeuwen geleden, vanuit de bergen het drinkwater aanvoert naar de stad.

Nol Simons zit in zijn slaapcabine zijn dagboekje bij te werken.
We kregen een eigen slaapcabine afgescheiden met houten wanden en een gordijn aan de voorkant. In de slaapgelegenheid staat een bed met een nachtkastje. Zo staan tientallen slaapgelegenheden met bedden opgesteld.
Bedden voor volwassenen zijn er niet en met opgetrokken knieën slapen op een te klein bed is toch niet lekker. Mijn lange benen heb ik dan ook door de spijlen heen gestoken en ik ben liggend op mijn rug in slaap gevallen.

Toen ik de volgende morgen al op tijd een van de terrasdeuren van de slaapzaal opende vloog er een duif weg. Hij had zich genesteld achter een bloembak op het smalle balkonnetje om zijn eitjes uit te broeden.

Vandaag gefietst 135 kilometer

Zes en twintigste dag dinsdag elf augustus 1992

Vandaag hebben we toch een kleine koerswijziging ten opzichte van de eerder uitgezette route op het schoolbord in de vrijwillige brandweerkazerne van Mira.
We rijden nu dwars omhoog door Spanje, richting Conte de Lima, langs de rivier de Rio Miro naar Banos, dat ligt 15 kilometer voor Bande. Zonder kaart zegt dit u niets, maar het is iets oostelijk schuin toe boven in Spanje. Hierdoor moesten we vandaag veel klimmen, dat krijg je meteen als je van de kust af meer het binnenland ingaat. Er waren klimmetjes van 450 meter hoogte. Het gaf wel een mooi panoramisch uitzicht, het hele gebied overziend. Trouwens overal waar we langs fietsten was prachtig vooral in het Portugesche gebied.
Zodra we de grens van Portugal naar Spanje over zijn zie je wel het verschil.
We fietsten vandaag 141 kilometer en stopten bij een picknickplaats langs een stuwmeer. Bij een boertje tegenover haalden we water en mochten we ons ook wassen bij een buitenkraan. Het rook heerlijk in huis en het boertje was allerhartelijkst en op mijn vraag knikte hij lachend en zei hij dat ik wel even mocht zien wat zij die avond aten. Ik moest even aan mijn Opa van der Knijff denken, vaak vroeg hij: “wat hebbie gegeten?” Ik vroeg dat nu aan die mensen wat zij vanavond gingen eten want het rook lekker vanuit de keuken.
Zij aten sla met paprika en gebakken uien en een stoofvleespotje. Het vrouwtje vroeg of ik wat wilde proeven. Ze deed wat op een schoteltje en het smaakte goed. Ze zei dat het vlees was van geit, tenminste dat begreep ik.
We vulden onze bidons met water en kregen toen een bijna volle tweeliters kan wijn. Een grote schaal appelen om appelmoes van te maken en even later bracht de boer nog een grote schaal met pruimen. We hebben gezamenlijk gekookt, rijst met nasikruiden, olijven, witte bonen, paprikaworst en spek en ansjovis. Ondertussen zat Nol de appelen te schillen en in kleine stukjes te snijden. Heerlijke zoete appelmoes met kaneel erover en daarna die heerlijke grote blauwe pruimen.
Na het eten hebben we de route voor de volgende dag uitgezet om morgen weer 140 kilometer te fietsen. Over twee dagen willen we aan de kust van de Golf van Biskaje zijn zodat we het minder warm zullen hebben. Trouwens het is vandaag niet eens warm geweest, het werd 33 graden Celsius. En volgens de boerin en haar man is het nu koel.

We fietsten 'morgens om zeven uur weg uit Vila da Condo, het was nog schemerig. Een bloeiende Agave met honderden honingbijen waren toen al actief.

v.l.n.r. Jan Staats, Nol Simons, Cor Kerstholt, Cor Martens, Elly Imming.
Even dorstlessen tijdens een gezamenlijke stop.

We stopten bij een picknickplaats langs een stuwmeer en hebben gezamenlijk gekookt, rijst met nasikruiden, olijven, witte bonen, paprikaworst en spek en ansjovis. Heerlijk zoete eigen gemaakte appelmoes met een snuifje kaneel erover als nagerecht. Hier hebben we onze tenten opgezet voor de nacht.

Vandaag gefietst 141 kilometer

Zeven en twintigste dag woensdag twaalf augustus 1992

Vandaag fietsen we Orense, Montforto, Sarria als de grootste plaatsen. Het is behoorlijk koud als we wegfietsen.
Pff, wat een klimmetjes tot 850 meter en vooral tijdens afdalingen heb ik behoorlijk kippenvel. Ik vind de klimmetjes zwaar, maar tijdens afdalingen zie ik dat mijn kilometerteller wel eens over de zestig flipt. Ik weet het, dat is onverantwoord, als ik een klapband krijg is er geen houden meer aan en kan ik als kleine zelfstandige behoorlijk gedupeerd raken. Onderweg, tijdens een afdaling sprongen bij mij twee spaken en kreeg ik tegelijk een lekke band.
Voor we ‘smorgens op de fiets springen, zegt Nol wel eens tegen mij: "hou je spaaks" omdat van mijn fiets met regelmaat de spaken knappen.
Kwart over tien maakte ik mijn eerste koffiestop en heb ik John gebeld. Hij vertelde van een dijkdoorbraak in Zuidbroek. De dijk van de polder Tussenklappen in Zuidbroek was doorgebroken en heel de Tussenklappenpolder stond nu onder water. De Gasunie was bezig geweest om een buis door de dijk heen te steken en daardoor is ‘nachts de dijk doorgebroken.
Na de koffie gingen Cor Kerstholt en Cor Martens opnieuw ’aan de haal’. Jan en Nol waren nog aan het geld wisselen bij een plaatselijke bank en dat duurde de beide ‘Corren’ schijnbaar te lang. Weer reden we nu met ons vieren, Nol, Elly, Jan en ik. Zo zie je na verloop van tijd in een groep een afsplitsing ontstaan. Maar ik heb het net zo lief omdat het met de beide Corren erbij minder gezellig is. Er zijn dan minder flauwekulheden en er is minder humor omdat je toch wat geremder bent. Dat wil niet zeggen dat we in de kleine groep van vier ongeremd zijn, maar de groep van vier stopt vaker als er wat te zien of te beleven is, we maken makkelijker een praatje met de plaatselijke bevolking en we eten wat meer fruit zoals perziken, pruimen of meloenen die je onderweg vanuit ‘langs de weg stalletjes’ kan kopen. Er ligt dan meestal een geschreven kartonnetje bij de koopwaar en hierop staat dan hoeveel peseta’s je moet betalen, meestal 50 peseta’s, dat is dan amper één gulden. (1000 peseta’s is achttien gulden) Maar ook gewoon even stoppen om geld te wisselen, daarvoor nemen we ruim de tijd. Die gejaagdheid is ook niet zo nodig. En dat is bij de twee Corren meer aanwezig als bij onze groep heb ik het gevoel.

We hadden het tijdens het fietsen over 'de tijd'. Want 'tijd' is iets wat de mens gecreëerd heeft volgens Jan. Vanwege 'te weinig tijd' rennen mensen door het leven. Ze hebben 'geen tijd' om te genieten. Eigenlijk beslissen we zelf waar we tijd voor maken.
In elk geval kwamen we ‘s avonds na 130 kilometer fietsen aan in Sarria en waren de twee Corren er niet. Ook Henk Mulder en Willie troffen we niet. Bij de kerk zijn we verschillende keren wezen kijken of ze ook strepen hadden gezet op de stoep. Maar nee, alleen onze oranje strepen stonden er en verder niets. De afspraak is dat als we elkaar uit het oog verliezen, dan het thuisfront bellen via een Call and Call gesprek. Echter de vrouw van Cor Kerstholt weigerde het Call and Call gesprek aan te nemen. Hierna hebben we de dochter van Elly op de hoogte gesteld zodat zij ons verblijfadres in Guntun de Pallares, zo’n twintig kilometer voor Lugo kon doorgeven en dat we elkaar morgen weer zullen zien in de stad Lugo. Als wij daar eerder zijn dan zij, dat we dan krijtstrepen zullen zetten op de stoep van de kathedraal gaven we aan de boodschappers in Holland door.
Ik bedenk nu, wat is er veel veranderd in dit paar jaren. Toen hadden we nog geen mobiele telefoontjes. Nu vandaag de dag kon je elkaar zo even bellen met de vraag waar zitten jullie. We besloten om geen Pastoor of Burgemeester in deze kleine plaats Guntun de Pallares te gaan zoeken om een overnachting te krijgen. Dit was wel afwijken van ons vaste en afgesproken patroon, ‘onder geen beding betalen voor het slapen’.
Het was niet moeilijk om een klein hotelletje te vinden voor een overnachting met een prima diner voor 1750 peseta’s, waar vind je dat voor die éénendertig gulden.
De andere morgen hoorden we dat de twee Corren een vreselijke dag hadden gehad. Ze hadden een enorm stuk omgereden doordat ze boven de rivier de Rio Minho zijn gaan rijden. Dit is een zware route met enorme bergen van de uitlopers van het hooggebergte Cordilelera Cantâbrica, hier moet veel worden omgereden rond de heuvels, maar ook af en toe zware klimmen. Beneden de rivier, aan de zuidelijke oevers, is het meestal even gunstiger op de fiets, dat is aan de Moezel zo en hetzelfde beeld zie je ook aan de Donau. De twee Corren hadden die dag 181 kilometer gefietst bij een temperatuur, die toch nog opliep naar de veertig graden Celsius en wij reden slechts 120 kilometer. We hadden geen leedvermaak, maar ik dacht er wel het mijne van.

Klimmetjes van 850 meter zijn te zwaar voor een normaal mens.

Als je na een zware klim boven bent dan rusten we even uit en wachten we op de anderen.

We naderen de kust en dan wordt het landschap ook weer erg mooi en is het gras ook weer groener.

Pffff, wat een klimmetjes tot 850 meter. Onderweg tijdens een afdaling sprongen bij mij twee spaken en kreeg ik tegelijk een lekke band.

Met dit soort afdalingen bereik je gemakkelijk 65 kilometer per uur. Maar gevaarlijk is het wel want als je een klapband krijgt dan is er geen houden aan.

Een Pelgrim op een paard was ik nog niet eerder tegengekomen.

Vandaag gefietst120 kilometer.

Acht en twintigste dag donderdag dertien augustus 1992

Vandaag Lugo, Castra, Parajes, Meira, Pontnova, Vilandriso, Vegadeo, Castrapoll, Tapia de Casariégo.
Onderweg komen we veel Pelgrims tegen die lopen naar Santiago de Compostela. We fietsen nu weer door het gebied Galicië in Noord Spanje waar de Pelgrimswegen doorheen lopen naar Santiago de Compostela. Langs de rivier de Rio de Ribadeo is het een prachtig gebied. Opnieuw had ik vandaag een gebroken spaak en een lekke band. Ik begrijp er niets van dat er steeds spaken breken, volgens mij is er een fabrieksfout aan mijn spaken of velgen. De fietsenmaker in Burgos zei al zoiets, maar ik begreep hem niet goed. Het was vandaag een dag van ups en downs, van klimmen en dalen en van allerlei oneffenheden. Halverwege een afdaling stonden we ineens voor een afgesloten weg “Reconstruction” stond er op een groot bord te lezen. De hele weg was verdwenen, we konden er niet meer langs. Een mevrouw die een eind terug woonde zei dat we terug moesten gaan en dan via de “Puente” (een brug) over het water en dan liep daar een “malle” slechte onverharde weg waarover we niet konden fietsen maar met de fiets aan de hand lopen naar Castrapol. Het klopte precies want bij Castrapol konden we weer over een brug over de bergbeek op de normale weg aan de andere zijde komen. In de beek leefde het van de forellen. Vooral onder de brug zag ik honderden forellen door het water schieten, maar ook in de sterke stroming stonden ze stil in het water.
Vis kost in Spanje bijna niks. In een restaurant eet je de smakelijkste vismaaltijd voor 700 peseta’s met wijn, sla, aardappelen en met een dessert na. Terwijl ik zo naar de beekforellen stond te kijken stond er ineens een wandelaar naast mij. Het was alsof hij blij was een praatje te kunnen maken want hij vertelde honderduit. Een Duitser uit Berlijn, reist al vijftien jaar rond, spreekt zeven talen vloeiend en is een echte globetrotter. Een beroeps hippie van naar schatting eind veertig jaar, genaamd Udo. In Berlijn heeft hij een aantal panden die hij verhuurd en van de opbrengst weet hij in zijn onderhoud te voorzien. Zijn ouders hadden een restaurant in Berlijn. Na de val van de muur in 1989 waren zijn ouders allebei achter elkaar overleden.
Hun restaurant is daarna verkocht en nu heeft hij nog meer vermogen waardoor hij wel tot hoge leeftijd over de wereld kan zwerven. Hij vertelde maar door over zijn

wereldse belevenissen, maar vooral de tijd van zijn jeugd en met zijn zusje hoe ze kattenkwaad uithaalden samen. Het was of hij naar die tijd terug verlangde, of dat hij erge heimwee had naar Berlijn. Aan de ene kant pochte hij over zijn zwerversbestaan en zijn wereldse reizen, maar ook was er die weemoedigheid in zijn stem, een lichtdroevige ondertoon als hij over zijn jeugd vertelde, zijn ouders met hun drukke restaurant, maar vooral als hij het over zijn zusje had. Hij zei dat hij aan die onbezorgde dagen terug dacht als hij herinneringen van hem en zijn zusje ophaalde. Ik vroeg waar zijn zus nu woonde, maar hij begreep mij niet helemaal en ook moest ik verder zodat ik hem een hand gaf en veel geluk wenste in zijn zwervend bestaan. De anderen waren al lang verder gefietst zodat ik nu alleen reed.
Vlak bij de kust, net voor het dorp Tapia de Casariégo heeft Henk Mulder van een pater de sleutel gekregen van een klein kapelletje. Het was een lege kapel, geen zitbanken, geen stoelen, gewoon een klein leeg 'langs de weg kapelletje' met een altaar en een Mariabeeld. Hier mogen we ons bivak opslaan. 'Niet slapen in de kapel maar er wel in verblijven' had de pater gezegd.
De kapel staat boven op een heuveltje met een redelijk vlak terrein er omheen. Een prima plek om een paar dagen te blijven zodat we besluiten om morgen een rustdag te nemen.
Ik heb mij gedoucht op een naburige camping. Het was er verre van schoon en toen ik wilde afrekenen voor het douchen moest ik 500 peseta's betalen (9 gulden). Ik weigerde dat en stelde voor om 100 peseta's te betalen. De campingbeheerder werd gepikeerd en zei dat ik dan maar moest gaan lopen en ik kreeg mijn fiets ook niet meer mee die werd weggezet achter het gebouw. Ik bestelde een pilsje met de bedoeling om eerst wat rust te creëren, maar de campinghouder gaf geen krimp. Ik rekende het bier af en ook de 500 peseta's voor het douchen. Vijfhonderd peseta's is negen gulden dacht ik en terwijl ik hem het geld gaf zei ik: "Ik hoop dat je negen dagen aan de schijt raakt….." Terwijl ik hem aankeek lachte hij hartelijk en zei: "Si, si, gracia." (Ja, Ja dank u wel)
Toen ik terug kwam stond Elly in de kapel eten te koken onder het Mariabeeld met de kookstelletjes op de tombevomige verhevenheid van het altaar. Behelpen is ook en vak, ik ben altijd weer verbaasd hoe snel mensen uit het niets of met bijna niets toch in staat zijn om zaken te ordenen, Elly die daar kookt, alsof ze dat zo op die manier al jaren heeft gedaan, op de verhoging voor het altaar onder het Mariabeeld. Nol en Jan hadden twee schragen opgescharreld die als tafel en als zitbank kunnen worden

gebruikt. Zo aten we heel comfortabel een heerlijke maaltijd en kreeg Nol een bonenschotel met twee tomaten en een halve ui en fijn gesneden rookspekjes erdoor en wij aten een pan droge rijst met uien en tomaten rookspekjes en paprika's. Er heerst een padvinders gevoel. Nol pakte de zoutpot en terwijl hij wilde gaan strooien vloog het deksel eraf en ging het hele vaatje zout over z'n eten. Ik dacht aan de Duitse Udo die had verteld dat hij er lol in had in het restaurant van zijn ouders altijd de dopjes van het zout af te draaien. Als de gasten gingen eten stond hij met zijn zusje te kijken en hadden zo altijd reuze gein als die gast aan de tafel de hele zoutpot op zijn eten leeg gooide en dan zou zeggen: "dat ze zo zout nog nooit gegeten hadden".

We rekenen uit dat het nu nog 600 kilometer is naar Dax en dat we daar over zes fietsdagen kunnen aankomen. Vrijdag 21 augustus is het dan het einde van de gezamenlijke fietstocht. Mijn besluit om dan alleen door te fietsen naar Groningen vanuit de Pyreneeën staat vast. Ik twijfel wel of Cor Kerstholt met mij wil meefietsen. Hij heeft het wel gezegd, maar ik weet het niet. Ik voel mij ijzersterk en eigenlijk word ik met de dag sterker en krijg ik meer fietsconditie. Bij Cor twijfel ik daar aan.
Maar het interesseert mij niet zoveel, ik zie wel hoe het loopt. In elk geval ga ik niet met die bus terug vanuit Dax naar Nederland.

‘Een slechte onverharde weg’ zei de mevrouw. Het was ook een weg waarover we niet ze gemakkelijk fietsten.

v.l.n.r. Cor Martens, Elly Imming
Halverwege een afdaling stonden we ineens voor een afgesloten weg "Reconstruction" stond er op een groot bord te lezen. De hele weg was verdwenen, we konden er niet meer langs. Een mevrouw die een eind terug woonde zei dat we terug moesten gaan en dan via de "Puente" (een brug) over het water en dan liep daar een "malle" slechte onverharde weg waarover we niet konden fietsen maar met de fiets aan de hand lopen naar Castrapol.

We naderden de kust en aan de horizon zien we de Golf van Biskaje. Prachtige baaien met hoge rotsen en de huizen er omheen.

4

Baskenland is tweetalig. Net als in Friesland wordt ook hier de plaatsnaam aanduiding in het Spaans en in het Baskisch gedaan.

Het was een lege kapel, geen zitbanken, geen stoelen, gewoon een klein leeg 'langs de weg kapelletje' met een altaar en een Mariabeeld. Hier mochten we onze bivak opslaan. 'Niet slapen in de kapel jullie mogen er wel in verblijven' had de pater gezegd. De kapel, zonder goten, staat boven op een heuveltje met er omheen een vlak terrein, ideaal om de tent op te zetten.

Vandaag 139 kilometer gefietst

Negen en twintigste dag vrijdag veertien augustus 1992
(rustdag)

Om half tien kwam ik pas uit bed. Na het ontbijt in de kapel ging ik koffiedrinken in de bar aan de overkant. Hier heb ik aan een tafeltje mijn wekelijkse radio fietsverslag voor radio Menterwolde in elkaar gezet. Ik schrijf wel de hele week, zo dagelijks, enige belangrijke punten op wat er zo is gebeurd, maar een radioverslag moet beknopter. Vanuit mijn dagboekje haal ik dan de belangrijkste belevenissen en verder vertel ik naar de radioluisteraars er zo het één en ander bij, wat ik weer niet altijd in dit fietsverhaal noem. Anders zou je vervallen in een vorm van alledaagsheden die een boek als dit helemaal niet leesbaar maken. In een radioverslag van enkele minuten is dat anders. Dan is alles beknopter en kan je in gesproken woord meer tonaliteit aanbrengen.
Die bar is trouwens uit een andere eeuw zo lijkt het. Eén rotzooitje! De t.l buizen aan het plafond zijn net zo bruin als de houten balken, van het stof en de vliegenpoep. We zitten aan lange tafels met houten banken. De eigenaar is een klein mannetje met een kaal hoofd. Hij staat in zijn eentje achter de tap. Het koffiezetapparaat kan maar één kopje per keer zetten en er staat een rij wachtende klanten. De koffie loopt in een klein glazen kopje. Als het vol is giet hij het in een beker. Eén beker koffie is twee glaasjes. Als hij geen bekers meer heeft, veegt hij ze schoon met een viezig geel vaatdoekje of onder de kraan met zijn vingers. Onverstoorbaar schenkt hij de koffie iedere keer in het glazen kopje. Daarna maakt hij dan een paar broodjes ham. De ham snijdt hij met een groot mes van een grote gedroogde ham die vastgeklemd zit op een snijplank aan de bar. Het duurt eeuwig voor je aan de beurt bent. Een kassa heeft hij niet. Al het geld ligt op een houten plank aan de muur. Ik zei tegen de anderen dat ik al gegeten en gedronken had en niks hoefde. Ik sprak af met Jan, Nol en Elly dat we in het dorp Tapia de Casariégo boodschappen zouden gaan doen en misschien daarna wat eten. Ondertussen stond ik nog even te praten met een Duitse jongen, Norbert, van 21 jaar. Hij loopt drie maanden lang kriskras door de Pyreneeën en is een echte padvinder met een gitaar. Al een paar jaar struint hij drie maanden door zuid Europa rond en zo te zien en te horen heeft hij veel loop- en reiservaring. Ik dacht bij mezelf, ‘gisteren kwam ik ook al een Duitser tegen die als zwerver

ronddoolt in deze voor hen toch ook vreemde streken. Hij vertelde veel en hij was erg geinig ondanks dat mijn gedachten soms maar half bij de jongen zijn verhalen was. Ik zei tegen hem dat er veel Duitsers lopen en fietsen hier op de heilige camino. Norbert lacht en zegt dat het vooral gebrekkige mensen zijn met een kwaal en hij wijst met een royaal gebaar naar de bar en roept dan op een schreeuwerige gebiedende manier, waar ene Gunther net een broodje ham aan neemt van de kastelein. De jongen wenkt dat hij er zo aankomt en even later loopt hij in onze richting. Zet zijn papieren bordje met het broodje ham voor mij op de tafel en luistert naar het verhaal van zijn landgenoot Norbert, die vertelt dat ik vind dat er zoveel Duitsers zijn op de camino. Gunther lacht wat in onze richting en ik steek mijn hand uit om verder kennis met hem te maken. Hij steekt dan zijn linkerhand naar mij toe en tegelijk zie ik dat hij aan de rechterhand een handschoen heeft. Norbert lacht als hij mij ziet kijken en zegt dat ik niet hoef te schrikken van die kunstarm van Gunther en meteen er achteraan verteld hij die kunstarm ’s avonds voor het slapen gaan altijd afdoet. Ik zie dat Jan er ook wat zoetzuur om moet lachen, maar al gauw is er een gezellig sfeertje met niet altijd goed te begrijpen Duitse humor. Ik had eens gehoord dat het dunste boek van de wereld de titel heeft: ‘Duizend jaar Duitse humor’ maar dat gaat hier niet helemaal op want lachen doen we wel. Ondertussen komen er drie grote mannelijke wandelaars, of zijn het toch pelgrims? binnen lopen, een forse Amerikaan, Engelsman en een Ier. Ze hebben elkaar onderweg ontmoet en lopen iedere dag 60 kilometer. Ze vertellen erg stoer dat ze dagelijks die grote afstanden zonder enige moeite afleggen. De Amerikaan heeft het grootste woord, wat al snel verveelt. Gunther zegt: “Wij Duitsers hebben de naam dat we zo’n grote bek hebben, maar die Yankees liegen er ook nog bij……”

Nol houdt helemaal niet van die sterke verhalen en wenkt ons zodat we even later op de fiets springen. Halverwege Tapia kwamen we een restaurantje tegen waar we een biertje dronken en daarna nog een paar. We kregen toen ook echt trek in eten en bestelden een kalfslap met sla en patat. Meteen kwam er ook wijn en brood op tafel, ja, we hadden het weer als wijn en brood.

Toen we terug waren in onze bivak heb ik naar Meentje een brief geschreven van vier kantjes. Het verzorgende personeel in Assen zal de brief wel aan haar voorlezen. Vast en zeker dringt het nog wel tot haar door, maar zal ze de strekking van mijn fietstocht wel niet mee krijgen.

Cor Martens is al enkele dagen niet lekker. Ook Cor Kerstholt is niet vrij van buikloop. Ik had al gezegd tegen Cor Martens dat hij het niet zo nauw nam met de hygiëne en de zindelijkheid en dat het in dit warme land dan al snel leidt tot buikloop of iets anders. Afwassen van zijn mes en etensbord en drinkbeker en het opbergen of bewaren van overgebleven etenswaren, daar ging Cor wat slordig mee om. Cor Kerstholt gebruikte vervolgens weer wat spullen van hem, ‘en zo steek je elkaar mooi aan’ dacht ik. Voor mij is ondanks de simpelheid en de eenvoud en de minimale middelen die we bezitten de hygiëne erg belangrijk. Dat is ook zo met Jan, Elly en Nol. We trekken veel met elkaar op, maar de properheid staat hoog in het vaandel. Voor het slapen gaan drinken we meestal nog een whisky in de tent als slaapmutsje, er is dan altijd wel wat aardigs om over te praten of te flauwekullen, maar het drinkgerei wordt daarna nog wel even omgespoeld.

Midden in de nacht begint het ineens hard te regenen. Als ik mijn tent openrits voelt de regen warm aan. Ik pak een stuk zeep en loop naar de kapel. Aan de kapel zit geen dakgoot en ik gebruik het gutsende water als douche. In mijn tent droog ik me af met een handdoek en ik herinner mij niet meer dat ik daarna in mijn slaapzak ben gekropen.

Leugenbankjes heb je overal in de wereld, of het nou Noordbroek is of Pekela of ergens in Spanje.

De Sint Jacobsschelp is met zijn fraai gevormde rozeachtige waaierschelp van 10 centimeter doorsnee een opvallende verschijning in Noord Spanje. Alhoewel ze van Noorwegen tot de Middellandse Zee worden gevangen, worden ze in Spanje vaak ook in de eenvoudige restaurants geserveerd. In Nederland worden ze meestal nog niet eens in de duurdere restaurants geserveerd en dan wordt de schelp op de menukaart heel voornaam Coquille St. Jacques genoemd.
Ik heb ze gegrild, gebakken en gestoofd gegeten. De smaak van het witte vlees is voor mij, vooral gegrild, een delicatesse. Coquilles met oranje kuit zijn nog lekkerder, maar de prijs is ook hoger.

Gewoon in de straat van een dorpje waar we doorheen fietsten lopen de koeien en de geiten.

Dertigste dag zaterdag vijftien augustus 1992

Tijdens het opbreken van de tent regent het zacht. Als ik op mijn fiets stap, regent het behoorlijk en ik zie dat Jan zijn plastic jasje aan doet. Ik trek ook mijn regenjas aan, de regenbroek er bij is me te warm. We hebben gisteravond nog besproken dat dit wel een zwaar gedeelte gaat worden met veel klimmen en veel dalen. Het kustgebied van Biskaje staat bekend als een behoorlijk heuvelachtig gebied, waar we steeds om een baai heen moeten fietsen met veel hoogteverschillen. De weg is steeds landinwaarts en slingert langs hoge rotsinhammen dan weer naar het water van de Golf van Biskaje of naar een van de vele baaien, hoe je het wend of keert, dan moet je om, of over een berg heen. Met het afdalen doe ik het eerst rustig aan, maar er is weinig verkeer op de zaterdagmorgen zodat ik soms ook wel wat meer snelheidsrisico durf te nemen bij het afdalen. Als ik met een gangetje van vijftig rijd bemerk ik met remmen, dat ze niet willen pakken. Ik schrik me rot met deze snelheid en besef meteen dat ik gistermiddag mijn fietsketting heb gereinigd en opnieuw gesmeerd. Nu met al die regen is de olie van de ketting gespoeld en zijn daardoor de velgen geolied. Maar door de vette olie glijden nu wel de remmen door. De achterrem doet vrijwel niets en ik dender met een snelheid van weet ik het hoeveel naar beneden. Met mijn voeten over de grond probeer ik vaart te minderen en tegelijkertijd knijp ik in de remmen. Het kon niet uitblijven, door te veel de voorrem te gebruiken gleed ik plotseling onderuit. Ik schoof over het wegdek en tientallen meters verder lag ik daar, bloedend aan mijn arm en mijn knie en ook mijn heup en dijbeen lag helemaal open. De trapper van mijn fiets was een beetje krom en de krenk wat naar binnen gebogen en de ketting eraf. Mijn fiets was licht beschadigd maar voor de rest had ik die snel weer fietsbaar. Met die regen was het net of ik nog meer bloedde dan normaal, het bleef maar komen en mijn witte sok was rood van het bloed. De rest van de dag fietsten we door de stromende regen.
Om half vier kwamen we aan in San Esteban, een klein dorpje bij Soto del Barco. We zochten onderdak en met bemiddeling van de plaatselijke Pastoor kregen we ruimte in een oude school. Hiernaast staat het klooster van Plaza de Santo Domingo, een dominicanenklooster. In het midden van de gevel zien we de steniging van de

Heilige Stefanus. Opvallend mooi in de kerk zijn de gedraaide met wijnranken versierde zuilen van het hoofdaltaar.
In het koor is de graftombe van de hertog van Alva. Op de lagere school hebben we vaak de verhalen gehoord over de tachtigjarige oorlog van 1568 tot 1648. Willem van Oranje, de Vader des Vaderlands, die zich verzette tegen de dwang van het verplicht opgelegde Katholieke geloof. “Ik kan niet goedkeuren dat vorsten over het geweten van hun onderdanen willen heersen en hun de vrijheid van geloof en godsdienst ontnemen.” Met deze woorden brengt hij het conflict tussen de lage landen met de koning van Spanje , Filips II, openlijk onder woorden. Uiteindelijk volgt op de uitspraak de Tachtigjarige Oorlog. Alva was de kwade genius die vanuit Spanje in Nederland toen dood en verderf zaaide. Hij verloor op 1 april zijn bril (Brielle). Nu sta ik bij zijn graftombe met het imposante grafmonument.
Ik heb radio Menterwolde gebeld en Meentje over de radio de groeten gedaan. Ze was bij mijn zus Menks op visite en ‘s avonds gingen ze bij de chinees eten. Ik wist dat ze naar de radio zouden gaan luisteren en dat kwam mooi uit want ik had deze keer veel te vertellen over de afgelopen week. Dat ik gevallen was dikte ik natuurlijk even extra aan. Later toen ik weer thuis was hoorde ik dat mijn moeder ook had meegeluisterd en dat de vrouwen spontaan waren gaan huilen toen ze mijn verhaal hoorden van het vallen, ‘dat ik vanaf mijn heupen tot aan mijn enkels geschaafd was en hevig bloedend maar weer verder moest fietsen die dag”.
In het dorp San Esteban was ‘s avonds een gezellig feest. Er is in deze streek een traditie dat de eerste bijna mousserende appelwijn op een traditionele manier wordt ingeschonken. De fles jonge ciderwijn wordt vanaf de schouder half over en achter de rug in een glas op heuphoogte geschonken. Dit gaat met en straal van dan zo’n meter lengte. Doordat de ciderwijn van die hoogte in het glas komt begint het bruisend te mousseren en komt er een perlé-achtig schuim in het glas. De appelwijn op die manier in je glas krijgen is al een kunst. Je ziet dat de ouderen het meestal goed beheersen, maar de jeugd gaat er rijkelijk en balorig mee om als ze aan elkaar de traditionele manier van cider schenken aan elkaar presenteren.
Volgens de Pastoor krijgt de jonge appelwijn hierdoor de juiste smaak.
Bij allerlei stalletjes koop ik gebakken worstjes en veel gebakken sardientjes. Terwijl ik bij een kraampje wat sta te kopen spreekt een echtpaar uit Utrecht mij aan. Hun zoon gaat binnenkort trouwen met een Spaanse en ze zijn hier om het huwelijk voor te bereiden.

v.l.n.r. Jan Staats, Nol Simons, Rienus Huis, Cor Martens, Elly Imming.
Op een terras drinken we wat en schrijf ik mijn dag belevenissen in een dagboekje.

v.l.n.r. Cor Martens, Jan Staats, Rienus Huis, Nol Simons, Elly Imming.
Na de koffie nemen we minstens twee biertjes.

Henk Mulder kwam vertellen dat hij drie overnachtingsmogelijkheden voor ons had. De één was een matige plek, de tweede een betere en de derde was een goede plaats. We moesten zelf maar even de plekken bekijken en zelf een keuze maken. Steeds weer maakte Henk met een 'spannend verhaal' zijn overnachtingen bekend.

De Pastoor gaf zijn stempeltje en zorgde voor een slaapplaats in een oude school.

Vandaag gefietst 97 kilometer en de temperatuur was 22 graden Celsius.

Een en dertigste dag zondag zestien augustus 1992

In de oude school heb ik goed geslapen en ‘s morgens eten we op kleine kinder-schoolstoeltjes ons ontbijt. Henk doet een ochtendspeechje en zegt daarin dat we op deze kleine stoeltjes ons wel weer een beetje kind mogen voelen. Hij zegt dat: “Ook al ben je volwassen en al wordt je oud en knokig en ga je op den duur wat voorover lopen, bedenk dan dat je altijd iets van het kindachtige bij je moet houden. Een kind dat creatief is en openstaat voor nieuwe dingen, een kind dat ondernemend is en nieuwsgierig en een kind dat ondeugend en van nature vrolijk is. Die kinderlijke eigenschappen moet je zoveel mogelijk proberen te behouden in je leven…..”.

We fietsen het dorp uit en nemen een afdaling naar de kust richting Gyon. Het is erg mooi in deze streek omdat het hier gemiddeld minder heet en droog is ruikt het hier frisser en is alles veel groener en doet het landschap frisser en aangenamer aan.
Pas in Gyon is er veel industrie en de haven is één van de oudste havens van Spanje.
Het is erg druk op de weg met veel autorijdende zondagspassanten.
Onderweg drinken we vaak even wat limonade of een biertje op een terrasje. Als we in Ribadesella aankomen, zien we Henk Mulder en hij laat ons stoppen. Hij vertelt dat we vijf kilometer verder een plek hebben om onze tent op te zetten.
Bij een huis tegenover onze ‘wilde’ kampeerplaats vraag ik aan de eigenaresse of we water kunnen krijgen om te koken en of ik me ook kan wassen. De vrouw schroeft de slang aan de kraan en we kunnen onze gang gaan. Het eerste water dat uit de slang komt is nog lekker warm, maar al gauw wordt het kouder, totdat ik mij afspoel met alleen koud water. De laatste weken ben ik wel gewend om mij met koud water te wassen. Ook Jan en Nol en Elly wassen zich bij de kraan. Een tijd later komen de Corren eraan. Ze zijn bij een huis wezen kijken van “erg rijke mensen”, een zakenman uit Amerika en die was weer met een erg rijke Spaanse getrouwd. De mensen wonen hier enkele maanden en de rest van het jaar staat het immens grote huis gewoon leeg, volgens Cor. Er stond een Jaguar in de garage die wilde de man aan Cor verkopen, “maar ze waren niet gelukkig, dat kon je zo zien,” zei Cor.
Waarom hij in zijn vertellingen altijd zo doorzaagt over rijk zijn en dat je dan niet gelukkig kan voelen kan ik niet goed volgen, maar ik laat hem er maar bij.

Ik zei dat we ons al hadden gewassen en dat we wilden gaan eten in een restaurantje. Cor Kerstholt zei dat een diner daar rond de vijfenzeventig gulden kost. Ik kan het mij niet voorstellen hier in Spanje. Cor ging zich nu ook wassen bij de overbuurvrouw, maar toen hij de kraan wilde opendraaien werd hij weggestuurd. De vrouw zei dat ze verder geen toestanden wilde op haar erf.
Met ons vieren lopen we naar het restaurant en als ik de kaart bekijk zeg ik dat ik betaal en Jan, Elly en Nol uitnodig voor een diner.

Na een klim altijd even stoppen om wat te drinken.

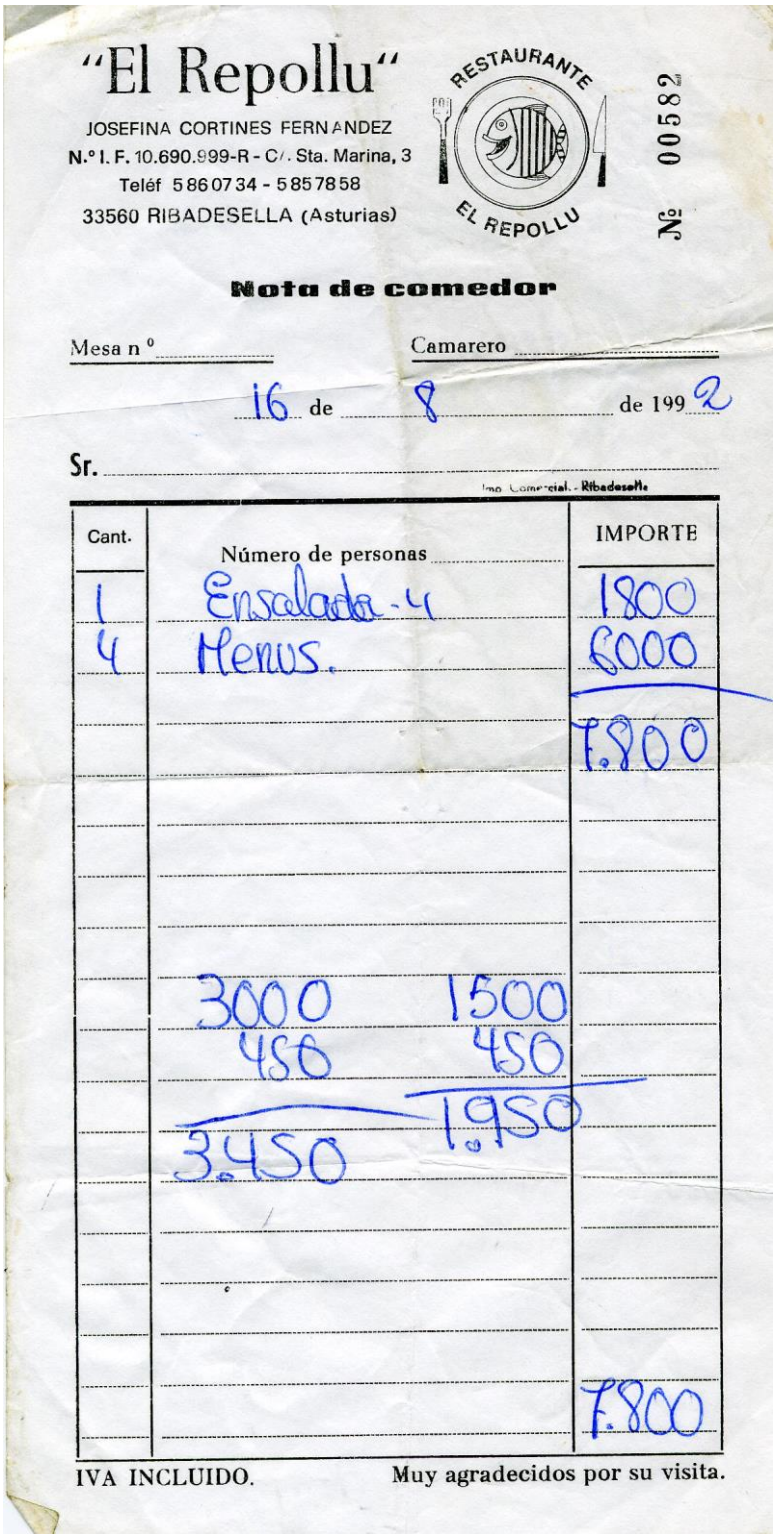

"El Repollu"

JOSEFINA CORTINES FERNANDEZ
N.º I. F. 10.690.999-R - C/. Sta. Marina, 3
Teléf 586 07 34 - 585 78 58
33560 RIBADESELLA (Asturias)

RESTAURANTE EL REPOLLU

Nº 00582

Nota de comedor

Mesa nº ..... Camarero .....

16 de 8 de 199 2

Sr. .....

Imp. Comercial - Ribadesella

Cant.	Número de personas	IMPORTE
1	Ensalada-4	1800
4	Menus.	6000
		7.800
	3000 1500	
	450 450	
	1950	
	3.450	
		7.800

IVA INCLUIDO. Muy agradecidos por su visita.

Met ons vieren lopen we naar het restaurant en als ik de kaart bekijk zeg ik dat ik betaal en Jan, Elly en Nol uitnodig voor een diner.

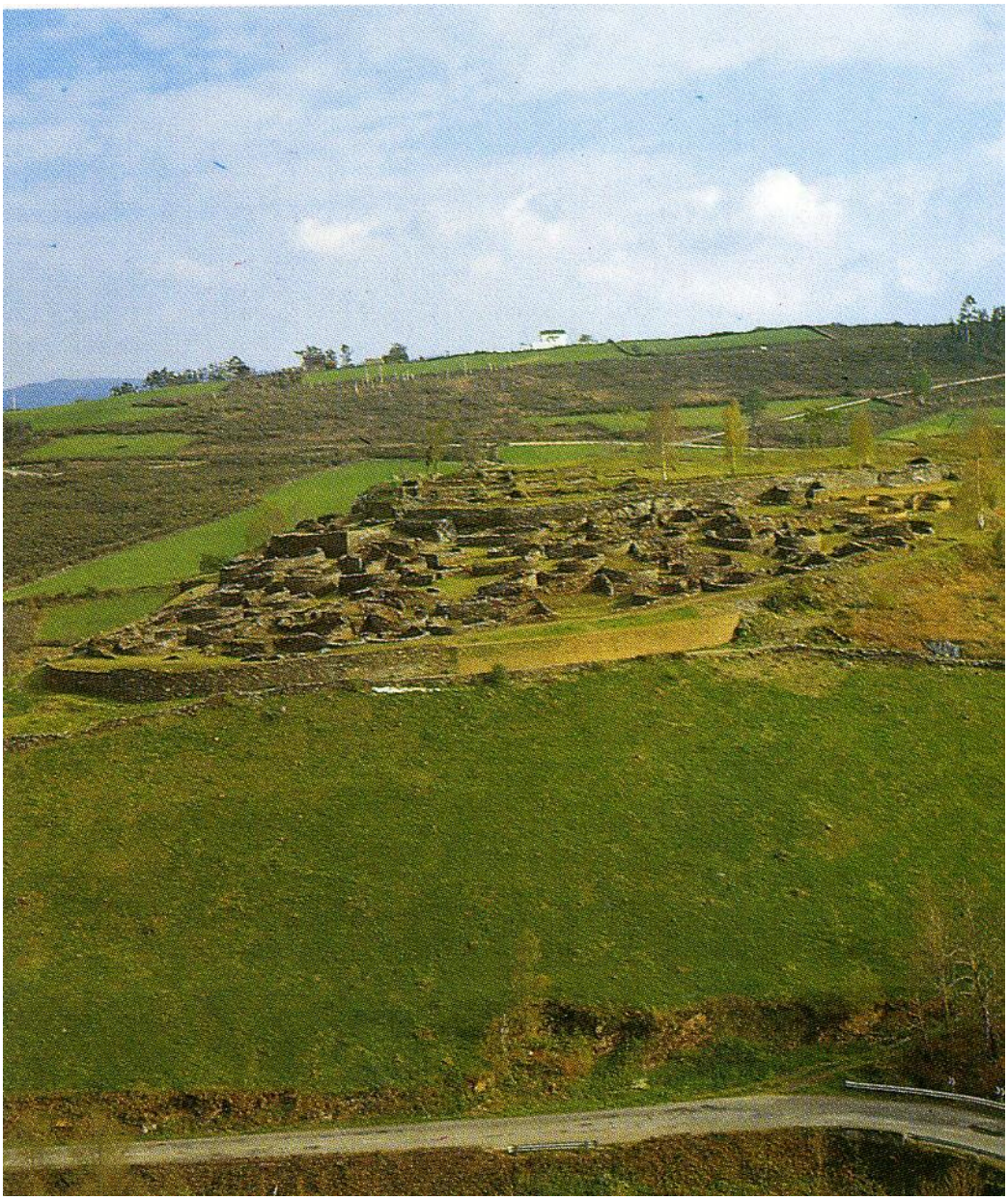

In de heuvels langs de kust liggen zomaar de resten van eeuwenoude dorpen.

In baai met daarin de vissersbootjes waarmee dagelijks wordt gevist.

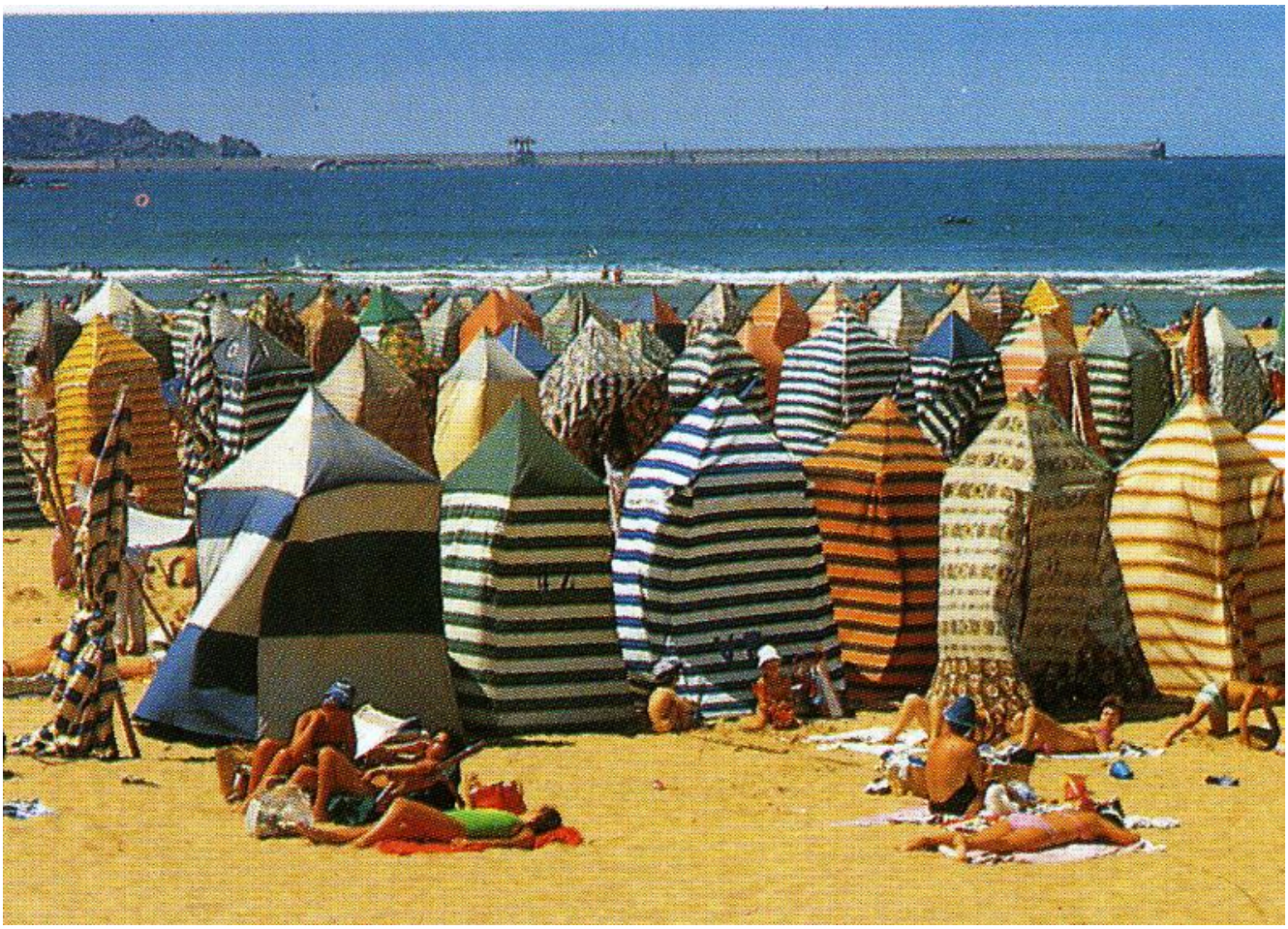

Strandstoelen om lekker beschut in te zitten.

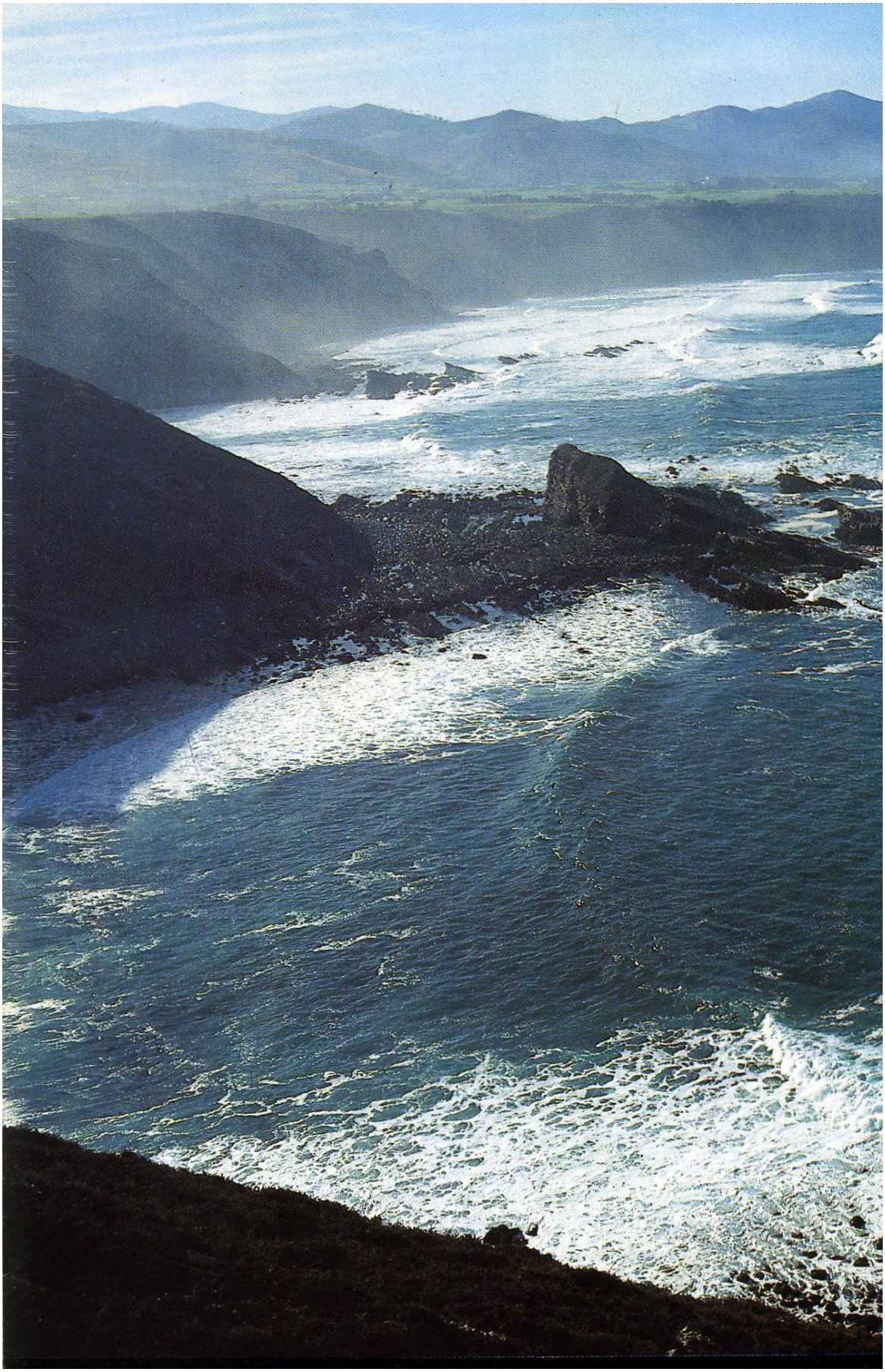

De Golf van Biskaje kan woest zijn, dat heb ik gezien. Op deze foto is het gewoon.

Zomaar één van de schitterende baaien langs de Golf van Biskaje.

Gyon is één van de oudste havens van Spanje. Je kunt het ook zien aan de huizen in een gewone straat.

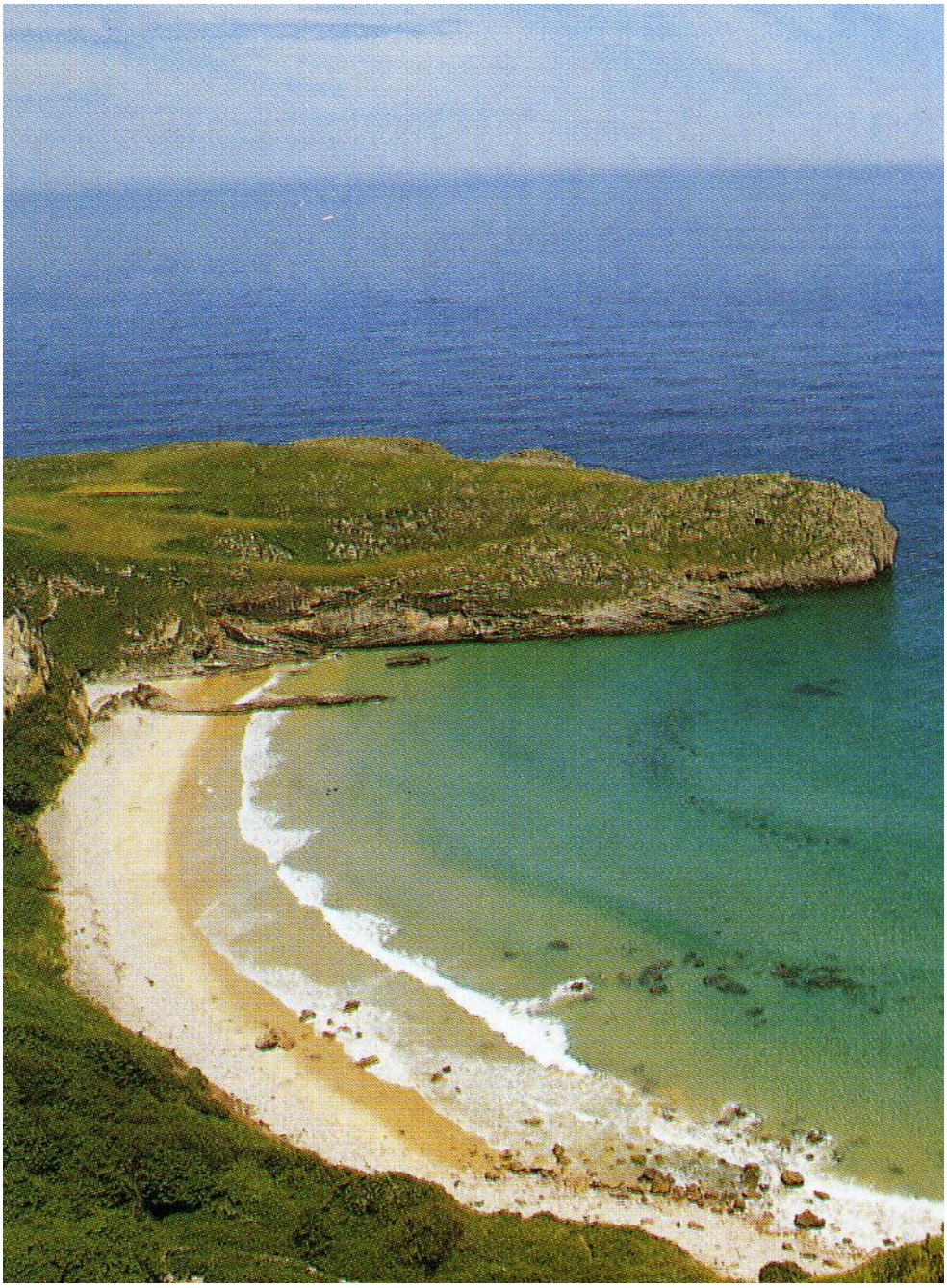

De prachtige baaien langs de kust zijn steeds weer schitterend.

Vis in overvloed in deze streek en een kostelijke vismaaltijd kost bijna niks hier in Spanje

Als je nog geen trek had dan krijg je het nu wel.

Aan de meeuwen zie je dat er veel vis zwemt langs de kust.
Ook hier wordt veel gesurft in de branding van de zee.

Prachtige plaatjes kan je maken aan de kust van de Golf van Biskaje.

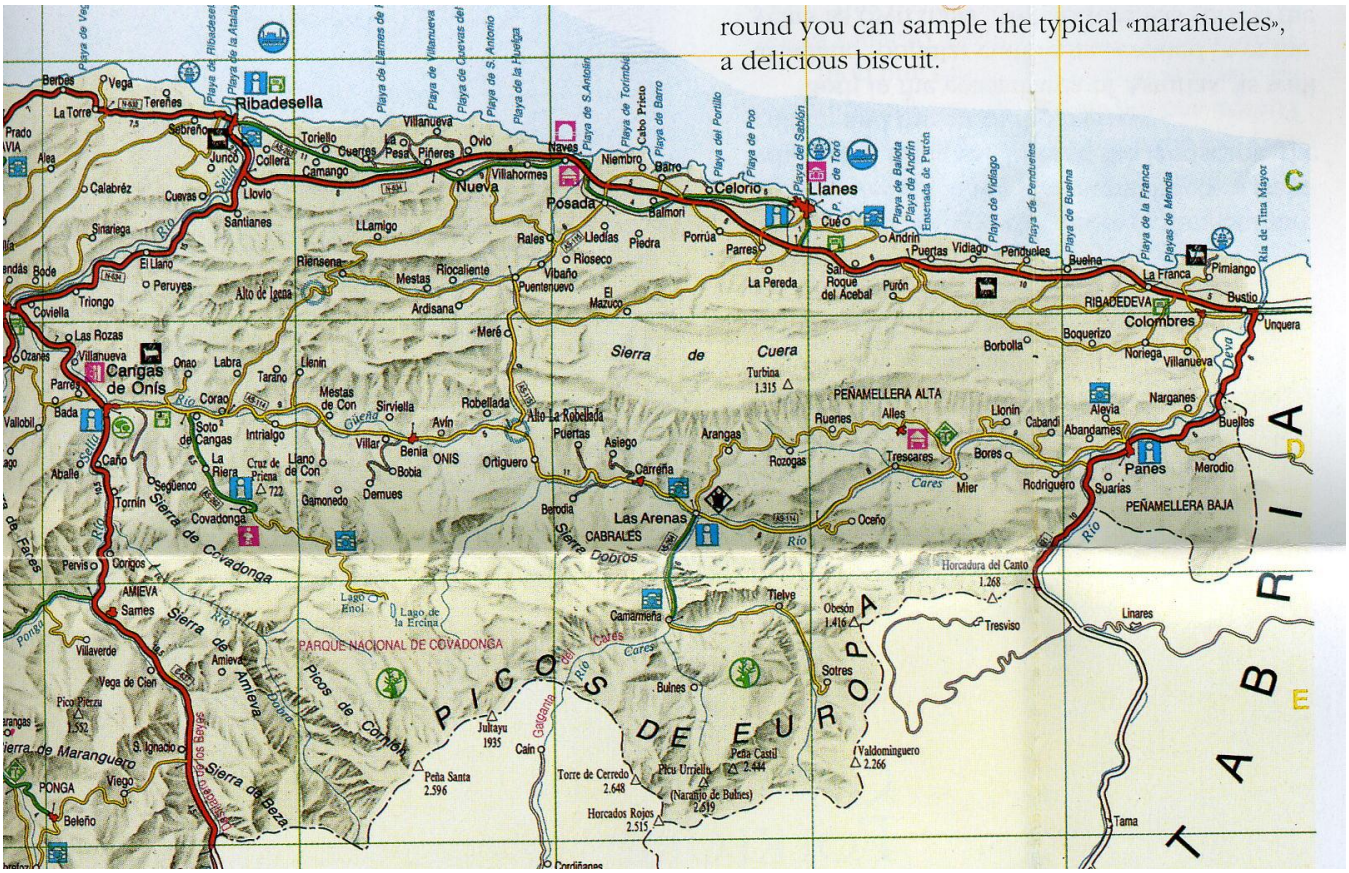

Vandaag gefietst 135 kilometer van San Esteban naar Ribadesella.

Twee en dertigste dag maandag zeventien augustus 1992

Om zeven uur zijn we opgestaan en na een royaal ontbijt stapten we op de fiets. Vandaag willen we aankomen ruim honderd kilometer verder, in het dorpje Satillana de Mar.
De temperatuur liep al snel op en het werd warm, rond de 40 graden, ondanks dat we vlak tegen de kust aan fietsen.
Cor was weer dwars, reed steeds voor of dan weer achter aan de groep. Toen we de eerste rustpauze hadden gehad en daarna nog geen twintig kilometer hadden gefietst stopte Cor; hij wilde weer een rustpauze.
“Lazer op, we hebben nog maar twintig kilometer gefietst en Nol en Jan zijn er niet bij…….,” Zei ik.
Cor bleef achter op zijn terras.
Wij fietsten door en na een kilometer of twintig stapten we af om weer met ons vieren een bakkie koffie te drinken. We zaten goed en wel of de beide Corren kwamen ook aanfietsen. Ze waren toch doorgegaan en enkele kilometers achter ons aangefietst.
“Kom er bij jongens”, zie Elly. Maar Cor Martens zei dat hij niet in zo’n eenvoudig ding wilde zitten. ‘Nou ja, nou vraag ik je toch’, dacht ik, over jongensachtige recalcitrantheid gesproken, en dat op deze leeftijd.
Tegen half drie reden we Santillana binnen en op een terras dronken we een aantal biertjes. Vier halve liters sissen zo weg ‘En met deze warmte kan je wel veel vocht gebruiken’ dacht ik. Ondertussen was Henk Mulder nog niet in beeld, dus we wisten ook niet waar we vannacht weer zouden slapen. Naarmate de reis vordert en we elke dag ons ritje fietsen heeft ook ieder zo zijn taken. Dat is ook de reden dat we ‘s avonds bij aankomst in een afgesproken dorp of stad een afwachtende houding aan nemen totdat Henk Mulder komt opdagen.
Meestal heeft hij wel één of soms twee adressen waar we kunnen slapen. Rond half vijf kwam Henk aan en zei dat hij in Satilana de Mar geen plek had kunnen vinden. Het is een prachtig, oud toeristisch stadje waar ik wel enkel dagen had willen blijven. Maar Henk zei dat we zes kilometer verder naar een plaatsje Suances moesten

fietsen. Op een berghelling met uitzicht op een baai van de Golf van Biskaje hadden we een prachtig panoramisch uitzicht op een diepblauwe zee.
Het gaf eerst nog wat commotie bij de buren. Die wilde niet dat er tenten werden neergezet op het bergweideachtige, vol bloemenpracht gekleurde grasveld. Even later kwam de eigenaresse hoogstpersoonlijk poolshoogte nemen en ze zei tegen de buren "Si, si, nô problemo's met die Hollanda op de bisicleta's!" (Ja, ja, geen problemen met die Hollanders op de fietsen).
Gemiddeld genomen hebben we geen spraakproblemen met het Spaans. Met handen en voeten en half Engels en drie woorden Spaans kom je een heel eind. Nee, ik heb meer spaakproblemen dan spraakproblemen kan ik wel zeggen.
Op het terrein stond een bouwvallig huisje waarin ook nog een kraan met stromend water was, dus dat was helemaal perfect. Als je stromend water hebt dan is er verder niet veel meer te eisen denk ik dan maar. Je kunt je wassen en verschonen en ook je kleren kan je in een sopje doen en er is water om eten te koken en om voldoende te drinken met die warmte. We besloten om een dag hier te blijven en morgen niet te fietsen.
In het dorp aten we in het enige restaurant. Vis, sla en kippensoep vooraf met veel brood en wijn en met perziken en pruimen als nagerecht. We zitten volgens Henk Mulder nu enkele kilometers vanaf Altemira een klein stadje waarvan bekend is dat er préhistorische jachttaferelen zijn gevonden in daar aanwezige grotten.
Het is hier de streek Austuria.
Austuria is een vorstendom van oudsher. Het bezit ook een eigen wapen, een blauw schild met een geel kruis. Op iedere arm een letter A en een letter O. De letters betekenen in het Latijns Alpha en Omega= de eerste en de laatste, oftewel het begin en het eind. In het schild "Hoc signo, vinci tur inimmicus, Pius tuetur". Dit betekend volgens Henk, "In dit teken, de vijand wordt overwonnen, de vrome wordt beschermd".

v.l.n.r. Cor Kerstholt, Cor Martens, Spaanse bejaarde, Rienus Huis.
In Satillana de Mar stopten we bij een aantal dorpsbewoners die hun dagelijkse nieuwtjes op een leugenbankje uitwisselen. Ik ruilde mijn helm voor de man zijn pet, maar ook zijn stok ruilen voor mijn fiets wilde hij niet doen. Hij kon niet fietsen zei hij.

In Santillana de Mar vonden we geen onderdak, maar zes kilometer verder in Suances tegen de kust met uitzicht op een baai hadden we een schitterende plek. Vanaf de weg zagen we de baai.

Op een berghelling met uitzicht op een baai van de Golf van Biskaje hadden we een prachtig panoramisch uitzicht op een diepblauwe zee.
Nol kijkt en vraagt of we zo meteen een duik gaan nemen.

Jan Staats en Rienus in het kerkje van Suances waar geen elektriciteit was maar alleen een gaslantaarn.
Volgens Henk Mulder is dit een kapelletje gewijd aan de Heilige Sint Rochus. Zijn beeld staat bij het altaar. Sint Rochus is geboren rond 1295 in Montpellier en hij nam in die jaren de zorg op zich van pelgrimerende pestlijders. Toen hij zelf met de pest werd besmet ging hij in een boshut wonen. Volgens de verhalen bracht een hond hem daar eten en drinken en een Engel verzorgde hem. Toen hij weer genezen was werd hij als oplichter gevangen gezet. Na vijf jaar gevangenschap stierf hij. In dit kerkje staat hij uitgebeeld in een pelgrimsgewaad dat hij een beetje optilt om zijn pestbulten te laten zien en een hond staat naast hem die zijn zweren likt.

Het gaf eerst nog wat commotie bij de buren. Die wilde niet dat er tenten werden neergezet op het bergweideachtige, vol bloemenpracht gekleurde grasveld.

In de baai kwamen mensen uit de buurt een verkoeling zoeken. Het was er heerlijk om te zwemmen.

Op het dorpsplein van een stadje waar we onderweg door heen kwamen was net een arena opgebouwd voor het stierenvechten. We hebben entreekaartjes gekocht om ook eens te zien hoe dat is. Toen ik het zag vond ik het afschuwelijk en weerzinwekkend.

Stierenvechters worden in Spanje als helden en idolen gezien. Als je een stierenvechter, een Toreador, in de familie hebt dan is dat een hele eer. Het gevecht met de stier is een levensvisie een kunst volgens de Spanjaarden. Het is een folklore, een dans en een choreografie met de stier.
Ik vind het een afschuwelijke vorm van dierenmishandeling en een wreedheid wat bij mij weerzin oproept. In Spanje gaat er erg veel geld om in het stierenvechten.
Ik zie het als een bloedige industrie omdat duizenden mensen veel geld betalen voor een Corrida (stierengevecht)

Tussen het malse gras zomaar een prachtig geel bloemetje.

Vandaag gefietst langs de kust van de plaats Ribadesella naar Suances 95 kilometer

Drie en dertigste dag dinsdag achttien augustus 1992

(rustdag)

De hele dag ben ik op het grasveld gebleven waar mijn tent staat. We hebben in de baai wat gezwommen. Ik voelde bij het zwemmen een sterke onderstroming zodat ik niet te ver het water ben ingegaan. De boer en eigenaar van het oude bouwvallige huisje kwam met een vracht hooi dat moest worden opgeslagen in het gebouw. De dochter sprak wat Engels en al gauw was er een gezellige conversatie. We dronken koffie met hen en hij vertelde dat hij nog nooit in Santiago de Compostela was geweest: “geen tijd”, zei hij. “Het boerenleven in Spanje is zwaar. Vooral met de E.E.G.”
De grootschaligheid hier eist ook zijn tol vooral van de eenvoudige boer, vertaalde de dochter. Ja, in september had hij wel enigszins tijd om op vakantie te gaan, “maar op de bisicleta (de fiets) zou hij nooit gaan.”
Hij keek naar de lucht en zei dat hij nog een vracht hooi moest gaan inhalen. We hebben toen geholpen om het hooi binnen te krijgen. Toen al het hooi binnen was gebaarde hij dat je op vier pakken hooi lekker kon slapen. De twee Corren hebben hun bivak opgeslagen in het oude huisje op een paar balen hooi. Ik had geen zin om mijn tent af te breken, zeker omdat ik nog even naar het dorp wilde fietsen en om zwager Harm te bellen voor zijn verjaardag. Toen ik terug kwam werd het al schemerdonker en ben ik op mijn vertrouwde plekje in mijn slaapzak in de tent gekropen. Midden in de nacht werd het noodweer, onweer en bliksem en het regende pijpenstelen. Grote druppels klapten op mijn tent en het stormde behoorlijk. De wind was nu gedraaid en voelde warm aan. Om half zeven ‘s morgens kroop ik uit mijn tent en toen was het al 25 graden Celsius.

v.l.n.r. Cor Martens, Nol Simons, Henk Mulder, Willie Mulder, Jan Staats en Rienus Huis.
Bij het oude vervallen huisje sloegen we onze bivak op. We kookten er en dronken koffie en we hielpen de boer met het binnenhalen van het hooi.

v.l.n.r. Rienus Huis, Jan Staats, Nol Simons, dochter van de boer, de Spaanse boer, Cor Martens.
De dochter sprak wat Engels en al gauw was er een gezellige conversatie. We dronken koffie met hen en hij vertelde dat hij nog nooit in Santiago de Compostela was geweest: 'Geen tijd ' zei hij. 'Het boerenleven in Spanje is zwaar. Vooral met de E.E.G'.
De grootschaligheid hier eist ook zijn tol vooral van de eenvoudige boer, vertaalde de dochter. Ja, in september had hij wel enigszins tijd om op vakantie te gaan, 'maar op de bisicleta (de fiets) zou hij nooit gaan.'

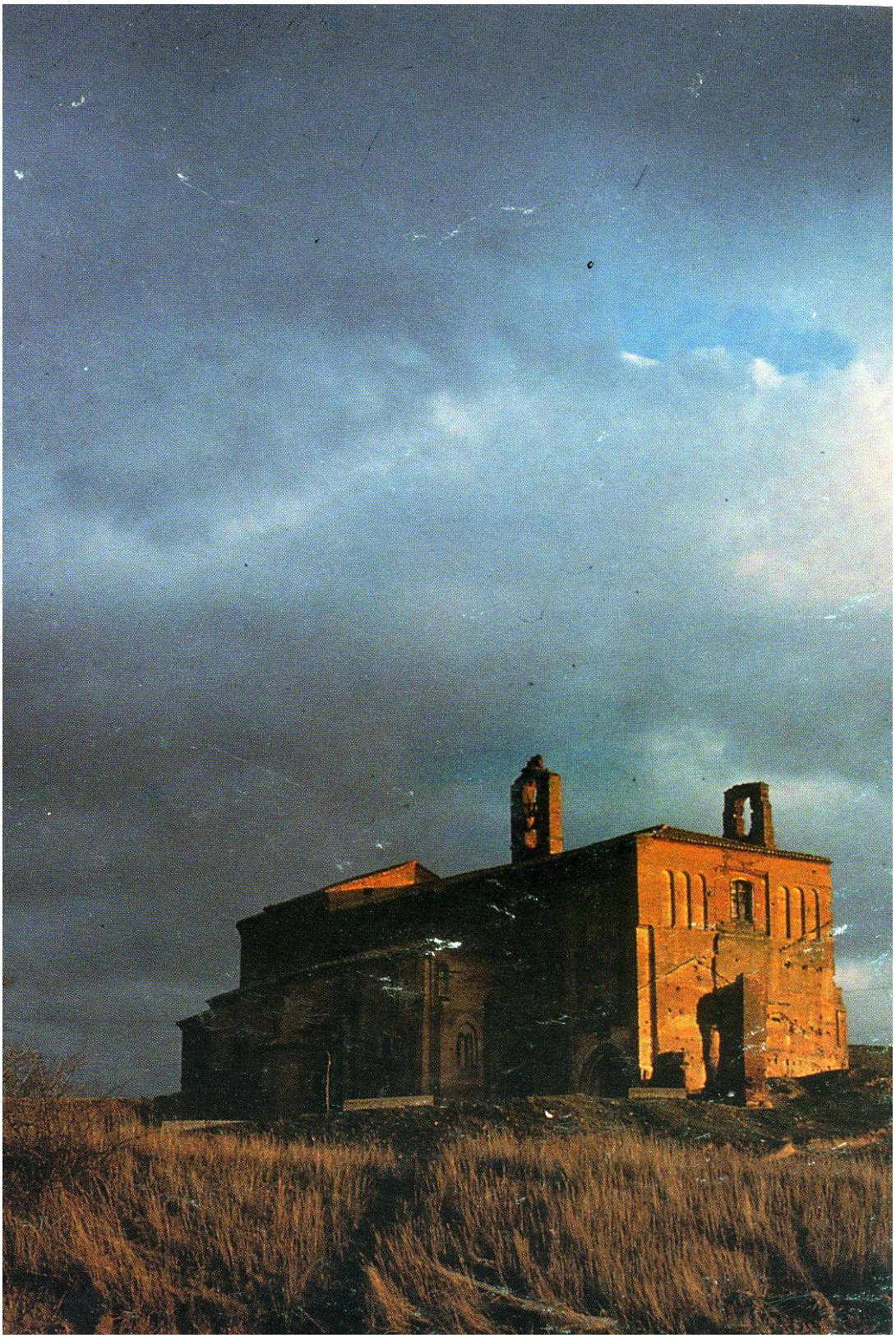

Ook hier staan oude gebouwen, oude fabriekshallen die niet meer worden gebruikt en zomaar in verval raken.

Op een rustdag doen we de was en bij gebrek aan een wasdroger of waslijnen leggen we het gewoon 'op de bleek'.

Vier en dertigste dag woensdag negentien augustus 1992

Regen, regen en nog eens regen de hele nacht en ook tijdens het opvouwen van de tent. Dit had ik nog niet eerder meegemaakt, de regen was gewoon warm. De temperatuur was dan ook ’s morgens al 25 graden. Ondanks dat het warm was, heb ik wel meteen mijn regenjas aangedaan, en toen, na tien minuten werd het droog en heeft het de hele dag niet meer geregend. Het was erg warm omdat de wind vanuit het land komt. We hadden vandaag een rit van klimmen en dalen zo vlak langs de kust van de Golf van Biskaje in het Baskenland van Noord-Spanje.
In Baskenland heerst een talenstrijd. Hier wordt alles tweetalig aangegeven. Politiebureaus en alle andere openbare gebouwen worden hier ook streng bewaakt vanwege de soms bloedige strijd voor onafhankelijkheid die hier steeds weer oplaait.
Tijdens een afdaling viel Cor Martens weer. “Gelukkig op mijn zere knie, het valt mee”, zei Cor. Zijn knie en zijn hand bloedde en hij keek wat pijnlijk.
De taaie vent gaf verder geen sjoege.
Als we weer een steile afdaling krijgen stap ik van de fiets en loop wel ruim een uur naar beneden. Niet om de angst voor het afdalen, maar hiervan wil ik genieten. Dit dal geeft een volmaakte indruk. Ik kom slechts enkele auto’s tegen en bij een steile rotwand komt klaterend water vanuit een bergbeek. In de verte kraait een haan, koeienbellen rinkelen, bijen zoemen om mijn hoofd, de vogels zijn hoorbaar en de wind waait. De bloemen bloeien en geuren in de berm. In de verte zie ik enkele kleine dorpjes tegen de heuvels.
Waarschijnlijk fietsen we morgen al in Frankrijk want als ik schuins toe over het water kijk zie ik de kust van Frankrijk al.
Pas om vijf uur waren we in Baracolda. Er was nergens geen Henk Mulder te bekennen. We zijn naar alle kerken gefietst in het stadje, maar geen krijtstrepen op de stoep voor de kerkdeuren. “Bel het alarmnummer” zei ik. En via het nummer van de vrouw van Cor, Ria Kerstholt hoorden we dat we naar het opvanghuis van Don Bosco moeten in deze stad. Bij het collegio van de Paters van Salesianos kregen we onderdak met gebruik van douche en toilet en ruim voldoende comfort.
“Simplicitas Entferitas” stond erboven de deur. “Eenvoud is de waarheid” vertaalde Henk Mulder. “Met een afdak nemen we al genoegen”, zei Henk. Maar we waren minstens zo blij met deze luxe.

Boodschappen kunnen we niet meer gaan doen in de stad, want de Pater heeft ons binnengelaten en daarna meteen het hek op slot gedaan. Van nood hebben we toen een maaltijd gekookt van alle restjes die iedereen nog in de fietstassen had. De een had een blik bonen, een ander nog een blik hutspot en wat blikken vis, een paar uien en restjes rijst en restjes macaroni. Alles werd door elkaar gegooid en over de macaroni met de rijst werden stukken paprikaworst en restjes geitenkaas gesneden. “Wie gewerkt heeft vlug en goed smaken rauwe bonen zoet”, stond vroeger in een leesboek. Het smaakte prima en we hadden ruim voldoende te eten.

Rienus naast de fiets met ontbloot bovenlijf.
‘s Morgens om zeven uur was het al 25 graden. Later op de dag was het zo warm dat ik de hele dag zonder shirt fietste.
In Baskenland heerst een talenstrijd. Hier wordt alles tweetalig aangegeven. Politiebureaus en alle andere openbare gebouwen worden hier ook streng bewaakt vanwege de soms bloedige strijd voor onafhankelijkheid die hier steeds weer oplaait.

Een stempel van het Collegio van de Paters van Salesianos. Hier kregen we onderdak met gebruik van douche en toilet en comfort voldoende.
“Simplicitas Entferitas” stond er boven de deur. “Eenvoud is de waarheid” vertaalde Henk Mulder.

Vandaag gefietst van Suances, Santander, Salares, Colindris, Laredo, Castruroliales, Baracoldo een kleine plaats vlak voor Bilbao. Totaal 139 kilometer gefietst.

Vijf en dertigste dag donderdag twintig augustus 1992

Voor zeven uur kroop ik uit mijn slaapzak in het opvanghuis van Don Bosco en om half acht stond ieder om de kaars voor de ochtendmeditatie. Elke ochtend wordt een brandende kaars op een omgekeerde emmer gezet en als het hard waait staat de kaars in de emmer. Henk Mulder heeft dan meestal een inspirerende meditatie. Een korte Godsdienstige rede, een mogelijke overpeinzing, wat hij eindigt met een kort gebed en het zingen van een lied, of een deel van het Avé Maria. Meestal doet Henk Mulder dit, maar ook Cor Kerstholt doet dit wel eens. Op verzoek van Henk Mulder heb ik ook een paar keer deze geïmproviseerde ceremoniële morgenwijding gedaan. Ik had dan een bespiegeling of een beschouwend praatje en als afsluitend gebed het Onze Vader.
Vanmorgen bleven de hekken van de binnenplaats op slot tot acht uur. We stonden meer dan een kwartier te wachten voordat de lekenbroeder met de grote sleutel op kwam dagen.
De fietstocht richting Zarautz verliep prima. Het was veel klimmen en dalen, maar de schitterende vergezichten over de Golf van Biskaje gaven mij prachtige indrukken waarvan ik ook verschillende foto's heb gemaakt. De Spaans-Baskische badplaats Zarautz ligt aan de Atlantische Oceaan, even voorbij de mooie stad San Sebastiaan. Zarautz is met groen overladen en de enorme rotspartijen langs de kustlijn doen wel wat Portugees aan. In het centrum van Zarautz vind je volop terrasjes en tapasbarretjes, waar je de plaatselijke eet- en drink gebruiken leert kennen. Tapas is een eeuwenoude Spaanse traditie in eten van overheerlijke Spaanse gerechtjes. Ik dacht eerst dat tapas een gerechtje is, maar dat kan je niet zeggen, het is meer een manier van eten en het klaarmaken, het bereiden van het gerecht zelf. Door de eeuwenoude overheersing van de Mooren hebben deze tapas een Arabisch trekje. Tapas wordt in kleine gerechtjes opgediend en de Spanjaard staat dan ook in de Tapasbar steeds van die kleine hapjes te eten. Er zijn honderden verschillende hapjes. Ik zag gegrilde sardines en ook door het beslag gehaalde en gefrituurde grote garnalen. Maar ook gevulde plakken chorizoworst en rauwe ham en overheerlijke kaassoorten en veel stokbrood met salade. De bezoekers in de bar praten ondertussen erg druk met elkaar en lachen en kijken tegelijk ook televisie. Ik

kreeg de indruk dat de vele tapas barretjes ook een sociale functie hebben. Tijdens het eten wordt ook veel sherry gedronken. Gemiddeld zijn de tapashapjes erg zout. Dat zal ook wel de bedoeling zijn van de restauranthouder want hij schonk met grote gebaren steeds de sherry in de smalle hoge glaasjes.

Ook door het beslag gehaalde en daarna gefrituurde grote garnalen zijn smakelijke tapasgerechten

De combinatie van mooie golven en een aangename zeewatertemperatuur en de Baskische gastvrijheid maken van Zarautz een mooie stad. Onderweg wisten we niet goed de weg en een vrachtwagenchauffeur stapte uit om ons uit te leggen welke weg we moesten nemen. Na een half uur kwamen we hem weer tegen en hij stopte om te zeggen dat we goed reden. Hij liet de laadklep van zijn vrachtauto zakken en gebaarde dat we wel konden meerijden omdat het gebied veel te heuvelachtig was om te fietsen. Jan deed een poging om te zeggen dat het niet nodig was.
Hij verstond ons net zo slecht als wij hem. Maar we begrepen elkaar behoorlijk goed en hartelijk lachend stapte hij weer in zijn vrachtauto.
We moesten dwars door Bilbao en het komt bij mij over als een wat grauwe kleurloze stad. De stad Bilbao deed me wat aan Luik denken. Onderweg nabij het kleine kustplaatsje Lekatio aten we op de binnenplaats van een restaurant. Alsof we in een prieel zaten, lekker in de schaduw van de horizontaal gesnoeide Plataanbomen. Uit een luidspreker kwam muziek van Strauss. Er werd heerlijke Riogawijn geschonken met veel brood en kommetjes met verschillende soorten olijven in knoflook en met pimento en olijven met amandelen. Het voorgerecht was een zalige vissoep en het hoofdgerecht een prachtige visschotel met gekookte aardappelen en groente.

Daarna fietsen we verder naar Zarautz. Hier ontmoeten we Henk en Willie meteen en zij reden voor ons aan naar het gebouw van de Orde der Franciscanen. Daar kregen we onderdak in een prima gelegenheid met warm en koud water. Na een kwartier kwam er ineens geen water meer uit de kraan. Eerst dachten we dat het door de watervoorziening in Spanje kwam. Het gebeurt wel meer dat tussen twee uur en vijf uur in de middag zomaar ineens de waterdruk wegvalt in Spanje.
Maar, dat bleek later, hier kwam het doordat de hoofdkraan werd afgesloten.
Waarom dat gebeurde weet ik niet, maar later kregen we weer de beschikking over het water. Ik voelde mij weer een stuk beter, want ongewassen na een dag fietsen, ik kan er niet goed tegen. Overal plak je en ik voel me dan niet fris en dan neig ik naar sacherijnig gedrag.
Op het strand van Zarautz was het gezellig druk en op een terras hebben we een biertje gedronken. Een pilsje voor drie knaken vond ik wel wat veel, dat waren we in Spanje helemaal niet gewend, zodat het bij één bleef.
Zarautz was vroeger een belangrijke en ook dure badplaats met dure herenhuizen en enkele paleizen langs de boulevard. Nu is dat minder, maar er is nog wel een mooi goudgeel zandstrand.
Fietsen maak je hongerig zodat we ’s avonds maar weer uitgebreid kip hebben gegeten in een restaurant.
In onze slaapzaal hebben we daarna onze fietstocht besproken. Zeg maar evalueren en napraten hoe iedereen het heeft beleefd en heeft ervaren. Vooral Henk en Willie Mulder krijgen veel lof over de manier waarop ze de groep fietsers hebben begeleid. Henk was bij ongemakken de vindingrijke man en bij irritatie binnen de groep was Wil met haar moederlijke uitstraling de bemiddelende en toegeeflijke arbiter.
Cor Kerstholt heeft de fietstocht uitgezet en dat is in één woord prima met een dikke streep eronder.
Verder de gewone mee-fietsers en ook degene die regelmatig hebben gekookt voor de hele groep, we vormden met elkaar een prima groep die een mooie fietstocht hebben gerealiseerd, een tocht waarop we met veel genoegen op terug kunnen kijken. Een fietstocht die ik aan het eind van dit boek in het hoofdstuk van geraadpleegde literatuur en nawoord verder zal beschrijven.
Het is morgen de laatste fietsdag voor de groep.

Morgen komen we aan in Dax en dan stappen Cor, Jan, Elly en Nol op de fietsbus. Henk en Wil gaan morgenvroeg met hun auto de bagage van ons in Dax afleveren en reizen met hun auto daarna meteen richting Breda.
Ikzelf fiets naar Zuidbroek. Dat is nog een slordige paar duizend kilometer. Ik heb mijn fietsroute al uitgestippeld, op een kladje en heb ik voor elke dag een trip van 125 kilometer opgeschreven. Langs de kust van Frankrijk, daar is het minder heuvelachtig en ook de temperatuur is langs de kust meestal redelijk.
Cor Kerstholt heeft een paar keer gezegd dat hij met mij zal meefietsen maar ik hoor hem er niet meer over. Afijn, ik zie dat morgenochtend wel als hij misschien toch met de anderen ook in de bus stapt.

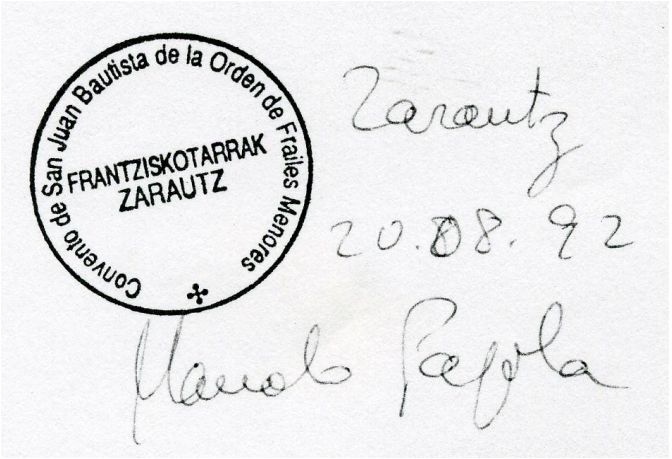

Stempel van de Franciscanen paters in Zarautz.

Elly Imming.
We fietsten uren langs de kust met af en toe kleine strandjes en dan weer veel rotspartijen.

Het was erg veel klimmen en dan weer dalen langs de kust.

v.l.n.r. Cor Martens, Nol Simons, Jan Staats, Rienus Huis, Elly Imming en Cor Kerstholt.
Onderweg nabij het kleine kustplaatsje Lekatio aten we op de binnenplaats van een restaurant. Alsof we in een prieel zaten, lekker in de schaduw van de horizontaal gesnoeide Plataanbomen. Uit een luidspreker kwam muziek van Strauss.

Rienus Huis, met zijn fietshelm op, langs de kust van de Golf van Biskaje.
Veel klimmen en dalen, maar schitterende vergezichten over de Golf van Biskaje en prachtige indrukken van dit gebiedt.

Het koor van een kerkje in Zarautz

In de verte Rienus Huis op de fiets.
Ondanks de vele klimmetjes fietste die dag erg fijn.

Rienus Huis wast de vaten bij de kraan.
Hier in het gebouw van de Orde der Franciscanen kregen we onderdak in een prima gelegenheid met warm en koud water. Maar na een kwartier kwam er ineens geen water meer uit de kraan. Eerst dachten we dat het door de watervoorziening in Spanje kwam. Het gebeurt wel meer dat tussen twee uur en vijf uur zomaar de waterdruk wegvalt in Spanje. Maar, bleek later, hier kwam het doordat de hoofdkraan werd afgesloten.

Zarautz was vroeger een belangrijke en ook dure badplaats met chique herenhuizen en enkele paleizen langs de boulevard. Nu is dat minder, maar er is nog wel een mooi goudgeel zandstrand.

Op het strand van Zarautz was het erg gezellig druk en op een terras hebben we een biertje gedronken. Een pilsje voor drie knaken vond ik wel wat veel, dat waren we in Spanje helemaal niet gewend, zodat het bij één bleef.

Vandaag gefietst 135 kilometer van Baracaldo, Bilbao, Amorebiëta, Elbar, Elgoibar, Beda, Zumala tot aan Zarautz

Zes en dertigste dag vrijdag één en twintig augustus 1992

Vandaag zullen we een aantal wat grotere steden doortrekken zoals San Sebastian, Irun, Biaritz, Bayonne en de grens van Spanje naar Frankrijk passeren en waar ik geld moet wisselen, wat allemaal extra tijd zal vragen met als eindbestemming de stad Dax.
Het was mistig toen we om zeven uur vertrokken en het werd pas lekker warm tegen negen uur toen de zon ineens door het wolkendek heen smolt.
Alles liep overigens prima ondanks dat ik weer lek reed en behoorlijk ook, een snee van ruim één centimeter in mijn buitenvoorband toen ik over een stuk fles reed.
Na ruim zestig kilometer rijden we over de grens van Spanje naar Frankrijk. Ik wisselde wat geld en toen ik het grenswisselkantoor uitliep zaten de anderen op een terrasje bij een Belgische patatwagen met Henk en Wil al een zak patat te eten.
Nou, een grote zak patat met veel mayonaise gaat er wel in, daarna nog een pannenkoek met jam erover smaakte me voortreffelijk. Nog een kop koffie met een appelpunt, waarna we echt afscheid namen van Henk en Willie Mulder. Zij zouden nog over Dax rijden om onze bagage te droppen waarna ze dan meteen doorrijden naar Nederland. Deze twee bijzondere mensen die vijf weken lang hebben opgetrokken met zes fietsers. Ze zorgden bijna elke avond voor een fatsoenlijke Nul-sterren bivak. Ze sjouwden met onze schamele bagage. Ze wisten veel en vertelden ongelofelijk veel interessante verhalen over Spanje, over de streek waar we doorheen fietsten of ook wist Henk altijd wel wat bijzonders te vertellen over de stad of het dorp waar we de nacht doorbrachten. Ik schreef, terwijl hij vertelde, vaak al vele aandachtspunten op in telegramstijl. Nu heb ik daar veel profijt van want dit boek kon ik vullen met veel van hun informatie.
We namen hartelijk afscheid van Henk en Wil Mulder en wensten hun een goede reis naar Nederland en nog een mooie tijd samen. We wisten dat Henk zijn lichamelijke gesteldheid nu sterk afnam, maar we spraken een datum af voor een driedaagse reünie op het Siemenspark in Zuidbroek. En weer zei Henk dat 23, 24 en 25 oktober 1992 hem dan wel paste omdat hij dan niets meer in zijn agenda had staan. Ja, wat bedekte spot over zijn ongeneeslijke kwaal, daar deed hij wel vaker wat schertsend over. Hij was nuchter genoeg dat de slopende ziekte niet omkeerbaar was, maar zijn

ironie en af en toe een bittere onschuldige spotternij erover hield hem misschien ook op de been.
We springen nu ook snel op onze fietsen want we moeten nog een behoorlijk eind, minstens nog 85 kilometer, voordat we in Dax zijn. We komen nog door enkele grote steden zoals Biaritz en Bayonne en rijden kilometers over smalle paden met aan weerskanten lang gras. Verleidelijk was wel het gras langs de weg dat met lange halmen in de wind tegen mijn benen streek, zo van: blijf maar lekker hier bij ons, hou toch op met dat fietsen, wat heeft het voor zin?
Ik heb er niet aan toegegeven, dat doet een waterman niet, maar ik had wel zin om even een middagdutje te doen in het lange gras, even een siësta houden.
Henk Mulder vertelde nog dat in het jaar 1640 in Bayonne de bajonet was uitgevonden. Wat weinigen weten, dat Bayonne de hoofdstad van het Franse Baskenland is. Veel hoef je in deze streek echter niet te vrezen want de Franse Basken zijn niet gewelddadig zoals hun Spaanse collega's. Basken houden van tradities en feesten en ze willen vooral hun taal en cultuur in stand houden.

Toen we in Dax aankwamen vonden we al snel de plaats waar Henk Mulder onze bagage had afgeleverd. We wandelen door de stad Dax en doen onze inkopen voor het laatste diner, een kaasfondue. De verhalen van de afgelopen weken worden op een heerlijke manier uitgecommuniceerd en we zijn in een ‘laatste dag’ stemming.
Cor Kerstholt en ik zullen morgenvroeg op de fiets verder gaan. Cor wil samen met mij vanuit zuid Frankrijk naar Groningen fietsen en hij bestudeerde de kaart en vergeleek de kladpapiertjes van mijn uitgestippelde route.
De anderen gaan met de fietsbus verder en zijn overmorgen, zondag 23 augustus 1992 weer thuis. Hierna kruip ik in mijn tent om te gaan slapen. Ik heb tot nu toe ruim 3350 kilometer gefietst en heb nog een kleine tweeduizend kilometer fietsen voor de boeg.

v.l.n.r. Rienus Huis, Jan Staats, Cor Kerstholt, Nol Simons en Elly Imming.
Op een terrasje bij een Belgische patatwagen hadden we wel trek in een zakje patat met veel mayonaise. Daarna nog een pannenkoek met jam erover smaakte me voortreffelijk en vervolgens dronken we nog koffie met een appelpunt.

v.l.n.r. Nol Simons, Cor Martens,Cor Kerstholt,Rienus Huis en Jan Staats
Met z'n allen op de grond zittend eten we stokbrood met een kaasfondue.
De verhalen van de afgelopen weken worden op een heerlijke manier uitgecommuniceerd.

Jan Staats en Rienus Huis wandelen door de stad San Sebastiaan.

Jan Staats op een brug in San Sebastiaan.

Vandaag gefietst 145 kilometer.
van Zarautz, San Sebastiaan, Irun, Behobia, Bidat, Biaritz, Bayonne, Tarnos, St. Vincent de Tyrosse en tot Dax.

Zeven en dertigste dag zaterdag twee en twintig augustus 1992

Met een brok sentiment nemen Cor Kerstholt en ik vanmorgen afscheid van onze fietsvrienden Cor Martens, Elly Imming, Jan Staats en Nol Simons. We hebben samen bijna 3350 kilometer afgelegd in de hoogste en in de laagste versnelling. We trotseerden samen bergen en dalen en vooral ook de hitte van boven de 50 graden Celsius. We hadden te maken gehad met hevige regen waarvan je door en door nat werd en we fietsten boven in de bergen waar het ’s ochtends vroeg in de dichte mist behoorlijk koud kan zijn. Vijf weken op mekaars lip hebben we gezeten. Elkaar’s eigenaardigheden hebben we gezien en de onhebbelijkheden van elkaar leren kennen welke worden versterkt als je honds- en hondsmoe bent na een dagelijkse fietstocht van gemiddeld 130 kilometer.
Nadat we afscheid hadden genomen bracht Nol mij nog een zak drop en zijn reservespaken en ook nog een reserve remkabel. Ik gaf hem een grote weekendtas toen ik zag dat de zijne niet meer bruikbaar was. Elly zei bemoederend dat Cor en ik er voor moesten zorgen dat we samen in Groningen aan zouden komen. Toen ik Jan een hand gaf kreeg ik even een brok in mijn keel. Misschien kwam dat ook wel een beetje doordat Jan op een bepaalde manier naar mij keek en daardoor ons gemoedsgevoel wat werd beroerd. Samen hadden we veel aan elkaar verteld. Jan over zijn gezin en ik over mijn gezin. Ik had Jan leren kennen als een man met een gevoelig en vooral warm karakter, maar op de fiets was hij een oeros.
Hierna reden Cor en ik op de fiets weg, nog één keer nazwaaiend naar de vier die bleven wachten op de bus, die hen naar Nederland zou brengen.

De eerste kilometers waren wat ongemakkelijk omdat ik nu weer met de volle bepakking van mijn hele bagage moest fietsen. Mijn voortassen en ook de achtertassen zaten vol met alle spullen, kleding en kookgerei. Daar bovenop had ik mijn slaapzak en voorop de fiets zat mijn tent met tentstokken vastgegespt. De hele bepakking was veel zwaarder als dat ik de afgelopen weken gewend was. Immers dat werd de afgelopen weken met de volgauto vervoerd. Nu zat alles op de fiets gepakt en gesjord en dat was een hele vracht.

We rijden dwars door Dax richting Castets en dan naar St. Girons richting de kust. Daarna Mimizan en Parentis met als einddoel Le Porge.
Om twaalf uur aten we warm. Terwijl Cor naar de supermarkt ging om boodschappen te doen kookte ik het eten. Toen mijn gasbusje van het kookstelletje onder het koken leeg raakte wilde ik dit snel verwisselen en dat ging niet helemaal goed. Met een steekvlam vatte het gasbusje vlam en ineens stond ik met mijn twee armen in de brand. Ik gooide zo hard ik kon het gasflesje weg en doofde de vlammen met één van mijn hemden. Met wat brandblaren op mijn hand en op mijn arm kwam ik er verder gelukkig goed van af. De hele dag heb ik met natte lappen om mijn armen gereden. Het brandde behoorlijk in met de felle zon erop en enkele witte blaren zaten boven op mijn knokkels en bij mijn polsen. Ik had er ongenadiger af kunnen komen.
Onderweg kochten we bij verschillende stalletjes heerlijk vers fruit. Nectarines, druiven, perziken en abrikozen. Vooral de nectarines waren honingzoet en sappig. Nu ik het opschrijf loopt het water mij bijna weer in de mond. Tegen de avond, nabij het plaatsje Le Porge kregen we een plekje bij een zwembad om onze tenten op te zetten. Er was vlakbij een douche en een toilet.
Na het eten zitten we op een bankje onder één van de vele Plantaanbomen. Een groep wat ouderen zijn bezig met een partijtje Jou de Boules. Tegenover ons op een andere bank zitten twee mannen die Frans met elkaar spreken. Cor en ik praten wat en ik zeg tegen Cor dat de kleuren van huizen nu veel mooier zijn dan afgelopen week toen het een keer regende. Nu vandaag de zon schijnt, lijken de huizen alsof ze nét kortgeleden pastelkleurig zijn geschilderd. Toen het zo regende zei ik nog dat de Zuiderlingen in Frankrijk en Spanje eigenlijk maar lui volk was omdat alles zo havenloos en ongeverfd lijkt aan de meeste huizen. Maar nu, met de zon erop fleuren de huizen heel romantisch, precies zoals we wel op die Meditẻranesche plaatjes zien. Cor vroeg zich af of het met luiheid te maken heeft. Misschien hoeft men hier in Frankrijk wel niet zo grondig te schilderen als in het doorgaans natte en kille Nederland.
“Maar ja het kan niet ontkend worden dat de Fransman toch gemakkelijk is aangelegd….” Zei ik.
Een van de mannen tegenover ons zei: ”Nee meneer, wij in Frankrijk weten hoe we moeten leven, dat moeten jullie in Holland nog leren….!”
We moesten lachen omdat we meenden dat die lui tegenover ons toch niet konden verstaan. Maar de man met de geruite pet op vertelde dat hij in Antwerpen woonde

en nu bij zijn broer in Le Porge op visite was. Dat ze allebei uit België komen maar dat zijn broer na de oorlog naar Zuid-Frankrijk was verhuisd. Hier een gezin had en dat zijn vrouw kort geleden was gestorven. Hij werkte zelf in een autogarage in Antwerpen, hij was daar de patron (baas), 'ja, ja de eigenaar van een Renault garage en mijn broer heeft hier ook een Renault garage en ook een restaurant maar dat verpacht hij. Nu komt dat goed uit, nu zijn vrouw er niet meer is kan hij 'daar elken oavond gaan dineren hẽ.…' Zijn kinderen? Nee, die werken niet in het bedrijf, nee zijn zoon woont in Nederland en werkt bij een bank in Utrecht, Fortisbank.
We hebben nog een poos met deze gezellige mensen gepraat totdat de groep tegenover ons hun Jou de Bouleskogels opruimden, gaven we de twee mannen een hand en zijn daarna snel de tent ingedoken. Buiten was het zwart van de muggen die behoorlijk staken.

Cor Kerstholt bij onze tenten.
Tegen de avond, nabij het plaatsje Le Porge kregen we een plekje bij een zwembad om onze tenten op te zetten met vlakbij een douche en een toilet. Na het eten zaten we op een bankje onder de Plantaanbomen en keuvelden wat met twee mannen. Tegen de schemering werd het zwart van de muggen die behoorlijk staken

PARC REGIONAL
DES LANDES
DE GASCOGNE
Biscarrosse
Parentis
-en-Born
Lac
de Biscarosse
le Muret
St-Symphorien
Liposthey
Pissos
Sore
Luxey
Etang
d'Aureilhan
Mimizan-Plage
Pontenx
-les-Forges
Mimizan
Labouheyre
Commensacq
Bias
Sabres
Cap-de-Pin
Labrit
Onesse-et
-Laharie
Garein
St-Julien-en-Born
Mézos
Laharie
Morcenx
LANDES
Arengosse
Brocas
St.-Girons-Plage
St.-Girons
Rion-des
-Landes
le Caloy
Etang de Léon
Léon
Castets
MONT-DE-MARSAN
Midouze
Tartas
Etang
de Soustons
Berceau de
St-Vincent-de-Paul
Magescq
Pontonx
-sur-l'Adour
Souprosse
Onard
St-Sever
Soustons
St-Paul-lès-Dax
Mugron
Dax
Hinx
Montfort
-en-Chalosse
St-Géours-de-Maremne
St-Vincent
-de-Tyrosse
Hagetmau
Pomarez
Bénesse-
Maremne
Pouillon
Estibeaux
Amou
Samadet
Momuy
Peyrehorade
Tilh
Biarotte
Sault-de-Navailles
Adour
Gave de Pau
Puyôo
Hagetaubin
BAYONNE
Bidache
Orthez
Bérenx
Arthez-de-Béarn
Escos
Salies-de
-Béarn
Lacq
Artix
Ustaritz
la Bastide-
Clairence
Hasparren
Sauveterre
-de-Béarn
Gr. d'Oxocelhaya
et Isturits
Cambo
-les-Bains
Mourenx
Pardies
Denguin
St-Palais
Navarrenx

Vandaag gefietst 145 kilometer

Acht en dertigste dag zondag drie en twintig augustus 1992

Vandaag fietsen we van Le Porge naar Lacanau en dan naar Lacanau-Océan en rijden dan zoveel mogelijk langs de kust. Na ruim zestig kilometer fietsten we de plaats Carcan binnen en omdat het rond twaalf uur is wordt het tijd om even wat te gaan eten. Tegen een muur van het kerkhof zaten we uit de wind en in de zon. We kookten een eenvoudige maaltijd en na het eten ging Cor kijken of achter de muur op het kerkhof een kraan was om de vaten af te wassen. Meestal, vooral in Spanje en Frankrijk is op kerkhoven en bij scholen een buitenkraan te vinden met goed drinkbaar water. Het was waarschijnlijk even zoeken voor Cor want via het kerkhof kwam hij in de pastorietuin en daar zat de Pastoor met zijn koster/lector in de zon een wijntje te drinken. Meteen werd hij aangesproken en uitgenodigd om bij hen te komen zitten ‘voor ook een glaasje’.
De wijn smaakte heerlijk en ondanks dat we net gegeten hadden liet ik mij de paprikaworst en nog enkele hartige hapjes ook goed smaken.
De Pastoor was erg geïnteresseerd naar onze fietstocht naar Santiago de Compostela. Hij keek in mijn aantekenboekje en met luide enthousiaste uithalen liet hij de stempels van de vele parochies en revugio’s aan zijn lector zien. Hij vertelde dat hij hier in Frankrijk Pastoor was, maar dat hij in Spanje was geboren en getogen en op enkele van die plaatsen zelf ook eens was geweest. Hij nodigde ons uit voor het diner en vertelde dat we gans gingen eten. We kregen een zalig stuk vlees opgediend met allerlei soorten groenten en een soort gebroken rijst. Ik vroeg aan de Pastoor of het rijst was. Hij zei:”Nô, koes koes.” Ik had nog nooit van koes-koes gehoord. Toen ik thuis was heb ik het opgezocht en volgens het woordenboek is koes-koes een nationaal gerecht in Marokko. Het is zwarte gerst en tot in de vorige eeuw een zekere kost van de Nederlandse matrozen namelijk gekookte gort met azijn. Het leek ook op gort en het smaakte iets zurig. Voor het diner werd er een speciale fles Santiago de Compostela wijn uit de kelder gehaald. Maar tijdens de maaltijd dronken we weer een ferme Medocwijn. Na het diner serveerde de koster/lector zes soorten kaas. Ik liet mij de Rochefortkaas goed smaken. De Pastoor zei dat ik ‘die kaas ook eens moest proberen’ en hij wees met het grote mes naar

een homp goudgele kaas. Ik vroeg wat het voor kaas was, hij zei “Gkoudse…..” Ik moest wat gniffelen.
Hierna kwam een schaal met blauwe druiven en witte druiven op de tafel. Met het grote mes sneed de Pastoor van ieder een royale halve bos af en schoof hij de goudgele overrijpe tros muskaatdruiven en ook de mooie blauwe druiven op een bord naar ons toe. Druiven zo groot als pruimen en zo zoet als honing. Ik zei tegen Cor dat die witte druiven Muskaatdruiven waren. Cor was al wat frivool van de wijn en vroeg aan de Pastoor of het Muskadet d’Amour druiven waren. Die Pastoor maar lachen.
Hij wilde weten waar “Kgroniggen wel niet lag…. “ De atlas kwam op tafel en Cor wees Groningen aan.
“O, ja, vlak bij Maastricht en Liége? Ja, Ja en de koning van Pays Bas is Beëtries?
Het nagerecht kwam op tafel, chocoladevla met slagroom en daarna moesten we koffie blijven drinken. De Pastoor bleef maar met zijn hand gebaren dat we nog even moesten blijven en dat de dag nog lang was. Maar wij moesten nodig verder omdat we de veerboot over de rivier de Gironde nog wilden halen.
Afgeladen van het eten stapten we op de fiets en zwaaiden we de hartelijke Pastoor met zijn lekenbroeder na. Ik kon bijna niet voorover zitten omdat mijn veel te dikke buik in de weg zat.
We reden nu snel richting Le Verdon sur Mer, over smalle fietspaden door de duinen de zogenaamde ‘pistes’. Het was een uitgestrekt smal betonpad door de beboste duinen waar jonge jongens op mountainbikes met een rotgang op je af fietsten zodat je geneigd was om je stuur opzij te gooien. Voor de jongelui een sport om de tegenligger van het fietspad af te fietsen en op die manier zolang mogelijk zelf op de piste te blijven. Ik had het snel door en bleef op het fietspad rijden en ben er niet meer afgegaan, maar het koste mij wel bijna een aanrijding. “Die pokkejongens,” dacht ik.
Om zes uur haalden we de boot over de Gironde. De overtocht koste 25 franc. Het was een prachtgezicht vanaf de boot over het water te kijken naar de oevers en ik vond het vooral heerlijk om dit te zien omdat ik op de slijters vakcursus in 1971 veel wijnen rondom de Gironde moeten leren. Dus ruim twintig jaar geleden bestudeerde ik dit gebied in Frankrijk vanuit de boeken, waarvan ik toen niet het vermoeden had er 21 jaar later zelf doorheen te fietsen en vele van die toen geleerde namen nu op wegwijzerbordjes zag staan.

Aan de overkant van de Gironde kregen we in een klein plaatsje Saintes onderdak bij een school. Het hoofd van de school woonde in de onderwijzerswoning naast school en omdat het nu toch schoolvakantie was, had hij geen enkel bezwaar. Hijzelf ging met zijn gezin enkele dagen op vakantie naar zijn ouders in Clermont Ferrant en we moesten ons maar vermaken. Er was water en een toilet en ik zette mijn tent op onder de overkapping van het ruime fietsenhok. In het dorp Saintes was niet veel te beleven en misschien hadden we ook wel niet te puf om er nog op uit te trekken. De buren van de school kwamen nog wel even langslopen en zwaaiden vriendelijk gedag.

v.l.n.r. Rienus Huis, de Pastoor van Carcan, de koster/lector van de pastoor
Die Pastoor maar lachen. Hij wilde weten waar "Kgroniggen wel niet lag…. " De atlas kwam op tafel en Cor wees Groningen aan. "O, ja, vlak bij Maastricht en Liége? Ja, Ja en de koning van Pays Bas is Beëtries.
De koster/lector vulden onze bidons met vers water en deed er nog wat ijsklonten in.

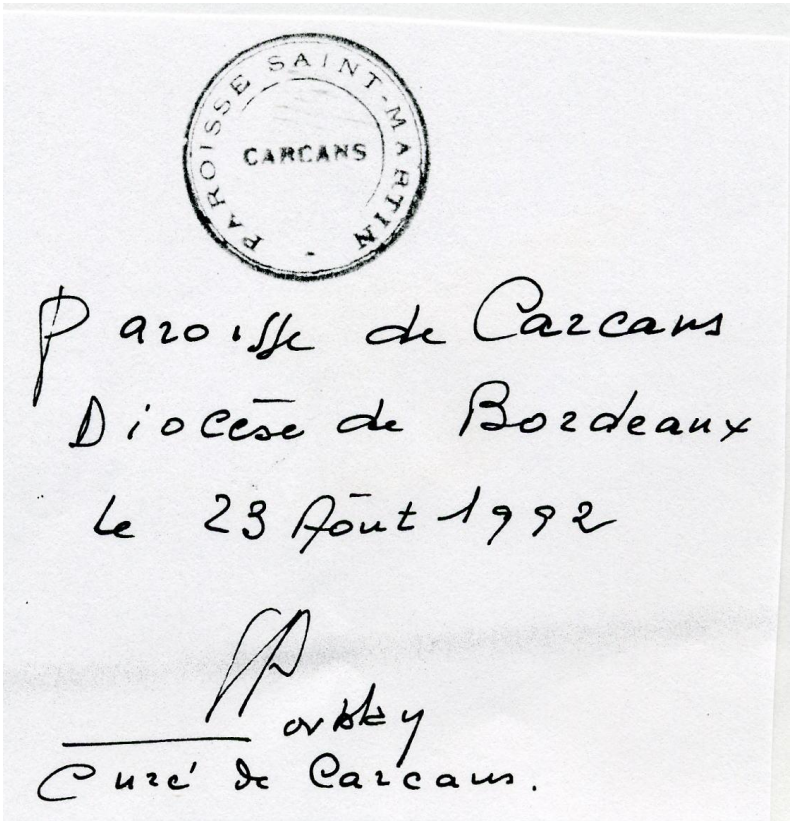

Een stempel van de Pastoor van Carcans waar we gans met koes-koes aten.

Over smalle fietspaden zogenaamde 'pistes'. Een smal betonpad door de bossige duinen waar jonge jongens op mountainbikes met een rotgang op je af fietsten zodat je geneigd was om je stuur opzij te gooien. Het was voor de jongelui een sport om de tegenligger van het fietspad af te fietsen en op die manier zolang mogelijk zelf op het fietspad te blijven. Ik had het snel door en bleef op het fietspad rijden en ben er niet meer afgegaan, maar het koste mij wel bijna een aanrijding. "Die pokkejongens" dacht ik.

Rienus Huis.
Om zes uur haalden we de boot over de Gironde. De overtocht koste 25 franc. Het was een prachtgezicht en ik vond het heerlijk om dit te zien. Op de slijters vakcursus had ik in 1971 veel wijnen rondom de Gironde moeten leren.

Cor Kerstholt.
“Fietsers boven de veertig jaar hebben meestal dezelfde houding. Dunne beentjes en een ietwat voor uit stekend buikje en de linkerhand in hun zij en met de rechterhand steunen ze zich…” zei iemand tegen mij.

Vandaag gefietst 154 kilometer.

Negen en dertigste dag maandag vierentwintig augustus 1992

Om kwart voor zeven kroop ik uit mijn tent en om half acht hadden we een ruim ontbijt met drie bekers thee op en stonden we naast onze bepakte fietsen.
Cor stond met zijn achterband lek. Dat is lastiger dan een lekke voorband omdat je eerst allebei de fietstassen van de bagagedrager moet af gespen en dan zit de kettingkast ook altijd in de weg. Na het plakken van de band was het inmiddels acht uur toen we konden wegfietsen.
Het werd een mooie dag van ruim boven de dertig graden. Richting St.Jean-d'Angély is het behoorlijk heuvelachtig. Onderweg rijden we langs uitgestrekte druivenvelden afgewisseld door velden met meest uitgebloeide zonnebloemen. De broeierige warmte zorgde voor een zalige geur van de uitgestrekte akkers met Luzerneklaver. Twintig jaar heb ik bijen gehouden en als redelijk ervaren imker wist ik dat, als ik deze geur thuis in Groningen rook, dan de bijen achter ons huis behoorlijk heftig waren. Dan vlogen ze op de klaver en kon ik rekenen op een toevoeging van een voorraadje heerlijke klaverhoning.
Na het middageten reden Cor en ik binnen een uur achterelkaar lek. Terwijl Cor mijn band plakte en ook een nieuwe spaak repareerde plukte ik aan de kant van de weg grote glanzend zwarte bramen. Cor stond vlijtig de banden te repareren en ik voelde mij ietwat schuldig tegenover hem en beloofde vanavond lekkere bramensap over de pudding 'en als hij twee eieren en een mixer bij zich had kon ik zelfs nog Haagse Bluf klaarmaken'.
We fietsen lange afstanden door het open veld langs de uitgestrekte landerijen zonder dat we door een dorp komen. In de kleine Franse dorpen is ook niet veel te beleven. Het zijn meestal boerengehuchten met nog vaak de mestvaalt bij verschillende boeren gewoon langs de dorpsstraat. Een winkel of levensmiddelenzaak is nauwelijks aanwezig of vaak niet goed te vinden omdat het erg kleine zaakjes zijn in die plattelandsdorpen.
Langs de Franse wegen kom je regelmatig een soort parkeerplaats tegen met een bordje; 'grens du voyage'. Hier mag je vrij staan met een caravan of een tent. Er is een pomp waaruit helder ijskoud water komt. Toen het tegen de avond liep heb ik me eerst heerlijk gewassen bij zo'n pomp en daarna besloten we op deze plek onze

tenten op te slaan. Het was een prima plek om te kamperen. Terwijl Cor een pan soep kookte, maakte ik een pan bramensap met veel suiker erin. De geur en de heerlijke smaak deden mij aan mijn Oma denken. Als kinderen plukten we bij Piet Thijs de bramen en welde Oma ze op een petroleum kookstelletje tot zalige bramensap. Bij gebrek aan een zeefje zaten de bramenpitjes nog in de sap. Ik zei tegen Cor dat erbij hoort, bij ‘wild kamperen’.

Na het eten reden Cor en ik binnen een uur achterelkaar lek. Terwijl Cor mijn band plakte en ook een nieuwe spaak repareerde plukte ik aan de kant van de weg grote glanzend zwarte bramen.

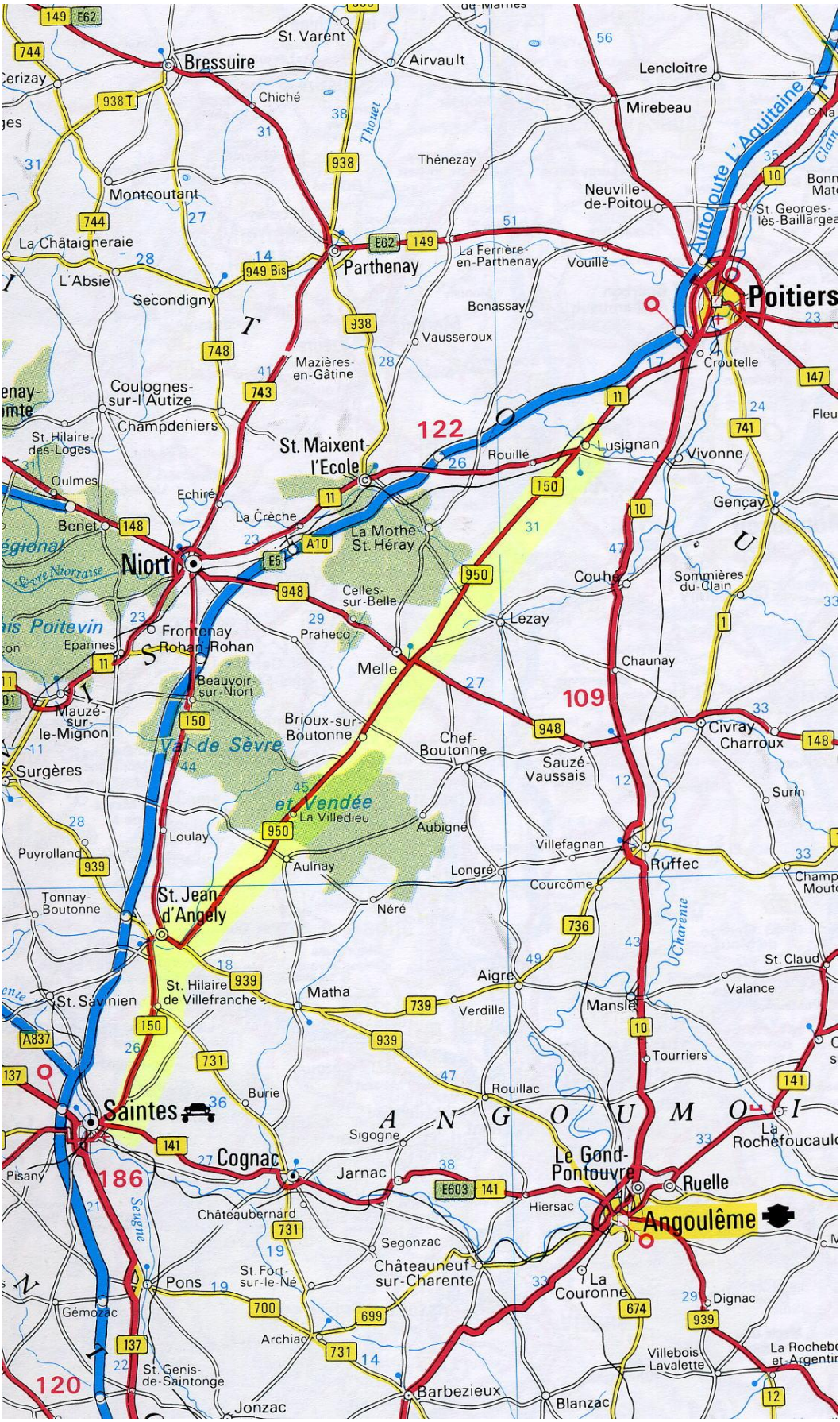

Vandaag gereden 146 kilometer. Van Saintes tot Lusignan

Veertigste dag dinsdag vijfentwintig augustus 1992

Vandaag rijden Cor en ik vanaf Lusignan naar Loches. Loches ligt rechts beneden Tours. Omdat we dwars door Parijs willen fietsen koersen we verder in de westelijke richting naar de hoofdstad van Frankrijk.
In Portiers is veel éénrichtingverkeer en naar mijn gevoel reden we steeds rondjes. Dit verkeerd rijden is in de grote steden wel vaker voor mij een probleem.
Bij een standbeeld zagen we uiteindelijk een bord naar Tours. Het standbeeld was van Hilarius van Poitiers en hij was bevriend met Martinus van Tours. Rond het jaar 300 hebben zij samen belangrijk kloosterwerk gedaan in deze streek las ik in een folder die ik bij het plaatselijke bureau van toerisme had meegenomen.
Vandaag werd het ruim 37 graden en behoorlijk broeierig. We reden urenlang door een beschermd natuurgebied langs de rivier de Clain. Geen huizen en geen gebouwen, alleen bomen en jonge aanplant van bomen afgewisseld met heidevelden en vennetjes. Plotseling zag ik een slangetje op de weg liggen. Ik had nog nooit een slang in het wild van dichtbij gezien. Cor reed honderd meter voor mij zodat ik hem in de stilte wel kon aanschreeuwen. Toen ik hem wenkte fietste hij terug. We waren verbaasd omdat we nog nooit een doodgereden slang hadden gezien.
Het is wel bijzonder want vandaag zag ik ook een levende slang. Toen ik langs de kant van de weg was gestopt om wat foto’s te maken, gutste het water van mijn rug van de warmte. Er stond bijna geen wind en terwijl ik wat warm water dronk uit mijn bidon gleed er een groene slang van anderhalve meter zowat langs mijn benen. Stokstijf keek ik naar het beest en maakte meteen een foto.
We rijden langs de dorpen Châtellerault, Descartes en Liqueil richting Loches. In het dorp Loches heb ik mij helemaal gewassen bij een openbare wasplaats. Het valt mij op dat in veel dorpen en steden in Frankrijk een toilet en daarbij ook wasgelegenheid is waar toeristen zich kunnen verfrissen. We deden wat inkopen en dronken een paar pilsjes die we kochten in de supermarkt. Op een terrasje zitten was er nu niet meer bij. In Spanje deed Cor dat ternauwernood, maar nu wou hij dat helemaal niet. Afijn, een gekoeld biertje uit de supermarkt smaakt ook prima.
Daarna reden we kilometers lang door enorme bossen in de richting van Montricard en hebben we tegen de avond in een enorm groot bos onze tent opgezet.

Een woud van tientallen meters hoge bomen en ongeveer een kilometer vanaf de openbare weg stonden daar onze tenten op een bijna onvindbare plek. We kookten ons potje en we aten het ieder apart op binnen in elk zijn eigen tent omdat je niet buiten kon wezen van de vele muggen die venijnig staken met dit broeierige weer. Het gaf mij een onzalig gevoel van eenzaamheid in dit enorme woud. Cor zat een meter of twintig bij mij vandaan en ik zat in mijn tent achter het horrengaas mijn prakkie op te eten.

In Portiers reden we naar mijn gevoel rondjes. De stadswallen in Portiers zijn aangeplant met een rijk bloeiende bloemenpracht.

Plotseling zag ik een slangetje op de weg liggen. Ik zette mijn fiets langs de kant om een foto te maken. Ik had nog nooit een doodgereden slang gezien.

Plotseling zag ik een slangetje op de weg liggen. Ik had nog nooit een slang in het wild van dichtbij gezien. Cor reed honderd meter voor mij zodat ik hem wel kon aanschreeuwen waarna hij kwam terugrijden. Ook Cor was verbaasd omdat ook hij nog nooit een doodgereden slang gezien.

Het is bijzonder want vandaag zag ik ook een levende slang. Toen ik langs de kant van de weg was gestopt om wat foto's te maken gutste het water van mijn rug van de warmte. Er stond bijna geen wind. Terwijl ik wat warm water dronk uit mijn bidon gleed er een groene slang van anderhalve meter zowat langs mijn benen. Stokstijf keek ik eerst naar het beest en maakte toen meteen een foto.

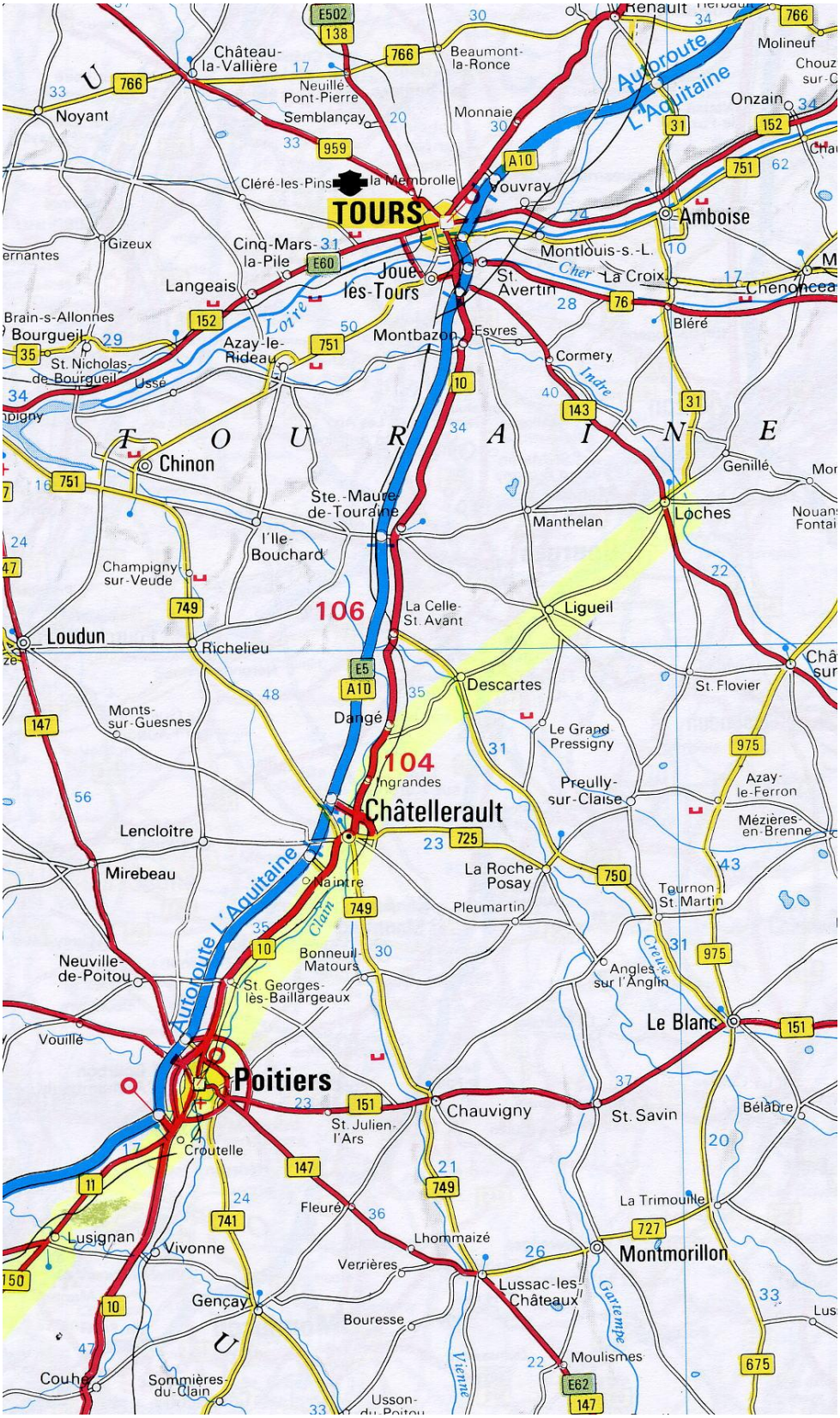

Vandaag gefietst 140 kilometer

Eén en veertigste dag woensdag zesentwintig augustus 1992

Toen ik vanmorgen in mijn tent wakker werd, voelde ik mij erg klein met mijn minuscule paarse tentje in dit enorme woud. Het regende de afgelopen nacht en de zachte wind veroorzaakte een zingend ruisen dat mijn gemoed heel rustig maakte en vooral mijn persoontje een klein gevoel gaf.
Na het ontbijt en het inpakken van de tent reden we al vroeg weg uit het ietwat kil aandoende bos. Om acht uur fietsten Cor en ik voorbij het chique aandoende chateau Montpoupon langs de rivier de Loire naar de stad Blois.
Het is een prachtig gebied van Blois naar Chartre waar we halverwege van de grote weg afgingen en de binnenweg, een soort parallelweg, namen.
Op een parallelweg is het wat rustiger met het verkeer, het landschap is nog veel mooier en je komt dan wat meer door de plattelandsgehuchten en dorpen hoewel ik wel het gevoel had dat het heuvelachtiger is. Nabij Illiers zijn we bij een school gestopt. Bij scholen, op schoolpleinen en bij kerkhoven ik zeg het nog maar eens een keer, daar zijn waterkranen te vinden en meestal een WC.
Een mevrouw ging meteen de ‘Mairie” (burgemeester) vragen. Die was niet aanwezig. We hebben daarna gewoon onze tenten opgezet en onderwijl zei ik tegen Cor, “ze jagen ons toch niet weg’. Even later kwam de vrouw van de burgemeester: “O, Hollanda? Nô probleem, madame set Spanjola, Nô, Hollanda, nô prbleem…”
“ You speak English?” Vroeg Cor.
En de vrouw van de burgemeester zei dat haar man ons wilde zien. Even later kwam hij aan in zijn spijkerbroek. Hij vroeg of we één dag bleven en vroeg of we morgen weer vertrokken, dan was het helemaal geen probleem om een nacht op het schoolplein te staan met onze tenten.
Daarna hebben we brood gegeten. Ik had een behoorlijke trek na deze fietstocht. Elf sneetjes brood. Twee met beaf, vier met twee bananen erop, twee met kaas, en drie met twee eieren. Daarna drie bekers yoghurt en drie kommen soep. Dit is wel zo het gemiddelde wat ik eet, maar toch dacht ik, “sjonge, wat eet je veel tijdens zo’n fietstochtje.”

Op een grasveldje bij de school stond een pruimenboom waarvan ik zeker wel dertig pruimen heb gegeten. Heerlijke blauwe pruimen. Daarna heb ik in een telefooncel met Gea gebeld, alles was goed bij hen.
Morgen rijden we ver voorbij Parijs. Het plan om dwars door deze grote stad heen te fietsen hebben we laten schieten. We laten Parijs rechts liggen en als alles goed gaat zijn we vrijdag bij de Frans/Belgische grens.
Ik verlang langzamerhand weer naar huis, naar onze kinderen. Naar Gea, Ron en Marco en naar John en Yvonne. Ik wil zien hoe Yvonne eruit ziet nu ze in verwachting is. Maar vooral verlang ik naar Meentje. Hoe zal ze het maken in het tehuis in Assen?
Toen ik terug kwam van telefoneren kwam Cor mij al tegemoet. Hij had bij mensen, enkele huizen vanaf de school waar nu onze tent staat gevraagd of we ons mochten douchen. Het is een gezin dat normaal in Parijs woont maar hier in Mezières een buitenhuis heeft waar ze twee dagen per week verblijven en ook hun vakanties doorbrengen.
Hij is verkoopmanager van een verffabriek en reist door heel Frankrijk en ook in Noord-Spanje. Het gezin heeft één dochter ‘Julie’. Ze sprak goed Engels en ze vertelde dat ze tennist op hoog niveau.
Nadat ik mij gedoucht had kreeg ik koffie met een lekker stuk cake erbij. Daarna werd een fles wijn opengemaakt en toen nog een fles. De mensen hielden wel van gezelligheid, dat voelde ik wel. Hij vertelde over zijn werk, zijn verre reizen en dat hij wel eens in Holland was geweest. ‘Groningen?’ Nee, daar had hij nog nooit van gehoord. Toen ik gebaarde dat ik geen wijn meer hoefde schonk mevrouw nog een paar glazen Jus Orange in met daarbij een schaaltje gedroogde vruchten.
Het was al laat geworden en toen we aanstalten maakten voor vertrek naar ons eigen bivak kregen we water mee om thee te zetten voor morgenvroeg en om onze bidons te vullen. Nog een grote zak met tomaten, want mevrouw Vaquier was bang dat we geen vitamine genoeg kregen.
Het was een plezierige avond met een hartelijke conversatie bij deze gastvrije mensen.

Op een grasveldje bij de school stond een pruimenboom waarvan ik zeker wel dertig pruimen heb gegeten. Heerlijke blauwe pruimen.

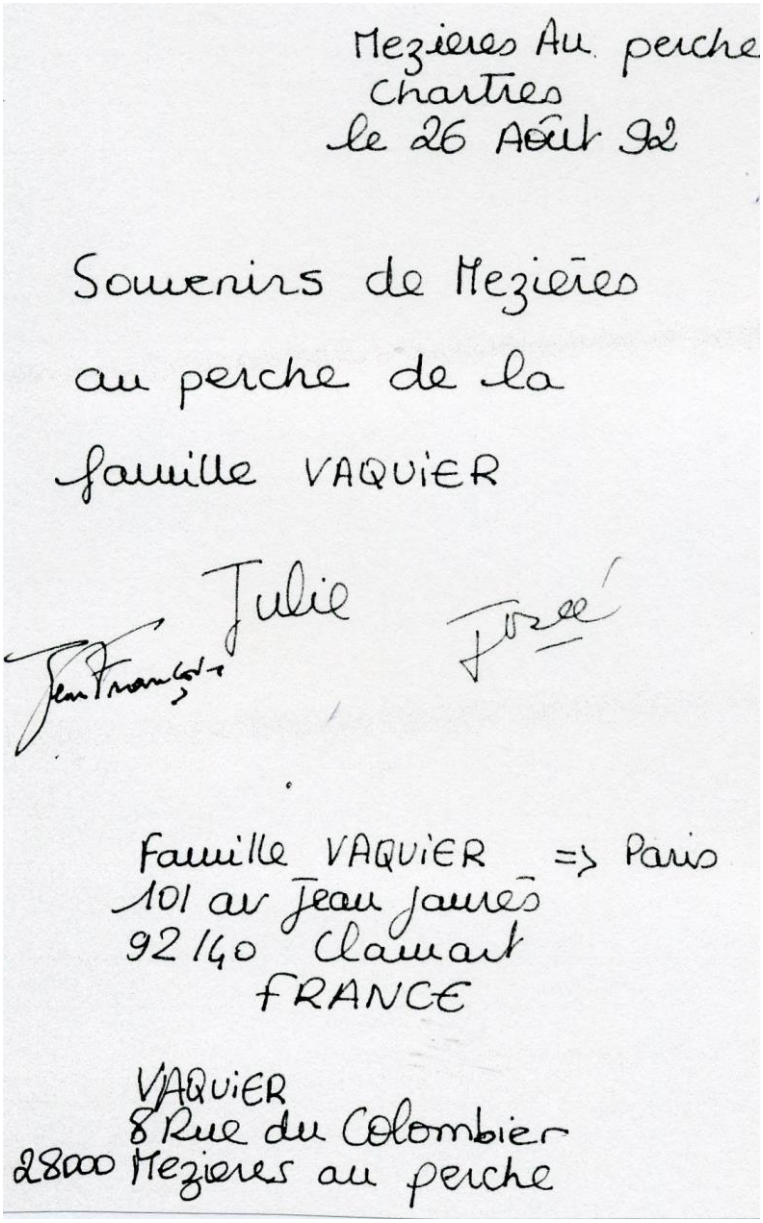

Bij mensen mochten we ons douchen. Het was een gezin dat in Parijs woonde. De man was verkoopmanager van een verffabriek. Hun buitenhuis staat hier in Mezières waar ze twee dagen per week verblijven en ook de vakanties doorbrengen.
Het gezin heeft één dochter 'Julie'. Ze sprak goed Engels en ze vertelde dat ze tenniste op hoog niveau.

Vandaag gefietst 165 kilometer

Twee en veertigste dag donderdag zevenentwintig augustus 1992

Vandaag rijden we vanaf Illiers naar Prossy en hebben we te maken met veel klimwerk, vooral in het Seinedal is het behoorlijk zwaar. Het werd ruim 30 graden en het voelde ook warm aan.
Bij het mooie toeristische dorpje Mantes La Jolie fietsten we over een prachtige brug van de Seine, daarna kwamen we weer langs uitgestrekte wijngebieden. Cognac waren we al gepasseerd en het gebied Marne en Loire fietsten we door en nu reden we langs de rivier de Seine. Ik ervaar nu hoe een onmetelijk land Frankrijk is met steeds een afwisselend karakter en ook ontelbare watertorens. Soms zie ik wel zeven watertorens tegelijk met allerlei verschillende bouwstijlen in ieder dorp. We passeren de prachtige steden Mantes, Beauvais, Amiens, Arras. Bij een dorp even voorbij Beauvais stopten we bij een school en werden we verwelkomd door zeven kinderen die aan het voetballen waren. Ik ging op het schoolplein meteen op zoek naar een kraan. We moesten nog inkopen doen voor het avondeten en volgens de voetballertjes was er in het dorp waar we nu waren geen enkele winkel. Met alle kinderen achter ons aan de weg wijzend, zijn we drie kilometer verderop in een dorp boodschappen gaan doen. Dat was wel een heel spektakel met zo'n karavaan jonge mensen op weg naar de supermarkt. Met mijn fietstassen vol met fruit, een fles drinken, een pak melk, brood, een blik soep, chocola, enkele blikjes bier, een hompie kaas en vleeswaren sjezen we met de hele groep kinderen voor ons uitscheurend op hun fietsies weer terug naar de school. Toen we terug kwamen kregen we permissie om op het schoolplein te overnachten. Ik zette mijn tent op, al was het alleen al ter bescherming van de muggen. Cor was helemaal aan het eind van zijn Latijn en hij had ook geen puf meer om zijn tent op te zetten zodat hij onder de blote hemel bleef slapen.

Hier eten we ons middagmaal achter de muur van een binnenplaats op een schoolplein. Op schoolpleinen is meestal water en je kan in de luwte lekker zitten en je eten koken.

Het was al schemerig toen ik deze foto maakte op een schoolplein waar we overnachten. Jongens kijken vanuit een dakraam van de school naar die Hollanders die op de fiets met vakantie zijn.

Drie en veertigste dag vrijdag achtentwintig augustus 1992

Vannacht heeft het meest geregend. Ik heb er altijd een hekel aan om mijn tent nat op te vouwen, maar in Frankrijk klaart het meestal snel weer op zodat ik overdag, als we even pauzeren of tijdens het eten, altijd wel even de tent kan uitvouwen en ergens overheen kan hangen om te drogen. Ook vandaag is het weer een zware dag met veel klimmen en dalen en het regent de hele dag pijpenstelen en is het opletten als er grote vrachtauto's passeren. Je krijgt als fietser dan een enorme windklap en een hoos water van die grote zware vrachtwagens, daarom blijf ik stijf langs de kant van de weg fietsen. Temeer ook omdat ik besefte dat het slechte weer ook matig zicht geeft voor de automobilist en daardoor fietsers zoals wij dan minder goed zien.
's Avonds kwamen we aan even voorbij Arras, in het plaatsje Roclincourt. Toen ik mij bekeek in de etalage van een winkelruit zag ik er uit als een kolenboer, zo zwart als de kachel was mijn gezicht. Bij het gemeentehuis in Roclincourt zijn we gaan vragen of zij een plek wisten om te overnachten. Op het gemeentehuis kregen we geen respons en dan is het beste om naar het plaatselijke café te gaan. Het dorpscafé is erg handig omdat daar vaak mensen zijn die wat van het dorp weten. Al snel kwam iemand aan en mocht Cor bij de man in zijn auto, een Peugeot, stappen. Toen Cor een tijdje later terug kwam zag ik al aan zijn lachende gezicht dat het weer gelukt was om een goede plek te 'versieren' voor de nacht. We mochten staan op het voetbalveld. Eerst mochten we wel in clubgebouw maar later werd dat weer ingetrokken en mochten we ons alleen douchen in de kantine. Maar weer even later mochten we alleen maar op het voetbalveld onze tent opslaan en er zou wel een kraan buiten zijn waar we ons konden wassen. Wat we ook zochten, er was geen kraan te vinden.
Achter de kantine stond een hoge muur en achter die muur was een kerkhof. Ik dacht dat er op elk kerkhof wel een kraan te vinden is. Al snel vond ik de kraan met eronder een grote polyester bak van misschien wel honderd liter vies groenig water. Terwijl ik de bak liet leeglopen, maakte ik de wanden ook wat schoon met een dot gras. Daarna liet ik de bak weer vollopen met schoon kraanwater. Ik heb mij helemaal uitgekleed en ben in die bak met koud water gaan zitten. Cor vond het onpasselijk dat ik zo in die bak kroop op het kerkhof. Maar ik zei dat er met dit weer toch

niemand op het graf kwam. En wat dan nog….? Zeep en schoon water na zo'n fietstocht maakt een ander mens van je. En toen ik weer aangekleed was met heerlijke schone kleren voelde ik dat mijn hele lijf behaaglijk begon te gloeien. Het koude kraanwater en nu weer die warmte van de avond en weer met schone kleren aangekleed maakte behaaglijk en tegelijk ook rozig. Na het eten heb ik nog mijn wekelijkse verhaal voor radio Menterwolde geschreven en om even voor negen uur kroop ik al in mijn tent om te gaan slapen. Ik sliep wel tien meter vanaf de tent van Cor. We hadden er nog woorden over gehad dat hij zijn tent opzette onder de blikken abri, een soort van dug-out van blikken golfplaatjes, waarin ik even tevoren een touwtje had gespannen waarop mijn kleren hingen te drogen. Cor had dit opzij gesmeten om daarna zijn tent onder de abri op te zetten.
Omstreeks elf uur werd ik ineens wakker van veel lawaai. Ik kon het niet goed thuisbrengen en het ging gepaard met een enorm geschreeuw. Cor schreeuwde, nee het was meer een schor gegil, ja het was een afgrijselijk geschreeuw met een angstige ondertoon. Ik zocht naar mijn zaklamp, maar kon die meteen niet zo snel vinden. Cor bleef maar roepen om hulp. Terwijl ik mijn zaklamp zocht dacht ik dat door de wind de hele dug-out misschien wel op Cor zijn tent terecht was gekomen. Toen ik bij zijn tent aankwam en met mijn zaklamp de boel bescheen stond de dug-out nog overeind. Ik zag dat Cor net zijn rits los had en uit zijn tent begon te kruipen. Ik scheen met mijn zaklamp in zijn gezicht en zag alleen maar bloed. Cor zei dat hij een steen op zijn hoofd had gekregen. "Er zit een deuk in mijn voorhoofd..…" kermde Cor en hield een plastic zak tegen zijn gezicht. Ik keek ernaar en zag een enorme snee boven zijn oog en in zijn oogkas was het ook beschadigd.
We renden naar de openbare weg, vanaf de kantine was dat wel 600 meter, op blote voeten. Later besefte ik het niet eens te hebben gevoeld dat ik geen schoenen aan had over die grove sintels van de oprijlaan naar het voetbalveld.
Op de openbare weg hield ik een auto aan. Een achter op komende auto moest uit alle macht remmen om niet tegen de stilstaande auto aan te komen. Ik zei tegen de chauffeur dat hij met Cor naar een dokter moest rijden. Ondertussen drukte ik Cor in de auto en zei: "Gaat zitten Cor..!".
Toen ik weer terug was in mijn tent, kroop ik ook maar weer meteen in de slaapzak. Ik wist niet wat er nou feitelijk was gebeurd.
Was dit nou een overval? Of was het en kwajongensstreek?

Ik ben toch weer uit mijn tent gekropen en heb met een grote steen in mijn hand toch nog wel tien minuten achter de tent van Cor in de dug-out gestaan.
Het was stikdonker en mijn oren spitste ik op elk geluid. De regen stroomde uit de hemel en ik werd door en door koud. Steeds meer begon ik te denken dat het kwajongensstreken moesten zijn geweest. Immers, terwijl ik met mijn zaklamp rondom de tent van Cor scheen zag ik wel een stuk of zes grote zwerfkeien en stenen liggen. Die konden er niet eerder gelegen hebben, omdat het voetbalveld steeds wordt gemaaid dacht ik. Na en half uur, of misschien was het wel drie kwartier ben ik toch weer in mijn slaapzak gekropen en sliep na geruime tijd weer in. Opeens werd ik wakker doordat mijn hele tent werd verlicht met schijnwerpers van verschillende kanten. Ik hoorde stemmen rond mijn tent en schrok mij rot. Mijn hart bonsde door heel mijn lijf. Het was rond half twee toen zeven politiemensen rond mijn tent liepen met grote schijnwerpers. Ook de lichten van de politieauto's schenen dwars door mijn licht gewicht tentje. Een van de politiemensen vroeg aan mij wat er was gebeurd in de avond. Hij vertelde dat een arts vanuit het ziekenhuis hen had gewaarschuwd dat er een overval was gepleegd op twee vakantiegangers.
Ik vroeg of hij wist hoe het met Cor was.
De politieman vertelde dat het goed ging, maar dat hij behoorlijk gewond was aan zijn hoofd. Ik moest mee in een politiebus naar de burgemeester. Daar dronken we koffie. Na de koffie dronken we een stevige borrel. Ik vroeg wat het voor spul was en de burgemeester zei lachend dat het Kirsch was. Omstreeks vier uur werd ik weer door de politie terug gebracht naar het voetbalveld. Ik mocht niet meer in mijn tent slapen en de burgemeester gaf mij de sleutel van de voetbalkantine. Ze konden zelf ook niet goed inschatten wat er nou precies was gebeurd, maar in ieder geval mocht ik niet meer in mijn tent slapen maar wel in de voetbalkantine. De politie zou wel een oogje in het zeil houden. In de tafeltennisruimte heb ik mijn slaapzak neergelegd. Daarna heb ik eerst even rondgeneusd wat er allemaal was binnen het gebouw. Toen ik de douche zag heb ik mij lekker gedoucht en ben daarna in mijn slaapzak gekropen. Het duurde nog wel even voor ik weer in slaap viel, maar het voelde in ieder geval een beetje veiliger omdat de burgemeester had gezegd dat de politie wel met regelmaat zou posten. Om een uur of acht zou een politieman mij ophalen om met me mee te gaan naar het ziekenhuis waar Cor was heengebracht.
De burgemeester zei dat Cor zijn neus en oogkas had gebroken en dat het redelijk goed met hem was.

We mochten staan op het voetbalveld. Eerst mochten we overnachten in het clubgebouw. Later werd dat weer ingetrokken en mochten we ons wel douchen in de kantine. Maar weer even later mochten we alleen maar op het voetbalveld onze tent opslaan.

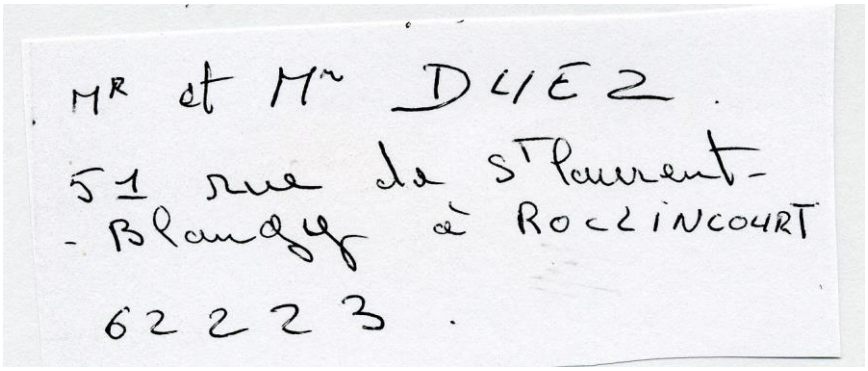

De burgemeester van Roclincourt schreef zijn naam nog in mijn dagboekje.

Ik verzamelde de stenen die bij de tent van Cor lagen. Deze stenen waren tegen de blikken platen van de abri aangegooid, of misschien er bovenop. In elk geval waren het 'verse' stenen. Immers je kon zien dat regelmatig het gras werd gemaaid en dan konden er geen stenen hebben gelegen. De grote bruine kei op de voorgrond lag op het tentzeil, vast en zeker is die steen tegen Cor zijn voorhoofd aan gekomen.

De grote bruine kei op de voorgrond lag op het tentzeil, vast en zeker is die steen tegen Cor zijn voorhoofd aan gekomen.

Vier en veertigste dag zaterdag 29 augustus 1992

Om zeven uur ‘morgens was ik al weer wakker. Ik liep wat door de tennishal en heb me lekker gewassen en geschoren. Daarna mijn spullen geordend en buiten nog eens de boel in ogenschouw genomen en toen de tent opgebroken. Ook de tent van Cor heb ik schoongemaakt, bloedvrij gemaakt en in de tennishal te drogen gehangen. Tjonge, het bloed zat overal waar hij zich aan vast had gepakt zowel aan de binnenkant en ook de buitenkant van de tent.
Daarna alle spullen opgeruimd en toen de tent droog was met de spullen ingepakt. Alles wat van Cor is heb ik op zijn fiets gegespt en onder zijn snelbinders gedaan. Als hij nu uit het ziekenhuis kwam zou hij zo op zijn fiets kunnen stappen en konden we weer verder fietsen.
Om elf uur kwam een Franse gendarme zeggen dat hij mij om vier uur zou komen halen. Ik vroeg of we dan naar het ziekenhuis gingen, maar de politieman zei dat ik even naar Cor kon bellen in het ziekenhuis te Lille.
Om half twaalf kwam een jonge kerel bij de deur. Hij gaf mij een hand en zei dat hij Philip heette en de schoonzoon is van de burgemeester. Hij vroeg of ik wilde aanzitten aan het diner bij de maire (burgemeester) thuis.
De familie Duez, vader en moeder met een vrijgezelle zoon en een getrouwde dochter met schoonzoon Philip waren erg gastvrij. We dronken eerst uitgebreid koffie en daarna een glas bier en vervolgens gingen we aan de wijn en wat andere drankjes met wat hapjes. Ondertussen moest ik mijn beleving van de nacht vertellen. Hoe was het nou precies gebeurd? En wat was er nou verder nog achteraan gekomen?? Vooral de burgemeester bleef er maar over doorvragen.
Hij vroeg of ik angstig was geweest en ze begrepen niet ik gewoon weer in mijn tent was gekropen.
Maar ik lachte wat en schudde met mijn hoofd en dacht dat ik van nature niet zo angstig ben. Immers angst houdt mensen tegen om zichzelf te zijn. Ik ben in mijn leven bijna nooit angstig geweest en ik ben altijd mijzelf gebleven. Ik ben niet angstig voor geweld of terreur. Ik ben ook niet angstig voor afgaan in mijn omgeving of voor mislukking in mijn voorgenomen succes.

En weer vroeg de burgemeester wat er nu precies was gebeurd “un accident” . Ik kon weinig vertellen, dan alleen dat mijn gedachten was, dat het werk van opgeschoten of baldadige kwajongens was geweest.
‘Bravoure en jeugdige baldadigheid en zelfoverschatting van jonge jongens en Cor was het ongelukkige slachtoffer geworden,’ dat was mijn gedachte.
Maar volgens Cor, zijn uitleg in het ziekenhuis, waren ze overvallen en was hij met een steen de hersens ingeslagen en de burgemeester keek erg bezorgd als hij er weer opnieuw op terug wilde komen met mij. Hij vertelde dat Cor voorlopig niet naar huis kon en al helemaal niet naar huis kon fietsen. Dat hij met een ambulance terug moest naar huis en dat zijn genezing dan nog wel weken kon duren in Nederland. Hij bleef maar doorvragen, maar zag op de duur wel in dat ik hem ook niet méér kon vertellen. Ik zei dat ik zo snel mogelijk even naar Cor wilde in het ziekenhuis.
De burgemeester zei iets tegen zijn schoonzoon en ik begreep dat er een auto werd geregeld voor vervoer naar het ziekenhuis. Ik dacht er aan dat ik dan zondag nog in de kantine zou blijven als dat werd toegestaan en dat ik maandagmorgen alleen op de fiets zou stappen en het laatste eindje naar huis zou fietsen. Eerst moest ik weten hoe het met Cor was en ik wilde hem zien om te kijken hoe en wanneer hij naar Groningen kon gaan en desnoods regelen dat zijn spullen en fiets werden vervoerd.
Daarna werden de gesprekken gezelliger en uitgebreid vertelden ze over hun dorp Roclincourt, dat ze daar geboren waren en altijd hadden gewoond en ik moest over Nederland vertellen en over Groningen en over het dorp waar ik woonde.
Zuidbroek? En de kaart werd er bij gehaald om te zien waar of dat village (dorpje) lag. Vooral nieuwsgierig waren ze naar de fietstocht van Santiago de Compostela en Fatima. De schoonzoon sprak goed Engels en de conversatie ging redelijk goed onder het genot van het uitgebreide diner van gestoofde worteltjes, bleekselderij en gekookte aardappelen met ossentong.
Een hele ossentong waarvan het eerste gedeelte in plakken gesneden, werd op een zilveren schaal opgediend. Ik had nog nooit ossentong gegeten, laat staan dat ik het zo geserveerd had gezien. Uit een grote schaal met rode saus, een romige tomatensaus, moest ik enkele scheppen met een pollepel nemen en over het eten uitgieten. Ik vond het allemaal zo sjiek en was zo onhandig met alles dat ik aan de schoonzoon zei dat hij maar eerst moest opdienen zodat hij aan mij voor deed hoe dat moest. Er werd wat om mijn onhandigheid gelachen en misschien ook wel omdat ik zoveel at, dat waren ze vast ook niet gewend. En misschien had ik mij wel wat in

moeten houden met dat vele eten, maar ik had zo'n trek en het smaakte me meer dan voortreffelijk.
Nadat de tafel was afgeruimd bracht het meisje uit de keuken een grote glazen stolp met daaronder allerlei soorten kaas. Hetzelfde als bij de Pastoor in Carsans. Allerlei heerlijke soorten kaas en ook een heerlijke wijn werd er bij de kaas geserveerd. Na een uitgebreide koffie met nog weer een pittig borreltje werd ik behoorlijk slaperig en was dan ook blij om weer van tafel weg te kunnen. Ondertussen was het half vier en kwam een politiebusje voor rijden om mij naar het politiebureau in Aras te brengen.
Op het politiebureau kreeg ik telefonisch contact met het ziekenhuis waar Cor Kerstholt werd verpleegd. Na verschillende doorverbindingen kreeg ik Cor aan de lijn. Cor vertelde dat hij gehecht was aan zijn voorhoofd en zijn oogkas. Dat hij een scheurtje in zijn voorhoofd had en onmogelijk nog kon fietsen en zondag een auto kwam vanuit Groningen en dat hij werd opgehaald om naar huis te gaan. Daarna moest hij meteen naar het Academisch ziekenhuis in Groningen om verder te genezen. Ik vroeg aan Cor of hij wist wat er nou eigenlijk precies gebeurd was. Volgens Cor was hij overvallen en had er een groep belagers moedwillig letsel bij hem toegebracht. "Van dichtbij heel gericht een grote steen op mijn hoofd geslagen…." Zei Cor.
Ik vroeg aan Cor of het misschien ook zo kon zijn dat jeugdige vandalen over de kerkhofmuur een stenenregen op de golfplaten dug-out wilden gooien om ons te laten schrikken. Dat er toen per ongeluk een grote steen vanaf de dug-out op zijn tent was terechtgekomen waarin hij lag te slapen. Al met al een ongelukkige samenloop van omstandigheden??
Cor wilde er niets van weten. Hij was behoorlijk gefrustreerd omdat ook de ANWB nu niet snel genoeg reageerde op zijn verzoek om terug gebracht te worden met een ambulance naar Nederland. "Heb je wel een reisverzekering?" vroeg ik, maar die had Cor niet, wel een ANWB verzekering waarin hij niet duidelijk kon zeggen of daarin wel voldoende dekking was.
Ook ik kreeg een veeg uit de pan omdat ik nu pas wat van mij liet horen. 'Nou ja, ik vraag je' dacht ik en ik beloofde wat te organiseren om met spoed even bij hem te komen in het ziekenhuis.
De politie bracht mij terug naar de sporthal en gaf mij een nummer van het proces verbaal; gendarmerie Aras PV nr. 2515192.

Een van de politiemensen beloofde mij dat ze mij naar het ziekenhuis zouden brengen met een politieauto, alleen konden ze mij niet zeggen wanneer ik werd opgehaald om even naar Cor Kerstholt te gaan.

Ik vond het jammer dat onze fietstocht nu zo moest aflopen. Zo'n ongelukkige samenloop van omstandigheden na zo'n prachtige fietsvakantie. En zeker na een toch wel goed verlopen week samen. Ik had eerder het vermoeden gehad dat we zomaar halverwege uit elkaar zouden gaan tijdens het fietsen. Cor is niet een plezierige man om mee te fietsen omdat ook met een trainingstocht door Nederland hij mij bij Heilo achter liet met twee vrouwen en toen zijn eigen weg ging. Cor is vaak cynisch als je een gesprek hebt over idealen of als je wat leuke ideeën naar voren brengt. Ook tegendraads gedrag als ik bijvoorbeeld mijn tent opzette dan deed Cor dat niet en bleef hij onder de blote hemel slapen. De volgende dag zei hij "O, je tent is niet weggewaaid?" Of als we elkaar uit het zicht reden en ik na verloop van tijd even op hem wachtte dan zei Cor "Ik vroeg mij al af wat we moesten doen als we elkaar niet weer zouden treffen." Maar immers, we konden bijna elkaar niet mis rijden, maar Cor daagde dat wel uit. Ook was hij een keer weggekropen achter een boom om te zien wat ik zou doen als we elkaar een hele tijd niet meer zagen. Maar, al met al was het mooi gegaan de afgelopen week en hadden we veel lol beleefd. Bij de Pastoor in Carsans en bij de familie Vaqviers in Mezièrez. We hadden steeds samen gekookt en gegeten. Lekkere bramensap gemaakt en over de yoghurt opgegeten. Hij had mijn banden geplakt en kapotte spaken verwisseld. Samen inkopen gedaan in supermarktjes. Nu was daar, na een zware dag van 170 kilometer fietsen, ineens een eind aan gekomen en lag hij daar in het ziekenhuis.

Ik belde radio Menterwolde mijn weekjournaal door. Ook over het incident met de stenen van afgelopen nacht. De radiorapporteur Albi Nieuwenhuis vroeg of ik nu naar huis kwam samen met Cor in een ambulance en de reis niet uit zou fietsen. Maar ik was vastbesloten om alleen verder te fietsen. Ik wist nog niet hoe het zou gaan, maar in het radio-interview gaf ik meteen aan dat ik morgen of uiterlijk maandagmorgen op de fiets zou stappen om dan na ongeveer vier dagen in Zuidbroek aan te komen.

Vijf en veertigste dag zondag dertig augustus 1992

Het stormde en regende toen de grote overvalwagen van de Franse Gendarmerie kwam zeggen dat de zwaar gewonde Cor met een auto tussen tien uur en twaalf uur ‘s avonds bij mij zou arriveren om zijn spullen op te halen en dan naar Nederland zal afreizen. ‘Misschien’ zei hij er achteraan.
Dit wordt een lange zit dacht ik, want ik had Cor beloofd dat ik op hem zou wachten totdat hij zijn spullen kwam ophalen.
Na verloop van tijd werd het wat droog en ben ik naar het dorp gelopen. Het was feest in Roclincourt met een draaimolen, schiettenten en braderiestandjes die allerlei spullen en lekkernijen verkochten. Bij een bakkerij kocht ik twee tompoezen. Het weer voor een dorpsfeest had even beter gekund dacht ik, vooral toen het opnieuw begon te miezeren. In een telefooncel heb ik Ria, de vrouw van Cor Kerstholt, gebeld en gevraagd hoe het nu eigenlijk zou gaan met Cor en ze vertelde dat Henk Mulder met zijn busje zou komen om Cor op te halen. Nu werd het mij een stuk duidelijker, dus een ambulance kwam er niet en ook zou niets geregeld worden door een verzekeraar of via de ANWB. Misschien had Cor zijn reisverzekering niet goed op orde dacht ik.
Toen heb ik Gea en daarna John gebeld en vertelde hen dat ik morgen naar huis kwam fietsen omdat het nu bijna zeker was dat Cor Kerstholt vandaag werd opgehaald door Henk Mulder.
Om twaalf uur kwam Philip, de schoonzoon van de burgemeester, zeggen dat de auto omstreeks acht uur ’s avonds uur zou arriveren vanuit Holland.
Ik heb daarna bekeken of mijn fiets op en top in orde was en zag tot mijn schrik dat er twee gebroken spaken in het achterwiel zaten. Met reservespaken heb ik het wiel weer gerepareerd en de bochel zoveel mogelijk uit het wiel gehaald. Daarna kwam Philip weer met ‘goed nieuws’ zoals hij zei. De auto uit Holland kwam al om twee uur na de middag, ze hadden gebeld vanuit het ziekenhuis. Mooi werk dacht ik, dan spring ik vandaag nog op de fiets om nog een ruim eind België in te fietsen. Uit een tas haalde Philip een bakblik met daarin een grote appelpunt en een grote puddingpunt. Ze waren door mevrouw Duez gebakken zei hij en ik moest het mij maar goed laten smaken. Nou het was heerlijk. Ondertussen heb ik al mijn spullen opnieuw achter en voor op mijn fiets gesjord.

Om drie uur na de middag kwam Henk Mulder met de auto de laan van het sportveld oprijden. Voor Henk was het allemaal geen probleem om weer even op te komen draven voor een paar gestrande fietsers.
Henk lachte om Cor Kerstholt zijn tulbandachtige verbonden voorhoofd. “Je bent nu een echte Pelgrim Cor, immers in de oude tijd en in de middeleeuwen werden de Pelgrims ook gestenigd”.
De humor was weer volop aanwezig.

Zes en veertigste dag maandag 31 augustus 1992

Om acht uur morgens vertrok ik op mijn fiets van uit Ulvenhout. Henk en Willie Mulder en Cor Kerstholt zwaaiden mij uit. Prima weersomstandigheden en het fietsen ging makkelijk. Om tien uur belde ik naar collega Leen Bezems in Gorichem dat ik omstreeks half elf bij hem kwam koffiedrinken.
“Is dat goed Leen?”
“Ja zeker Rienus, prima……..!”
Het werd er erg gezellig, temeer omdat nog enkele UBO collega’s, Jan van Doorn en Jan van Gils er ook waren. Hiermee werd ik meteen op de hoogte gebracht van alle nieuwtjes en de ontwikkelingen die er bij UBO de afgelopen zeven weken dat ik met vakantie was hebben voorgedaan.
Na ruim anderhalf uur sprong ik weer op de fiets richting Zwolle. Mijn plan was om in Zwolle te overnachten. Het was wel een enorme trip vanuit Gorichem, ’maar als ik dinsdagavond thuis wil zijn dan moet ik vanavond Zwolle zien te halen,’ dacht ik.
De wind was zuidzuidwest. Mooi voor de wind met dit zonnige weer, ja het was zelfs warm, snorde ik gemakkelijk over de rustige en perfect aangelegde en prima onderhouden fietspaden van Nederland. Dit was een heel andere manier van fietsen dan in Frankrijk en Spanje. Daar fiets je meestal zoveel mogelijk aan de kant van de grote weg. Grote vrachtwagens toeteren dan al van veraf, ze melden zich als ze eraan komen en de chauffeur je hebt gezien. Door de luchtdruk, van de meestal zwaar beladen vrachtwagens, krijg je dan een klap en word je lichtelijk meegezogen als ze passeren. Nu merk je daar helemaal niks van. Vloeiend, ondanks de zware bepakking, rijdt ik zonder oponthoud en zonder steeds de landkaart te hoeven lezen omdat alles goed is aangegeven. Een paar keer heb ik naar Trees Smit, de dochter van Elly in Zwolle gebeld. Toen ik ze niet aan de lijn kreeg heb ik naar een collega Rieks van den Nieuwenhuizen gebeld. Ik kreeg zijn vrouw Elke aan de lijn en vroeg of ik vannacht bij hen kon overnachten. ‘Geen probleem’, mijn bad zou klaar staan. Rieks zou zorgen dat hij op tijd thuis was om er een gezellige avond van te maken.

Zeven en veertigste dag dinsdag 1 september 1992

Om negen uur fietste ik weg uit Zwolle en werd ik uitgezwaaid door collega en UBO inspecteur Rieks en zijn vrouw Elke van den Nieuwenhuizen. Ik was nog zwaar in mijn hoofd van alle drank van de vorige avond tot in de late uurtjes. Het was erg gezellig en dan blijf je lang doorpraten, zeg maar gerust van plakken. Daar had ik nu wel wat spijt van want ik had nog een behoorlijk tochtje te maken naar Zuidbroek.
In Staphorst kocht ik bij de rijdende winkelwagen van een SRV melkboer een fles yoghurt en een homp oude kaas en wat brood. De man had de radio keihard aan staan in de winkelwagen met kerkmuziek. ‘Ja, Staphorst,’ dacht ik.
Nabij Smilde heb ik mijn potje gekookt in een bushokje en in Assen ben ik even aangegaan bij John en Janny Lanting. John werkt bij mij als verzekeringsadviseur in mijn inspectie. Met een paar lekkere koppen koffie heb ik daar nog wat brood gegeten.
Rond half vier fietste ik Zuidbroek binnen.
Gea was er met kleinzoon Marco en ook mijn zus Menks was ’s morgens al met mijn moeder gekomen om het hele huis schoon en fris te maken en er stonden verse bloemen op de tafel. Het was een hartelijk weerzien na zoveel weken en zoveel belevenissen, dan is het genot groot als je weer in je eigen huis bent met je familie.
Meteen ging ook de telefoon en belde de overbuurman Omta. Hij feliciteerde mij met deze bijzondere prestatie, “Geweldig Rienus, van harte gefeliciteerd.”
Hij had voor mijn fietsvakantie gezegd dat hij mij niet uit zou lachen als ik na drie weken terug zou zijn. Nu had ik zeven weken gefietst. ‘Bijzondere prestatie,’ complimenteerde hij mij.

In een bushokje in Smilde kookte ik mijn potje

Menks is altijd bijzonder creatief en had bij bakker Geertsema in Muntendam een taart laten maken met een fiets erop.

Kleine Marco kijkt alsof hij zeggen wil 'geef me een hap van die taart!'

Na het douchen en verfrissen weer strak in het pak. Samen smullen we van een homp heerlijke taart.

Fietsende 'pelgrims' vechten 3250 kilometer tegen hitte en uitputting

Van onze verslaggever MARTIN GLASS

CASTRICUM — Cor Martens (65), in wielrenbroek en wielrentrui, met wielrenschoenen en wielrenpet, komt de redactiezaal binnenstappen. In zijn hand een envelop met een briefje. 'Zou u bij het artikel nog willen toevoegen dat Ellie een kei van een vrouw is, voor een goede sfeer zorgde binnen de groep en vaak en voortreffelijk het eten kookte. De groep is haar daar erg dankbaar voor', meldt het schrijfsel.

De groep bestaat uit vijf mannen en een vrouw, allen van middelbare leeftijd en met een stalen karakter. Het artikel gaat over een monsterfietstocht die de groep afgelopen zomer in Spanje aflegde. 3250 Kilometer in amper vijf en een halve week betekent elke dag zo'n 150 kilometer wegtrappen. De gemiddelde zomertemperatuur in de Spaanse binnenlanden begint bij dertig graden celsius. Een monstertocht.

Als enige Noordhollander maakte Castricummer Cor Martens deel uit van deze onderneming. Ja, er was nog een Amsterdammer, maar die haakte op de laatste trainingsdag af. Ook tijdens de tocht was er een afvaller. Een dame. Na vier dagen afzien zag ze in dat het niet mogelijk was op je dooie akkertje een stukje mee te fietsen, om de haverklap van ieder leuk uitzicht een fotootje te schieten en je zorgen te maken over 'hoe je er uitziet'. Er wilden onder leiding van Groninger C. Westholt naar het bedevaartsoord Santiago de Compostella, in noord-west Spanje. De route erheen volgde zo goed mogelijk de weg die Apostel Jacobus, oorspronkelijk vanuit Jeruzalem, te voet zou hebben afgelegd. De weg, de Camino de Santiago, wordt jaarlijks door duizenden wandelaars vanuit de hele wereld belopen. Deze Nederlanders fietsten echter.

Weekquotum

Oorspronkelijk acht fietsers, met een ijzeren gestel en gemoed, en een volgauto met de bagage en proviand vertrokken 17 juli uit het zuid-Franse plaatsje Bax, nabij Biarritz. Cor Martens had weliswaar de maanden ervoor zijn reguliere weekquotum fietskilometers van ruim honderd flink opgevoerd, maar zijn conditie was 'minder goed' dan twee jaar terug toen hij Rome per fiets bereikte. Toch viel hij niet uit de tricummer ... gekatapulteerd ... knie dik ingezwachteld, maar

neming. Ja, er was nog een sterdammer, maar die kte op de laatste trainings- af. Ook tijdens de tocht was en afvaller. Een dame. Na dagen afzien zag ze in dat niet mogelijk was op je ie akkertje een stukje mee etsen, om de haverklap van r leuk uitzicht een fotootje chieten en je zorgen te ma- over 'hoe je er uitziet'. Er maar één ding belangrijk: sen, veel fietsen. Zo scheid- ich het kaf van het koren en ven de ware 'fietsofielen' r.

fun doel was duidelijk, extra tiverend en alles behalve ek. Een pelgrimage is nu maal in het leven geroepen door veel mensen, het liefst ele malen per leven, te wor- volbracht. De fietsers, af- nstig uit heel Nederland, moed, en een volgauto met de bagage en proviand vertrokken 17 juli uit het zuid-Franse plaatsje Bax, nabij Biarritz. Cor Martens had weliswaar de maanden ervoor zijn reguliere weekquotum fietskilometers van ruim honderd flink opgevoerd, maar zijn conditie was 'minder goed' dan twee jaar terug toen hij Rome per fiets bereikte. Toch viel hij niet uit de boot bij de anderen, zo overdenkt hij naderhand. De tocht werd niet te min zwaar met bergen en hitte als voornaamste tegenwerkers. Dat was vooraf al bekend.

Vooraf onbekend was het noodlot dat Martens de tweede dag van de tocht trof. Spaanse wegen zijn als gatenkaas. Martens' blikveld miste tijdens een afdaling zo'n gat in het wegdek en met volle vaart werd de Castricummer gekatapulteerd. Schade: een zwaar gehavend gelaat, een krater in de linker knie en veel bloedverlies. 'Jij fietst niet meer verder', werd hem door een ander groepslid, met EHBO-diploma, verteld. Doch, Martens liet zich niet kennen. Na een kort bezoek aan een ziekenhuis in Pamplona en twee dagen rust, stapte hij weer op. De fiets was weliswaar provisorisch gerepareerd, zijn gezicht gehecht en zijn knie dik ingezwachteld, maar Martens fietste weer.

Vanaf dat moment bleven de groep dergelijke ongevallen bespaard. Het ongemak bleef beperkt tot het dagelijkse 'absolute stukzitten' en het vinden van een slaapplaats. Dat laatste bleek enigszins mee te vallen. Langs de pelgrimsroute is de Spaanse bevolking mentaal ingesteld op de hordes van veelal geloofsgenoten die onderdak zoeken. De Spaanse gastvrijheid komt volgens Martens dan het best uit de bus. Vijf en halve week hebben de fietsers 'gelogeerd' bij families en in sportzalen, kleuterscholen, seminaria, kloosters en parochies. Allen beschikten wel over enkele refugio's (noodslaapplaatsen voor pelgrims) of maakten ze ter plekke. Het ongemak zat 'm meer in het comfort van deze vaak sober uitgeruste bedden.

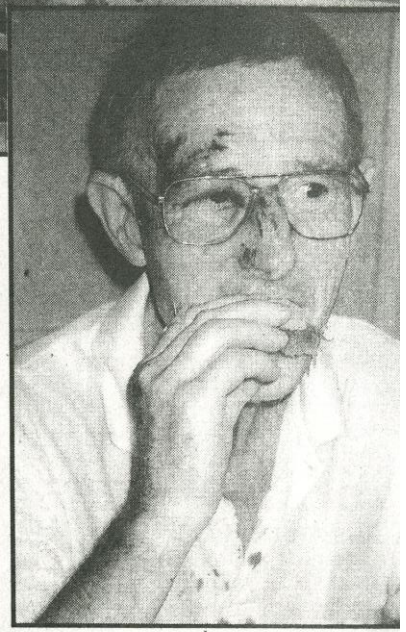

▲ Cor Martens: vijf en een halve week fietsen in zomers Spanje. Foto Kees Blokker

► Al op de tweede dag verslikte Martens zich in de Spaanse wegen. Een gat in het wegdek deed hem ernstig over het asfalt schaven.

Getuigschrift

Negen fietsdagen had de groep nodig om Santiago de Compostella te bereiken. Eenmaal terplekke werd bij het Graf van Jacobus gebeden voor dierbare naasten en werd uiteraard ook even de toerist uitgehangen. Als stoffelijk bewijs voor het volbrengen van de pelgrimstocht ontvingen de fietsers een 'compostella', een getuigschrift. Voldoening hadden de fietsers van hun tocht nu in ieder geval, voldoende nog lang niet.

Een verschijning van De Maagd Maria maakt sinds jaar en dag van het in zuid-Portugal gelegen Fatima ook een populair pelgrimsoord. Bekend is het ruim driehonderd meter lange pad dat gelovigen geknield en biddend afleggen alvorens bij de kathedraal te komen. Martens en zijn fietsgezellen wilden dat zien en meemaken. Nee, niet zelf doen, dat ging de katholiek Martens te ver. De tocht van Santiago naar Fatima verliep zonder incidenten en nam een ruime week in beslag. Fatima was bereikt en werd vervolgens beleeft en gezien.

Het was nog niet voldoende. Martens' originele routebeschrijving laat zien hoe de groep na Fatima dacht dwars door de smorende Spaanse 'pampa's' richting Frankrijk en uiteindelijk het bekende Lourdes te fietsen. Met recht een heel eind. Daarbij, 's zomers geeft het kwik in midden-Spanje geregeld meer dan 45 graden aan. Bij de Portugees/Spaanse grens resulteerde dat in h 'volledig kapot zijn' van enk fietsers. Nadat bij een verke bureau advies was gevraa over de te nemen route we duidelijk dat het ideaal n haalbaar was. Een medew ker van het bureau draaide niet omheen. 'Jullie Nederl ders zijn gek'. Lourdes we van de routebeschrijving schrapt. Men had voldoen

Via de kustwegen van Portu en Noord-Spanje zijn Mart en consorten teruggefietst n Bax. Op 23 augustus dro Martens weer Hollandse kof Al roerend in die koffie z Martens nu te overwegen volgend jaar met een groe naar Jeruzalem te fietsen. schatte afstand ergens tus de vijf en zesduizend kilomet enkele reis.

Fietsbedevaart eindigt in Frans ziekenhuis

(Van een onzer verslaggevers)

GRONINGEN/ROCLINCOURT - Twee deelnemers aan de Nederlandse fietspelgrimstocht die op de terugweg waren van een bedevaart naar Santiago de Compostela (Spanje), Fatima (Portugal) en Lourdes (Frankrijk) hebben hun tocht abrupt moeten onderbreken.

Tijdens een van de laatste dagen werd organisator C.H. Kerstholt uit Groningen en een mede-reiziger in de Franse plaats Roclincourt door een groepje jongeren bekogeld met stenen. Kerstholt kreeg een grote kei frontaal tegen zijn hoofd en belandde met een schedelbasisfractuur in het ziekenhuis.

Kerstholt had er zeven weken op de fiets op zitten toen hij moe neerstreek in Roclincourt, niet ver van Lille en de Belgische grens. 'We hadden de burgemeester gevraagd of we ergens onze tent konden opzetten. Dat mocht, vlak bij een sportveldje. Om een uur of tien werden we overvallen door een groep jongeren. Toen ik de tent openritste werd er een halve baksteen op een afstand van een meter of vier met kracht naar me toe gegooid. Die trof met recht op mijn hoofd.'

Kerstholt viel met een flink gat in zijn hoofd bloedend op de grond, maar wist aan de groep jongeren te ontsnappen en hield een auto aan. Die heeft hem naar een ziekenhuis in Blois gebracht, waar een schedelbasisfractuur werd geconstateerd.

Kerstholt heeft vanuit het ziekenhuis zelf het transport naar Groningen moeten organiseren. Hoewel de Franse artsen hem met klem aanraadden met een ziekenwagen terug te gaan, kreeg hij van de ANWB te horen dat hij evengoed op de trein kon stappen. 'Op mijn blote voeten zeker. Het enige wat ik op dat moment had was een pyjama die onder het bloed zat. Mijn tent stond vijftig kilometer verderop met alle spullen. De medewerking van de ANWB was nihil, ik ben erg in hen teleurgesteld.'

Een krantenartikeltje in het Nieuwsblad van het Noorden nadat Cor was thuisgekomen.

Pelgrimstocht per fiets eindigt in ziekenhuis in Frankrijk

Van een onzer verslaggevers

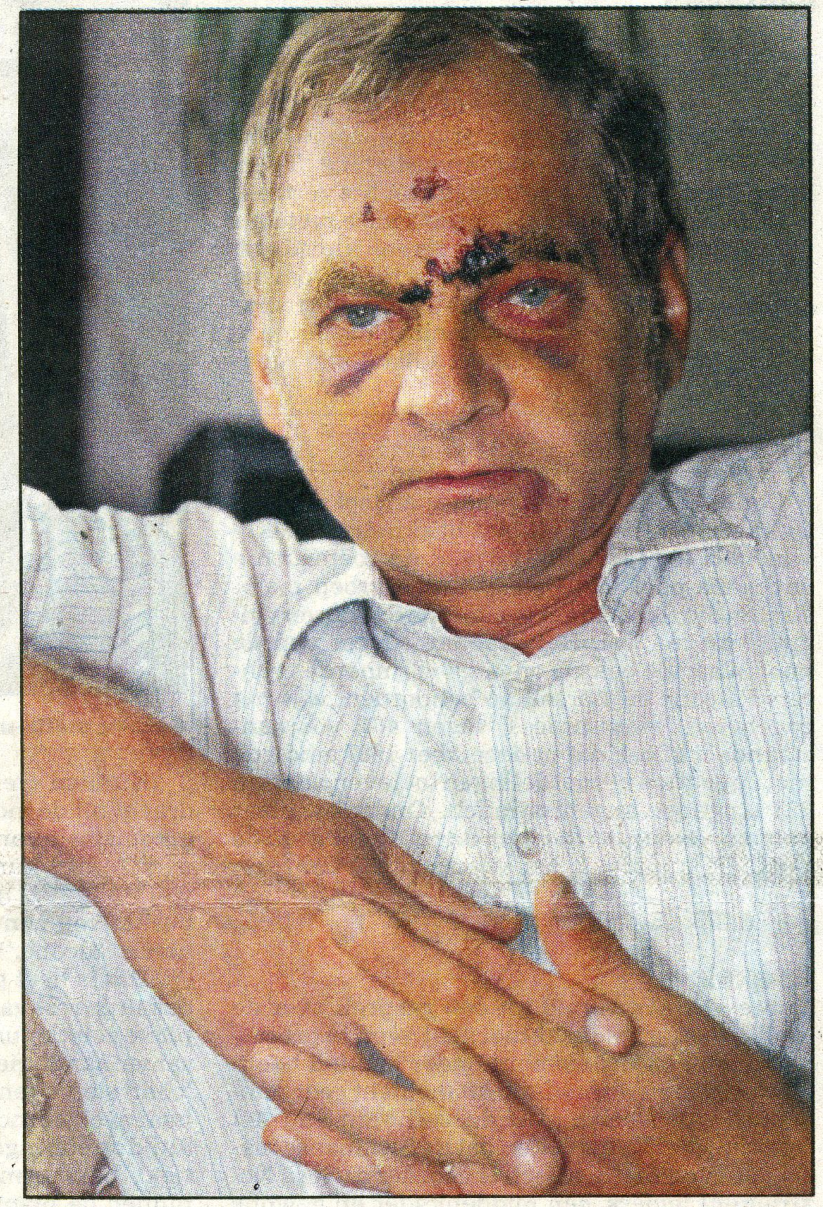

■ GRONINGEN/ROCLINCOURT – **Twee deelnemers aan de Nederlandse fietspelgrimstocht die op de terugweg waren van een bedevaart naar Santiago de Compostela (Spanje), Fatima (Portugal) en Lourdes (Frankrijk) hebben hun tocht abrupt moeten onderbreken. Tijdens een van de laatste dagen werd organisator C.H. Kerstholt uit Groningen en een mede-reiziger in de Franse plaats Roclincourt door een groepje baldadige jongeren bekogeld met stenen. Kerstholt kreeg een grote kei frontaal tegen zijn hoofd en belandde met een schedelbasisfractuur in het ziekenhuis.**

Kerstholt had er zeven weken op de fiets op zitten met een gemiddelde van ruim honderd kilometer per dag toen hij moe neerstreek in Roclincourt, niet ver van Lille en de Belgische grens.

„We hadden die dag 170 kilometer gefietst en waren uitgeput. We hebben de burgemeester gevraagd of we ergens onze tent konden opzetten. Dat mocht, vlak bij een sportveldje. Om een uur of tien werden we overvallen door een groep jongeren. Toen ik de tent openritste werd er een halve baksteen op een afstand van een meter of vier met kracht naar me toe gegooid. Die trof met recht op mijn hoofd."

Kerstholt viel met een flink gat in zijn hoofd bloedend op de grond, maar wist aan de groep jongeren te ontsnappen en hield een passerende auto aan. Die heeft hem naar een ziekenhuis in Blois gebracht, waar de artsen een schedelbasisfractuur constateerden.

Kerstholt heeft vanuit het ziekenhuis zelf het transport naar Groningen moeten organiseren. Hoewel de Franse artsen hem met klem aanraadden met een ziekenwagen terug te gaan, kreeg hij van de ANWB te horen dat hij evengoed op de trein kon stappen. „Op mijn blote voeten zeker. Het enige wat ik op dat moment had was een pyjama die onder het bloed zat. Mijn tent stond vijftig kilometer verderop met alle spullen. De medewerking van de ANWB was nihil, ik ben erg in hen teleurgesteld."

Cor stond verschillende keren in de krant.

Gepleegde literatuur en nawoord

In de jaren tijdens de ziekte van mijn echtgenote Meentje maakte ik in mijn vakantieperiode lange fietstochten. Ik had eens bedacht dat ik in mijn vijftigste levensjaar een lange fietstocht naar Rome zou willen maken. Zoals ik al in het voorwoord van dit boek heb beschreven is het idee ontstaan tijdens één van mijn autoritten naar een vergadering in Utrecht. Luisterend naar een radioprogramma waarin een Pastoor twee mensen zegende toen ze op het punt stonden om te vertrekken voor hun pelgrimstocht naar Rome.
Het sprak mij zo aan dat ik het plan opvatte om zo'n fietstocht te maken op mijn vijftigjarige leeftijd.
Zoals ik wel vaker zeg:"Tussen denken en doen gaapt vaak een diepe kloof."
Als ik mijzelf zoiets voor neem, wordt dat doorgaans geen gedachtevlucht.
Dat is niet eigenwijs bedoeld, geloof mij.
Maar ik moet zeggen dat, als ik tijdens één van mijn vakanties niet in contact was gekomen met Ignaas Brekelmans en zijn ezeltje Saar dan had ik niet geweten waar Santiago de Compostela lag. Dan was ik waarschijnlijk een keer naar Rome gefietst. Nu kwam ik door Ignaas Brekelmans te weten waar Santiago ligt en de betekenis van deze Pelgrimsstad. Maar ook daarna kwam ik in contact met de verwoed lange afstandfietser Cor Kerstholt. Door hem krijg je ideeën en ontstaat het idee van de nulsterren fietstochten. Dan is er iets in werking gezet wat niet op je vijftigste plaatsvindt maar al op je zevenenveertigste jaar. En ik moet zeggen dat de slopende ziekte van mijn echtgenote Meentje en haar opname in een verzorgingshuis in Assen en het akelige vooruitzicht dat ze aan de ziekte binnen enkele jaren zou overlijden mijn plan versnelde. 'Nu kan het nog…' of zoiets speelde door mijn hoofd en steeds weer kwam bij mij op dat ik geen betere therapie voor mijn, door verdriet dagelijks trillende geest, kon bedenken.
Veel mensen die in een crisisperiode van hun leven terechtkomen blijven de wereld inkijken alsof ze door een vuile ruit staan te staren, volkomen onhelder.
Als je mensen wilt leren begrijpen, moet je kijken naar wat ze met hun verdriet of trauma's hebben gedaan had ik eens gelezen. Voor mij is dat onder andere ook geweest hele lange fietstochten naar onder andere Santiago de Compostela en later naar Lourdes en nog veel meer lange fietstochten naar Bauraing, naar Trois Pont,

Antwerpen of van Zuid- naar Noord Cyprus of zomaar een rondje Nederland. Zonder enige vorm van luxe op een zwerverachtige manier.
Maar het fietsen heeft voor mij ook tot doel dat ik me lekker beweeg. De media staat bol dat we moeten bewegen en daarmee ben ik het wel eens. Ik wil er voor zorgen dat ik geen volgevreten patjepeeër wordt en dat kan eenvoudig door mij te matigen met eten en te activeren in bewegen.
Ik heb de neiging om gulzig te leven, ik weet het.
Wat bewegen betreft ben ik niet de persoon die de gehele dag kan vullen met het recht leggen van balpennen en het rangschikken van stapeltjes nog niet doorgelezen papieren.
Nee, ik ben dagelijks behoorlijk doelmatig bezig. Ook neem ik daarbij soms redelijk grote financiele risico's. Niet meer zulke grote risico's als vroeger. Toen was ik soms anderhalf uur verwijderd van mijn faillissement. Ja, ik ben zelfs een keer failliet geweest. Nu heb ik de ijdelheid dat dit niet meer zal gebeuren. Alhoewel? Je weet het nooit. Want het zakendoen is één groot damtoernooi en de zakenwereld is een groot dambord. Er zijn spelers die meteen bij de derde zet in 'de Haarlemmer' lopen, of zelfs hun hele leven erin blijven lopen. De mooiste bloemen groeien aan de rand van de afgrond, zei ooit een Rotterdamse zakenman voordat hij zijn zaak door te veel risico ten gronde zag gaan. Hij had gelijk. Voor veel mensen wordt het pas echt leuk om geld te verdienen als het op het scherp van de snede is. Als het bijna riskant wordt, op het randje van de wet en als de maatschappelijke norm al is overschreden.
Mensen zijn destructief ingesteld. Steeds zeg ik het weer, mensen zijn zelfvernietigend. Ze helpen zich vaak zelf ten gronde.
Ikzelf denk te vaak in compensatie, wat gisteren of vorige week of misschien een jaar eerder fout ging probeer ik later weer op een andere manier goed te maken. Dit brengt risico's met zich mee. Het fietsen helpt mij om de redelijkheid te behouden.
De toekomst heeft voor mij, hoop ik, nog vele verrassingen, en ook hoop ik dat de meeste aangenaam mogen zijn. Bij alles wat ik doe is het 'Deo Volente', als God het wil, of Allah.

Woord van dank en terugblik.

Een dank gaat uit naar de medefietsers en naar degene die de fietstocht en de hele fietsvakantie tot een succes hebben gemaakt. Ik noem ze hieronder op met een kort woord van enkele van hun bijzonderheden.

Henk Mulder 73 jaar en zijn vrouw Willie.

Via een advertentie kwamen we in contact met Henk Mulder en zijn vrouw Willie. Henk was ernstig ziek. Een jaar ervoor was bij hem een zieke nier verwijderd en kreeg hij in het ziekenhuis de mededeling dat hij niet lang meer had te leven. Henk was toen drie en zeventig jaar. Toen hij onze advertentie zag, stond zijn besluit meteen vast.
“Als je weet dat je niet lang meer leeft kan je allerlei dingen doen in die laatste dagen,” zei hij mij eens. “Je kunt de Mont Blanc nog gaan beklimmen, je kan een wereldreis gaan maken. Je kan ook stil in een hoekje gaan wegkwijnen. Maar toen ik jullie advertentie las stond mijn besluit meteen vast. Ik ga met mijn vrouw Willie als begeleiders mee met deze groep Pelgrimerende fietsers, met ons autobusje”.
Henk was voor onze groep niet alleen begeleider maar hij was ook de sturende factor. Vanuit hun huis in Ulvenhout organiseerde hij training- en voorbereidingsfietstochten door de Ardennen. Hij adviseerde en zei dat we ons aan vier belangrijke dwingende afspraken moesten houden;

- ’s Morgens om vijf voor zeven een kaars opsteken en een korte meditatie en een gebed.
- ’s Morgens om zeven uur allemaal op de fiets.
- Na veertig kilometer of na maximaal twee uur fietsen verplicht een korte rustpauze nemen. In deze rustpauze eten en drinken.
- Onder geen voorwaarde betalen voor slapen.

Ik heb ze tijdens deze fietstocht leren kennen als prachtige mensen met een ontroerende diepgang. Henk was professor natuurkunde en natuurwetenschappen. Hij had een zeldzaam hoge onderscheiding voor bijzondere verdiensten in natuurwetenschappen. Deze onderscheiding is slechts drie keer uitgereikt geweest. Eén keer aan hem en twee keer aan twee andere professoren. Hij had samen met zijn vrouw Willie acht kinderen en emigreerde op zijn vijfenveertigste jaar nog naar Indonesië met zijn gezin.

Ik heb hem leren kennen als een wereldse kerel, doortastend, doordringend, gepast brutaal, integer en Godvrezend. Henk boeide mij in zijn vertellingen. Een man waarmee ik tijdens de fietsvakantie graag even van gedachten wisselde over allerlei zinnige en onzinnige dingen. Over zijn ernstige ziekte, hij had kanker aan de nieren met uitzaaiingen en dat hij niet lang meer te leven had. Hij vertelde waarom hij deze reis nog maakte en legde uit dat als je ernstig ziek wordt je dan in sommige gevallen bescherming wil gaan zoeken tegen dit wrede aardse bestaan, tegen de wrede wereld. Je bent geneigd om een beschermingswal op te gooien. Maar vanachter een beschermingswal zie je steeds meer vijanden, zei hij en ik luisterde met aandacht. Henk was in zijn vertellingen de onderwijzende professor. Ik stond met hem boven op een kerktoren ergens in Spanje te praten toen hij aan mij vroeg wat de snelheid van vallen is.
De eerste seconde valt iets vijf meter
De tweede seconde valt iets twintig meter
De derde seconde valt iets vijfenveertig meter
De vierde seconde valt iets tachtig meter
De vijfde seconde valt iets honderdvijfentwintig meter
“Dus…,” zei hij, “als je springt ben je in minder dan drie seconden beneden, want je valt in vijf seconden tweehonderdvijfenzeventig meter naar beneden.”
Hij had ooit op de televisie het programma ‘Daar vraag je mij wat’ gedaan. En ik zou veel meer interessante verhalen en belevenissen over deze boeiende persoonlijkheid kunnen vertellen.

Willie Mulder

Een schat.

Cor Kerstholt 47 jaar.

Cor was vroeger werkzaam geweest bij een bank. Een echte ambtelijke bankman heb ik wel eens gedacht. Cor heb ik leren kennen als eigenzinnig, eigenwijs en Katholiek excentriek. Hier bedoel ik niks negatiefs mee. Nee, Cor was de organisator van deze fietstocht en dan heb je precies zo'n persoon met die eigenschappen nodig. Hij had ervaring, want in voorgaande jaren had Cor fietstochten georganiseerd naar Rome, Lourdes en Czestochowa in Polen.
Cor had leiderscapaciteiten, maar door een bepaald gedrag riep hij ook weerstanden op in de groep.

Cor Martens 66 jaar.

Cor Martens was altijd boekhouder geweest. Een man van de centen en van cijfers. Cor rekende ook samen met Cor Kerstholt alles na. Cor was een meefietser en wat voor één. Cor organiseerde niks, hij regelde niks, liet het meeste op zich afkomen maar hij liet het er ook nooit bij zitten. Ik beschrijf ook ergens in dit boek dat ik zelden zo'n doorzetter, zo'n taaie persoonlijkheid ben tegengekomen in mijn leven. Cor had wat directe humor en had een guitige uitkijk. Maar als het er op aan kwam was Cor een kleine venijnvreter.

Nol Simons 64 jaar

Nol was er ook zo één, taai als een kat met zeven levens, maar Nol had veel meer geheimzinnige humor. Nol was gepensioneerd ambachtelijk schoenmaker bij de duurste schoenfabrikanten van Lier, van Bommel en Avang.
Nol was ook de man die meteen een ‘slaapmutsje’ voor Jan, Elly en mij organiseerde.
Die Brabantse gezelligheid hield hij tot de laatste dag toe vol.

Elly Imming

Elly was badjuf in een zwembad. Sportief, gespierd, en sterk. Een moedertje die de kerels wilde verzorgen. Verband aanleggen en wonden verzorgen bij Cor Martens, eten koken voor de hele groep. Als er één fietser niet goed kon meekomen bleef zij erbij. Thee zetten ‘s morgens en ontbijt klaarmaken en koffie zetten voor de groep. Met ander woorden een schat en onmisbaar bij een stelletje van die fietsende kerels.

Erica Snoeren

Erica was na enkele dagen binnen de groep al uitgefietst. Ze kwam ’s nachts niet tot rust. Was ’s nacht bezig met de voorbereiding voor de volgende dag. Fietste op een presentatieve manier. Dat houd je niet lang vol, dat bleek wel toen ze na enkele dagen moest afhaken. Maar we kwamen haar later in Santiago tegen. Dus ze was er gekomen op eigen kracht. Meer als ons was voor haar Santiago niet het eindpunt, maar de hele weg.

Rienus Huis

Rienus was….. Nou ja laat ik het over mijzelf maar niet hebben.
Ik weet wèl, als je een fietservaring wilt opdoen, ga dan gewoon een fietstocht maken van zeven weken.
Fiets gerust 5000 kilometer bij temperaturen van 40 graden en zorg dat er veel klimmetjes in je route zitten. Als je dan thuis komt heb je wat gezien, dat kan niet anders of je moet met je ogen dicht hebben gefietst.
Ook de muizenissen in je hoofd zijn dan geminimaliseerd, je kijk op het leven is groter en ruimer geworden en je zorgen zijn minder groot geworden, althans dat was bij mij zo.
Ik heb bij de burgemeester van Roclincourt een zalig diner gehad met zijn vrouw en getrouwde kinderen erbij, ik heb gegeten bij de pastoor van Carsan, ik heb bij zeer éénvoudige mensen in Portugal spaghetti meegegeten en genoten van hun eigengemaakte wijn, zo uit het vat. De Portugese vader, hij had de grootste schik, met in zijn mond nog die twee tanden schaterde hij het uit. Ik zag dat zij in al hun eenvoud oprecht gelukkig waren. Heerlijk om met zulke vriendelijke mensen een glas eigen gemaakte wijn te drinken. Dan wakkert je geluksgevoel geleidelijk aan weer op. De innerlijke rust die zij uitstralen. Deze mensen, met hun geheel andere leefwijze, hebben niet zo snel last dat hun stress-wijzer in het rode gedeelte staat te sidderen. Wij, in onze materialistische en volgens onze eigen inborst zo beschaafde wereld, zijn altijd op zoek naar meer, nog beter.
Ik had eens gelezen dat genot begint waar comfort ophoudt. Hier, tijdens mijn fietstocht, zag ik mensen met zo weinig luxe, zo puur waren, meer geestelijk in evenwicht, gewoon door hun eenvoud en daarmee hun rust.
Vaak heb ik gezegd dat geluk niet bestaat. Geluk op zich heeft geen afmetingen en gewicht. Wat volgens mij wel kan is je gelukkig voelen. Als je met je fantasie goed kunt omgaan, immers geluk is de verhouding behoefte en heden. Wat heb je nodig en wat bezit je, of eis ik meer dan ik kan verwerven. Kan je houden van wat je nu hebt, of kan je nog niet blij zijn omdat je een bepaald iets nog niet bezit.
De kern van het leven is; zoeken op welke manier je gefascineerd kan zijn.

Ik zeg niet dat je dat met een fietstocht kan bereiken, maar het fietsen zoals ik het heb gedaan heeft wel een brug geslagen in mijn zoeken naar innerlijke rust. Fietsen, maar vooral het lange afstand fietsen zoals ik dat deed is wel een belangrijk hulpmiddel om de betrekkelijkheid en de (misschien) absolute waarde van het leven op een rij te krijgen. Tijdens fietsen kan ik denken en formuleren en mijn gedachten sturen. Tijdens fietsen ben ik tot de meest aardige gedachten gekomen. So wie so malen mijn hersens dag en nacht. Daardoor heb ik een grote mate van hyperbewustzijn. Het is wel eens vermoeiend, maar ik besef ook dat het de motor is van mijn leven. Alhoewel??

Met dat denken en soms levensbeschouwelijk filosoferen tijdens het fietsen krijgt mijn bewustzijn dan een bijzondere helderheid waardoor ik mijn gedachten kan sturen naar een tevreden afloop van een probleem. Maar ik besef tegelijkertijd dat veel mensen hetzelfde hebben met in de bergen wandelen, of op een motorfiets rondtoeren.

Wat het fietsen betreft naar een Pelgrimsoord had ik eens gelezen dat een ‘Pelgrim zijn’ een fase is in je leven. Zo heb je stadia van kind, leerling, krijger oftewel puber, echtgenoot, opvoeder en daarna opa. Dit zijn hoofdfases in een mensenleven. Zo kan er ook een fase zijn dat je wilt pelgrimeren, dat je pelgrim wilt zijn. In die periode wil je door de jaren heen vergaarde bezittingen en materialisme even opzij schuiven voor inzicht over het leven, de dood of over de liefde.

Voor mij ontstond er tijdens mijn pelgrimstocht vooral een regelmatig filosoferen en eenvoudig nadenken over het bijzondere fenomeen ‘de liefde’.

Misschien ontstond dat nadenken over liefde omdat ik in veel kerken kwam waar vooral de liefde werd gepredikt. Liefde is van oudsher het terrein van de religie, het geloof.

In het ‘grote boek’, de Bijbel wordt de liefde als enig zaligmakend beschreven. Steeds weer komt dat in die Bijbel naar voren. Mijn mening is, dat voor liefde en harmonie of religie heb je geen tempel nodig.

Toen ik jong was vond ik dat gepreek over ‘liefde’wat overdreven. Maar nu ik ouder ben zie ik er de waarde veel meer van in. De liefde wordt bezongen en in de prachtigste gedichten verwoord. Ook wordt de liefde op zeer kleurrijke doeken geschilderd en wordt de liefde in romantische films op het witte doek getoond. Als de liefde opbloeit, voelen mensen zich als goden en godinnen. Maar wie de liefde

verliest of een geliefde verliest, zoals ik dat heb ervaren, valt in een zwart gat van treurigheid en verdriet.
Als iemand zijn geliefde verlaat dan slaat in sommige gevallen die liefde binnen de kortst mogelijke tijd om in een alles verlammende haat. Want liefde is passie en liefde is de drijvende kracht in alles wat een mens creëert. Liefde geeft hoop en liefde maakt je weerbaar voor stormen en tegenslagen. Liefde overstijgt het alledaagse en liefde geeft je kracht om persoonlijke verschillen te overbruggen, heb ik eens gelezen en daar kan ik een eind in meegaan met deze poëtische beschrijving.
Ja, liefde is kostbaar en dient daarom met zorg te worden gekoesterd. Liefde is emotie en raakt je diepste wezen. Althans zo wordt het vaak omschreven en zo is het voor de meeste mensen herkenbaar.
Wat mij betreft, heb ik de mening dat liefde het allerbelangrijkste is, maar meteen zeg ik erbij dat liefde op het eerste gezicht voor mij niet bestaat. Ik heb eens gelezen dat liefde een werkwoord is, dus aan liefde moet elke dag gewerkt worden. Liefde moet wortelen, liefde moet groeien, liefde moet opgepoetst worden, bij-gekneed en steeds weer opnieuw opgepolitoerd worden en boven alles vind ik dat echte liefde puur een kwestie is van kiezen.
En de liefde bewijst zich pas jaren later als dan is gebleken dat je echt hebt gestaan voor je keuze.
Ik heb het gezien bij mijn vader en moeder. Die hebben acht kinderen groot gebracht. Samen hebben ze stormen doorstaan. Samen zijn ze ruim 60 jaar bij elkaar geweest en zijn ze bijna evenveel jaren getrouwd. Mijn ouders hebben hun problemen gekend, de hemel weet het.
Er is heel wat afgestreden in ons ouderlijk huis, in hun gezin.
Ze ontmoeten elkaar al voor de oorlog en in de oorlog werden ze verliefd op elkaar. Ze waren toen nog maar net zeventien jaar allebei. Ze stichten een gezin in een periode dat het land weder-opgebouwd moest gaan worden. Naar huidige maatstaven gerekend zouden ze al veel keer uit elkaar zijn gegaan. Begrijp goed, ze wilden nooit uit elkaar gaan, maar naar de maatstaven van tegenwoordig zouden ze wellicht al tien keer gescheiden zijn geweest.
Natuurlijk hadden zij hun liefde en hun hartstocht en hadden zij hun betrokkenheid en opwinding voor elkaar en natuurlijk hadden zij de betrokkenheid om hun gezin met die acht kinderen groot te brengen. Maar, als zij die bewuste keuze niet hadden gemaakt om dat gezin groot te willen brengen dan waren er in de loop van die zestig

jaren vast en zeker veel keren van alles op hun weg gekomen om dat niet te volbrengen. Net als ieder mens is ook mijn vader en vast ook mijn moeder in de verleiding geweest om af te stappen van hun keuze. Hij zat in allerlei besturen, was vaak tot laat in de avond op vergaderingen. Ontmoette daar jonge aantrekkelijke mensen. Hij had ambitie voor veel meer als wat dat gezin op dat moment gaf. Net als ieder ander mens is hij ook voortdurend in verleiding gebracht om iets anders te gaan doen. En juist die verleiding is wat de liefde bedreigd.
Alleen door keer op keer weerstand te bieden aan die verleiding en te staan voor de keuze die je hebt gemaakt, geef je kennelijk de liefde een kans. Dit verschijnsel, dit besef, deze zienswijze is belangrijk als het gaat om de liefde tussen twee mensen. Wie aan zijn levenspartner het jawoord geeft, staat nog maar aan het prille begin van zijn keuze. In de loop van jaren zullen beide 'kiezers' op de proef worden gesteld en ligt de verleiding constant op de loer. Andere mensen komen spontaner over, zijn vrolijker en vaak uitdagender. Ook als je samen moeilijkheden hebt, voelt het alleen verder gaan als bevrijdend.
Anno 2005 wordt op de televisie het als normaal vertoond om van de ene partner naar de andere partner te surfen. Het is zelfs populair om te zeggen dat je een nieuwe vriendin hebt. Ongelofelijk toch dat je elkaar aankijkt en dat je dan gelukkig wordt.
Het is populair om te zeggen "het voelde niet meer goed, ik kon er niet meer voor gaan, of het boek was uit."
Mensen zetten niet meer alles op alles om waar te maken wat ze elkaar beloofd hebben bij de ambtenaar van de burgerlijke stand, namelijk "Sta elkaar bij en wees elkaar trouw in goede en in kwade dagen onder alle omstandigheden van het leven. Ook in de badtimes (slechte tijden).
Mensen verkeren in een waan dat liefde als vanzelf, als spontaan gevoel, van binnenuit moet opvlinderen.
Van mijn ouders heb ik gezien en geleerd dat de waarheid net andersom is. Elke dag kozen ze voor elkaar. Ze hebben acht prachtige kinderen gebouwd en in die tussentijd gingen ze ook nog verhuizen naar Groningen met hun hele hebben en houwen. Hij startte daar een tuinbouwbedrijf en dat lukte niet. Dat was toen niet gemakkelijk. Maar ze hielden vol. Zij zijn mijn voorbeeld. Trouw door dik en dun, ook als er ruzie was in het gezin met de kinderen, of als er gewoon problemen waren in dat slecht draaiende tuindersbedrijf waarin nauwelijks een droge boterham werd

verdiend stond mijn moeder als een blok achter mijn vader. Mijn vader was de man in ons naar huidige maatstaven gerekend ouderwetse gezin. Een harde werker en dominant, want hij wist hoe het moest. Hij was vaak ongenuanceerd.
Later, pas veel later was het een zachtmoedige man. Maar ook mijn moeder was niet altijd even gemakkelijk voor mijn vader. Maar als het puntje bij paaltje kwam dan stond hij toch altijd als een leeuw achter mijn moeder.
Mijn ouders waren zo lang bij elkaar. Ze waren allebei amper 17 jaar oud toen ze voor elkaar hebben gekozen en ze hebben dat al die 60 jaren volgehouden. En toen mijn moeder overleed zag ik hoeveel mijn vader van mijn moeder hield. Ik dacht toen; "Je wordt alleen beloond met echte liefde als je eerst kiest en dan volhardt".
Dit doet mij nu ook nog even aan mijn Opoe denken. Oma Huis zei: "Och kind, je kan pas zeggen dat je van elkaar houdt als je zo'n zak zout samen hebt opgegeten, " En ze gaf met haar hand aan, hoe groot de baalzak zout moest zijn.
"Het duurt een heel tijdje hoor, voordat je samen zoveel zout opgegeten hebt, een theelepeltje in de aardappelen en een snufje op je ei….., daar gaan jaren en jaren overheen" zei ze
Misschien denkt u nu, wat een uitgebreid betoog over dat onderwerp en hoort dat bij een fietstocht. Maar tijdens het fietsen is een gedeelte van mijn kijk op het leven zo geworden. Vooral ook dat de goede dingen die je van je ouders hebt geleerd, dat je die doorgeeft naar de volgende generatie.
Ik weet wel dat tegenover die waarheid ook weer een andere waarheid gezet kan worden en dat mag dan ook.

Ik had mij niet goed voorbereid en had te weinig gelezen over de pelgrimstocht naar Santiago de Compostela en Fatima. Tot op zekere hoogte wist ik wat me fysiek te wachten stond en dat is dan grotendeels ook wel uitgekomen.
Aan de andere kant zijn er dingen waarvan je geen voorstelling kunt maken als je ze niet persoonlijk hebt ervaren. Dat geldt bijvoorbeeld voor de openheid en spontane vriendschap tussen mensen die elkaar nog maar nauwelijks kennen en totaal verschillende achtergronden hebben.
Wat ik heb ervaren is een intense verbondenheid tussen mensen van over de gehele wereld, jong en oud, die net als ik zoeken naar verdieping van datgene waar zij in geloven en waardoor men elkaar kan inspireren.

Behalve een fysieke reis naar een einddoel is de camino toch ook een innerlijke reis voor mijzelf geweest. Ik denk dat ik daar op dat moment voor open stond. En dan merk je dat veel dingen die je meemaakt, je niet bij toeval overkomen maar dat er een klaarblijkelijke bedoeling achter zit.
Een pelgrimage naar Santiago is anders dan een gewone vakantie.
Nog meer dan bij een gewone vakantie raak je los van alle dagelijkse beslommeringen. En naarmate je daarvan verder los komt, krijg je meer inzicht in jezelf en je verhouding met je medemensen. Ik kan niet zeggen dat door de camino mijn opvattingen veel zijn veranderd, maar ik heb wel het gevoel dat ik sindsdien bewuster ben gaan leven. En dat werd nog een fractie sterker nadat ik een jaar later een fietstocht van ruim 2000 kilometer naar Lourdes maakte.

Rinus

wij wensen jou vanuit Maasdijk
een Hartelijk Welkom Thuis, heb jij
wel nodig na zo'n fietstocht,
rust eerst maar een paar dagen uit en kom
weer een beetje bij van al je indrukken en
alles wat je gezien en meegemaakt heb.

Rinus wij weten en begrijpen dat je thuiskomst
ook vervelende kanten heeft daar kunnen wij niet
om heen, wij wensen jou vooral nu heel veel
sterkte want dat zal je hard nodig hebben
Rinus, even die hand op je schouder, fijn dat
je weer thuis bent, en die zal jij van degene die
jou het dierbaarst is moeten missen, omdat zij
~~niet~~ ~~wat~~ meer weet wat dat betekent, dus
Rinus hou je goed wij leven met je mee.
~~Hi~~ Het allerbeste Rinus wij horen wel weer
eens wat de Groeten van Ome Arie
Tante Pleuns en heen

Terug van monstertocht

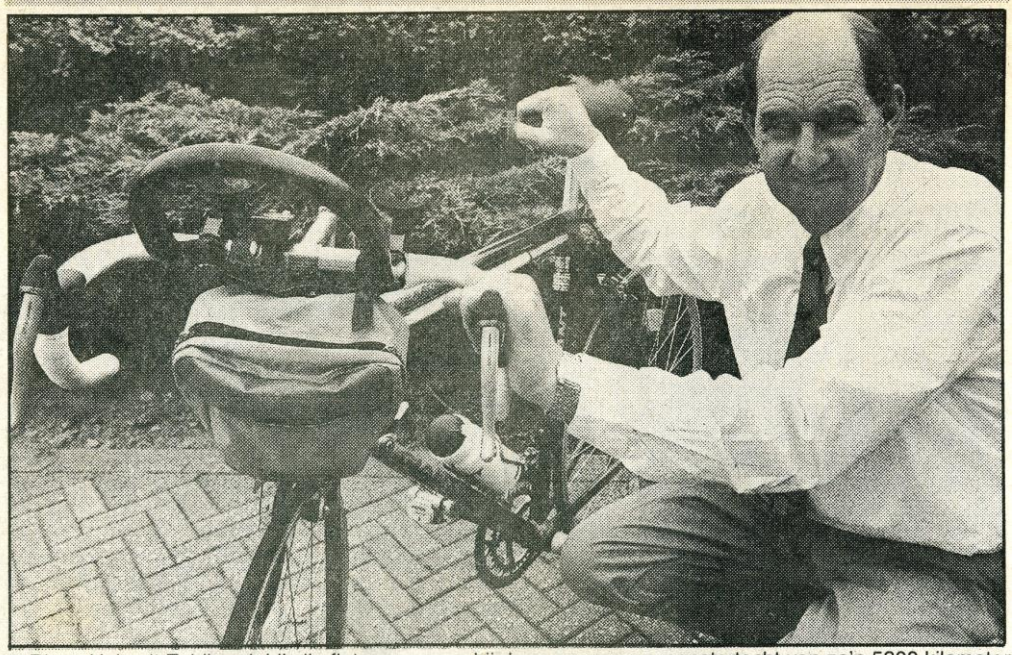

■ Rinus Huis uit Zuidbroek bij zijn fiets, waarmee hij deze zomer een monstertocht van zo'n 5300 kilometer voltooide. "We zijn de meest wonderlijke figuren tegengekomen." © NvhN/Wolter Kobus

Van een onzer verslaggevers

ZUIDBROEK — De één brengt zijn of haar vakantie door bakkend op een strand, de ander gaat vissen in Denemarken, de verslaggevers van deze krant verslijten hun voeten met tochten door Oost-Groningen (maar dat was eigenlijk 'werk') en er zijn mensen die er op de fiets op uittrekken. Op zich is dat laatste niet zo bijzonder, maar als je zo'n 5300 kilometer pedalerend in de hitte voor de lol een deel van Europa wilt verkennen, mogen we toch spreken van iets aparts. Rinus Huis (47) uit Zuidbroek deed het. Samen met vijf landgenoten zwoegde hij zeven weken in de hitte door Frankrijk, Spanje en Portugal. Het verhaal van een toerfietsfanaat op bedevaarttocht.

Huis, inspecteur bij een verzekeringsmaatschappij, wilde wel eens een actieve vakantie. Het idee voor een marathontocht op de fiets werd al in 1987 geboren. "Ik ontmoette op een vergadering in Utrecht iemand die vanuit Nederland naar Rome heen en terug was gefietst. 'Dat wil ik ook eens doen', dacht ik meteen. Twee jaar later kwam ik iemand op vakantie in Frankrijk tegen die vreselijk boeiend vertelde over Santiago de Compostella, een bedevaartplaats in Noordwest-Spanje waar een soort boetedoeningsroute van 860 kilometer naar toe loopt. Ik werd daar zo door gegrepen dat ik Rome heb laten schieten. Samen met een vriend heb ik toen de afspraak gemaakt die route te gaan fietsen. Hij is katholiek en kende mensen die er ook wel oren naar hadden. Het traject werd verlengd tot 3500 kilometer. Start en finish waren bij Bordeaux. Wij tweeën wilden echter ook nog het stuk van Bordeaux naar hier op de fiets doen. Alles met elkaar zo'n 5300 kilometer."

Hoewel Huis zelf niet katholiek is, heeft het bedevaart-achtige karakter van de tocht hem niet gestoord. "We hebben vaak in kloosters, seminaries, bij pastoors en bij kapellen overnacht. Overal werd ik gegrepen door de enorme gastvrijheid. Dat schijnt te maken te hebben met een anekdote dat je een pelgrim, dat waren wij ook een beetje, nooit de deur mag zeggen. Er was eens een wever die zo'n pelgrim brood en een bed weigerde. Zijn weefgetouw stortte subiet in elkaar. Die anekdote zit in Spanje en Portugal nog diep geworteld."

Dat kwam Huis en zijn metgezellen goed uit, want één van de afspraken was om onder geen voorwaarde voor een overnachting te betalen. "Zo dwing je jezelf tot het contact maken met de plaatselijke bevolking.. Zo zijn we de meest wonderlijke figuren tegengekomen, maar iedereen was even gastvrij. De meest wonderlijke overnachting was in een kazerne van de bomberos volonteiros, de plaatselijke vrijwillige brandweer. We kregen daar een halve wasketel vol soep. Heerlijk, maar het stikte daar van de vliegen. Dat kwam omdat de stukken krant die als wc-papier gebruikt werden niet doorgespoeld mochten worden, maar in een kartonnen doos gedeponeerd moesten worden. Als vliegenvanger hing een in gif gedoopte vis aan het plafond."

Eén keer moest een deel van de ploeg het principe 'niet betalen voor een slaapplaats' laten varen. "Een paar van ons wilden per se langs de linkeroever van de Taag fietsen, wij aan de andere kant. Het gevolg was dat we elkaar kwijtraakten, inclusief het begeleidende busje waar al onze spullen inzaten. Noodgedwongen hebben we toen in een hotel geslapen. Via een door ons zelf ingesteld noodtelefoonnummer in Appingedam kwam de volgende dag alles weer op zijn pootjes terecht."

Rinus Huis heeft al zijn belevenissen nauwkeurig bijgehouden in een dagboek en hij schoot honderden foto's. Ondanks acht lekke banden, diverse gebroken spaken en hevige uitputting zijn de plannen voor een volgende monstertocht alweer in de maak. Dan zal de route via onder meer Rome, Napels, Griekenland naar Jeruzalem en terug voeren. "Al met al ongeveer 7000 kilometer. Ik moet al mijn vakantiedagen ervoor opsparen en er een maand onbetaald verlof voor nemen, maar dat is het mij wel waard."

Zuidbroekster denkt nu al aan tocht naar Jeruzalem

Rinus Huis fietste 5200 kilometer

■ ZUIDBROEK – **Rinus Huis (47) uit Zuidbroek is nog maar amper terug van een fietstocht van 5200 kilometer, of hij denkt al weer aan de volgende: in 1993 van Groningen naar Jeruzalem en terug. De Zuidbroekster reed van 17 juli tot 1 september naar Portugal en terug. Hij kwam gezond weer terug. Hij heeft onderweg acht banden verwisseld. Vanwege de slijtage. Huis is lid van de vereniging Vrienden op de Fiets. Deze club heeft 750 leden in Nederland, die elkaar onderdak verlenen als ze op de tweewieler onderweg zijn.**

Huis kreeg zin in een lange buitenlandse fietstocht na contacten met Cor Kerstholt uit Groningen. Kerstholt legt zich toe op fietstochten naar roomskatholieke bedevaartsoorden in Europa. Hij volgt daarbij de oude pelgrimsroutes. Toen Rinus Huis met hem in contact kwam, was hij bezig met de voorbereiding van een rit naar Santiago de Compostela in Noord-Spanje. De tocht zou daarna door moeten gaan naar Fatima in Portugal.

Bedevaartplaatsen

Huis voelde zich vooral aangetrokken door de cultuurhistorische achtergronden van de beide bedevaartsplaatsen. ,,De bezoeken hadden voor mij geen religieuze achtergrond.''

Op 17 juli vertrok Huis, samen met Kerstholt en twee anderen uit Groningen. Vanuit Zwolle reden ze per bus naar Dax, honderd kilometer ten zuiden van Bordeaux. Daar begon de fietstocht van 900 kilometer naar Santiago. Het groepje was uiteindelijk zeven fietsers groot. Ze werden begeleid door een volgauto. Een van de fietsers gaf het na één dag al op.

Huis: ,,We reden per dag zo'n honderd kilometer. Ons principe was om zo goedkoop mogelijk te overnachten. We hadden tenten bij ons en vervoegden ons bij kloosters. De achtergrond daarvoor was dat je met de plaatselijke bevolking in contact móest komen. Daar was het ons om te doen.''

Klimmen

Het rijden in Frankrijk en Spanje was wel heel anders dan in Nederland. Rinus Huis: ,,Het klimmen was het moeilijkst. Dat leer ik nooit.'' Huis reed op een fiets, die veertien kilo woog en had 25 kilo bagage bij zich.

Moeilijk werd het in het gedeelte na Fatima. Huis: ,,We wilden over land, door Spanje naar Lourdes in Zuid-Frankrijk. Het was toen echter 51 graden overdag en 30 graden 's nachts. Dat was niet te doen. We hebben toen besloten om terug te gaan naar de kust en via Noord-Spanje terug te rijden. Een aantal moest in Dax namelijk de bus weer halen.''

Tegel op hoofd

Huis is met Kerstholt teruggereden naar Nederland. De tocht verliep rimpelloos tot in de buurt van Lille in Noord-Frankrijk. Daar kreeg Kerstholt het aan de stok met een aantal Franse jongeren. Ze gooiden hem een tegel op het hoofd, waardoor de Groninger de tocht moest opgeven. Huis is toen alleen door gereden. Naar Zuidbroek. Op 1 september was hij weer thuis.

Een van de indrukken die bij hem zijn achtergebleven is het prachtige natuurschoon, dat hij in Spanje heeft gezien. ,,Witte huizen en paarse bougainvillebloemen tegen de gevels. Schitterend.'' Huis heeft ook baat bij de tocht gehad: ,,Ik heb een aantal dingen eens op een rij kunnen zetten, doordat ik los van de dagelijkse drukte was.''

▲ **Rinus Huis ... volgend naar Jeruzalem ...** Foto: Harry Tielman

Reünie van de fietsgroep

Op zes, zeven en acht november hielden we in Groningen een reünie van de fietsers. Het was drie dagen erg gezellig vooral met het uitwisselen van foto´s en de daarbij behorende verhalen. Ik heb de provincie Groningen laten zien aan de Noord-Hollander Jan Staats, aan de Brabander Nol Simons maar ook aan de zeer bereisde mensen Henk en Willie Mulder uit Ulvenhout.
Ik moest even denken dat Henk en ik in Spanje vaak even een kerk binnenliepen om te bezichtigen, omdat elke kerk een eeuwenoud boeiend verhaal heeft, maar ook omdat het binnen lekker koel is in dat hete Spanje. Zo stond ik met Henk in een klokkentoren van een grote kerk ergens in Portugal en ik las hardop de tekst die op één van de kerkklokken stond: “Vivos voco mortuas pleuro.”
De professor vertaalde meteen: “Ik roep de levenden en betreur de doden.”
Ik had tegen Henk gezegd: “Kom een paar dagen in Groningen met Wil.”
Eerst zei hij nee en daarna sprak Groningen hem niet zo aan en vroeg hij of er wel wat was te beleven in ‘het hoge noorden’.
“Wanneer had je dat gedacht dan?” Vroeg Henk. Hij keek in zijn agenda op de datum die ik noemde en hij zei:”Dat past wel, want dan heb ik niks meer in mijn agenda staan, volgens de doktoren moet ik dan dood zijn!”
We bezochten de Martinikerk en de Prinsentuin in Groningen, het Strijkijzermuseum in Noordbroek, het Klooster in Ter Apel, het Slaitenhoes in Onstwedde en eigenlijk teveel om op te noemen in de hele provincie, maar ook de Klokkengieterij in Heiligerlee.
“Bent u meneer Mulder, van de televisie…? Ja, ik zie het…, u deed altijd het televisieprogramma DAAR VRAAGT U MIJ WAT….,” Zei één van de dames van de klokkengieterij. “U krijgt van mij een aardigheidje.….”
Henk pakte het cadeautje uit en las de tekst op het bronzen klokje: “Vivos voco mortuas pleuro.”
Hij keek mij veelbetekenend en glimlachend aan.
Een half jaar later, ik reed toen net weer een lange fietstocht van tweeduizend kilometer naar Zuid-Frankrijk, is Henk overleden.

Van de fietstocht heb ik geen vrienden overgehouden. Sommige mensen doen dat, ze wisselen adressen uit en blijven jaren bij elkaar komen.
Het jaar na deze fietstocht, van 24 juli 1993 tot 14 augustus 1993, heb ik met Jan Staats, Elly Imming en Nol Simons nog een fietstocht gemaakt naar Lourdes. Daarna zijn ze nog eens langs geweest en hebben bij mij geslapen toen ze weer een lange fietstocht maakten naar Trontheim in Noorwegen. Ik heb met hen nog een reis naar Jeruzalem helpen organiseren met de vaste overtuiging dat ik die 7500 kilometer ook zou fietsen. Echter mijn privé-omstandigheden lieten dit niet toe.
Jan, Nol, Elly en Cor Martens hebben de fietstocht naar Jeruzalem wel gemaakt, een super prestatie. In grote lijnen hebben ze mij hun reiservaringen verteld. Ik genoot ervan en was graag meegegaan.
In 2004 belde Cor Martens mij nog een keer op omdat we via gezamenlijke kennissen elkaars naam nog eens hoorden.
Ik heb altijd een slordig beheer gevoerd over mijn relaties omdat ik geen contacten onderhoud. Ik heb geen vrienden waarmee ik ga drinken in de kroeg of ga feesten in een stamcafé. Ik golf niet en hou niet van voetballen. Daarom heb ik geen vrienden waarmee ik problemen bespreek of mijn hartsgeheimen deel.
Ik heb maar één vriendin, dat is Trijnie. Bij haar kan ik mij volledig blootgeven. Bij haar heb ik een thuis, een uitvalbasis. Vroeger had ik dat met Meentje, mijn eerste vrouw, die zo jammerlijk vroeg is overleden. Maar nu ben ik in 2002 weer gelukkig getrouwd. Trijnie en ik zijn vierentwintig uur per dag en zeven dagen per week samen. We hebben nooit ruzie. Ruzie is voor de dommen. Het domste volk vecht zou Boelo Schreuder zeggen. Ik voel mij gelukkig met Trijnie. Geluk saai? Nee het is aanstekelijk. Trijnie en ik delen dat graag met elkaar.

Uitnodiging

Beste fietsvrienden,

Hiermee nodig ik jullie graag uit voor enkele dagen in Groningen.

Op vrijdag 23 oktober, zaterdag 24 oktober en zondag 25 oktober 1992.

Onthaal op vrijdag 23 oktober om 11.30 uur in Zuidbroek met geurige koffie.

Elly heeft met een plaatselijke fotograaf de afspraak dat we in één dag de nabestellingen kunnen ophalen. Wellicht wil ieder zijn foto´s en ook de negatieven meebrengen.
Ook de gemaakte dia´s graag meebrengen.Dia-apparaat heb ik wel.

Zaterdags en zondags zullen we in de provincie een aantal bijzonderheden gaan bezoeken.

Een tent , slaapzak opblaasbed kan je thuis laten.

De revugio waar je wordt verwacht staat Siemenspark 30 9636 EB ZUIDBROEK 05985-1751.

Vanuit Zwolle rijden naar Hoogeveen-Assen-Gieten-Veendam-Zuidbroek.
Vanuit Drachten,Groningen,Hoogezand,Zuidbroek.

Vriendelijke groet en tot ziens,

Rienus Huis

Beste Fietsvrienden,

Het weekend in Groningen is 2 weken verschoven.
Henk Mulder kon onmogelijk in het eerst geplande weekend en zonder hem gaat het feest niet door.

Graag ontmoeten we ieder op de data 6 november,7 november en 8 november 1992.

Vriendelijke groet en tot ziens,

Rienus Huis

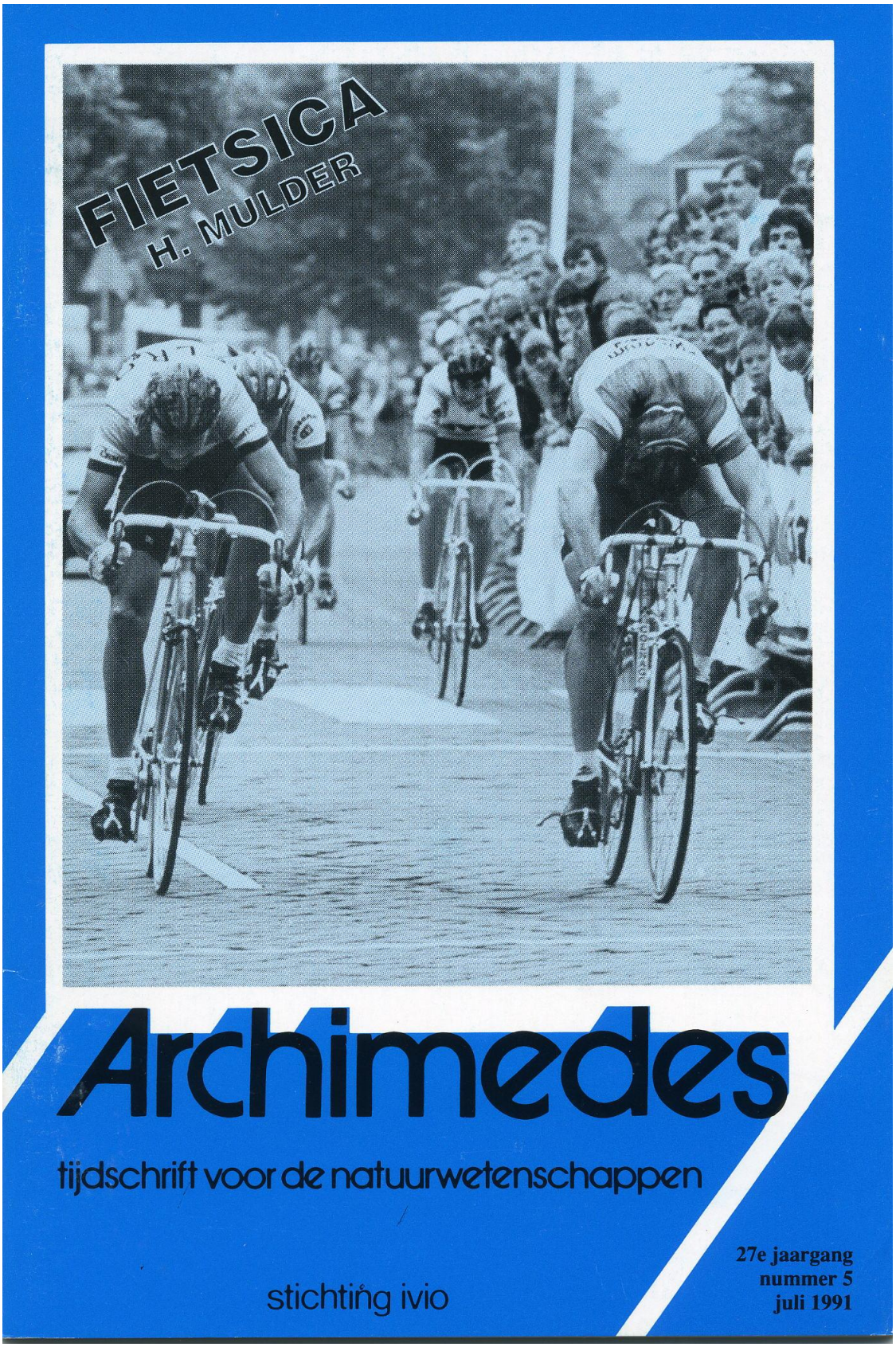

Het fietsboekje dat Henk Mulder ooit uitgaf.

Zeven weken na thuiskomst en een korte filosofische beschouwing.

Toen ik weer terug was, thuis in Zuidbroek, voelde het een stuk anders, ja weer even wennen. Vooral aan de hectiek en de drukte, het geklaag en gemopper van veel mensen, het eindeloze gezeik in veel TV-programma's en het materialisme en de kits overal om mij heen. Ik heb het gevoel dat ik mij onbewust er wat afzijdig van probeerde te houden, maar merk ook dat dit niet eenvoudig is en niet altijd lukt.
Door mijn werk en de vele leuke dingen die er te doen zijn leid ik wel een vrij druk leven en val ik automatisch in oude, vaste patronen (lekker veilig) terug.
Het valt me op dat ik bewuster met allerlei zaken om ga. Daarnaast, dat ik graag een tijdje alleen op mijzelf erg lekker vind en ook veel meer de behoefte heb om even naar Meentje toe te gaan in dat verzorgingshuis in Assen. Maar vooral dat ik de ziekte waaraan ze lijdt en het akelige vooruitzicht wat ons ten deel is gevallen redelijk beheers en ook meer kan relativeren, beter kan beschouwen.
Ik ben door mijn fietstocht ook gevoeliger geworden en een sterkere waarde gaan hechten aan mijn kinderen en mijn familie. Zonder te claimen en er toch ook wel losjes ermee om te gaan heb ik behoefte aan die hechtheid, aan dat samen zijn met en bij mijn kinderen en kleinkinderen en zolang het nog kan even samen met Meentje. Vooral ook omdat ik niet echt bij iemand kan uithuilen.
Maar omdat dit niet het leven is wat ik ooit beoogde, ben ik ook weer graag alleen omdat ik me in mijn alleentje vooral ook lekker en behaaglijk voel.
Nee, wel graag, maar ook weer niet te frequent bij de kinderen of bij m'n ouders of eventueel mijn zussen omdat ik weet dat het tegen je familie aankruipen verdriet en vreugde niet uitwist.
Even dacht ik er aan dat een aangereden hond ook bij zijn jongen in de mand kruipt, maar dat is bij mij toch anders. Het leven is bijna te vergelijken met het fietsen in een groep of soms met iemand samen maar soms ook hele afstanden alleen. Tijdens het fietsen naar Santiago de Compostela ontdekte ik dat mijn tocht veel overeenkomsten met het leven zelf heeft. Je ontmoet allerlei mensen, je fietst langer of korter met elkaar samen. Je drinkt een biertje of een glas wijn of soms eet je met mensen. Zo ontstaan er, zomaar onderweg, plezierige contacten. Omdat je verschillende mensen vaker ontmoet, wordt het contact wat hechter en daarna ook weer haken mensen af of laat je ze los omdat je het niet meer prettig vindt. Er zijn mensen die zich aan je

vast klampen en zelf heb je soms ook dat je graag bij bepaalde mensen blijft die je leuk vindt.
Het gevaar ontstaat dat je niet meer je eigen tocht fietst en dat je dingen doet die je liever niet doet, wat dan weer bij jezelf een ontevreden gevoel geeft. Zowel tijdens een tocht als deze, als het leven zelf is het belangrijk dat je een eigen koers bepaalt, je doelen in de gaten houdt en je niet te veel laat leiden of misschien laat afleiden door wat anderen vinden, doen, of van je willen.
Samen de camino gaan, kan een kortere of langere tijd fijn zijn, maar daarna kan het goed zijn om pas op de plaats te maken, los te laten en weer alleen verder te gaan.

Het leven in die zeven weken was zeer eenvoudig, relaxt en basaal. Gewoon lekker fietsen, genieten van de natuur, spirituele momenten en bijzondere ontmoetingen. Ik hoefde mij alleen druk te maken over eten en drinken en een plek om te overnachten en ook dat hoefde ik zelfs maar gedeeltelijk te doen omdat het meestal voor mij werd gedaan. Ik ondervond geen nare dingen, geen stress en maakte mij totaal niet druk of zorgen over materiële zaken, dat is nu ik weer thuis ben helemaal anders.
Veel mensen maken zich erg sabbel over alledaagsheden. Ook klagen veel mensen dat ze het zo druk hebben en zo zwaar hebben gehad in hun leven, dat ze zo hard hebben gewerkt . Dan zie ik veelal afgetobde lichamen en hun moeie gezichten en hoor ik hun kwaaltjes met daarachter de vaak afgebrande individuen.
Ik denk wel eens: “Als ik nu dood zou gaan zou ik kunnen zeggen dat ik geen halve dag in mijn leven echt heb gewerkt”.
Ik geniet van wat ik doe. Ja, ik heb altijd erg genoten van mijn bezigheden. Allicht, ik heb veel voorspoed en mazzel gehad tot nu toe, maar ook wel wat tegenslag meegemaakt. Erg veel dingen heb ik gedaan en ik hoop nog veel te kunnen presteren, maar of ik dat nou werken mag noemen?
Nee ik wil het geen werken noemen het is één groot genieten geweest.
Veel mensen van mijn leeftijd hebben problemen met hun werk, het dagelijks naar de baas gaan is voor velen een obsessie. Ik heb dat niet gekend. Wel denk ik soms dat mijn leven één grote inhaalslag is geweest voor de tijd dat ik als kind te vroeg in de kwekerij van mijn ouders ben gaan werken en daardoor geen kans had om te studeren. Maar datzelfde is mijn vader ook overkomen, zoveel kwaliteit en talenten wat bij hem niet tot ontplooiing is gekomen. Maar zo ging dat in die jaren, er werd niet over gediscussieerd. Je was nodig in dat tuindersbedrijf.

Studeren? Hoe kwam je er bij, je ouders met hun grote gezinnen konden wel een paar handen gebruiken en dan was het aanpakken en niet te veel zeuren.
Ik denk dat ik dat al zo vroeg en op jonge leeftijd gaan werken en permanent nieuwe dingen aanleren wel prettig heb ondergaan en nu nog onderga. Maar als je de instelling hebt dat je wilt blijven leren of studeren dan blijf je ook leven denk ik dan maar.
Als je goed in het leven staat, moet je je verantwoordelijkheden nemen en ook dóen wat je zegt. Je woorden kunnen alleen waargemaakt worden door te doen wat je zegt. Daar is creativiteit voor nodig, want je moet je medeschepper voelen. Je bent zelf ook schepper en daarmee je eigen medeschepper.
De schepping is niet klaar zolang je er niet zelf je aandeel in hebt gehad.
Mensen moeten meer nadenken over hun eigen ik. Wie ben ik en wat wil ik. De kunst van het leven is vorm te geven aan je leven met een visie.
Het enige wat mij nog wel eens overkomt, is dat ik enkele dingen tegelijk aan mijn hoofd heb. Ik kan veel dingen tegelijk en Gea, onze dochter, is daarin nog veel meer mans, maar ook John kan makkelijk verschillende dingen tegelijk doen en hij heeft een supergeheugen. Ik zeg wel eens ´John heeft een i-Pod aan kennis in zijn hoofd zitten´. Vroeger was ik ook meer mans, maar nu ik wat ouder wordt is het anders. Op de duur komt de sleet erin. Dat is met alles zo, want alles in het leven is aan slijtage onderhevig.
Als het mij teveel wordt dan kruip ik helemaal in mijzelf. Dat kan ik heel goed. Zelfs in een rumoerige omgeving kan ik mij afsluiten, maar het liefste stap ik naar buiten met mijn fiets aan de hand en dan ga ik uren achterelkaar fietsen. Gewoon door het vlakke Groninger land zonder reliëf, eenvoudig zonder nadenken de horizon tegemoet.
Ik ben iemand die altijd meteen begint met mijn plannen. Ik heb meestal tijdens het fietsen goed kunnen overdenken en mediteren. Weer thuis zet ik mijn fiets weg, ga onder de douche en begin meteen met het nieuwe plan. Nee, ik hoef er niet meer over te praten of met iemand erover te redeneren.
Maar dat is meestal zo, als ik zou gaan praten of het wel logisch is wat ik wil, eventueel van alle kanten willen gaan belichten, dan zouden al veel van mijn eerdere plannetjes niet zijn doorgegaan. Want met redeneren en classineren ga je een plannetje of een idee dood praten, stel je voor zeg.

”Vallen en opstaan en weer doorgaan, niet zoeken, maar vinden”, dat is in het kort de geest van mijn succes. Misschien kan je het mijn leus of motto noemen.
De kunst is om te profiteren van de toevalligheden in je leven. En ik denk dat dit in het algemeen bij mij goed is gelukt.

Fietstips

Niet dat ik diep op technische zaken of technische tips voor een fijne fietsvakantie wil gaan geven, maar er is een rode draad die je kunt volgen als je er op uit trekt met je stalen ros, met je Harley Trapson. Of dat nou een solistisch ritje is of dat je er in groepsverband op uit trekt en of je van plan bent een lange of een korte trip te maken. Een verzorgde reis langs de Moezel of een rondje IJselmeer of barre zwerftochten zoals ik ze heb gedaan. Het maakt niet uit; zorg dat je conditie op peil is. Meestal heb je wel gelegenheid om, voordat je voor een langere fietstocht wegrijdt, wel enkele weken ervoor te trainen. Een zekere basisconditie is wel gewenst om plezier aan de fietstocht te beleven. Het voorkomt zadelpijn, irritaties aan de nek en schouders en in het ergste geval kramp. Ben je verstandig geweest, dan heb je gezorgd voor sterke been- en bilspieren en is de longinhoud door een sterk pompend hart oké. Mocht die conditie ontbreken, forceer uzelf dan niet en fiets korte etappes. Wordt dit uw eerste fietsreis, schaf dan een boekje aan met praktische adviezen over fietsvakanties. Pas op voor oververhitting in de warme zomerzon. Ga niet als een gek tekeer op warme zonnige dagen. Neem tussen de middag een lekkere lange pauze in de schaduw. Zorg goed voor de inwendige mens. Gebruik met grote regelmaat zonnebrandolie of crème. Voorkom een zonnesteek door hoofd en nek te bedekken en zet een zonnebril op. Eet en drink goed, dat voorkomt oververhitting en concentratieverlies en hoofdpijn. Wacht niet tot je dorst krijgt, maar blijf drinken. Drink een mix van water en vruchtensappen of thee met honing. Door het transpireren verliest u veel waardevolle mineralen, waardoor het prestatievermogen minder wordt. Eet veel fruit en brood met pindakaas en bananen, liga of sultana-repen.
Zorg voor extra fietskleding om warm en droog te blijven, vooral in de bergen of bij regen. Speciale fietskleding in gespecialiseerde rijwielzaken is rijkelijk te krijgen. Goed ademend, waterafstotend, elastisch en lichtgewicht. Twee fietsbroeken met zeem die je om de andere dag, weer schoon, aantrekt. Er is niets vervelender dan smatigheid aan je zitvlak. Een EHBO setje en vooral Purol om je kont in te smeren. Zorg dat je fiets tiptop is voor je vertrekt.

Neem alleen lichtgewicht spullen mee.

Zoals;

- lichtgewicht fietstassen,
- fototoestel,
- zakboekje om dagelijkse belevenissen op te schrijven,
- een balpen,
- zaklamp,
- zakmes,
- geldcheques en geld,
- paspoort,
- een portefeuillemapje om mijn hals,
- wasknijpers en waslijntje,
- zonnebril,
- zweetbandje,
- lichtgewicht regenpak,
- lippenbalsem,
- muggenolie,
- kammetje,
- geel/oranje vetkrijt,
- plastic beker,
- plastic etensbord,
- kooksetje van twee pannetjes,
- een bakpannetje,
- gaskomfoortje,
- twee gasflesjes,
- kruidenmix en zout,
- eetlepel, vork en mes,
- scheerapparaat,
- een toilettas,
- lichtgewicht tent, wel met binnentent, met lichtgewicht tentstokken en tentharingen,
- twee vierkante meter dik landbouwplastic,
- lichtgewicht slaapzak,
- opblaasbaar slaapmatje,

- een klauwhamer,
- een korte broek,
- een spijkerbroek,
- drie shirts met korte mouwen,
- een shirt met lange mouwen,
- een trui,
- twee paar witte sokken,
- twee zomerhemden,
- een hemd zonder mouwen,
- twee onderbroeken,
- een pyjamajasje,
- een paar iets nettere schoenen,
- een transistor radio/cassette met oorluidsprekertjes,
- grote pot purol,
- verbandtrommeltje,
- twee fietsbroeken met kunstleren zeem,
- setje fietskettingreiniger en reinigingsmiddel,
- reserveband,
- een bandenplakset,
- een lichtgewicht fietspompje,
- enkele reservespaken, zogenaamde noodspaken en plak deze met tape aan het frame vast,
- een spakenspanner,
- een reserve versnellingskabel en remkabels.
- twee bidons,
- een fietshelm,
- voor de eerste dag eten en drinken.

Sluit een reisverzekering af. Ik zelf heb gezien hoe belangrijk die is.

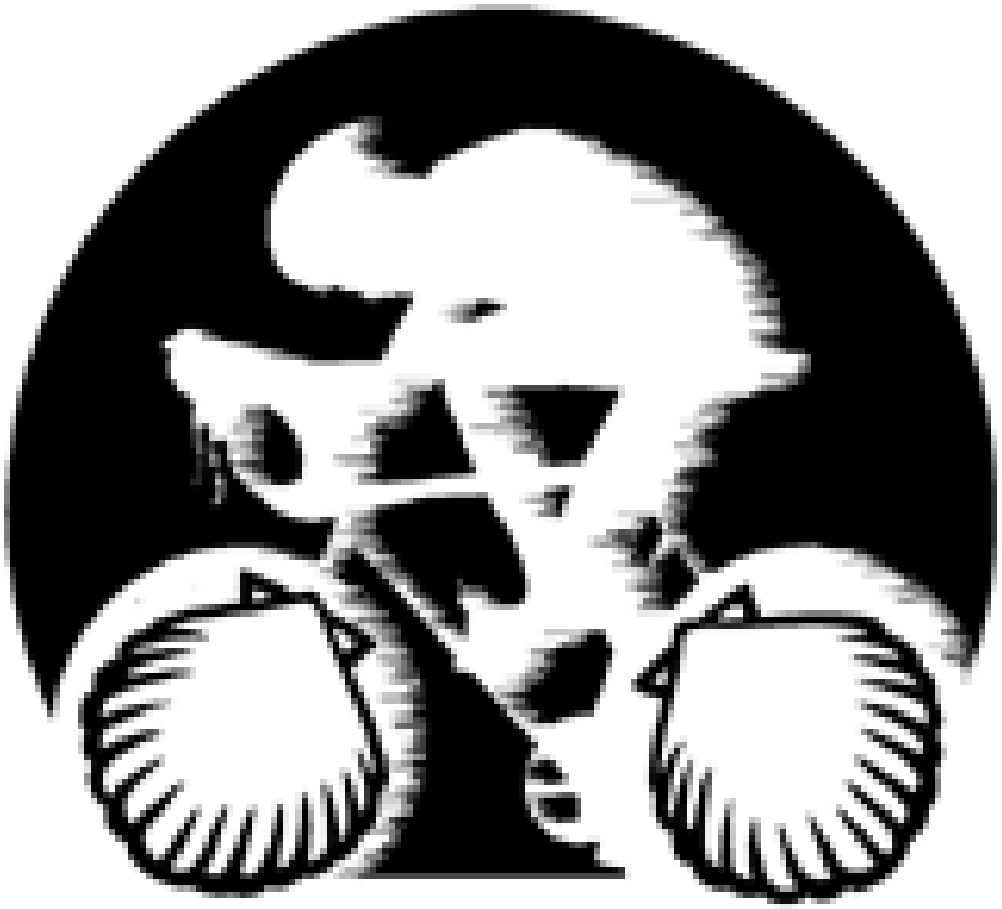

Ik hou van fietsen maar niet zo fanatiek dat ik sterven zal in het wiel.